

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek

NEJVYŠŠÍ SOUD

10/2018

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu je jediným pramenem, který obsahuje výlučně judikaturu vycházející z kolektivní procedury upravené zákonem, jejím vydavatelem je Nejvyšší soud. Výběr rozhodnutí provádějí a o zařazování rozhodují kolegia Nejvyššího soudu.

Před projednáním jednotlivých vybraných rozhodnutí jsou tyto judikáty zasílány na připomínková místa uvedená v tiráži. Rozhodnutí publikovaná v této Sbírce nepředstavují názor jednotlivce ani nevycházejí z volného uvážení nakladatelství, nýbrž jsou výsledkem kolektivního projednání a kolektivního názoru o vhodnosti zveřejnění řešení nového nebo dosud neřešeného problému.

Redakční rada:

Předseda: prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.
Místopředseda: JUDr. Roman Fiala
Členové: JUDr. Antonín Drašík, JUDr. Václav Duda, JUDr. Věra Kůrková,
JUDr. Zdeněk Krčmář
Adresa redakce: Nejvyšší soud, Burešova 20, 657 37 Brno
tel.: +420 541 593 111, fax: +420 541 213 493
e-mail: podatelna@nsoud.cz

Ročník LXX, Index 47 301

Číslo 10/2018 vychází 31. 1. 2019

ISSN 0036-522X, EMK 1 200

Připomínková místa:

Nejvyšší správní soud, Vrchní soud v Praze, Vrchní soud v Olomouci, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo vnitra, Česká advokátní komora, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Právnická fakulta Palackého univerzity, Právnická fakulta Západočeské univerzity, Ústav státu a práva Akademie věd ČR, Krajský soud v Ústí nad Labem, Krajský soud v Hradci Králové, Krajský soud v Plzni, Krajský soud v Brně, Krajský soud v Ostravě, Krajský soud v Českých Budějovicích, Krajský soud v Praze, Městský soud v Praze, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Nejvyšší státní zastupitelství.

Vzor citace rozhodnutí uveřejněných ve Sbírce:

- stanovisko pléna Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2017, sp. zn. Plsn 1/2015 (uveřejněné pod č. 1/2017 Sb. rozh. st.)
- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 29 Cdo 300/2010 (uveřejněný pod č. 32/2013 Sb. rozh. obč.);

nebo

- rozsudek Nejvyššího soudu uveřejněný pod č. 99/1995 Sb. rozh. tr.

Vzor citace rozhodnutí neuveřejněných ve Sbírce:

- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2012, sp. zn. 3 Tdo 225/2012

Rozhodnutí uveřejněná ve Sbírce jsou redakčně zpracovávána.

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech trestních

Krádež	č. 51
Obhájce	č. 49
Obžaloba	č. 49
Odložení trestní věci	č. 52
Porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku	č. 52
Poškození věřitele	č. 50
Práva obviněného	č. 49
Právo na spravedlivé soudní řízení	č. 49
Promlčení trestní odpovědnosti	č. 50
Řízení proti dětem mladším patnácti let	č. 47
Souhlas poškozeného s trestním stíháním	č. 47
Subsidiarita trestní represe	č. 52
Účinná lítost	č. 52
Zahájení trestního stíhání	č. 50
Zastavení trestního stíhání	č. 47, 52
Zbavení osobní svobody	č. 48
Zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění	č. 50

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Církev (náboženská společnost)	č. 151
Dědické právo (právo na pozůstalost) (o. z.)	č. 150
Dovolání	č. 144
Exekuce	č. 146, 147
Insolvence	č. 143, 144, 154, 155
Jednatelství bez příkazu	č. 148
Náhrada škody	č. 149
Náklady řízení	č. 142
Odklad vykonatelnosti	č. 144
Odporovatelnost	č. 150
Odpovědnost za škodu způsobenou provozem dopravních prostředků	č. 149
Plná moc	č. 148
Poplatky soudní	č. 143
Postoupení pohledávky	č. 145
Příslušnost soudu věcná	č. 141
Ručení	č. 153
Společnost s ručením omezeným	č. 152, 153
Účastníci řízení	č. 145
Úpadek	č. 154
Vady podání	č. 155
Věcná břemena	č. 150
Vlastnictví	č. 147
Zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce)	č. 145
Závěť	č. 150
Zemědělská půda	č. 151
Zmírnění křivd (restituce)	č. 151
Žaloba pro zmatečnost	č. 143

ROZHODNUTÍ
VE VĚCECH TRESTNÍCH

Č. 47

č. 47

Řízení proti dětem mladším patnácti let, Souhlas poškozeného s trestním stíháním, Zastavení trestního stíhání
§ 90 odst. 1 z. s. m., § 11 odst. 1 písm. d), § 163 tr. ř.

Trestní stíhání dítěte mladšího patnácti let jako osoby, která není trestně odpovědná, nelze zahájit, a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno z důvodu uvedeného v § 11 odst. 1 písm. d) tr. ř., proto není podstatné, zda v dané věci byl, či nebyl dán souhlas poškozeného s trestním stíháním ve smyslu § 163 tr. ř.

Podle § 96 z. s. m. soud pro mládež postupuje v řízení ve věcech dětí mladších patnácti let podle hlavy III. tohoto zákona podle předpisů upravujících občanské soudní řízení, nestanoví-li tento zákon jinak. Řízení trestní a řízení ve věcech dětí mladších patnácti let jsou svou povahou zcela odlišná, upravují je různé právní předpisy, jde o různá odvětví práva, analogii zákona a ani analogii práva zde nelze použít.

(Usnesení Nejvyššího soudu jako soudu pro mládež ze dne 29. 11. 2017, sp. zn. 8 Tdo 1036/2017, ECLI:CZ:NS:2017:8.TDO.1036.2017.1)

Nejvyšší soud jako soud pro mládež k dovolání Okresního státního zastupitelství Plzeň-sever zrušil usnesení Krajského soudu v Plzni, soudu pro mládež, ze dne 24. 1. 2017, sp. zn. 7 Rodo 5/2016, a usnesení Okresního soudu Plzeň-sever, soudu pro mládež, ze dne 17. 10. 2016, sp. zn. 22 Rod 15/2016, a Okresnímu soudu Plzeň-sever, soudu pro mládež, věc vrátil k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Okresní státní zastupitelství Plzeň-sever podalo dne 30. 9. 2016 u Okresního soudu Plzeň-sever, soudu pro mládež, v právní věci dítěte mladšího patnácti let XXXX*) (dále též jen „nezletilý“) návrh na uložení opatření podle § 90 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „z. s. m.“), a to výchovné povinnosti spočívající ve vykonávání bezplatně ve volném čase společensky prospěšné činnosti určitého druhu v rozsahu 20 hodin podle § 93 odst. 1 písm. a) z. s. m. Návrh odůvodnilo tím, že z ob-

č. 47

sahu spisu Policie České republiky, Krajské ředitelství policie Plzeňského kraje, Územní odbor Plzeň-venkov, Obvodní oddělení Nýřany, č. j. KRPP-118392-34/TČ-2016-031116, se podává, že policejní orgán usnesením ze dne 16. 9. 2016, které nabylo právní moci dne 22. 9. 2016, podle § 159a odst. 2 tr. ř. z důvodu uvedeného v § 11 odst. 1 písm. d) tr. ř. odložil věc podezření ze spáchání činu jinak trestného krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, kterého se měl dopustit XXXX^{*)}, protože pro nedostatek věku není trestně odpovědný.

2. Předmětného činu jinak trestného, který by i podle státního zástupce naplnil skutkovou podstatu provinění krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku za užití § 6 odst. 1 z. s. m., se měl nezletilý dopustit tím, že v období od měsíce května 2016 do 14. 6. 2016 v místě svého bydliště ve V., ul. K., v rodinném domě ze šperkovnice uložené v šatně vedle ložnice odcizil dva snubní prsteny ze žlutého zlata, jeden řetízek ze žlutého zlata, kdy tyto šperky následně zpeněžil a získané peněžní prostředky ve výši 3 000 Kč poté užil ke své potřebě, čímž své matce I. V. odcizením způsobil škodu dle odborného vyjádření ve výši 6 300 Kč.

3. Okresní soud Plzeň-sever, soud pro mládež, o tomto návrhu okresního státního zastupitelství rozhodl usnesením ze dne 17. 10. 2016, sp. zn. 22 Rod 15/2016, tak, že se řízení ve věci návrhu státního zástupce Okresního státního zastupitelství Plzeň-sever na uložení opatření podle § 93 odst. 1 písm. a) z. s. m. zastavuje. V dalším rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

4. Jak vyplývá z odůvodnění tohoto usnesení, podle soudu prvního stupně je v posuzované věci dán nedostatek podmínky řízení ve smyslu § 104 o. s. ř., poněvadž poškozená a současně matka nezletilého nedala souhlas s jeho trestním stíháním, po poučení policejním orgánem podle § 163 tr. ř. prohlásila, že si výslovně nepřeje, aby byl její syn XXXX^{*)} pro tento čin trestně stíhán. Ačkoliv zákon o soudnictví ve věcech mládeže v hlavě III. na takovou procesní situaci nepamatuje, nelze připustit, aby se nezletilý ocitl v horším postavení než dospělý delikvent nebo mladistvý, a § 163 tr. ř. je nutno vykládat analogicky ve prospěch nezletilého. Za takových okolností okresní státní zastupitelství nemělo podávat návrh na uložení opatření podle § 90 odst. 1 z. s. m. Protože soud nemá pravomoc k projednání dané věci, řízení zastavil.

5. Citované rozhodnutí napadlo Okresní státní zastupitelství Plzeň-sever odvoláním, z jehož podnětu Krajský soud v Plzni, soud pro mládež, usnesením ze dne 24. 1. 2017, sp. zn. 7 Rodo 5/2016, usnesení soudu prvního stupně potvrdil. Dále rozhodl tak, že žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení a že státu se nepřiznává náhrada nákladů odvolacího řízení.

II.

Dovolání

6. Proti usnesení Krajského soudu v Plzni, soudu pro mládež, ze dne 24. 1. 2017, sp. zn. 7 Rodo 5/2016, podalo Okresní státní zastupitelství Plzeň-sever

podle § 237 o. s. ř. dovolání zaměřené proti výroku, jímž bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně. Dovolatel odkázal na důvod dovolání uvedený v § 241a odst. 1 o. s. ř. a vytkl, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Podle jeho názoru soudy obou stupňů pochybily, když soud prvního stupně zastavil řízení a soud druhého stupně rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil, přestože pro zastavení řízení nebyly splněny podmínky a soud prvního stupně měl o návrhu okresního státního zastupitelství na uložení opatření nezletilému jednat.

7. Dovolatel zdůraznil, že se nelze ztotožnit se závěry soudů prvního a druhého stupně, neboť cílem řízení ve věcech dětí mladších patnácti let není dítě potrestat, ale zejména na ně výchovně působit. O návrhu okresního státního zastupitelství měl nalézací soud jednat. Podle 163 tr. ř. je třeba se na souhlas poškozeného výslovně ptát ještě před zahájením trestního stíhání, k čemuž však vůbec nemohlo dojít, neboť se jedná o trestně neodpovědného nezletilého. Ustanovení § 163 a § 163a tr. ř. se sice uplatní i v řízení v trestních věcech mladistvých, nikoli však v řízení podle hlavy III. zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Odkázal na usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 1. 2015, sp. zn. III. ÚS 3820/13, v němž tento soud připomněl, že v řízení podle hlavy III. zákona o soudnictví ve věcech mládeže soud pro mládež postupuje podle předpisů upravujících občanské soudní řízení, nestanoví-li tento zákon jinak. Zákon v této hlavě neodkazuje na žádné z ustanovení trestního řádu, tedy ani na § 163. Nelze proto uvažovat ani o analogii zákona či práva, protože jde o různé právní předpisy a různá odvětví práva. Trestní stíhání dítěte mladšího patnácti let nelze zahájit, není tedy podstatné, že v dané věci nebyl dán souhlas k trestnímu stíhání ze strany poškozené matky nezletilého. Již nalézací soud měl podaný návrh okresního státního zastupitelství projednat a popř. zamítnout či mu vyhovět, nikoli však řízení zastavit, když k zastavení by mohlo dojít (jen) za situace, že by navrhovatel vzal v průběhu řízení svůj návrh zpět. Jestliže je trestní stíhání dítěte mladšího patnácti let podle trestního řádu a zákona o soudnictví ve věcech mládeže nepřipustné, je argumentace soudu prvního stupně i soudu odvolacího ohledně nesouhlasu se zahájením trestního stíhání ze strany poškozené ve smyslu § 163 tr. ř. nepřipadná.

8. Dovolatel navrhl, aby Nejvyšší soud v napadeném rozsahu zrušil usnesení Krajského soudu v Plzni, soudu pro mládež, ze dne 24. 1. 2017, sp. zn. 7 Rodo 5/2016, a usnesení Okresního soudu Plzeň-sever, soudu pro mládež, ze dne 17. 10. 2016, sp. zn. 22 Rod 15/2016 (návrh na další postup neučinil).

III.

Přípustnost dovolání

9. Nejvyšší soud, soud pro mládež, jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř., § 96 z. s. m.) shledal, že dovolání bylo v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) podáno

oprávněnou osobou (státním zastupitelstvím coby účastníkem řízení). Dále se zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

č. 47

10. Není od věci připomenout, že ve věcech dětí mladších patnácti let v řízení o dovolání postupuje soud pro mládež podle předpisů upravujících občanské soudní řízení (§ 96 z. s. m.). Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští. Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak. Dovolání v této věci je přípustné, poněvadž dovolatel vymezil právní otázky procesněprávní povahy, které dosud nebyly v rozhodovací praxi odvolacího soudu vyřešeny.

IV.**Důvodnost dovolání**

11. Z hlediska napadeného usnesení odvolacího soudu a obsahu dovolání je významná otázka, zda v řízení ve věcech dětí mladších patnácti let podle hlavy III. zákona o soudnictví ve věcech mládeže lze analogicky použít § 163 tr. ř. Další, navazující otázkou též je, zda soud mohl o podaném návrhu státního zastupitelství rozhodnout bez jednání a zda lze řízení zastavit pro nedostatek podmínek řízení podle § 104 o. s. ř., dospěje-li soud k závěru, že státní zastupitelství nemělo návrh na uložení opatření podle § 90 odst. 1 z. s. m. podat právě pro pochybení spočívající v absenci použití § 163 tr. ř.

12. Soud prvního stupně v odůvodnění svého rozhodnutí zevrubně vyložil, jakými úvahami byl veden, dospěl-li k závěru, že nebyly splněny podmínky pro podání návrhu okresního státního zastupitelství ve smyslu § 90 odst. 1 z. s. m. a v čem shledával nedostatek podmínek řízení vedoucí k zastavení řízení. V této souvislosti zdůraznil, že poškozená I. V., matka nezletilého, po poučení policejním orgánem podle § 163 tr. ř. výslovně uvedla, že nedává souhlas s trestním stíháním svého syna XXXX^{*)}. Podle soudu zákon o soudnictví ve věcech mládeže v hlavě III. na takovou procesní situaci nepamatuje, poněvadž neobsahuje jediné ustanovení, které by řešilo situaci, kdy čin jinak trestný spáchala osoba, na jejíž postih by se mohlo vztahovat ustanovení § 163 tr. ř., tedy že takové trestní stíhání bylo podmíněno souhlasem osoby poškozené takovým činem. Použití § 163 tr. ř. zákon o soudnictví ve věcech mládeže předpokládá toliko u mladistvého, nikoliv též osoby mladší patnácti let v řízení podle hlavy III. Třebaže zákon o soudnictví ve věcech mládeže tuto situaci neřeší, nelze od vůle matky, jež je poškozenou

a nepřála si, aby byla tato věc řešena jiným způsobem než v rámci rodiny, odhlédnout. Podáním návrhu na uložení výchovného opatření se nezletilý ocitl v horším postavení než dospělý nebo mladistvý, což nelze připustit, a § 163 tr. ř. je nutno vykládat analogicky ve prospěch nezletilého. Protože soud podle jeho mínění nemá pravomoc k projednání dané věci, řízení zastavil pro nedostatek podmínek řízení ve smyslu § 104 o. s. ř.

13. Odvolací soud se závěry soudu prvního stupně v podstatě souhlasil. Připomněl § 96 z. s. m., podle něhož, nestanoví-li zákon jinak, postupuje soud pro mládež v řízení podle hlavy III. zákona o soudnictví ve věcech mládeže podle předpisů upravujících občanské soudní řízení. Jelikož se pro řízení užije občanský soudní řád, bylo třeba přihlédnout i k jeho § 103 a 104. Soud prvního stupně podle jeho mínění postupoval správně, zastavil-li řízení pro nedostatek podmínek řízení podle § 104 o. s. ř. Ani podle odvolacího soudu není logické, aby byl postup podle hlavy III. zákona o soudnictví ve věcech mládeže aplikován automaticky. Státní zástupci i soudy posuzují závažnost činu dítěte mladšího patnácti let, jeho dopad na společnost, řeší tedy otázku společenské škodlivosti, jako je tomu v případech dospělých a mladistvých pachatelů. V návaznosti na to je podle odvolacího soudu „třeba zabývat se i projevem vůle poškozeného, neboť u dětí mladších patnácti let je třeba s ohledem na jejich rozumovou a mravní vyspělost postupovat citlivěji než u mladistvých“. I když je účelem celého řízení především výchovné působení na dítě, nelze odhlédnout ani od dalších dopadů na vztahy v rodině či společnosti. Odvolací soud se ztotožnil s výkladem § 163 tr. ř. učiněným soudem prvního stupně ve prospěch nezletilého a v důsledku toho i rozhodnutím o zastavení řízení.

14. Je zjevné, že stěžejním důvodem vedoucím k odmítavému postoji soudů k důvodnosti podaného návrhu státního zastupitelství bylo přesvědčení, že již policejní orgán či státní zástupce měli aplikovat § 163 tr. ř. *per analogiam*, v důsledku čehož nemělo státní zastupitelství ani podávat návrh na uložení opatření. Tomu pak podle soudů odpovídalo i rozhodnutí o zastavení řízení pro nedostatek podmínek řízení. Těmto závěrům oponuje státní zastupitelství námitkou, že sama povaha řízení ve věcech dětí mladších patnácti let vylučuje byť analogickou aplikaci § 163 tr. ř. Trestní stíhání dítěte mladšího patnácti let nelze zahájit, a proto není podstatné, zda byl, či nebyl dán souhlas k jeho trestnímu stíhání ze strany poškozené. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže v hlavě III., upravující řízení ve věcech dětí mladších patnácti let, v němž soud postupuje podle předpisů upravujících občanské soudní řízení, nestanoví-li zákon jinak, neodkazuje na žádné ustanovení trestního řádu, tedy ani § 163 tr. ř., nelze tudíž uvažovat ani o analogii zákona či práva, protože jde o různé právní předpisy a různá odvětví práva (srov. odkaz na usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 1. 2015, sp. zn. III. ÚS 3820/13). Ustanovení § 163 a § 163a tr. ř. se sice uplatní i v řízení v trestních věcech mladistvých podle hlavy II. zákona o soudnictví ve věcech mládeže, nikoliv však v řízení ve věcech

dětí mladších patnácti let podle hlavy III. tohoto zákona. Z povahy řízení podle dovolatele také vyplývá, že o návrhu měl soud pro mládež jednat, že nebylo možné rozhodnout bez nařízení jednání. Námitky dovolatele jsou důvodné.

č. 47

15. Z odůvodnění usnesení soudu prvního stupně i odvolacího soudu zjevně vyplývá, že soudy si byly vědomy povahy a zásadní odlišnosti řízení ve věcech mladistvých podle hlavy II. a řízení ve věcech dětí mladších patnácti let podle hlavy III. zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

16. Otázkou vzájemného vztahu hlavy II. a hlavy III. zákona o soudnictví ve věcech mládeže se opakovaně zabýval i Nejvyšší soud. V této souvislosti je třeba zmínit především rozsudek tohoto soudu ze dne 5. 12. 2012, sp. zn. 8 Tz 85/2012, uveřejněný pod č. 65/2013 Sb. rozh. tr., a stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2016, sp. zn. Tpjn 305/2014, uveřejněné pod č. 30/2016 Sb. rozh. tr. Nejvyšší soud mimo jiné konstatoval, že hlavu II. zákona o soudnictví ve věcech mládeže tvoří normy trestního práva pro mladistvé jako osoby trestně odpovědné, přičemž v hmotněprávní části tato hlava navazuje na trestní zákoník a v procesní části na trestní řád. Hlava třetí tohoto zákona je svou povahou občanskoprávní, z čehož vyplývá, že trestněprávní předpisy v zásadě nelze použít pro toto řízení, protože se od hlavy druhé liší zejména tím, že dopadá na osoby, které nejsou trestně odpovědné (viz § 89 odst. 1 z. s. m.). Právě z tohoto důvodu na řízení o činu, jehož se dopustilo dítě mladší patnácti let, nelze vůbec použít prostředky trestního práva hmotného ani procesního a je možné uplatňovat jen mimotrestní právní normy. Tato zásada není samoučelná, ale vychází z čl. 40 Úmluvy o právech dítěte (viz sdělení pod č. 104/1991 Sb.), podle něhož se státy, které jsou smluvními stranami, zavazují respektovat práva dětí, jež jsou trestně odpovědné a mají postavení obviněného, obžalovaného nebo uznaného vinným z porušení trestního práva, ale i těch dětí, na které nedopadá trestní odpovědnost, avšak i u nich je nutné plně respektovat práva na jejich ochranu tak, jak je v tomto ustanovení konkrétně vymezeno. S ohledem na ochranu práv dětí mladších patnácti let, které spáchaly čin jinak trestný, má řízení o projednání takového činu před soudem jinou (tedy nikoliv trestní) podobu a řídí se pravidly, jež jsou zaručena těmto dětem civilními právními normami a mezinárodními úmluvami a dokumenty, které stanoví, že je třeba zabezpečit těmto dětem zvláštní péči. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže vymezil v hlavě III. v § 89 až § 96 samostatný typ řízení, které je svou povahou občanskoprávní, a pokud výjimečně považuje za nutné použít ustanovení hlavy druhé téhož zákona, výslovně to upravuje pomocí odkazovacího ustanovení. Z opaku lze proto logicky dovodit, že tam, kde zákon o soudnictví ve věcech mládeže neuvedl výslovný odkaz na některé z ustanovení hlavy II. (na rozdíl od odkazů v § 92 odst. 3 a § 93 odst. 6 a 7 z. s. m.), nepředpokládá použití hlavy II. a ponechává postup soudů na speciální úpravě podle § 89 až § 96 z. s. m. Tento závěr vyplývá i z § 96 z. s. m., podle kterého platí, že nestanoví-li tento zákon jinak, postupuje soud pro mládež v řízení podle hlavy III. téhož zákona podle předpisů

upravujících občanské soudní řízení. Z dikce posledně citovaného ustanovení je zřejmé, že když zákon o soudnictví ve věcech mládeže neobsahuje speciální ustanovení ani normy odkazovací, dopadají na řízení týkající se dětí mladších patnácti let všechny právní předpisy upravující občanské soudní řízení, jimiž jsou v současné době jednak zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále též „o. s. ř.“), jednak zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.

17. Řízení podle hlavy II. zákona o soudnictví ve věcech mládeže je řízením týkajícím se trestně odpovědné osoby, tj. mladistvého, kdežto řízení podle hlavy III. téhož zákona se týká výhradně řízení ve věcech dětí mladších patnácti let, které nenesou trestní odpovědnost, a má povahu řízení ve věcech péče o nezletilé. Tento způsob právního vymezení obou typů řízení byl zcela zřejmým záměrem zákonodárce, který s ohledem na závazky vyplývající z Úmluvy o právech dítěte, ale i z dalších shora uvedených mezinárodních smluv a dokumentů vztahujících se na trestně neodpovědné děti, se snažil obě řízení upravená v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže oddělit a vymežit odlišně. Takový záměr pak nelze, až na výslovně stanovené výjimky, měnit v praxi soudů.

18. K projednání činu jinak trestného dochází v občanskoprávním řízení, neboť toto řízení daleko lépe dovoluje přihlédnout ke specifickým znakům, které se vážou k této skupině dětí. Podrobným prozkoumáním poměrů dítěte a jeho rodiny, jeho chování ve škole, v domácím prostředí či na veřejnosti, zmapováním jeho dosavadního života lze posoudit, jak je rozumově a mravně vyvinuto, jakou má povahu, v jakém prostředí vyrůstá, jak na něj toto prostředí působí, jak se na jeho celkovém rozvoji podílí působení jeho rodiny apod. Řízení ve věcech dětí mladších patnácti let je tak způsobilé dosáhnout komplexního řešení posuzovaného případu a sociální reintegrace dítěte. Hlavním cílem této úpravy, která reaguje na zvláštní potřeby dětí a zajišťuje jim v řízení podporu, je sociální ochrana dětí mladších patnácti let v řízení o činu jinak trestném, beroucí v potaz nejlepší zájem dítěte.

19. Vlastnímu řízení ve věcech dětí mladších patnácti let podle hlavy III. zákona o soudnictví ve věcech mládeže předchází postup podle § 158 a násl. tr. ř., tj. prověřování. Při prověřování skutečností o spáchání činu jinak trestného dítětem mladším patnácti let musí policejní orgán respektovat určitá specifika, která jsou dána právě tím, že protiprávního jednání se dopustila trestně neodpovědná osoba. Úkolem policejního orgánu a státního zástupce je v této předprocesní fázi toliko objasnit všechny podstatné okolnosti případu a shromáždit podklady pro podání návrhu státního zástupce na zahájení občanskoprávního řízení před soudem pro mládež. Fáze prověřování trvá jen do doby, než je objasněn a zadokumentován průběh protiprávního jednání. Jakmile během prověřování vyjde najevo, že existuje důvodné podezření, že osoba mladší patnácti let spáchala čin jinak trestný, policejní orgán věc z důvodu nepřipustnosti trestního stíhání odloží

a fáze prověřování je tím skončena. Spisový materiál je poté předložen státnímu zástupci. Pakliže se ztotožní se závěrem policejního orgánu, státní zastupitelství podá návrh na uložení opatření ve smyslu § 90 odst. 1 z. s. m.

č. 47

20. Ze znění § 163 odst. 1 tr. ř. vyplývá, že trestní stíhání pro vybrané trestné činy lze zahájit a v již zahájeném trestním stíhání pokračovat pouze se souhlasem poškozeného. Podle § 11 odst. 1 písm. d) tr. ř. nelze trestní stíhání zahájit, a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno, jde-li o osobu, která pro nedostatek věku není trestně odpovědná. Je-li trestní stíhání dítěte mladšího patnácti let podle trestního řádu a zákona o soudnictví ve věcech mládeže nepřipustné, nelze než ve shodě s názorem již obsaženým v usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 1. 2015, sp. zn. III. ÚS 3820/13, argumentaci soudu prvního stupně stran souhlasu se zahájením trestního stíhání ze strany poškozené označit jako nepřipadnou. Pokud trestní stíhání dítěte mladšího patnácti let nelze zahájit (resp. v něm pokračovat), není podstatné, že by v dané věci nebyl dán souhlas k trestnímu stíhání ze strany poškozené.

21. Ústavní soud v označeném usnesení také připomněl, že dopustí-li se dítě mladší patnácti let činu jinak trestného, může mu soud pro mládež uložit toliko opatření ve smyslu § 93 z. s. m. Opatření mají směřovat především k obnovení narušených sociálních vztahů, začlenění dítěte do rodinného a sociálního prostředí a k předcházení protiprávním činům. Účelem těchto opatření je tedy především ochrana dětí před škodlivými vlivy, obnovení jejich sociálního zázemí a motivační a výchovné působení, které má směřovat k vysvětlení nesprávnosti jejich počinání, čímž mají být vedeny k tomu, aby se již obdobných jednání nedopouštěly. Zdůraznil, že podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže (§ 96) soud pro mládež postupuje v řízení podle hlavy III. tohoto zákona podle předpisů upravujících občanské soudní řízení, nestanoví-li tento zákon jinak. Zákon v této hlavě neodkazuje na žádné z ustanovení trestního řádu, a tedy ani na jeho § 163. Odmítl proto jakékoliv úvahy o analogii zákona či analogii práva, protože jde o různé právní předpisy a různá odvětví práva.

22. Nejvyšší soud jako soud pro mládež (dále též jen „Nejvyšší soud“) nemá žádný důvod se od těchto jasně formulovaných závěrů Ústavního soudu odchýlit. Analogii zákona (*argumentum per analogiam legis*) je v teorii práva nazýván postup, při němž se použije právní normy, která předvídá případ nejpodobnější (analogický). Zákon nebo jiný normativní akt je aplikován na případ, který není výslovně upravován, ale odlišuje se od případů upravovaných jen některými důležitými nepodstatnými znaky. Analogie zákona spočívá tedy na logických závěrech dosažených induktivní a deduktivní metodou; od právní normy se analogicky nejprve vyvozuje obecnější právní pravidlo dopadající na řešený případ a od tohoto obecnějšího pravidla se dochází k řešení případu analogií. Analogií práva (*argumentum per analogiam iuris*) se nazývá postup, při němž (neboť neexistuje ani taková norma, která by upravovala obdobné vztahy) se věc řeší na základě

principů právního odvětví, popřípadě na základě obecných principů práva a ve smyslu systému právních pravidel, a dlužno dodat, že jde o postup výjimečný (srov. BOGUSZAK J., ČAPEK J., GERLOCH A. Teorie práva. Praha: EURO-LEX Bohemia, 2001, s. 154, 155, či KNAPP V. Teorie práva, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 172, 173).

č. 47

23. Aplikováno na posuzovaný případ to znamená, že poškozenou vyjádřený nesouhlas ve smyslu § 163 tr. ř. nemůže mít a nemá žádný právní význam v řízení podle hlavy III. zákona o soudnictví ve věcech mládeže. V tomto řízení, jak již bylo opakovaně akcentováno, nejde o řízení trestní, na rozdíl od řízení vedených pro činy soudně trestné dospělých a mladistvých, kde procesní institut souhlasu poškozeného nepochybně relevantní je. Znovu je třeba v souladu s již citovanou judikaturou Nejvyššího soudu připomenout, že hlavy II. a III. zákona o soudnictví ve věcech mládeže je třeba posuzovat jako dva samostatné soubory právních norem, jež se řídí vlastními pravidly, tvoří oddělené a vzájemně nikterak propojené části. Už proto jsou jakékoliv úvahy na téma analogie *legis* či analogie *iuris*, tj. analogické aplikace § 163 tr. ř. na řízení podle hlavy III. zákona o soudnictví ve věcech mládeže, nepřiléhavé a nesprávné. Analogie, a to i v právu, je analogií právě proto, že je založena na určité podobnosti jevů a míře této podobnosti. Řízení trestní na straně jedné a řízení ve věcech dětí mladších patnácti let, v němž se postupuje podle předpisů upravujících občanské soudní řízení, na straně druhé jsou svou povahou zcela odlišné, nepodobné jak z hlediska svého účelu, zásad a pramenů, o něž se opírají, apod. Proto jestliže není v hlavě III. zákona o soudnictví ve věcech mládeže uveden výslovný odkaz na možnost použití § 163 tr. ř., nelze je použít, a to ani *per analogiam*.

24. Poškozená I. V., matka nezletilého XXXX^{*)}, po poučení podle § 163 tr. ř., jehož se jí chybně dostalo policejním orgánem, dne 4. 8. 2016 uvedla, že „nedává souhlas s trestním stíháním syna XXXX^{*)} a nepřeje si, aby byl za své jednání trestně stíhán“. Takové prohlášení poškozené nemá v řízení podle hlavy III. zákona o soudnictví ve věcech mládeže z důvodů dříve podrobně rozvedených význam, který mu přiznávaly jak soud prvního stupně, tak i odvolací soud. Evidentně nemůže být pojmáno jako „výslovně odepřený souhlas poškozeného“ významný z hlediska § 163 tr. ř., což ale neznamená, že v řízení ve věcech dětí mladších patnácti let je zcela nerelevantní. Jak již bylo řečeno, cílem řízení ve věcech dětí mladších patnácti let je chránit společnost před delikventním chováním dětí jejich řádnou výchovou, a to při respektování jejich potřeb a zvláštností, vytvářet vhodné sociální zázemí pro jejich další zdravý všestranný rozvoj. K dosažení toho cíle je důležité mimo jiné také zjistit a posoudit, v jakém rodinném prostředí dítě vyrůstá, jak na něj působí a jak jej ovlivňuje. Okolnosti, za jakých se nezletilý dopustil činu vůči své matce, jakož i kvalita rodinného prostředí mohou být podle konkrétní situace významné jak z hlediska závěrů o tom, zda se nezletilý dopustil činu jinak trestného, tak z hlediska závěrů o tom, zda a jaké opatření ve

č. 47

smyslu § 93 odst. 1 z. s. m. mu lze uložit, zda jsou splněny předpoklady pro upuštění od jeho uložení, či eventuálně pro zamítnutí návrhu státního zastupitelství. Jestliže tedy soudy vnímaly podání návrhu okresního státního zastupitelství za nadbytečný zásah veřejné moci do věcí rodinných, osobních, měly a mají zákonné prostředky, jak na situaci jimi předestřenou (ale dosud nepodloženou žádným důkazem) reagovat.

25. V dalším se Nejvyšší soud zabýval otázkou nedostatku podmínek řízení a shledal, že úvahy soudů vedoucí k rozhodnutí o zastavení řízení podle § 104 o. s. ř., které má procesní povahu a jeho přijetí nevyžaduje jednání, nejsou správné.

26. Nejvyšší soud proto usnesení Krajského soudu v Plzni, soudu pro mládež, ze dne 24. 1. 2017, sp. zn. 7 Rodo 5/2016, a usnesení Okresního soudu Plzeň-sever, soudu pro mládež, ze dne 17. 10. 2016, sp. zn. 22 Rod 15/2016, zrušil a Okresnímu soudu Plzeň-sever, soudu pro mládež, věc vrátil k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 o. s. ř.). Na nalézacím soudu bude, aby návrh státního zastupitelství projednal a zabýval se jeho důvodností.

^{*)} Byl použit pseudonym ve smyslu zákona č. 218/2003 Sb. a § 8a tr. ř.

Č. 48

Zbavení osobní svobody

§ 170 odst. 1 tr. zákoníku

Č. 48

Zločinem zbavení osobní svobody ve smyslu § 170 odst. 1 tr. zákoníku může být jen takové jednání pachatele, které má charakter uvěznění jiné osoby nebo které je srovnatelné s jejím uvězněním, takže osvobození této osoby je velmi obtížné. K naplnění zákonných znaků uvedeného zločinu nestačí, že se pachatel dopouštěl na jiné osobě fyzického násilí anebo týrání ve smyslu § 199 tr. zákoníku, byť se tato osoba podřizovala vůli pachatele a ze strachu z něj neopouštěla prostory, v nichž se nedobrovolně nacházela, popřípadě se z nich vzdalovala jen příležitostně, a to společně s pachatelem. Takové jednání pachatele je sice určitým zásahem do svobodné vůle dotčené osoby, avšak nejde o zločin zbavení osobní svobody, který vyžaduje intenzivní zásah do osobní svobody, při němž je poškozené osobě zamezena možnost opustit pachatelem vytyčený prostor, z něhož nemůže snadno uniknout (viz rozhodnutí uveřejněné pod č. 56/2011 Sb. rozh. tr.).

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 11. 2017, sp. zn. 8 Tdo 1022/2017, ECLI:CZ:NS:2017:8.TDO.1022.2017.1)

Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněného M. D. podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 5. 10. 2016, sp. zn. 61 To 359/2016, který rozhodl jako odvolací soud v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 4 pod sp. zn. 37 T 50/2015, jakož i další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. Městskému soudu v Praze přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 24. 5. 2016, sp. zn. 37 T 50/2015, byl obviněný M. D. uznán vinným zločinem týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku, přečinem porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 2 tr. zákoníku a přečinem omezování osobní svobody podle § 171 odst. 1 tr. zákoníku, za něž byl odsouzen podle

§ 199 odst. 2 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 2 tr. zákoníku k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání tří roků, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku za použití § 85 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání pěti roků za současného vyslovení dohledu. Zároveň byl zrušen výrok o trestu z trestního příkazu Obvodního soudu pro Prahu 7 ze dne 30. 7. 2014, sp. zn. 24 T 126/2014, který nabyl právní moci dne 21. 1. 2015, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

2. Městský soud v Praze jako soud odvolací rozsudkem ze dne 5. 10. 2016, sp. zn. 61 To 359/2016, rozhodl o odvolání státní zástupkyně Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 4 a obviněného tak, že z podnětu odvolání státní zástupkyně rozsudek soudu prvního stupně podle § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř. zrušil v celém rozsahu a podle § 259 odst. 3 písm. b) tr. ř. znovu rozhodl tak, že obviněného uznal vinným zločinem týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku, zločinem zbavení osobní svobody podle § 170 odst. 1 tr. zákoníku a přečinem porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 2 tr. zákoníku. Za tyto trestné činy obviněného odsoudil podle § 199 odst. 2 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 2 tr. zákoníku k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání dvou let, pro jehož výkon ho podle § 56 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku zařadil do věznice s dozorem. Současně zrušil výrok o trestu z trestního příkazu Obvodního soudu pro Prahu 7 ze dne 30. 7. 2014, sp. zn. 24 T 126/2014, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo tímto zrušením, pozbyla podkladu.

3. Skutek, jímž Městský soud v Praze obviněného uznal vinným, popsal ve shodě s rozsudkem soudu prvního stupně tak, že obviněný nejméně v období od června 2014 do 20. 1. 2015 na různých místech na území hl. m. P., převážně na P., ulici Ch., v hotelu A., dále na P., ulici Z., v hotelu H., a též na P., ulici Z., v hotelu A., dlouhodobě psychicky i fyzicky týral poškozenou jménem Y. B., a to tím způsobem, že se vůči ní začal chovat majetnický, byl žárlivý, v blíže nezjištěném období června 2014 ji poprvé fyzicky napadl, vulgárně jí nadával, hodil ji na zem, trhal jí vlasy a bil ji do těla a nohou, poté se k ní choval hrubě, nadával jí, vyčítal jí, že se kvůli ní má špatně, bránil jí ve styku s rodinou a nutil ji lhát rodičům, a vylákat tak na nich pro něj finanční prostředky, vyhrožoval jí ublížením na zdraví, přičemž když se poškozená někdy v měsíci srpnu 2014 pokusila utéci, odtáhl ji zpět do pokoje a poté do sprchy, nutil ji tam stát pod ledovou vodou a díval se na ni, aby nemohla odejít, rozstříhal všechny její věci a vyhodil je, sebral jí i její mobil a roztrhl jí pas, čímž dostal poškozenou do značné izolace od okolního světa, vzdaloval se jen pro jídlo a peníze, když odcházel, tak ji zamykal, dne 7. 10. 2014 se poškozené podařilo utéct, následně ji obviněný našel, nechtěla se k němu vrátit, tak vyrazil vstupní dveře bytu na P., N. K., ve 3. patře, který obývala společně s L. O., a poškozenou přes její odpor odvedl do hotelu H., jakmile tam přišli,

začal jí hrubě nadávat, strkal do ní, fackoval ji, násilím ji držel v ledové sprše, vyhrožoval, že když bude křičet, tak jí ještě víc ublíží, byl neustále s ní, nemohla odejít, neboť se bála potrestání ze strany obviněného, poté asi v listopadu 2014 se přestěhovali do hotelu A., opět nemohla odejít, psychicky ji napadal, choval se agresivně, kolem 15. 1. ji napadl, když mu řekla, že chce pryč, začal zuřit, shodil ji z postele, chytil za vlasy a tahal po zemi, dával jí rány do hlavy, čímž jí způsobil modřiny a škrábance v obličeji, od té doby začal být ještě více agresivní, stále jí nadával a psychicky ji deptal až do dne 20. 1. 2015, kdy se jí podařilo kontaktovat Policii České republiky. V důsledku jednání obviněného se u poškozené rozvinula duševní porucha, a to reakce na závažný stres, porucha přizpůsobení a byl taktéž diagnostikován syndrom týrané ženy.

4. Odvolání obviněného odvolací soud podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítl.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal obviněný prostřednictvím obhájkyň z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. dovolání, jímž soudům vytýkal nesprávné právní posouzení skutku nebo jiné nesprávné hmotně-právní posouzení.

6. Podle obviněného soudy dospěly k nesprávným závěrům a při provádění důkazů porušily zásady plynoucí z § 2 odst. 5, 6 tr. ř., když nebyl skutkový stav zjištěn tak, aby o něm nebyly důvodné pochybnosti a v rozsahu nezbytném pro správné rozhodnutí ve věci. Především se nevypořádaly se všemi skutečnostmi významnými pro rozhodnutí a odvolací soud se dopustil nesprávného právního posouzení, jestliže změnil právní kvalifikaci z omezování osobní svobody na zbavení osobní svobody, která nemá oporu v provedeném dokazování, jež odvolací soud nijak nedoplnil.

7. Obviněný v dovolání poukázal na to, že při hodnocení možného omezení, případně zbavení osobní svobody je nutné zvažovat intenzitu zásahu do osobní svobody jednotlivce a délku jeho trvání, které však podle jeho názoru z dokazování provedeného soudem prvního stupně nevyplynulo v podobě, jež by odůvodňovala závěr o omezení, a už vůbec ne o zbavení osobní svobody.

8. Se zřetelem na uvedené výhrady obviněný poukázal na důkazy, z nichž vyplynuly jiné okolnosti, než jak je tvrdila poškozená. Zmínil zejména výpověď recepční hotelu, která uvedla, že s ní poškozená chodila kouřit, že si spolu povídaly a nevšimla si, že by u poškozené existovaly nějaké problémy. Obviněný byl viděn, jak s poškozenou společně chodí ven, aniž bylo pozorováno něco významného v jejich vzájemném chování. Navíc na pokoji, kde pobývali, byl telefon se spojením na recepci a dveře od pokoje se nezamykaly. V té souvislosti obviněný poukázal na to, že nebyla vyslechnuta řada svědků navržených obhajobou, ze-

č. 48

jména ze zaměstnanců hotelu A., kteří mohli prokázat lživost tvrzení poškozené o tom, že byla několik týdnů zavřená, protože v hotelu poškozenou nemohl nikdo objektivně zamykat, navíc pobývali společně i u matky obviněného, Silvestr 2014 trávili u společné známé, která potvrdila, že se jednalo o bezproblémový vztah. Odvolací soud měl dokazování v tomto směru doplnit, anebo vrátit věc soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí, neboť to bylo nezbytné pro rozhodnutí o použití přísnější právní kvalifikace.

9. Za podstatnou skutečnost obviněný považoval, že sama poškozená uvedla, že své oblečení měla u svědka A. T., což vyvrací možnost, aby jí obviněný šatstvo rozstříhal. Závěr o nemožnosti poškozené se svobodně pohybovat nevyplyvá ani z výpovědi svědka P. F. (strážníka Městské policie hl. m. P.), protože pokud neměla pas u sebe, bylo to proto, že v předmětné době již neměla v České republice povolení k pobytu.

10. Výhrady obviněný soustředil i proti závěrům znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví klinická psychologie, zpracovaného na poškozenou, ve vztahu k němuž vytkl, že se soudy dostatečně nezabývaly závěrem znalkyně, která při hlavním líčení uvedla, že nemůže vyloučit, že narušený psychický stav poškozené mohl být zapříčiněn i jinými okolnostmi, a tedy že nelze jednoznačně prokázat, že by jeho příčinou bylo pouze jednání obviněného. Proto obviněný zdůraznil, že nebylo prokázáno, že by veškeré rozpory ve výpovědích poškozené bylo možné dovozovat z jemu za vinu kladeného jednání a činit z nich projevy syndromu týrané osoby a důsledek domácího násilí. Obviněný v návaznosti na tato svá tvrzení upozornil na SMS psanou v ruštině, kterou obdržel dne 19. 11. 2016 z telefonního čísla patřícího otci poškozené, v níž byl pisatelem (ať už to byl kdokoli z rodiny poškozené, nebo ona sama) vyzván k vzájemné komunikaci s ní, kde sdělovala, že ho miluje, což podle něj svědčí o jeho nevině, a současně pro závěr, že obvinění ze strany poškozené bylo ryze účelové, vedené snahou o prodloužení pobytu na území České republiky, aby si zde i nadále mohla vydělávat prostitucí.

11. Dovolatel rovněž poukázal na své výhrady proti možné podjatosti soudkyně Městského soudu v Praze JUDr. A. M., která rozhodovala o odvoláních podaných v této trestní věci, a na stížnost, která je přezkoumávána vrchním soudem, a rozvedl podrobněji, že tato soudkyně je spojena s jeho osobou a řízením v předchozí věci proti němu vedené u téhož soudu pod sp. zn. 56 T 5/2015. Jmenovaná soudkyně je od 9. 7. 2009 členkou výboru statutárního orgánu Společenství pro dům P. R., v němž obviněný bydlel se svou dřívější přítelkyní A. R., která je vedena v posledně zmíněném trestním řízení jako poškozená. Právě tato skutečnost, jakož i známost všech tří osob s majitelem domu F. N., může zakládat negativní vztah JUDr. A. M. k obviněnému, a tím i důvodnou pochybnost o jejím poměru k jeho osobě, a jde tedy o důvod pro její vyloučení z rozhodování v nyní posuzované věci.

12. V závěru dovolání obviněný shrnul své dosavadní námitky poukazem na nevěrohodnost výpovědi poškozené, která se na území České republiky už šest let žije jako erotická společnost, z toho čtyři roky bez povolení k pobytu, což rovněž může mít negativní vliv nejen na její psychiku, ale i na její věrohodnost. Zdůraznil, že dokazování ve věci bylo založeno převážně na nepřímých důkazech a vychází primárně z výpovědi poškozené, ačkoli tyto jsou v mnoha ohledech rozporuplné. Soudy dostatečně nepřihlížely k dalším důkazům, z nichž plyne, že vztah obviněného s poškozenou se jevil jako bezproblémový a harmonický. Má za to, že rozsudkem soudu prvního stupně došlo k porušení zásady *in dubio pro reo* a § 2 odst. 5, 6 tr. ř., když nebyl zjištěn skutkový stav věci bez důvodných pochybností, a to v rozsahu, který byl nezbytný pro správné právní posouzení věci, což vedlo i k nesprávné právní kvalifikaci jednání kladeného mu za vinu. Proto obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud v celém rozsahu zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 5. 10. 2016, sp. zn. 61 To 359/2016, a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení a novému rozhodnutí.

13. K podanému dovolání se v souladu s § 265h odst. 2 tr. ř. vyjádřila státní zástupkyně působící u Nejvyššího státního zastupitelství, která poukázala na to, že obviněný v dovolání uplatnil výslovně pouze dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., avšak formuloval i námitky vůči podjatosti rozhodující soudkyně, které lze uplatnit jen podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř. Po věcné stránce však důvodnost pro vyjádření podjatosti jmenované soudkyně ve smyslu § 30 a § 31 tr. ř. z hlediska výhrad uvedených obviněným neshledala.

14. K dalším námitkám státní zástupkyně zdůraznila, že obviněný jimi vytýkal vady ve skutkových okolnostech a procesních postupech, které nejsou dovolacím důvodem. Pro úplnost vysvětlila, že možnost přísnějšího právního posouzení byla dána odvoláním státního zástupce podaného v neprospěch obviněného, neboť s uvedenou právní kvalifikací počítala již obžaloba. Proto zpřísnění právní kvalifikace v rozsudku odvolacího soudu nemůže být provedená změna pro obviněného rozhodnutím překvapivým. Navíc měl odvolací soud prostor pro takové rozhodnutí, protože závěr o tom, že obviněný zbavil poškozenou osobní svobody, bylo možné učinit na podkladě odchylného právního posouzení správných skutkových zjištění učiněných již v rozsudku soudu prvního stupně (§ 259 odst. 3 tr. ř.).

15. Konkrétní výhrady proti učiněným skutkovým zjištěním státní zástupkyně odmítla, neboť ani v tomto směru žádné pochybení neshledala. Poškozená odpovídajícím způsobem, tedy jasně a s vylíčením detailů, popsala úporné jednání obviněného, kterému byla ze strany jeho osoby vystavena. Její výpověď je přitom podporována i dalšími důkazy, např. výpovědí svědka P. F., strážníka Městské policie hlavního města P., který popsal stav poškozené v situaci, ve které se na něj obrátila, kdy byla doprovázena obviněným, který měl u sebe veškeré její doklady. Stopy po útocích obviněného na těle poškozené zaznamenal nejen svědek

A. A. T., ale byly zachyceny také na fotodokumentaci a jsou potvrzeny lékařskou zprávou. O způsobu zacházení obviněného s poškozenou hovořila též svědkyně L. O. Skutečnost, že někteří další ve věci slyšení svědci nezaznamenali, že by poškozená byla obětí týrání ze strany obviněného, je vysvětlitelné již tou částí výpovědi poškozené, v níž uvedla, že v přítomnosti obviněného na sobě nedávala znát jakékoliv projevy nespokojenosti. Nelze opomenout ani výsledky znaleckého hodnocení, podle nichž je na poškozenou možno nahlížet jako na věrohodnou svědkyni a jednání obviněného odpovídá struktuře jeho osobnosti. Pokud obviněný nesouhlasil se skutkovými zjištěními soudů, uvedená námitka není dovolacím důvodem. Státní zástupkyně proto navrhla, aby Nejvyšší soud dovolání obviněného podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.

III.

Přípustnost dovolání

16. Nejvyšší soud jako soud dovolací nejprve shledal, že dovolání obviněného je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. ř., bylo podáno oprávněnou osobou podle § 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř., v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.). Po tomto zjištění zkoumal, zda bylo podáno v souladu s podmínkami podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., podle něhož je možné dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Tento dovolací důvod slouží zásadně k nápravě právních vad, které vyplývají buď z nesprávného právního posouzení skutku, anebo z jiného nesprávného hmotněprávního posouzení. Na jeho podkladě nelze proto přezkoumávat a hodnotit správnost a úplnost skutkových zjištění, na nichž je napadené rozhodnutí založeno, ani prověřovat úplnost provedeného dokazování a správnost hodnocení důkazů ve smyslu § 2 odst. 5, 6 tr. ř., poněvadž tato činnost soudu spočívá v aplikaci ustanovení procesních, nikoliv hmotněprávních. Za naplnění uvedeného důvodu není možné považovat ani takové výhrady, v nichž jsou tvrzeny pochybnosti o správnosti skutkových zjištění a s ohledem na obhajobu obviněného jinak hodnoceny důkazy již provedené, když na základě těchto skutkových vad je dovozováno, že obviněný se činu, jímž byl uznán vinným, nedopustil, protože uvedený dovolací důvod neumožňuje takové vady zaměřené proti nesprávnosti posuzovaného skutkovým zjištěním namítat (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 8. 2002, sp. zn. 5 Tdo 482/2002). Takový přezkum skutkových zjištění je možný pouze mimořádně, když jsou zjištěny kardinální procesní nedostatky nebo libověle při hodnocení a provádění důkazů (srov. např. nálezy Ústavního soudu ze dne 18. 8. 2004, sp. zn. I. ÚS 55/04, ze dne 5. 9. 2006, sp. zn. II. ÚS 669/05, ze dne 29. 9. 2003, sp. zn. IV. ÚS 565/02, apod.).

17. Uvedená zásada je spojena s požadavkem na to, aby označený důvod byl skutečně obsahově tvrzen a odůvodněn konkrétními vadami, které jsou dovolematelem spatřovány v právním posouzení skutku, jenž je vymezen v napadeném rozhodnutí, a teprve v návaznosti na takové tvrzené a odůvodněné hmotněprávní pochybení lze vytykat i nesprávná skutková zjištění (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 9. 2004, sp. zn. II. ÚS 279/03).

18. Podkladem pro posouzení správnosti právních otázek podle uvedeného dovolacího důvodu je skutkový stav zjištěný soudy prvního, příp. druhého stupně. Důvodem dovolání ve smyslu tohoto ustanovení nemůže být proto samotné nesprávné skutkové zjištění, a to přesto, že právní posouzení (kvalifikace) skutku i jiné hmotněprávní posouzení vždy navazují na skutková zjištění vyjádřená především ve skutkové větě výroku o vině napadeného rozsudku a blíže rozvedená v jeho odůvodnění (srov. zpráva trestního kolegia Nejvyššího soudu uveřejněná pod č. 36/2004 Sb. rozh. tr., s. 298, 299, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2002, sp. zn. 3 Tdo 68/2002).

19. Uvedené je však limitováno případy, kdy dovolatel namítá porušení práva na spravedlivý proces v oblasti dokazování, neboť v takovém případě je na základě čl. 4, 90 a 95 Ústavy České republiky vždy povinností Nejvyššího soudu řádně zvážit a rozhodnout, zda dovolematelem uváděný důvod je, či není dovolacím důvodem (srov. stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. Pl. ÚS-st. 38/14). V takovém případě jde o výjimku ze shora vymezených obecných zásad stanovených zákonem pro dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. představovanou zjištěním extrémního nesouladu, o který by se však jednalo pouze tehdy, kdyby byly prokázány takové vady a nedostatky, které by svědčily o zásadním zjevném nerespektování zásad a pravidel, podle nichž mají být uvedené postupy realizovány. Jen v takovém případě by mohlo dojít k průlomu do uvedených kritérií vymezujících dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2005, sp. zn. III. ÚS 578/04, a nálezy Ústavního soudu ze dne 20. 9. 2006, sp. zn. I. ÚS 553/05).

IV.

Důvodnost dovolání

20. Je třeba uvést, že jestliže obviněný v dovolání zdůrazňoval skutečnosti týkající se podjatosti předsedkyně senátu odvolacího soudu, jde o výhrady, které nikterak nekorespondují s dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Obviněný podle textu dovolání v této souvislosti, jak i sám předeslal, jen poukázal na to, že ve věci předchozího rozhodnutí podal stížnost, o níž bude teprve rozhodovat Vrchní soud v Praze, a tedy nezamýšlel tuto výhradu uplatnit jako samostatný dovolací důvod. Nejvyšší soud proto po věcné stránce nebyl oprávněn tuto námitku přezkoumávat.

21. Ve vztahu k dalším výhradám, jak je obviněný v přezkoumávaném dovolání uvedl, je třeba zmínit, že částečně směřují proti skutku jako celku, jemuž obviněný vytýkal, že soudy řádně neposoudily výpověď poškozené, kterou přecenily a nehodnotily ji ve vztahu k dalším ve věci se nabízejícím skutečnostem, zejména k tomu, v jaké situaci se v České republice nacházela, čím se živila a za jakých okolností k trestné činnosti mělo dojít. V tomto směru vytýkal nedostatky procesní povahy, které souvisejí s výhradami proti spravedlivému procesu.

22. Nejvyšší soud může jen v případě zjištění extrémního nesouladu, který představuje výjimku ze shora vymezených obecných zásad stanovených zákonem pro dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., zasáhnout do již učiněných skutkových zjištění. O takový extrémní nesoulad by se však jednalo pouze tehdy, kdyby byly prokázány takové vady a nedostatky, které by svědčily o zásadním zjevném nerespektování zásad a pravidel, podle nichž mají být uvedené postupy realizovány. Jen v takovém případě by mohlo dojít k průlomu do uvedených kritérií vymezujících dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2005, sp. zn. III. ÚS 578/04, a nálezy Ústavního soudu ze dne 20. 9. 2006, sp. zn. I. ÚS 553/05), což může být za situace, že je zjištěna zjevná absence srozumitelného odůvodnění rozsudku, kardinální logické rozpory ve skutkových zjištěních a z nich vyvozených právních závěrech, opomenutí a nehodnocení stěžejních důkazů atp. (viz např. nálezy Ústavního soudu ze dne 17. 5. 2000, sp. zn. II. ÚS 215/99, ze dne 20. 6. 1995, sp. zn. III. ÚS 84/94, ze dne 30. 11. 1995, sp. zn. III. ÚS 166/95, nebo usnesení Ústavního soudu ze dne 14. 1. 2004, sp. zn. III. ÚS 376/03).

23. Z hlediska těchto principů Nejvyšší soud vady v přezkoumávaném rozhodnutí neshledal; i když konečné závěry o právní kvalifikaci učinil odvolací soud, soud prvního stupně provedl dokazování, z něhož soud druhého stupně pro své právní závěry vycházel. Je proto třeba zmínit, že zejména soud prvního stupně se již s obdobnými námitkami obviněného vypořádával a dokazování provedl se zřetelem na rozsah a způsob, který koresponduje s podmínkami a zásadami uvedenými v § 2 odst. 5, 6 tr. ř. Pro stručnost lze jen odkázat na odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně, jenž rozvedl, které důkazy provedl, jaká zjištění z nich vyplynula i to, jak je vzájemně hodnotil. Rovněž odvolací soud, ač velice stručně, přesto však v únosné míře, na námitky obviněného reagoval a své závěry jak k učiněnému rozsahu provedeného dokazování, tak i ke způsobu hodnocení důkazů v odůvodnění přezkoumávaného usnesení učinil.

24. Nejvyšší soud shledal, že soudy nepochybily, jestliže z výsledků provedeného dokazování učinily skutkové závěry, na jejichž podkladě čin obviněnému kladený za vinu právně posoudily jako zločin týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku a přečin porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 2 tr. zákoníku, neboť pro tyto právní závěry je dokazování úplně a nejsou pochybnosti o jeho úplnosti i věcné správnosti.

Skutková zjištění, jak jsou ve výroku rozsudku odvolacího soudu popsána, mají podklad v obsahu spisu a způsob, jakým soudy uvedené skutkové závěry učinily, je založen na postupech, které vycházejí ze zásad spravedlivého procesu. Je třeba připomenout, že obviněný právní výhrady proti právnímu posouzení jemu za vinu kladeného činu jako zločinu týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku nebo proti přečinu porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 2 tr. zákoníku neuplatnil, resp. žádné právní nedostatky svědčící o vadnosti této právní kvalifikace nerozváděl. Vzhledem k tomu, že Nejvyšší soud neshledal podklady pro závěr o tom, že by toto právní posouzení bylo vadné, neměl důvod jejich správnost přezkoumávat.

25. Takový závěr však neplatí ve vztahu ke zločinu zbavení osobní svobody podle § 170 odst. 1 tr. zákoníku, jehož nesprávnosti se obviněný v dovolání výslovně domáhal tvrzením, že závěr o této právní kvalifikaci není dostatečně podložen takovými skutečnostmi, které by jednotlivé znaky tohoto trestného činu dokládaly. Zejména vytýkal, že odvolací soud dostatečně neobjasnil, že se jednalo o takový zásah do osobní svobody poškozené, jaký uvedená skutková podstata předpokládá. Nejvyšší soud se s těmito výhradami obviněného ztotožnil, a proto ve vztahu k této části dovolání přezkoumal zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející. K vadám výroků, které nebyly dovoláním napadeny, Nejvyšší soud přihlížel, jen pokud by mohly mít vliv na správnost výroků, proti nimž bylo dovolání podáno (§ 265i odst. 3 tr. ř.).

26. Ve vztahu k závěrům učiněným odvolacím soudem k použité právní kvalifikaci zločinu zbavení osobní svobody podle § 170 odst. 1 tr. zákoníku je třeba uvést, že Nejvyšší soud v odůvodnění přezkoumávaného rozhodnutí shledal vady, pro které je třeba tuto právní kvalifikaci považovat za minimálně předčasnou, a to zejména proto, že odvolací soud dostatečně neposoudil, zda pro závěr o naplnění všech znaků této skutkové podstaty je ve výsledcích provedeného dokazování dostatečný podklad a zda byly všechny její znaky řádně a bez pochybností zjištěny. Přisvědčil proto dovolateli, jestliže ve vztahu k němu považoval učiněná skutková zjištění za nedostatečná, zejména proto, že ze skutku, jak byl popsán, neplyne intenzita omezení osobní svobody poškozené a chybělo i prokázání dalších důležitých skutečností, pro naplnění tohoto znaku nezbytných.

27. Nejvyšší soud nejprve připomíná, že tuto právní kvalifikaci uváděla (byť s nesprávným označením podle § 172 tr. zákoníku) i obžaloba Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 4, sp. zn. 1 ZT 18/2015, avšak soud prvního stupně rozsudkem ze dne 24. 5. 2016, sp. zn. 37 T 50/2015, proti němuž nyní podané dovolání též směřuje, vysvětlil, že „čin obžalovaného nelze kvalifikovat jako zbavení osobní svobody, neboť jeho jednání, kterým se snažil zamezit oběti ve styku s okolním světem, nebylo natrvalo. V případě obžalovaného se jednalo o situaci, kdy tento poškozené zamezoval styku s okolím pouze v některých případech, bylo

zaznamenáno, že poškozená společně s obžalovaným navštěvovala jiné lidi a poškozená měla i možnost opustit prostor, ve kterém byla s obžalovaným, k čemuž několikrát došlo, kdy například poškozená pobývala čas od času u svědkyně O.“ Protože soud prvního stupně neměl za prokázané, že by obviněný chtěl poškozenou natrvalo zbavit možnosti se svobodně rozhodnout ohledně pobytu, kvalifikoval toto jednání obviněného jako přečin omezování osobní svobody podle § 171 odst. 1 tr. zákoníku.

28. Odvolací soud se však s tímto závěrem soudu prvního stupně neztotožnil, a aniž by sám dokazování doplnil a podle jeho výsledků případně změnil skutková zjištění, na podkladě stejných skutkových okolností, rozhodl sám znovu tak, že jednání obviněného kvalifikoval podle § 170 odst. 1 tr. zákoníku jako zločin zbavení osobní svobody. K tomu na straně 8 a 9 přezkoumávaného rozsudku uvedl, že „nesouhlasí s právní kvalifikací, pokud jde o přečin omezování osobní svobody dle § 171 odst. 1 tr. zákoníku, neboť z výpovědi poškozené je zřejmé, že ji obžalovaný trvale izoloval od okolního světa, byl pořád s ní, což je potvrzeno i výše uvedenými svědeckými výpověďmi, a pokud odešel, tak ona v důsledku předcházejících agresivních výpadů obžalovaného, které následovaly po jejích předchozích pokusech o útěk, nastalé situace nevyužila, neboť se bála, co by opět v případě nezdaru následovalo (trhání vlasů, sprchování ledovou vodou, přehlédnout rovněž nelze, že jí rozstříhal všechny věci a měl u sebe její pas). Provedenými důkazy, jak shora uvedeno, bylo bezpečně prokázáno, že poškozená se pohybovala venku pouze vždy v přítomnosti obžalovaného, nikdo ze svědků nepotvrdil obhajobu obžalovaného, že chodili i každý zvlášť, a soud I. stupně v tomto směru nesprávně interpretuje výpověď poškozené, že měla možnost opustit prostor, ve kterém byla s obžalovaným, k čemuž několikrát i došlo, kdy například poškozená pobývala čas od času u svědkyně O. Jak správně namítá státní zástupce ve svém odvolání, toto se stalo pouze 1×, a to když se poškozené podařilo od obžalovaného uprchnout a u této svědkyně se před ním skrývala. Nejednalo se tedy o žádnou dobrovolnou dlouhodobější návštěvu. Obžalovaný ji však našel, vykopl dveře a poškozenou z bytu přes její odpor odvedl k sobě a je naprosto nepodstatné, jak namítá obžalovaný ve svém odvolání, že tato svědkyně potvrdila, že poškozená nakonec odešla s obžalovaným dobrovolně a že se spolu smáli, neboť o nedobrovolnosti jednoznačně svědčí vyrazení dveří a že poškozenou z bytu odnesl přes její odpor. Pokud by tomu tak nebylo, poškozená by zcela jistě dobrovolně sama obžalovanému otevřela a nejednala tak, jak následně shodně popisuje s výpovědí svědkyně L. O.“

29. Nejvyšší soud k uvedeným závěrům odvolacího soudu považuje za nutné uvést, že nerespektují povahu a charakter zločinu podle § 170 odst. 1 tr. zákoníku, jehož se dopustí ten, kdo jiného bez oprávnění uvězní nebo jiným způsobem zbaví osobní svobody. Tímto ustanovením je chráněna osobní svoboda člověka ve smyslu jeho volného pohybu.

30. Z citovaného obsahu přezkoumávaného rozhodnutí odvolacího soudu plyne, že podstatu zločinu podle § 170 odst. 1 tr. zákoníku odvolací soud nerespektoval, a proto z obecných zásad k němu se vztahujících je třeba upozornit na to, že ve smyslu tohoto ustanovení se zbavení osobní svobody srovnává s uvězněním a za „uvěznění“ se považuje dlouhotrvající omezení osobní svobody, v rámci kterého jsou omezeny svoboda pohybu i svoboda rozhodování uvězněné osoby o všech podstatných záležitostech jejího života. Uvěznění se může stát za různým účelem, a to např. vykonávání otrocké nebo nucené práce, sexuálního zneužívání apod. Uvěznění může být provedeno trvalým nebo dlouhodobým uzamčením do určité uzavřené místnosti nebo jiného prostoru (např. kobky, velké bedny, sudu). Pokud jde o „jiný způsob zbavení osobní svobody“, ten znamená trvalé nebo alespoň dlouhotrvající omezení osobní svobody, které je s uvězněním srovnatelné. Rozhodné je, že osvobození je při zbavení osobní svobody velmi obtížné. Okolnost, že vězněný mohl místnost, ve které byl uzamčen, opustit skokem z okna, nevylučuje skutkovou podstatu zbavení osobní svobody, riskoval-li přitom vzhledem ke svému stáří a výšce okna od země své zdraví či smrt (srov. rozhodnutí č. 3800/1930 Sb. rozh. tr.). Nezáleží ani na způsobu, jakým došlo k uvěznění nebo ke zbavení osobní svobody, mohlo jít o násilné jednání, využití lsti, uvedení v omyl apod. (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1706, 1707). Méně intenzivní zásahy do osobní svobody mohou naplnit jen objektivní stránku skutkové podstaty trestného činu omezování osobní svobody podle § 171 tr. zákoníku (srov. usnesení Nejvyššího soudu uveřejněné pod č. 41/2000 Sb. rozh. tr.).

31. Rovněž je nutné, s ohledem na rozdílnost právních úvah soudu prvního a druhého stupně, uvést, že rozhodujícími hledisky pro rozlišení trestných činů zbavení osobní svobody podle § 170 odst. 1 tr. zákoníku a omezování osobní svobody podle § 171 odst. 1 tr. zákoníku jsou především povaha zásahu do osobní svobody poškozeného a délka jeho trvání. Za zbavení osobní svobody podle § 170 odst. 1 tr. zákoníku, a nikoliv jen za omezování osobní svobody podle § 171 odst. 1 tr. zákoníku, lze tedy pokládat např. situaci, kdy poškozený je vystaven zásahu do své osobní svobody nuceným pobytem v prostoru, ve kterém po dobu jednoho týdne musel pobývat nejprve v jediné místnosti a poté po dobu dvou týdnů v uzavřeném domě, v němž byl držen a střežen, neboť za těchto okolností se nacházel již v postavení srovnatelném s uvězněním. Pro rozlišení trestných činů zbavení osobní svobody podle § 170 odst. 1 tr. zákoníku a omezování osobní svobody podle § 171 odst. 1 tr. zákoníku jsou významná dvě hlediska, a to jednak povaha a intenzita zásahu do osobní svobody poškozeného, jednak délka trvání takového zásahu. Zásadně platí, že čím je zásah do osobní svobody poškozeného co do povahy a intenzity razantnější, silnější a citelnější, tím kratší doba postačí k tomu, aby bylo možno považovat takový zásah za zbavení osobní svobody (např. při spoutání poškozeného, při jeho umístění do mimořádně stísněného pro-

storu), a naopak čím menší je razance, síla a citelnost zásahu do osobní svobody poškozeného, tím delší doba je nutná k tomu, aby zásah mohl být posouzen jako zbavení osobní svobody (např. jestliže poškozený má zachovánu určitou možnost volně se pohybovat v rámci nějakého objektu, v němž je proti své vůli držen, třeba v bytě či domě; srov. usnesení Nejvyššího soudu uveřejněné pod č. 56/2011 Sb. rozh. tr.). Za zbavení osobní svobody ve smyslu § 170 odst. 1 tr. zákoníku lze především považovat situaci, kdy je osobní svoboda poškozeného dotčena v takové míře, že je zcela vyloučeno, aby se vůbec samostatně pohyboval (např. je svázán, připoután k pevnému předmětu, uzavřen v malém prostoru). Doba tak intenzivního zásahu do osobní svobody může být kratší (nejde-li o dobu odpovídající jen omezování osobní svobody podle § 171 tr. zákoníku) ve srovnání se situací, kterou lze rovněž pokládat za zbavení osobní svobody a v níž sice osobní svoboda poškozeného není jednáním pachatele zcela vyloučena, neboť poškozený má určitou omezenou možnost pohybu (např. v rámci objektu, v němž ho pachatel proti jeho vůli drží), ale současně je takový zásah do osobní svobody poškozeného trvalý nebo alespoň dlouhotrvající. Při déletrvajícím zásahu do osobní svobody poškozeného může jít o zbavení osobní svobody v uvedeném smyslu i za situace, když se průběhu doby míra a způsob zásahu různě mění (např. za určitých podmínek pachatel umožní poškozenému dokonce i pobyt mimo objekt, v němž je protiprávně držen, ovšem za svého stálého dohledu či dohledu jiné osoby; srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2006, sp. zn. 11 Tdo 1353/2006).

32. Pokud jde o posuzovanou trestní věc, z dosud učiněných skutkových zjištění plyne, že obviněný M. D. se uvedeného zločinu měl dopustit v jednočinném souběhu s dalšími dvěma trestnými činy, a to zločinem týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku a přečinem porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 2 tr. zákoníku, zásadně tím, že v období od června 2014 do 20. 1. 2015, na různých místech na území hl. m. P., převážně na P., ulici Ch., v hotelu A., dále na P., ulici Z., v hotelu H. a též na P., ulici Z., v hotelu A., dlouhodobě psychicky i fyzicky týral poškozenou jménem Y. B., a to tím způsobem, že ... bránil jí ve styku s rodinou a nutil ji lhát rodičům ... přičemž když se poškozená někdy v měsíci srpnu 2014 pokusila utéci, odtáhl ji zpět do pokoje, poté do sprchy a nutil ji tam stát pod ledovou vodou a díval se na ni, aby nemohla odejít, ... dostal poškozenou do značné izolace od okolního světa, vzdaloval se jen pro jídlo a peníze, když odcházel, tak ji zamykal, 7. 10. 2014 se poškozené podařilo utéct, následně ji našel, nechtěla se k němu vrátit, tak vyrazil vstupní dveře bytu na P., N. K., ve 3. patře, který obývala společně s L. O., a poškozenou přes její odpor odvedl do hotelu H., ... byl neustále s ní, nemohla odejít, neboť se bála potrestání ze strany obviněného, poté asi v listopadu 2014 se přestěhovali do hotelu A., opět nemohla odejít, psychicky ji napadal, choval se agresivně, kolem 15. 1. ji napadl, když mu řekla, že chce pryč, začal zuřit, shodil ji z postele..., a to až do dne 20. 1. 2015, kdy se jí podařilo kontaktovat

Policii České republiky... Z takto popsaného skutku lze jen stěží za stávajícího stavu dokazování posoudit, zda jsou v daném případě naplněny všechny znaky zločinu zbavení osobní svobody podle § 170 odst. 1 tr. zákoníku, jak jsou shora z hlediska stávající judikatury i jejich obecného vymezení rozvedeny. Dosavadní učiněná skutková zjištění nedávají potřebný podklad pro intenzitu a povahu „zbavení svobody“ poškozené, neboť zjištěné skutečnosti nejsou dostatečně konkrétní a neplyne z nich, po jak dlouhou dobu zbavení osobní svobody poškozené trvalo, jak bylo realizováno a jaké intenzity dosahovalo.

33. Podrobnější skutečnosti nelze bez dalšího zjistit ani z výpovědi poškozené učiněné při hlavním líčení, která se sice zčásti odráží v popsáných skutkových zjištěních, ale není ve smyslu užité právní kvalifikace v potřebné míře konkrétní pro to, aby bylo možné učinit nepochybné závěry o povaze jejího uvěznění, a to obzvláště za situace, kdy poškozená se pobytu s obviněným podvolovala a setrvala s ním po dlouhou dobu a na různých místech. Odvolací soud, který vycházel z výpovědi poškozené, nezvažoval všechny rozhodné skutečnosti a nebral do úvahy ani obhajobu obviněného.

34. Poškozená svůj vztah s obviněným vymezila dobou od února 2014 do 20. 1. 2015 s tím, že se seznámili v baru, obviněný se jí líbil, začali spolu žít, zamilovala se do něj, začal k ní mít majetnické sklony a citově se na ni upjal. Žili spolu na hotelu, a i když ji bil, jak popsala, tak spolu byli nadále. Významné z hlediska řešené právní kvalifikace je její tvrzení, že byla od července 2014 do 7. 10. 2014 na hotelu uzavřená. Uvedla však, že tam byl s ní, jídlo jí nosil, v hotelu ji zamykal. Přestože tato skutečnost by mohla uvedenému znaku předmětného trestného činu podle § 170 odst. 1 tr. zákoníku odpovídat, sama o sobě nepostačuje, neboť jen délka doby, po kterou by k uvedenému věznění mělo dojít, není rozhodná, nejsou-li splněna další potřebná kritéria. Bylo třeba zejména posoudit, za jakých okolností k „uvěznění“ došlo a jaká konkrétní opatření obviněný učinil, aby se poškozená z hotelového pokoje nemohla dostat ven, jestliže tomu tak bylo.

35. Takové skutečnosti z provedeného dokazování neplynou a odvolací soud se jimi nezabýval. Mělo být zcela jasně určeno, v jakém hotelu byla poškozená vězněna a za jakých podmínek. Vyslechnuta byla jako svědkyně pouze E. F., recepční hotelu A., která uvedla, že tam byl obviněný ubytován s poškozenou koncem října 2014. Sdělila, že je vídala odcházet z hotelu společně, nikdo si na ně z okolních pokojů nestěžoval, ani na hluk. Ubytovala je v různých pokojích v přízemí, jak co bylo volné. Na Silvestra pro ně pokoj neměla, ubytovala je proto na jednu noc u sebe doma. Podle fotodokumentace, z níž však soudy při svých úvahách nevycházely, jde o hotel představovaný přízemní budovou, hotelový pokoj je vybaven standardním nábytkem a je v něm jedno okno, jak bylo uzavíratelné, zda je poškozená mohla otevřít a jeho prostřednictvím odejít, nebo zda obviněný zajistil, aby se tak nemohlo stát, rovněž zjišťováno nebylo.

36. Je třeba zdůraznit, že soudy tyto skutečnosti nezkoumaly a neposuzovaly ani žádné další podmínky vážící se k pobytu obviněného a poškozené na tomto hotelu, zejména tomu, za jakých podmínek mohla být poškozená na hotelovém pokoji vězněna a po jak dlouhou dobu. Není patrné, jak probíhal úklid na pokoji, kde měla poškozená přebývat, jaký byl způsob uzavírání dveří, zejména zda poškozená mohla i bez přítomnosti obviněného pokoj sama opustit. Dokazování v tomto směru zcela chybí, soudy v tomto smyslu žádné důkazy neprováděly a v odůvodnění k uvedeným skutečnostem žádné úvahy nesdělily. Pokud jde o hotel „H.“, o němž hovořila poškozená, nejsou k němu zjištěny žádné poznatky a není zřejmé, za jakých okolností zde poškozená měla být ubytována, popř. vězněna.

37. Nejvyšší soud na základě všech uvedených skutečností shledal, že není možné bez dalšího potřebného dokazování a uvážení všech rozhodných důkazů a z nich vzešlých okolností dojít k závěru, že se v případě posuzované trestní věci jednalo o uvěznění poškozené ve smyslu skutkové podstaty zločinu podle § 170 odst. 1 tr. zákoníku. Za ně totiž není možné považovat, pokud je oběť trestného jednání pachatele, který se na ni dopouští např. i fyzického násilí nebo týrání ve smyslu § 199 tr. zákoníku, v zásadě ochotna takové příkoří strpět a podvoluje se jeho vůli natolik, že neopouští pokoj, v němž se s ní pachatel nachází a příležitostně spolu odcházejí a přicházejí, jak nesprávně uvažoval odvolací soud na straně 7 přezkoumávaného rozsudku. Takové chování je určitým zásahem do svobodné vůle oběti, ale nejedná se o zločin zbavení osobní svobody. To je třeba vykládat ve smyslu shora uvedené judikatury tak, že jde o stav, který je shodný s tím, že oběti je zcela zamezena možnost opustit pachatelem vytyčený prostor, z něhož oběť nemůže snadno uniknout.

38. Za současného stavu dokazování se nelze ztotožnit se závěry odvolacího soudu, který v činu obviněného, jenž není dostatečně konkrétní a jasný, spatřoval podklad pro použití právní kvalifikace podle § 170 odst. 1 tr. zákoníku. Takový závěr totiž není podložen výsledky provedeného dokazování, protože podmínky, za nichž měla být poškozená vězněna, nebyly ve smyslu uvedené skutkové podstaty v potřebné a nutné míře objasněny, a zůstaly tak zcela nedořešeny. Takovým podkladem není ani výpověď poškozené, která podmínky, za nichž byla na pokoji vězněna, nepopsala. Nelze zjistit, zda šlo skutečně o uvěznění, když i podle slov poškozené na hotelový pokoj měla přístup uklízečka a byl tam telefon, který byl údajně odpojený. Ovšem v jiné části výpovědi poškozená uvedla, že i když ji obviněný zamkl, tak ona zavolala na recepci. Podle výpovědi recepční E. F. však na hotelu A. obviněný a poškozená přebývali v různých pokojích, takže na všech zřejmě nebyly stejné podmínky.

39. Kromě těchto výhrad je třeba zdůraznit, že odvolací soud se ve vztahu ke zločinu podle § 170 odst. 1 tr. zákoníku, jímž obviněného i při všech uvedených výhradách a pochybnostech ve vztahu k objektivní stránce uznal vinným,

vůbec nezabýval subjektivní stránkou, přestože jde o trestný čin úmyslný, který musí být pokryt zaviněním alespoň v nepřímém úmyslu ve smyslu § 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku. Takové úvahy však v přezkoumávaném rozsudku zcela absentují.

40. Ze všech shora uvedených důvodů Nejvyšší soud vyhověl dovolacím námitkám obviněného ohledně nedostatků ve vztahu k právní kvalifikaci zločinu zbavení osobní svobody podle § 170 odst. 1 tr. zákoníku, a proto ohledně ní rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 5. 10. 2016, sp. zn. 61 To 359/2016, jakož i další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, zrušil a Městskému soudu v Praze přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Vzhledem k tomu, že i když vůči ostatním trestným činům [zločinu týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst. 1, 2 písm. d) tr. zákoníku a přečinu porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 2 tr. zákoníku] nebyly zjištěny žádné podstatné vady, když je obviněný ani výslovně nenamítal a Nejvyšší soud nebyl povinen je přezkoumávat, bylo nutné zrušit výrok o vině celý, protože se jednalo o jednočinný souběh všech uvedených trestných činů spáchaných jedním skutkem.

41. Na soudu druhého stupně bude, aby se ve smyslu shora uvedených výhrad a úvah znovu právním posouzením vytýkané právní kvalifikace a jednáním obviněného ve vztahu k ní zabýval a posuzoval je ze všech hledisek, jak Nejvyšší soud shora rozvedl, a též se zřetelem k tezím vysloveným v nálezu Ústavního soudu ze dne 23. 9. 2014, sp. zn. IV. ÚS 520/14, ohledně určitosti znaků skutkové podstaty trestného činu. Vzhledem k tomu, že jde o jednočinný souběh trestných činů, bude třeba při doplnění dokazování, jak je rovněž výše zmíněno, posuzovat, zda nové výsledky neobjasní i skutečnosti rozhodné pro trestné činy, jimiž byl již obviněný uznán vinným, neboť tím, že byl zrušen celý výrok o vině, se otevírá další možnost rozhodnout podle nových informací i ohledně nich, jestliže se taková možnost změny či jiných úvah dodatečně projeví. V rámci dalšího dokazování by se soudy měly především soustředit na objasnění poměrů na hotelových pokojích, na nichž obviněný s poškozenou za uvedené období pobývali, provést výsledky obslužného personálu na těchto hotelích k tomu, jak byly pokoje uklizeny, zabezpečeny, jakou možnost z nich měla poškozená dobrovolně či nedobrovolně odejít. Nelze vyloučit provedení dalších důkazů, kterých bude podle výsledků provedeního dokazování třeba. V daném smyslu se dokazování neobejde ani bez opětovného výsledku obviněného i poškozené, případně i těch osob, které již vyslechnuty byly (např. svědkyně E. F.). Lze upozornit, že jde jen o návod, kterým směrem má být dokazování zaměřeno, neboť jeho podstatou je objasnění všech okolností rozhodných pro závěry o naplnění všech znaků trestných činů, jimiž byl obviněný uznán vinným v zásadě tak, aby o nich po všech stránkách nevznikaly žádné pochybnosti. Mimo jiné bude třeba i k obhajobě obviněného se zabývat po-

věští a poměry na straně poškozené, což právě se zřetelem na zkoumanou právní kvalifikaci může mít rovněž velký význam, neboť v současnosti nelze vyloučit tvrzení, že se poškozená, která neměla v České republice povolený pobyt, mohla i skrývat, aby se sama vyhnula problémům s policií, neboť ani to v současném stavu řízení nebylo spolehlivě objasněno.

č. 48

42. Nejvyšší soud jen připomíná, že soud nižšího stupně je povinen řídit se pokyny, které Nejvyšší soud v této věci vydal, neboť je vázán právním názorem, jež Nejvyšší soud v této věci vyslovil (§ 265s odst. 1 tr. ř.).

Č. 49

Č. 49

Práva obviněného, Obžaloba, Obhájce, Právo na spravedlivé soudní řízení
§ 196 odst. 3, § 258 odst. 1 písm. a), § 265k odst. 1, 2 tr. ř.

Pochybení spočívající v tom, že opis obžaloby nebyl doručen obhájci nejpozději s vyrozuměním o konání hlavního líčení (§ 196 odst. 3 tr. ř.), představuje vždy vadu řízení, které předcházelo rozsudku soudu prvního stupně. Za podstatnou vadu řízení ve smyslu § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř. lze považovat takové pochybení jen tehdy, když z konkrétních souvislostí vyplývá, že mělo vliv na řádný výkon práva obhajoby, a tím i na správnost a zákonnost přezkoumávané části rozsudku, takže odůvodňuje zrušení napadeného rozsudku v odvolacím řízení.

Pokud však byl opis obžaloby řádně doručen obviněnému a z obsahu spisu je například zřejmé, že se obviněný sešel s obhájcem k poradě, oba projednali požadavky na rozsah a způsob provádění důkazů v hlavním líčení, obhájce o tom informoval soud, přičemž obhájce u hlavního líčení neupozornil na pochybení spočívající v nedoručení obžaloby, aktivně zde vykonával svá práva, přednesl závěrečnou řeč a opis obžaloby mu byl dodatečně doručen v řízení u soudu prvního stupně, nelze takovou vadu označit za podstatnou vadu. Její existence totiž nemohla mít vliv na výkon práva obhajoby do té míry, aby zpochybnila správnost a zákonnost přezkoumávaného rozsudku. Obdobně tato vada nemůže sama o sobě odůvodnit ani zrušení navazujícího rozhodnutí odvolacího soudu v řízení o dovolání.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2017, sp. zn. 6 Tdo 1524/2017, ECLI:CZ:NS:2017:6.TDO.1524.2017.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného O. O. proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 4. 1. 2017, sp. zn. 3 To 718/2016, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Okresního soudu v Českém Krumlově pod sp. zn. 4 T 17/2016.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu v Českém Krumlově ze dne 22. 8. 2016, č. j. 4 T 17/2016-690, byl obviněný O. O. (dále „obviněný“, příp. „dovatel“) uznán

vinným přečinem znásilnění podle § 185 odst. 1 alinea 2 tr. zákoníku ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku, jehož se podle jeho skutkových zjištění dopustil tím, že

dne 29. 8. 2015 poté, co v době od 02:30 hodin do 03:17 hodin vnikl neuzamčenými vchodovými dveřmi do domu pro seniory W. v ulici N. N. v Č. K., vstoupil ve 4. patře budovy neuzamčenými dveřmi do pokoje, kde v tu dobu spaly R. S. a I. O., poté, co prohledal pokoj, přistoupil k lůžku spící R. S., stáhl si kalhoty, jednou rukou zakryl poškozené S. ústa, druhou rukou jí roztrhl inkontinenční plenu a sáhl jí do rozkroku, kde ji osahával na přirození, čímž se poškozená probudila, nemohla dýchat, proto se snažila jazykem uvolnit ústa, což se jí nakonec povedlo, zavolala na spolubydlící I. O. o pomoc, která zazvoněním přivolala sestru, načež si obžalovaný natáhl kalhoty a z pokoje odešel.

2. Obviněný byl za tento přečin a za sbíhající se přečin krádeže podle § 205 odst. 2 tr. zákoníku, jimž byl pravomocně uznán vinným rozsudkem Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 11. 5. 2016, č. j. 3 To 268/2016-646, odsouzen podle § 185 odst. 1 tr. zákoníku za užití § 43 odst. 1 tr. zákoníku k souhrnnému trestu odnětí svobody ve výměře 34 měsíců, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Současně byl zrušen výrok o trestu z rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 11. 5. 2016, č. j. 3 To 268/2016-646, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž zrušením došlo, pozbyla podkladu.

3. O odvolání obviněného rozhodl Krajský soud v Českých Budějovicích usnesením ze dne 4. 1. 2017, č. j. 3 To 718/2016-919, tak, že je podle § 256 tr. ř. zamítl.

4. Zbývá dodat, že výše citovaná rozhodnutí soudů prvního a druhého stupně jsou v pořadí druhými meritorními rozhodnutími, jimiž byla řešena otázka viny dovolatele označeným přečinem, neboť původní rozsudek Okresního soudu ze dne 21. 3. 2016, č. j. 4 T 17/2016-558, byl zrušen rozsudkem Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 11. 5. 2016, č. j. 3 To 268/2016-646, jímž byla nalézacímu soudu věc v části týkající se přečinu znásilnění vrácena k novému projednání a rozhodnutí.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti citovanému usnesení krajského soudu podal obviněný prostřednictvím své obhájkyň, resp. skrze jejího substituta Mgr. J. K., dovolání, jež opřel o dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g) a písm. l) tr. ř.

6. Obviněný namítá, že odvolací soud nesprávně zamítl jeho odvolání, ačkoli řízení, které jeho rozhodnutí předcházelo, bylo zatíženo vadou spočívající v ne-

správném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení.

7. Naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. shledává dovolatel v porušení § 196 odst. 3 tr. ř., neboť jeho obhájci nebyla prakticky až do závěrečného hlavního líčení dne 22. 8. 2016 doručena obžaloba. Tím pak mělo dojít ke zkrácení jeho práv v trestním řízení. Existenci uplatněného dovolacího důvodu spatřuje dále zejména v tom, že skutek, jehož spácháním byl uznán vinným, nevykazuje všechny znaky přečinu znásilnění podle § 185 odst. 1 alinea 2 tr. zákoníku ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku. Podle obviněného z provedeného dokazování nevyplynulo, že by jiného donutil k pohlavnímu styku či se o to alespoň pokusil. Výpověď poškozené R. S. v tomto směru není věrohodná. V návaznosti na vymezení znaků pokusu trestného činu dovolatel namítá, že jeho jednání bezprostředně nesměřovalo k dokonání trestného činu znásilnění. Z provedeného dokazování totiž podle jeho názoru vyplynulo, že se poškozené nijak nedotýkal s cílem nezbytným pro naplnění uvedené skutkové podstaty. Pokud snad je pokus znásilnění soudy dovozován ze slovního spojení „... sáhl ji do rozkroku, kde ji osahával na přirození ...“, pak nic takového u hlavního líčení nebylo prokázáno. Výpověď poškozené (při její citaci ve svém opravném prostředku) označuje obviněný za zmatečnou, resp. rozpornou. Vyjadřuje své přesvědčení, že jeho jednání nelze kvalifikovat jako pokus znásilnění, nýbrž nejvýše „jako provinění mimotrestní“.

8. Obviněný proto navrhl, aby Nejvyšší soud usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 4. 1. 2017, č. j. 3 To 718/2016-919, jakož i rozhodnutí na ně obsahově navazující, zrušil.

9. Nejvyšší státní zástupce se k dovolání obviněného vyjádřil prostřednictvím státního zástupce činného u Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupce“). Ten ve vztahu k prvně uvedené výhradě, kterou obviněný vznesl vůči procesnímu postupu nalézacího soudu, odkázal na své vyjádření vztahující se k dovolání obviněného proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 11. 5. 2016, č. j. 3 To 268/2016-646.

10. Podle státního zástupce nelze na podkladě spisového materiálu spolehlivě vyvrátit tvrzení dovolatele, že jeho obhájci nebyla řádně doručena obžaloba. Přes tuto pravděpodobnou vadu však podle jeho mínění k porušení práva na spravedlivý proces a práva na obhajobu nedošlo. Je zřejmé, že v posuzovaném případě nebylo chybějící doručení obžaloby obhájcem ani obviněným namítáno až do pravomocného skončení věci. Formálně vadný postup spočívající v jejím nedoručení proto nebyl (a v důsledku nečinnosti obhájce ani nemohl být) zhojen. Současně je podle státního zástupce nepochybné, že vytýkaná formální vada neměla z pohledu materiální stránky negativní dopad na výkon obhajoby a na spravedlivý proces jako takový. V návaznosti na uvedené připomenul závěry plynoucí např. z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2014, sp. zn. 5 Tdo 178/2014 (v němž byla

kromě jiného řešena dovolací námitka spočívající v tom, že obhájce obviněného neměl z důvodu procesního pochybení orgánů činných v přípravném řízení doručeno usnesení o zahájení trestního stíhání). Z uvedeného rozhodnutí lze v obecné rovině dovodit, že možnost vlivu určité procesní vady na spravedlivý proces nelze hodnotit abstraktně, nýbrž vždy v podmínkách konkrétního případu a podle jeho okolností. Nejde přitom o zrelativizování či zlehčování nezákonného postupu orgánů činných v trestním řízení při zajišťování práva na obhajobu, ale o rozumný pohled na dodržování zákonem stanovených pravidel spravedlivého procesu, který jedině může vést ke spravedlivému rozhodnutí, odlišný od ryze formálního pohledu na tato pravidla bez přihlédnutí ke konkrétní věci a jejímu celkovému průběhu.

11. V posuzované věci byla obviněnému i jeho obhájci řádně doručena usnesení o zahájení trestního stíhání, stejně jako usnesení státní zástupkyně rozhodující o stížitosti proti zahájení trestního stíhání, či např. jednotlivá vazební rozhodnutí. Stejně tak byli obviněný i obhájce vyrozuměni o podání obžaloby (byť pravděpodobně obhájce fyzicky obžalobou nedisponoval) a oba byli přítomni hlavnímu líčení dne 17. 2. 2016, kdy byla obžaloba státní zástupkyně přednesena. Její obsah byl tedy oběma velmi dobře znám. Oba dva pak měli možnost účastnit se hlavních líčení, klást dotazy, vyjádřit se. Ze spisového materiálu přitom vyplývá, že obhájce těchto práv také aktivně využíval. Zjištěnou procesní vadu je proto třeba označit sice za formální pochybení, které však z materiálního hlediska porušení práva obviněného na obhajobu a práva na spravedlivý proces nezakládá.

12. Pokud je snad naznačená nečinnost obhájce v dovolání nazývána jako legitimní součást obhajovací strategie, je spíše namístě ve shodě s Krajským soudem v Českých Budějovicích (k tomu viz s. 7 rozsudku ze dne 11. 5. 2016, sp. zn. 3 To 268/2016) vyjádřit jisté pochybnosti o etické úrovni obhajoby.

13. K výtce obviněného o nedodržení lhůty pěti pracovních dnů v souvislosti s vyrozuměním obhájce o hlavním líčení státní zástupce (při připomenutí toho, že obviněný ani obhájce v průběhu hlavních líčení takovou vadu nenamítali) poukázal na fakt, že se jí zabýval již odvolací soud, který z doručovacích dokladů založených ve spise zjistil, že obhájce i obviněný byli o termínech hlavních líčení vždy řádně a včas vyrozuměni (k tomu viz odstavec na s. 6–7 rozsudku ze dne 11. 5. 2016, sp. zn. 3 To 268/2016).

14. K námitkám dovolatele, jejichž podstatou je to, že popírá, že by jeho jednání bezprostředně směřovalo k dokonání trestného činu znásilnění a že by bylo vedeno úmyslem předpokládaným skutkovou podstatou trestného činu znásilnění, státní zástupce uvedl, že se s dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. mýlí a přezkumnou povinnost Nejvyššího soudu založit nemohou. Dovolatel je totiž uplatnil výlučně na podkladě zpochybňování skutkových zjištění soudů, když s poukazem na – podle jeho názoru – rozporuplnou a nevěrohodnou výpověď poškozené R. S. především dovodil, že poškozené se na intimních místech nedotýkal. To je však v příkrém rozporu se skutkovými zjištěními učiněnými na-

lézacím soudem a potvrzenými soudem odvolacím. Z těch vyplývá, že poškozený po vniknutí do domu pro seniory W. cíleně hledal pokoj obývaný ženami. Poté, co vnikl do pokoje poškozené a svědkyně O., pobýval zde dvacet devět minut, aniž by cokoli odcizil. K poškozené se musel dostat přes pelest postele, stáhl si kalhoty (mj. sama poškozená potvrdila, že poté, co se vzbudila a podařilo se jí ruku obviněného ze svých úst odtlačit, si tento natáhl kalhoty zpět), roztrhl jí inkontinenční plenu a osahával ji v rozkroku na přirození na holém těle. Sexuální motiv jednání obviněného je tak přes absenci jeho doznání nepochybný. S přihlédnutím ke skutečnosti, že poškozenou byla téměř devadesátiletá žena odkázaná na pomoc ostatních (a tedy žena fyzicky bezbranná), v počátku jednání obviněného navíc spící, je zřejmé, že obviněný se skutku dopustil zneužitím její bezbrannosti. Tato zjištění přitom nalézací soud učinil na podkladě nikoli jen výpovědi samotné poškozené, která vyjma drobných rozdílů způsobených věkem vypovídala o podstatných okolnostech vždy stejně, ale rovněž po zohlednění důkazů ostatních, mj. výpovědi zbylých svědkyň (O., N., B., Č., V.), či po zhlédnutí kamerového záznamu z domu pro seniory. Jednání obviněného bylo zcela po právu kvalifikováno jako přečin znásilnění podle § 185 odst. 1 alinea 2 tr. zákoníku ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku.

15. Pokud pak jde o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., obviněný ho uplatnil v jeho druhé variantě, tj. s odůvodněním, že usnesením Krajského soudu v Českých Budějovicích bylo jeho odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně zamítnuto, přestože v řízení mu předcházejícím byl dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Tak tomu však vzhledem ke shora uvedenému není, neboť rozhodnutí Okresního soudu v Českém Krumlově na nesprávném právním posouzení skutku ani jiném nesprávném hmotněprávním posouzení nespočívá. Proto tedy ani rozhodnutí soudu druhého stupně není vadné ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.

16. Protože podle státního zástupce bylo dovolání obviněného podáno z jiného důvodu, než je uveden v § 265b tr. ř., navrhl, aby bylo odmítnuto podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř.

III.

Přípustnost dovolání

17. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) nejprve zkoumal, zda v této trestní věci je dovolání přípustné, zda bylo podáno v zákonné lhůtě a na místě, kde lze takové podání učinit, a zda jej podala osoba oprávněná. Shledal přitom, že dovolání obviněného je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř. Dále zjistil, že dovolání bylo podáno osobou oprávněnou [§ 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.), přičemž splňuje i obsahové náležitosti dovolání (§ 265f tr. ř.).

IV.

Důvodnost dovolání

č. 49

18. Protože dovolání lze podat jen z důvodů taxativně vyjádřených v § 265b tr. ř., Nejvyšší soud dále posuzoval, zda obviněným vznesené námitky naplňují jím uplatněné dovolací důvody.

19. Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán v případech, kdy rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Uvedenou formulací zákon vyjadřuje, že dovolání je určeno k nápravě právních vad rozhodnutí ve věci samé, pokud tyto vady spočívají v právním posouzení skutku nebo jiných skutečností podle norem hmotného práva, nikoliv z hlediska procesních předpisů. Skutkový stav je při rozhodování o dovolání hodnocen v zásadě pouze z toho hlediska, zda skutek nebo jiná okolnost skutkové povahy byly správně právně posouzeny, tj. zda jsou právně kvalifikovány v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva. Dovolací soud musí – s výjimkou případu tzv. extrémního nesouladu – vycházet ze skutkového stavu tak, jak byl zjištěn v průběhu trestního řízení a jak je vyjádřen především ve výroku odsuzujícího rozsudku, a je povinen zjistit, zda je právní posouzení skutku v souladu s vyjádřením způsobu jednání v příslušné skutkové podstatě trestného činu s ohledem na zjištěný skutkový stav.

20. Nejvyšší soud dále zdůrazňuje, že ve smyslu § 265b odst. 1 tr. ř. je dovolání mimořádným opravným prostředkem určeným k nápravě výslovně uvedených procesních a hmotněprávních vad, ale nikoli k revizi skutkových zjištění účinných soudy prvního a druhého stupně ani k přezkoumávání jimi provedeného dokazování. Těžiště dokazování je totiž v řízení před soudem prvního stupně a jeho skutkové závěry může doplňovat, popřípadě korigovat jen soud druhého stupně v řízení o řádném opravném prostředku (§ 259 odst. 3, § 263 odst. 6, 7 tr. ř.). Tím je naplněno základní právo obviněného dosáhnout přezkoumání věci ve dvou-
stupňovém řízení ve smyslu čl. 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a čl. 2 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod.

21. Ze skutečností výše uvedených vyplývá, že východiskem pro existenci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. jsou v pravomocně ukončeném řízení stabilizovaná skutková zjištění vyjádřená především v popisu skutku v příslušném výroku rozhodnutí ve věci samé, popř. i další soudem (soudy) zjištěné okolnosti relevantní z hlediska norem hmotného práva (trestního, ale i jiných právních odvětví).

22. Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. je dán tehdy, pokud bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo

přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v písmenech a) až k). Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. tedy může být naplněn ve třech různých situacích. K prvním dvěma (alternativa první) dochází tehdy, kdy rozhodnutí nadřízeného soudu je vydáno, aniž bylo napadené rozhodnutí meritorně přezkoumáno, tj. (1.) byl řádný opravný prostředek zamítnut z tzv. formálních důvodů podle § 148 odst. 1 písm. a) či b) tr. ř. nebo podle § 253 odst. 1 tr. ř., přestože nebyly splněny procesní podmínky stanovené pro takové rozhodnutí, nebo (2.) bylo-li odvolání odmítnuto pro nesplnění jeho obsahových náležitostí podle § 253 odst. 3 tr. ř., ačkoli oprávněná osoba nebyla řádně poučena nebo jí nebyla poskytnuta pomoc při odstranění vad odvolání (viz § 253 odst. 4 tr. ř.). Třetí případ (alternativa druhá) představuje situace, kdy řádný opravný prostředek byl zamítnut z jakýchkoli jiných důvodů, než jsou důvody uvedené výše (varianta první), ale řízení předcházející napadenému rozhodnutí je zatíženo vadami, které jsou ostatními dovolacími důvody podle § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř.

23. Přezkoumával-li soud druhého stupně některé napadené rozhodnutí uvedené v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř. na podkladě řádného opravného prostředku (odvolání nebo stížnosti) věcně a zamítl jej vzhledem k tomu, že neshledal takový řádný opravný prostředek důvodným [a to u odvolání podle § 256 tr. ř. a u stížnosti podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř.], pak je možno dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. uplatnit jen v jeho druhé alternativě, tj. byl-li v řízení, které předcházelo uvedenému zamítavému rozhodnutí, dán důvod dovolání uvedený v písm. a) až k) § 265b odst. 1 tr. ř. Podstatou této alternativy dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. je skutečnost, že dovolatel sice nebylo odepřeno právo na přístup k soudu druhého stupně, ale tento soud – ač v řádném opravném řízení věcně přezkoumával napadené rozhodnutí soudu prvního stupně – neodstranil vadu vytykanou v řádném opravném prostředku, zakládající některý z dovolacích důvodů podle § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř., nebo navíc sám zatížil řízení či své rozhodnutí takovou vadou.

24. Z hlediska rozhodování dovolacího soudu je vhodné připomenout, že Nejvyšší soud je vázán uplatněnými dovolacími důvody a jejich odůvodněním (§ 265f odst. 1 tr. ř.) a není povolán k revizi napadeného rozhodnutí z vlastní iniciativy. Fundovanou argumentaci tohoto mimořádného opravného prostředku má zajistit povinné zastoupení obviněného obhájcem – advokátem (§ 265d odst. 2 tr. ř.).

25. Na podkladě těchto východisek přistoupil Nejvyšší soud k posouzení dovolání obviněného.

26. Námitky dovolatele nelze hodnotit ani jako formálně naplňující jím zvolený důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., neboť nenapadají nesprávnost hmotněprávního posouzení soudy zjištěného skutkového stavu, nýbrž jednak samotná skutková zjištění nalézacího soudu (formou polemiky se závěry, jakého jednání se na místě činu dopustil), jednak procesní činnost nalézacího soudu.

27. Jak již výše řečeno, Nejvyšší soud není v rámci dovolacího řízení oprávněn přezkoumávat skutková zjištění nalézacího soudu, když s výjimkou tzv. extrémního nesouladu musí vycházet ze skutkového stavu tak, jak jej popsal soud prvního (event. druhého) stupně ve výroku odsuzujícího rozsudku. Rovněž tak není oprávněn kasaci napadeného rozhodnutí založit na zjištění procesních pochybení soudů nižších stupňů, pokud tato nenaplnují některý ze zákonem upravených dovolacích důvodů, příp. pokud nenabývají rozměru, který již představuje zásah do základních práv obviněného, zejm. jeho práva na spravedlivý proces.

28. Pokud jde o námitku dovolatele o nedodržení § 196 odst. 3 tr. ř. a jeho důsledků pro trestní proces s ním vedený, neshledává dovolací soud důvod k tomu, aby se odchýlil od toho, co ve vztahu k obsahově shodné námitce uvedl ve svém usnesení ze dne 6. 12. 2017, sp. zn. 6 Tdo 1523/2017. To zejména proto, že z obsahu spisu plyne, že při hlavním líčení konaném dne 22. 8. 2016, tj. po vrácení věci soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí, došlo ze strany nalézacího soudu k dodatečnému doručení opisu obžaloby přítomnému obhájci obviněného (viz protokol o hlavním líčení č. 1. 682). Lze proto opětovně uvést následující skutečnosti.

29. Ne každé porušení procesního předpisu, resp. nedodržení veškerých jím formulovaných požadavků, vede k takovým deficitům, které je třeba z pohledu garantování práva obviněného na spravedlivý proces označit za odůvodňující kasaci napadeného rozhodnutí, a to zejména cestou mimořádného opravného prostředku. Obviněný zásah do realizace svého obhajovacího práva spatřuje v tvrzeném faktu, že jeho obhájci po celou dobu řízení před soudy nižších stupňů, resp. až do okamžiku částečného ukončení jeho trestního stíhání rozsudkem odvolacího soudu ze dne 11. 5. 2016, nebyla doručena obžaloba.

30. Ze spisu lze zjistit, že referátem ze dne 2. 2. 2016, jenž byl vypraven následujícího dne, dal předseda senátu kanceláři pokyn k tomu, aby (mimo jiné) obhájce obviněného zaslala vz. č. 16 tr. ř. (vyrozumění o konání hlavního líčení) společně s opisem obžaloby a přípisem (obsahujícím výzvu k vyjádření stran navrhovaných důkazů). Obhájce obviněného bylo vyrozumění o konání hlavního líčení doručeno prostřednictvím datové schránky dne 3. 2. 2016, z následné reakce (odpověď obhájce, resp. Mgr. K. soudu na č. 1. 404) je nepochybné, že tato obdržela avizovaný přípis. Z uvedené odpovědi vyplývá, že obhájce se dne 8. 2. 2016, tj. téhož dne, kdy obviněnému byly doručeny zasílané písemnosti (mimo jiné i opis obžaloby), setkal s dovolatelem a tomuto „vysvětlil postup hlavního líčení a možnosti mu dané trestním řádem“. Obviněný pak prostřednictvím obhájce formuloval své požadavky stran rozsahu a způsobu (osobní výslech svědků) provádění důkazů v jeho trestní věci.

31. Přestože je nutno připustit, že ustanovené obhájce skutečně společně s vyrozuměním o konání hlavního líčení nebyl doručen i opis obžaloby, nelze pokládat za vědomou vadu nalézacího soudu to, že se věci započal zabývat, ze-

jména když z protokolu o hlavním líčení plyne, že „zjistil dotazem u st. zástupce a obhájce, že pětidenní lhůta k přípravě od vyrozumění byla zachována“. Takovému závěru nasvědčovaly údaje na příslušných doručenkách. Ze strany obhajoby nebyly v tomto okamžiku vzneseny žádné námitky stran nedoručení listin (konkrétně popisu obžaloby), jejichž zaslání soudem zákon (§ 196 odst. 1 tr. ř.) předpokládá, a to nejpozději s vyrozuměním o hlavním líčení (§ 196 odst. 3 tr. ř.). Z protokolu o hlavním líčení dále plyne, že ještě před přednesem obžaloby státní zástupkyně byla „obhájci umožněna porada se svým klientem“, jakož i to, co zmínil ve svém vyjádření státní zástupce, tj. že obžaloba byla řádně přednesena a že obhájce (Mgr. K.) pak aktivně působil v procesu dokazování, a to jak při prvním hlavním líčení (č. l. 422–434), tak při hlavních líčeních konaných dne 29. 2. 2016 (č. l. 506–516) a dne 21. 3. 2016 (č. l. 545–557). K věci se obhájce souvisle vyjádřil i v rámci svého závěrečného návrhu (č. l. 552–554).

32. V dovolání namítaný nedostatek činnosti nalézacího soudu (pochybení spočívající v nezaslání popisu obžaloby) obviněný uplatnil až v rámci svého řádného opravného prostředku (č. l. 611–613 – podání obhájce, č. l. 614 a násl. – podání obviněného) proti prvnímu odsuzujícímu rozsudku ze dne 21. 3. 2016.

33. Z pohledu rozhodování dovolacího soudu o mimořádném opravném prostředku je třeba přisvědčit hodnocení obsaženému ve vyjádření státního zástupce, že vytýkaná vada nenabyla rozměru, který by měl svědčit o potřebě prolomení právní moci odsuzujícího rozhodnutí. V případě pravomocných rozhodnutí se totiž prvotně uplatňuje zájem na udržení právního stavu jimi nastoleného, tj. stability soudních rozhodnutí, nad nímž může oprávněně převýšit zájem obviněného tehdy, lze-li učinit odůvodněný závěr, že na napadeném rozhodnutí pro závažnost vady zatěžující buď vlastní rozhodnutí, nebo (případně současně i) řízení mu předcházející, nelze trvat. K takovému závěru ve věci posuzované dospět nelze.

34. Z celkového posouzení věci – skutečné realizace obhajovacího práva obviněným, ať již formou jeho procesní výpovědi, či v podobě jeho důkazních návrhů a vyjádření k prováděným důkazům, nebo v podobě procesní aktivity jeho obhájce – nelze dospět k závěru, že by se nedoručení popisu obžaloby obhájci negativně (a v daném směru zejména podstatně) projevilo v možnostech dovolatele v úplnosti realizovat zvolenou a efektivní obhajobu. Navíc, a to je podstatné pro rozhodování dovolacího soudu, ani samotný dovolatel ve svém mimořádném opravném prostředku nikterak nespecifikuje, v čem konkrétně k jeho poškození při výkonu obhajoby pochybením nalézacího soudu došlo (např. v podobě toho, jaké důkazní návrhy nemohl uplatnit, apod.). Je třeba připomenout, že dovolatel se ve svém mimořádném opravném prostředku omezuje na konstatování potencionálního následku („Došlo tak k porušení práva na spravedlivý proces, který mohl mít vliv na výsledek trestního řízení, zejm. pak porušení LZPS.“) bez jakékoli konkretizace skutečného poškození v oblasti obhajovacích práv.

35. Při zjištěních, že

α) dovolatelem vznesené výhrady o nesplnění povinnosti, obsažené v procesních ustanoveních týkajících se přípravy hlavního líčení, ze strany soudu prvního stupně nenaplnují jím uplatněný důvod dovolání,

β) namítaná procesní vada nedosahuje rozměru, který by věc přenášel do roviny porušení jeho základního práva,

č. 49

nelze dospět k závěru, že by jím vznesená námitka měla odůvodnit kasaci dovoláním napadeného rozhodnutí.

36. V uvedeném směru lze toliko konstatovat, že je plně věcí obhajoby, jaké přístupy a procesní taktiku zvolí (zde míněno z hlediska časového uplatnění svých námitek, jejichž věcné opodstatněnosti si je vědoma), avšak s tím, že současně plně nese riziko možného neúspěchu v případě, že soudy nevyslyší její následně uplatněné nářky a nerozhodnou ve smyslu jejich představ. Takto je nutno přistupovat k obhájcem zastávanému přesvědčení, že je zásadně nerozhodné, kdy obhajoba své námitky vznese, resp. že je naopak žádoucí, aby tak učinila až v pozdějších stádiích řízení (viz tvrzení, že by např. bylo „proti logice obhajoby, aby při hlavním líčení byla vznášena námitka např. nesprávně obsazeného soudu, nebo že ve věci rozhodoval vyloučený soudce“, když „všechny námitky, byť jsou svým způsobem účelové, jsou právě ku prospěchu obviněného, a to i z důvodu možného opakování hlavního líčení, kdy nepochybně společenská nebezpečnost činu se prodlužováním trestního stíhání snižuje, *per analogiam* vede příp. k možnému uložení nižšího trestu“).

37. Uvedený přístup, tj. záměrné uplatňování výhrad, jež mohly být vzneseny podstatně dříve, až v pozdějších stádiích řízení (např. v podobě námitek mimořádného opravného prostředku) je totiž předmětem kritiky mj. i Ústavního soudu (srov. např. usnesení ze dne 9. 5. 2016, sp. zn. II. ÚS 593/16, v němž označený soud uvedl, že odkazuje „... zejména s ohledem na zvyšující se trend uplatňování námitek ohledně nesprávného složení senátů, rozhodujících v trestněprávních věcech, na své dřívější nálezy ... podle nichž ústavní imperativ, podle kterého nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci, je ochranou především proti libovolnému či účelovému obsazení jednajícího soudu *ad hoc* a nelze je zaměňovat za procesní prostředek, jímž by mělo být *ex post* zvráceno již vydané rozhodnutí. Je proto na účastníkovi soudního řízení, aby námitku porušení ústavní ochrany, plynoucí ze zásady o zákonném soudci, uplatnil bezprostředně poté, co skutečnosti ji odůvodňující se mu staly známy.“). I s přihlédnutím k tomu, že takový názor Ústavním soudem vysloven byl, je pro procesní strany předvídatelné, že uvedený typ námitek nebude vyslyšen soudem rozhodujícím o mimořádném opravném prostředku.

38. K uvedenému lze dodat, že trestní řád sice nikde *expressis verbis* neupravuje zásadu koncentrace řízení, která by zapovídala možnost pozdějšího uplatnění konkrétní námitek (procesní vady), na straně druhé je nezbytné připomenout, že trestní řízení je mimo jiné ovládáno zásadou rychlého procesu [trestní řád v § 2 odst. 4 stanoví požadavek na co nejrychlejší projednání, aniž by to však

bylo na úkor řádného objasnění věci či šetření práv a svobod zaručených Listinou základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a mezinárodními smlouvami o lidských právech a základních svobodách, čímž navazuje na čl. 38 odst. 2 Listiny] a zásadou hospodárnosti (ekonomičnosti) procesu, jež sice není v trestním řádu výslovně zakotvena, avšak již lze dovodit z obecných principů činnosti státních orgánů. I s přihlédnutím k těmto zásadám je pak na dovolacím soudu, aby zvážil, zda namítaná vada je do té míry podstatná, aby byla s to odůvodnit kasaci pravomocného rozhodnutí. Ve věci posuzované tomu tak z důvodů výše uvedených není.

č. 49

39. Co se týče soudu odvolacího – a uvedené má význam i ve vztahu k druhému obviněným uplatněnému dovolacímu důvodu – z hlediska svého rozhodování je v případě namítané procesní vady vázán obsahem § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř., podle něhož odvolací soud přistoupí ke zrušení napadeného rozsudku nebo jeho části pro podstatné vady řízení, které rozsudku předcházelo, zejména proto, že v tomto řízení byla porušena ustanovení, jimiž se má zabezpečit objasnění věci nebo právo obhajoby, jestliže mohly mít vliv na správnost a zákonnost přezkoumávané části rozsudku. Zrušení rozsudku je tak podmíněno zjištěním o kumulativním naplnění dvou zákonných podmínek, jimiž jsou podstatná vada řízení a její projev ve výsledku řízení (... vliv na správnost a zákonnost přezkoumávané části rozsudku). V uvedeném směru byla věc – ve vztahu k námitce o vlivu nedoručení popisu obžaloby obhájce obviněného na další řízení – adekvátním způsobem posouzena odvolacím soudem již v jeho prvním rozhodnutí ze dne 11. 5. 2016.

40. Tuto část námitek dovolatele lze uzavřít konstatováním, že ač nedostatek spočívající v tom, že popis obžaloby nebyl doručen obhájci nejpozději s vyrozuměním o konání hlavního líčení (§ 196 odst. 3 tr. ř.), představuje vždy vadu řízení, které předcházelo rozsudku soudu prvního stupně, za podstatnou vadu řízení ve smyslu § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř. lze považovat takový nedostatek jen tehdy, když z konkrétních souvislostí vyplývá, že měl vliv na řádný výkon práva obhajoby, a tím i na správnost a zákonnost přezkoumávané části rozsudku, takže odůvodňuje zrušení napadeného rozsudku v odvolacím řízení. Pokud však byl popis obžaloby řádně doručen obviněnému, z obsahu spisu je zřejmé, že se obviněný sešel s obhájcem k poradě, oba projednali požadavky na rozsah a způsob provádění důkazů v hlavním líčení, obhájce o tom informoval soud, přičemž obhájce u hlavního líčení neupozornil na pochybení spočívající v nedoručení obžaloby, aktivně zde vykonával svá práva, přednesl závěrečnou řeč a popis obžaloby mu byl dodatečně doručen v řízení u soudu prvního stupně, nelze takovou vadu označit za podstatnou vadu. Její existence totiž nemohla mít vliv na výkon práva obhajoby do té míry, aby zpochybnila správnost a zákonnost přezkoumávaného rozsudku. Obdobně tato vada nemůže sama o sobě odůvodnit ani zrušení navazujícího rozhodnutí odvolacího soudu v řízení o dovolání.

č. 49

41. V dalším se Nejvyšší soud vypořádal s námitkami obviněného směřujícími proti správnosti učiněných skutkových zjištění a neshledal žádných důvodů k tomu, aby zasáhl do skutkových zjištění učiněných soudy nižších stupňů.

42. Protože výhrady dovolatele vůči právnímu posouzení skutku nevycházejí ze skutkových zjištění vyjádřených v napadených rozhodnutích, ústí výše uvedená konstatování do závěru (již výše zmíněného), že námitkami obviněného nedošlo ani k formálnímu naplnění jím uplatněného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

43. Naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. v jeho druhé variantě je podmíněno zjištěním vady, která zakládá některý z dovolacích důvodů upravených v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř. Protože o existenci takového stavu nelze uvažovat, není naplněn ani tento druhý dovolatelem uplatněný důvod dovolání. S ohledem na uvedené rozhodl Nejvyšší soud o dovolání obviněného způsobem upraveným v § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř.

Č. 50

Č. 50

Zahájení trestního stíhání, Promlčení trestní odpovědnosti
§ 160 odst. 1 tr. ř., § 34 odst. 4 písm. a) tr. zákoníku

I. Účinky zahájení trestního stíhání pro trestný čin, o jehož promlčení jde, ve smyslu § 34 odst. 4 písm. a) tr. zákoníku má i takové usnesení o zahájení trestního stíhání, v němž je totožný skutek, pro nějž je později pachatel odsouzen, odlišně právně kvalifikován jako jiný trestný čin. Pro přerušení běhu promlčecí doby je určující den vydání (vyhotovení a navazujícího rozeslání) usnesení o zahájení trestního stíhání, a nikoli doručení jeho opisu obviněnému.

Poškození věřitele, Zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění
§ 222 odst. 1 tr. zákoníku, § 254 odst. 1 tr. zákoníku

II. Ustanovení § 254 odst. 1 tr. zákoníku je ve vztahu k § 222 odst. 1 tr. zákoníku v poměru subsidiarity, neboť poruchový delikt má před ohrožovacím přednost.

Není-li v trestním řízení prokázáno zmaření uspokojení pohledávek věřitelů ve smyslu § 222 odst. 1 tr. zákoníku, je třeba zabývat se tím, zda majetková práva poškozených nebyla protiprávním nakládáním s účetnictvím ohrožena ve smyslu § 254 odst. 1 *in fine* tr. zákoníku. Totožnost skutku je v takovém případě zachována.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2018, sp. zn. 5 Tdo 411/2018, ECLI:CZ:NS:2018:5.TDO.411.2018.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněné M. T. proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 22. 11. 2017, sp. zn. 5 To 336/2017, který rozhodoval jako soud odvolací v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 6 T 256/2016.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 15. 8. 2017, sp. zn. 6 T 256/2016, byla obviněná M. T. (při nezměněném zprošťujícím výroku o vině

z rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 11. 4. 2017, sp. zn. 6 T 256/2016, ve spojení s usnesením Městského soudu v Praze ze dne 13. 6. 2017, sp. zn. 5 To 161/2017), uznána vinnou přečinem zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 254 odst. 1 alinea 3 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce jen „tr. zákoník“). Za to byl obviněný M. T. podle § 254 odst. 1 tr. zákoníku za použití § 67 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku uložen peněžitý trest ve výši 100 000 Kč, který byl vyměřen podle § 68 odst. 1, 2 tr. zákoníku ve 100 denních sazbách po 1 000 Kč. Pro případ, že by nebyl peněžitý trest ve stanovené lhůtě vykonán, byl jí podle § 69 odst. 1 tr. zákoníku uložen náhradní trest odnětí svobody v trvání tří měsíců. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byli poškození uvedeni ve výroku rozsudku odkázáni se svými nároky na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

2. Uvedeného přečinu zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 254 odst. 1 alinea 3 tr. zákoníku se obviněná podle rozsudku soudu prvního stupně dopustila tím, že (zjednodušeně uvedeno) jako jednatelka a spoluvlastnice obchodního podílu ve výši 50 % v obchodní společnosti B. I., s. r. o., se sídlem P. 2, L. (dále jen jako „B. I.“), nyní obchodní společnost B. W. s. r. o., se sídlem náměstí P., P. 10 – H., si byla vědoma toho, že obchodní společnost B. I. má více věřitelů s pohledávkami po splatnosti, přesto nejdříve prodala obchodním společnostem B. B. D., s. r. o., CK B., s. r. o., a dalším fyzickým osobám osobní a nákladní motorová vozidla, autobus a dálkový autobus uvedené ve výroku rozsudku. Následně obviněná dne 4. 6. 2012 z bankovního účtu obchodní společnosti B. I. vybrala částku ve výši 300 000 Kč a její manžel E. T. vybral dvakrát částku ve výši 300 000 Kč. Vybranou finanční hotovost v celkové výši 900 000 Kč oba použili nezjištěným způsobem. Obchodní společnost B. I. za prodej svého majetku přijala finanční prostředky v celkové výši 1 823 535 Kč. Místo toho, aby se obviněná nadále snažila splácet své splatné závazky, převedla dne 27. 5. 2013 obchodní podíl v obchodní společnosti B. I. na notářství v P. 1 na J. S. s deklarovanou cenou za obchodní podíl ve výši 100 000 Kč a současně mu předala část účetních dokladů, přičemž zbytek účetnictví se nepodařilo dohledat. Učinila tak přesto, že musela být přinejmenším srozuměna s tím, že nový nabyvatel obchodního podílu a jednatel společnosti nebude pokračovat v předmětném podnikání, že převod je pouze formální, a že tak svým věřitelům uvedeným ve výroku rozhodnutí ohrozí vymáhání splatných pohledávek.

3. Proti uvedenému rozsudku podali odvolání obviněná M. T. a v její neprospěch i státní zástupce a poškozené obchodní společnosti. O těchto odvoláních rozhodl Městský soud v Praze ve veřejném zasedání konaném dne 22. 11. 2017 rozsudkem, sp. zn. 5 To 336/2017, následovně. K odvolání státního zástupce podle § 258 odst. 1 písm. e), odst. 2 tr. ř. napadený rozsudek zrušil ve výroku o trestu a podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl tak, že za výše uvedený trestný čin byl obviněný M. T. uložen podle § 254 odst. 1 tr. zákoníku trest odnětí svo-

body v trvání čtyř měsíců, jehož výkon jí byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání dvou let. Podle § 67 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku a § 68 odst. 1, 2 tr. zákoníku byl obviněný uložen také peněžitý trest ve výměře 100 denních sazeb po 1 000 Kč, tj. celkem ve výměře 100 000 Kč. Pro případ, že by obviněnou nebyl peněžitý trest ve stanovené době vykonán, stanovil odvolací soud podle § 69 odst. 1 tr. zákoníku náhradní trest odnětí svobody v trvání tří měsíců. Podle § 73 odst. 1 tr. zákoníku byl obviněný dále uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkce statutárního orgánu obchodních společností v trvání dvou let. Jinak zůstal napadený rozsudek ve výroku o vině a ve výrocích o náhradě škody nezměněn. Odvolání obviněného a poškozených obchodních společností bylo podle § 256 tr. ř. zamítnuto.

č. 50

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti tomuto rozsudku Městského soudu v Praze podala obviněná M. T. prostřednictvím svého obhájce dovolání z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. e) a g) tr. ř., které spatřovala v tom, že proti ní bylo vedeno trestní stíhání, ačkoliv bylo podle zákona nepřípustné, a v tom, že skutek byl nesprávně hmotně-právně posouzen.

5. Obviněná nejdříve zrekapitulovala dosavadní průběh trestního řízení a argumentaci soudů nižších stupňů v odůvodnění jejich rozsudků, s níž zásadně nesouhlasila. Své dovolání postavila v podstatě na dvou námitkách. Předně měla za to, že došlo k promlčení trestního stíhání, resp. správně trestní odpovědnosti za skutek, pro který byla rozsudky soudu prvního a druhého stupně uznána vinnou. Dále obviněná namítala nedodržení principu totožnosti skutku v průběhu řízení, neboli byla podle svého přesvědčení odsouzena pro skutek, pro který nebylo zahájeno trestní stíhání a podána obžaloba.

6. Obviněná především poukázala na to, že skutek vymezený v usnesení o zahájení trestního stíhání, jakož i v obžalobě je odlišný od toho v odsuzujícím rozsudku soudu prvního stupně. Původně jí bylo kladeno za vinu, že měla úmyslně odstranit majetek obchodní společnosti a následně převést finanční prostředky inkasované za prodej vozidel na účet obchodní společnosti B. I., ze kterého je měla v hotovosti vybrat a naložit s nimi nezjištěným způsobem. Tento takto popsáný skutek se odehrál v roce 2012, přičemž k výběru finančních prostředků z účtu obchodní společnosti B. došlo dne 4. 6. 2012. Pouze převod autobusu Otakar Navigo byl realizován až dne 7. 5. 2013, avšak nesouvisel s domnělým zašantročením peněz, protože výběry z účtu byly uskutečněny již dne 4. 6. 2012. Tehdy také začala běžet tříletá promlčecí doba kriminalizovaného jednání. Protože jednání bylo nakonec posouzeno jako přečin zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 254 odst. 1 alinea 3 tr. zákoníku, uplatní se tříletá promlčecí doba

podle § 34 odst. 1 písm. e) tr. zákoníku. Podle jejího přesvědčení proto promlčecí doba uplynula dne 4. 6. 2015.

č. 50

7. Dále obviněná polemizovala s odvolacím soudem o správnosti časového vymezení skutku a o okamžiku přerušení běhu promlčecí doby. Soud druhého stupně vycházel z data převodu podílu v obchodní společnosti B. I. na J. S., k němuž došlo dne 27. 5. 2013. Ovšem tato skutková okolnost nebyla součástí dějové linie popisu skutku tak, jak byl vymezen v přípravném řízení. I kdyby se však z tohoto data vycházelo, uplynula by promlčecí doba nejpozději dne 27. 5. 2016, protože podle jejího přesvědčení před tímto datem nedošlo k přerušení běhu promlčecí doby. Vycházela přitom ze znění § 34 odst. 4 písm. a) tr. zákoníku, podle něhož se promlčecí doba přerušuje zahájením trestního stíhání „pro trestný čin, o jehož promlčení jde“. V daném případě šlo o trestný čin poškození věřitele podle § 222 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku, nikoli o přečin zkraslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 254 odst. 1 alinea 3 tr. zákoníku. Na změnu právní kvalifikace skutku byla obviněná upozorněna až dne 15. 8. 2017, kdy byla soudem prvního stupně uznána vinnou. K uvedenému datu také podle obviněné nastaly účinky přerušení běhu promlčecí doby. Obviněná proto vytkla odvolacímu soudu, že nesprávně vyhodnotil, že jí nebylo usnesením o zahájení trestního stíhání sděleno podezření ze spáchání přečinu zkraslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 254 odst. 1 tr. zákoníku, ale přečinu poškození věřitele. Z tohoto důvodu nebyl běh promlčecí doby přerušen doručením usnesení o zahájení trestního stíhání, jak uváděl odvolací soud. Obviněná měla za to, že rozsudek byl z tohoto důvodu nezákonný a trestní stíhání mělo být zastaveno z důvodu uvedeného v § 11 odst. 1 písm. b) tr. ř.

8. V další části svého dovolání obviněná namítla, že nebyla zachována totožnost skutku, pro který byla podána obžaloba, a skutku, pro který byla nakonec uznána vinnou. Poukázala přitom na ustálenou judikaturu týkající se totožnosti skutku, zejména na rozhodnutí Nejvyššího soudu. Podle jejího názoru v případě prvního skutku popsaného v usnesení o zahájení trestního stíhání a v obžalobě šlo o předlužení společnosti, převedení jejího majetku a utracení jejích likvidních finančních zdrojů k tíži věřitelů, zatímco v případě skutku uvedeného v odsuzujícím rozsudku soudu prvního stupně šlo o převod obchodních podílů v obchodní korporaci a zašantročení jejího účetnictví, aniž by došlo ke zmenšení jejího majetku, jde tedy pouze o převod obchodního podílu na bílého koně, čímž se však nemění ekonomická báze (ani aktiva, ani pasiva) obchodní společnosti.

9. Nadto podle názoru obviněné M. T. odvolací soud nesprávně hodnotil výpověď svědka J. S., protože k žádné ztrátě účetnictví nedošlo. Svědek J. S. totiž potvrdil, že si účetní podklady odvezl a měl je někde u sebe doma. Orgány činné v trestním řízení však po svědkovi J. S. předložení těchto dokladů vůbec nepožadovaly a tuto skutečnost uplatnily k tíži obviněné. Obviněná je přesvědčena, že „zcela jiný popis skutku však nemá vést soud k domnělému beneficiu pro pach-

tele spočívajícím ve „výhodnějším“ odsouzení za příznivější trestný čin“. Sankci za nedodržení totožnosti skutku měl být podle jejího názoru věcný neúspěch obžaloby v řízení před soudem a zproštění obviněné obžaloby.

10. S ohledem na výše uvedené proto obviněná navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek Městského soudu v Praze i jemu předcházející rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 a aby věc přikázal tomuto soudu k novému projednání a rozhodnutí.

11. K dovolání obviněné M. T. se vyjádřila státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství. Po shrnutí dovolání obviněné konstatovala, že dovolací argumentace obviněné k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. sice formálně odpovídala, avšak nepovažovala ji za opodstatněnou. V této souvislosti uvedla, že obviněná poukázala na § 34 odst. 4 písm. a) tr. zákoníku s tím, že v daném případě šlo o trestný čin poškození věřitele podle § 222 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku, avšak přehlédla judikaturu vztahující se k výkladu rozhodné délky promlčecí doby trestního stíhání podle konkretizace trestného činu, o jehož promlčení šlo. V daném případě soudy dospěly k závěru, že její jednání pod bodem I. obžaloby odpovídalo znakům skutkové podstaty přečinu zkraslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 254 odst. 1 alinea 3 tr. zákoníku, kterým byla uznána vinnou. Promlčecí lhůta byla podle § 34 odst. 1 písm. e) tr. zákoníku tříletá a začala běžet za podmínek § 34 odst. 2 tr. zákoníku ode dne 27. 5. 2013, kterým došlo ke způsobení trestného následku jejího jednání ve smyslu § 254 odst. 1 tr. zákoníku. K přerušení promlčecí doby došlo za podmínek § 34 odst. 4 písm. a) tr. zákoníku zahájením jejího trestního stíhání (přičemž odkázala na konkrétní usnesení Policie České republiky ze dne 18. 1. 2016). Z uvedených důvodů nebránila jejímu trestnímu stíhání zákonná překážka uvedená v § 11 odst. 1 písm. b) tr. ř., a proto ani nebyl dán důvod pro zastavení jejího trestního stíhání z důvodu promlčení podle § 223 odst. 1 tr. ř., jak se obviněná nesprávně domnívala.

12. Státní zástupkyně proto odmítla i názor obviněné, že odvolací soud nezohlednil okolnost, že její trestní stíhání nebylo zahájeno pro skutek kvalifikovaný podle § 254 odst. 1 tr. zákoníku, ale že jí bylo kladeno za vinu jednání, posouzené jako přečin poškození věřitele podle § 222 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku. Naopak odvolací soud tuto změnu právní kvalifikace zohlednil správným určením délky promlčecí doby, provedl též správný rozbor relevantních lhůt a nechyboval ani při aplikaci příslušných právních předpisů.

13. Státní zástupkyně se neztotožnila ani s názorem obviněné, že byla odsouzena pro jiný skutek, než pro který byla podána obžaloba, naopak totožnost skutku byla od počátku trestního stíhání zachována. Předně státní zástupkyně připomněla, že takové námitky obviněné, stejně jako ty, jimiž zpochybňovala skutková zjištění soudů nižších stupňů, neodpovídají uplatněnému dovolacímu důvodu uvedenému v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Nad rámec uvedeného státní

zástupkyně nemohla ani přisvědčit obviněné, že by došlo k porušení zásady obžalovací ve smyslu § 220 odst. 1 tr. ř. Dále vysvětlila rozdíl mezi skutkem a jeho popisem. Upozornila především na to, že zůstala zachována částečná shoda následku, která je pro zachování totožnosti skutku dostačující. Tato dílčí shoda spočívala v tom, že nedošlo ke zmaření uspokojení ve výroku obžaloby uvedených věřitelů, ale došlo k pouhému ohrožení jejich majetkových práv.

14. Z uvedených důvodů státní zástupkyně navrhla dovolání obviněné podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítnout jako zjevně neopodstatněné.

III.

Přípustnost dovolání

15. Nejvyšší soud nejprve zjistil, že jsou splněny všechny formální podmínky pro konání dovolacího řízení, a zabýval se otázkou povahy a opodstatněnosti uplatněných námitek ve vztahu k označeným dovolacím důvodům.

16. Dovolání je svou povahou mimořádným opravným prostředkem, který na rozdíl od odvolání či některých jiných opravných prostředků není možné podat z jakéhokoli důvodu, ale jen z některého z taxativně vymezených dovolacích důvodů podle § 265b odst. 1 písm. a) až l) tr. ř., resp. podle § 265b odst. 2 tr. ř. Podání dovolání z jiného důvodu je vyloučeno. Přitom nestačí, aby zákonný dovolací důvod byl jen formálně deklarován, ale je třeba, aby námitky dovolatele svým obsahem odpovídaly takovému důvodu.

17. Obviněná M. T. uplatnila dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. e) a g) tr. ř., ve skutečnosti ale měla na mysli spíše dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. v jeho druhé alternativě, neboť se domáhala přezkumu rozhodnutí soudu odvolacího, který svým rozsudkem rozhodl o zamítnutí jí podaného řádného opravného prostředku, odvolání, proti odsuzujícímu rozsudku soudu prvního stupně, tj. proti rozsudku uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) tr. ř., přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. e) a g) tr. ř. Toto pochybení však samo o sobě nebylo natolik závažné, aby Nejvyšší soud jen proto dovolání obviněné odmítl.

18. Podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže proti obviněné bylo vedeno trestní stíhání, ačkoliv podle zákona bylo nepřípustné.

19. Důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je možné úspěšně uplatnit tehdy, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Jde tedy o aplikaci norem trestního práva hmotného, případně na něj navazujících hmotněprávních norem jiných právních odvětví.

IV. Důvodnost dovolání

č. 50

20. Obviněná předně namítla, že byla v tomto trestním řízení stíhána pro skutek, ačkoliv trestní odpovědnost za něj pro uplynutí promlčecí doby zanikla, a proto mělo být její trestní stíhání zastaveno. S argumentací obviněné, jak byla rozvedena shora, však dovolací soud nesouhlasí, k promlčení trestního stíhání z důvodů uvedených v rozsudku soudu druhého stupně, jakož i ve vyjádření státní zástupkyně, nedošlo.

21. Tuto námitku obviněná uplatnila již v rámci svého odvolání a odvolací soud se jí zabýval v odůvodnění svého rozhodnutí (s. 14). Nejvyšší soud k tomu připomíná, že podle své ustálené judikatury dovolání, v němž obviněná opakuje námitky, kterými se snažila zvrátit už rozhodnutí soudu prvního stupně a jimiž se odvolací soud zabýval a vypořádal se s nimi náležitým a dostatečným způsobem, Nejvyšší soud zpravidla odmítne jako zjevně neopodstatněné (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2002, sp. zn. 5 Tdo 86/2002, uveřejněné pod č. T 408. ve svazku 17 Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, který vydávalo Nakladatelství C. H. Beck, Praha 2002).

22. Proto dovolací soud jen stručně uvede, proč k promlčení trestní odpovědnosti za skutek, kterým byla obviněná uznána vinnou, nedošlo. Obviněná byla uznána vinnou přečinem zkeslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 254 odst. 1 alinea 3 tr. zákoníku, jehož se dopustila tím, že zatajila účetní knihy, které nepředala při převodu obchodního podílu J. S., který se stal též jednatelem obchodní společnosti B. I., to vše k datu 27. 5. 2013. V důsledku toho nebylo možno dohledat majetek uvedené obchodní společnosti, s nímž prokazatelně obviněná nakládala v posledním období před převodem obchodního podílu a změnou v osobě jednatele a na němž by se mohli uspokojit věřitelé. Z uvedeného důvodu, jakkoliv tato část popisu skutku původně v usnesení o zahájení trestního stíhání (č. l. 10 a násl. trestního spisu) ani v obžalobě (č. l. 2155 a násl. trestního spisu) s ohledem na odlišnou právní kvalifikaci nebyla uváděna (k zachování totožnosti viz dále), lze uvedený den považovat za okamžik spáchání předmětného trestného činu. Promlčecí doba v případě přečinu zkeslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 254 odst. 1 tr. zákoníku činí podle § 34 odst. 1 písm. e) tr. zákoníku tři léta. Určující pro počátek promlčecí doby podle § 34 odst. 2 tr. zákoníku je den 27. 5. 2013, neboť tehdy nastal účinek v podobě ohrožení majetkových práv poškozených uvedených v popisu skutku výrokové části rozsudku soudu prvního stupně, když obviněná nepředala úplné účetnictví svému nástupci v postavení jednatele J. S. Pro počítání promlčecí doby platí interpretační pravidlo uvedené v § 139 tr. zákoníku, tedy nezapočítává se do promlčecí doby den, kdy nastala událost určující její počátek, tj. v tomto případě den 27. 5. 2013, promlčecí doba tak běžela ode dne následujícího, tj. 28. 5. 2013, a nebyť dalších okolností, uply-

nula by po třech letech od uvedeného data (v tomto směru je možno doplnit či spíše zkorigovat odůvodnění rozsudku soudu druhého stupně).

č. 50

23. V daném případě ovšem došlo k přerušení běhu promlčecí doby tím, že ve smyslu § 34 odst. 4 písm. a) tr. zákoníku došlo k zahájení trestního stíhání pro trestný čin, o jehož promlčení jde. Trestní stíhání bylo zahájeno usnesením Policie České republiky, Obvodního ředitelství policie Praha II, Služby kriminální policie a vyšetřování, 2. oddělení Odboru hospodářské kriminality, č. j. KRPA-251484-220/TČ-2014-001292, ze dne 18. 1. 2016 (viz č. 1. 10 trestního spisu a násl.), které bylo obviněné doručeno dne 27. 1. 2016. Pro přerušení běhu promlčecí doby je určující okamžik vydání usnesení (tj. den 18. 1. 2016), a nikoli jeho doručení obviněné, neboť usnesení o zahájení trestního stíhání má účinky již od svého vydání, což se též vyvozuje z jeho předběžné vykonatelnosti (viz k tomu ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 469). Jakkoliv to v daném případě nehrálo roli (neboť oba okamžiky nastaly dříve, než uplynula promlčecí doba), je možno i v tomto směru zkorigovat názor uvedený v rozsudku odvolacího soudu.

24. Účinky spočívající v přerušení promlčecí doby podle § 34 odst. 4 písm. a) tr. zákoníku má dokonce i takové sdělení obvinění (resp. usnesení o zahájení trestního stíhání) učiněné ve smyslu § 160 odst. 1 tr. ř., které bylo zatíženo určitými vadami, pro něž bylo později nahrazeno novým sdělením obvinění pro týž skutek; nesmí však jít o vady, které by vedly k nicotnosti nebo zmatečnosti původního sdělení obvinění – srov. rozhodnutí č. 44/2010 Sb. rozh. tr. Tím spíše (*argumentum a maiori ad minus*) musí mít tyto účinky i takové usnesení o zahájení trestního stíhání, které sice jistými vadami trpí, jako jsou vady chybné právní kvalifikace v rozhodnutí označeného skutku, avšak pro tyto vady později zrušeno nebylo. Trestní řád totiž na více místech počítá s tím, že v průběhu trestního stíhání dochází ke změně právní kvalifikace (viz § 160 odst. 6, § 176 odst. 2 druhá věta, § 190 odst. 2 a § 225 odst. 2 tr. ř.), to ovšem nic nemění na tom, že po celou dobu trestního stíhání musí být zachována totožnost skutku vyplývající ze zásady obžalovací (viz § 2 odst. 8, § 176 odst. 2 první věta a § 220 odst. 1 tr. ř.). Právní kvalifikace skutku se může později měnit i přesto, že skutek byl původně správně právně kvalifikován, a to například z důvodu pozdější změny trestních zákonů (viz § 2 odst. 1 tr. zákoníku). Již z toho vyplývá, že právní řád počítá na více místech se změnami právní kvalifikace, která sama o sobě nemůže být důvodem pro zrušení usnesení o zahájení trestního stíhání, tím méně být důvodem, proč by toto usnesení nemělo mít účinky přerušení běhu promlčecí doby ve smyslu § 34 odst. 4 písm. a) tr. zákoníku. V tomto smyslu je třeba též vykládat užitý pojem trestný čin v § 34 odst. 4 písm. a) tr. zákoníku, jímž se míní skutek, kvalifikovaný jako trestný čin, neboť trestní stíhání se zahajuje a vede pro skutek a nikoli pro trestný čin ve smyslu jeho právní kvalifikace (viz k tomu např. JELÍNEK, J. a kol. Trestní právo hmotné. 6. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 519 a násl., a 580 a násl.).

Pojem trestný čin v uvedeném spojení má nepochybně svůj význam, neboť je určující pro stanovení délky promlčecí doby, kterou je vždy třeba posoudit s ohledem na aktuální právní kvalifikaci.

25. Nejvyšší soud z důvodů shora uvedených k této otázce uzavírá, že účinky zahájení trestního stíhání pro trestný čin, o jehož promlčení jde, ve smyslu § 34 odst. 4 písm. a) tr. zákoníku má i takové usnesení o zahájení trestního stíhání, v němž je totožný skutek, pro nějž později byla obviněná odsouzena, odlišně právně kvalifikován jako jiný trestný čin. Z důvodu přetržení běhu promlčecí doby podle uvedeného ustanovení začala běžet od 19. 1. 2016 (ode dne následujícího po dni určujícího počátek lhůty ve smyslu § 139 tr. zákoníku) nová tříletá promlčecí doba, která ani posléze neuplynula, neboť byla přerušena podáním obžaloby, resp. posléze vyhlášením odsuzujícího rozsudku pro tento trestný čin (ve smyslu shora nastíněném).

26. Nebyl tak důvod, aby soud prvního stupně podle § 223 odst. 1 tr. ř. trestní stíhání obviněné zastavoval z důvodu jeho promlčení ve smyslu § 11 odst. 1 písm. b) tr. ř.

27. Námitky, které obviněná M. T. podřadila dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., jsou prakticky výhradně procesního charakteru a jako takové s ohledem na hmotněprávní povahu dovolacího důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. mu vůbec neodpovídají. Svými námitkami totiž obviněná zpochybňovala pouze správnost procesního postupu soudů nižších stupňů, které jí měly uznat vinnou pro skutek, pro který nebylo zahájeno trestní stíhání a nebyla podána obžaloba. Nejde tak o námitky nesprávného hmotněprávního posouzení skutku, který jí byl kladen za vinu. Zčásti (v závěru svého dovolání) obviněná napadala správnost skutkového stavu zjištěného soudy nižších stupňů a způsob, jakým hodnotily důkazy, aniž by vytkla vadu hmotněprávního posouzení ve shora vymezeném smyslu. Ani tyto námitky tak neodpovídají uplatněnému dovolacímu důvodu, jak byl ve stručnosti vymezen shora.

28. Navíc se shodnými námitkami se řádně vypořádal jak soud prvního stupně, tak i odvolací soud, neboť byly též součástí obhajoby obviněné a obsahem podaného odvolání, z něhož pro účely dovolání obviněná též čerpala. Nejvyšší soud znovu připomíná, že zpravidla odmítne jako zjevně neopodstatněné takové dovolání, v němž obviněný pouze opakuje tytéž námitky, jimiž se snažil zvrátit již rozhodnutí soudu prvního stupně, pokud se jimi odvolací soud dostatečným způsobem zabýval a vypořádal se s nimi (v tomto případě srov. zejména s. 7 až 14 jeho rozsudku).

29. Nejvyšší soud při respektu k judikatuře Ústavního soudu, zejména pak ke stanovisku pléna Ústavního soudu ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. Pl. ÚS-st. 38/14, vyhlášenému jako sdělení Ústavního soudu pod č. 40/2014 Sb., uveřejněnému pod st. č. 38/14 ve svazku č. 72 na s. 599 Sbírký nálezů a usnesení Ústavního soudu (dále ve zkratce jen „Sb. n. a u.“), nezjistil ani porušení základních práv obviněné,

a to ani porušení práva na obhajobu, resp. práva na spravedlivý proces. Ostatně obviněná si toho byla vědoma, proto ani takové námitky neuplatnila.

č. 50

30. Pokud jde o námitku obviněné, že nebyla zachována totožnost skutku, Nejvyšší soud nad rámec uvedeného a při vědomí, že ji nelze podřadit pod uplatněný dovolací důvod (jako tzv. *obiter dictum*), stručně uvádí následující. Předně je možno odkázat na odůvodnění obsažené v rozsudcích soudů nižších stupňů, které se touto otázkou též zabývaly a vyřešily ji správně tak, že po celou dobu řízení byla totožnost skutku zachována (viz s. 10 rozsudku soudu prvního stupně a zejména s. 11 až 13 rozsudku soudu druhého stupně). Správně soudy nižších stupňů dospěly k závěru, že převedení obchodního podílu na tzv. bílého koně J. S., jeho ustanovení jako jednatele a nepředání mu úplného účetnictví završilo celé dosavadní jednání obviněné v rámci obchodní společnosti B. I., neboť náleželo do souboru okolností, jimiž obviněná ohrožovala majetková práva obchodních partnerů této obchodní společnosti, jak ji bylo v obvinění i obžalobě kladeno za vinu.

31. K této námitce Nejvyšší soud připomíná, že totožnost skutku není soudní praxí ani právní teorií chápána jen jako naprostá shoda mezi skutkovými okolnostmi popsanými v žalobním návrhu a výrokem rozhodnutí soudu. Postačí shoda mezi podstatnými skutkovými okolnostmi, přičemž soud může a musí přihlížet i k těm změnám skutkového stavu, k nimž došlo při projednávání věci v hlavním líčení, bez ohledu na to, zda postavení obžalovaného zlepšují nebo zhoršují. Některé skutečnosti v rozhodnutí soudu tedy mohou oproti obžalobě přibýt, některé mohou odpadnout, soud má s ohledem na závěry o skutkovém stavu upřesnit nepřiléhavý popis skutku z obžaloby, nesmí se ovšem změnit podstata skutku (srov. rozhodnutí č. 6/1962, č. 19/1964, č. 64/1973, č. 24/1981-II.Sb. rozh. tr.).

32. Totožnost skutku je zachována (v poměru mezi obžalobou a rozhodnutím soudu o ní) kromě jiných případů i tehdy, jestliže je úplná shoda alespoň v jednání při rozdílném následku, nebo je úplná shoda alespoň v následku při rozdílném jednání, anebo jednání nebo následek (nebo obojí) jsou alespoň částečně shodné, shoda ovšem musí být v podstatných okolnostech, jimiž se rozumí zejména skutkové okolnosti charakterizující jednání nebo následek z hlediska právní kvalifikace, která přichází v úvahu; podstatnými z tohoto hlediska nejsou ty skutkové okolnosti, které charakterizují jen zavinění či jiný znak subjektivní stránky činu (srov. rozhodnutí č. 1/1996-I.). Na zachování totožnosti skutku nemají vliv změny v okolnostech, které pouze individualizují žalovaný skutek z hlediska času, místa a způsobu spáchání činu, formy zavinění, rozsahu následku a motivace, když jinak shoda v následku či jednání není dotčena. Tak na podstatě skutku nic nezmění např. upřesnění data spáchání trestného činu oproti obžalobě. Totožnost skutku zůstane zachována, jestliže odpadnou nebo se změní některé skutečnosti uvedené v obžalobě, které se vztahují k jiným okolnostem než k relevantnímu jednání nebo následku. Totožnost skutku bude zachována při rozdílném následku

i tehdy, když skutečnosti zjištěné v hlavním líčení, které charakterizují jednání obviněného, jsou alespoň částečně totožné s popisem jednání v obžalobě.

33. O totožný skutek tedy jde i tehdy, je-li totožná podstata skutku, tj. je-li zachována alespoň částečná totožnost jednání nebo alespoň částečná totožnost následku (srov. rozhodnutí č. 23/1972 a č. 21/2010 Sb. rozh. tr. a usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 7. 2002, sp. zn. II. ÚS 143/02, uveřejněné pod č. 21/2002 ve svazku 27 na s. 261 Sb. n. a u.). V daném případě správně soudy nižších stupňů vycházely z toho, že byla zachována částečná totožnost následku, správná byla též jejich úvaha o vzájemném poměru trestných činů, které byly v tomto řízení zvažovány – a sice jednak poškození věřitele podle § 222 tr. zákoníku a zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 254 odst. 1 tr. zákoníku. Druhý uvedený trestný čin je v poměru subsidiarity k tomu na prvním místě, jenž je jako poruchový delikt primární (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2598). Proto nelze-li právně kvalifikovat skutek podle § 222 tr. zákoníku, je namístě zabývat se tím, zda nedošlo alespoň k ohrožení majetkových práv těchto věřitelů. I z této konstrukce a vzájemného vztahu uvedených dvou skutkových podstat trestných činů je zřejmé, že právní řád počítá s tím, že k takové změně právní kvalifikace může v trestním řízení docházet. To se stalo i v tomto případě. Původně bylo zahájeno trestní stíhání a následně podána obžaloba na obviněnou s tím, že nakládáním s majetkem B. I. došlo ke zmaření uspokojení pohledávek věřitelů uvedených v petitu obžaloby, čímž jim měla být způsobena škoda, neboli bylo obviněné kladeno za vinu, že porušila zájem společnosti na ochraně jejich majetku, zatímco uznána vinnou byla pro zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění v podobě zatajení účetních knih, čímž majetková práva týchž poškozených věřitelů ohrozila, neboli došlo jednak k porušení zájmu společnosti na řádném vedení a uchování účetnictví a dalších dokladů sloužících k přehledu o stavu hospodaření a jmění, čímž ale současně došlo i k ohrožení majetkových práv věřitelů, což je jednou ze dvou výslovně uvedených alternativ ohrožovacího následku (nemusí dojít k porušení těchto práv, postačí jejich ohrožení). Z uvedeného též vyplývá, že totožnost skutku je zachována z důvodu částečné totožnosti následku, který je částečně shodný v podstatných skutkových okolnostech (jde stále o tytéž poškozené, jejichž práva byla jednáním obviněné ohrožena, nebylo-li prokázáno, že byla porušena způsobem popsáným v § 222 tr. zákoníku).

34. Nejvyšší soud tak k této otázce uzavírá, že v daném případě byla zachována totožnost skutku, která je držena částečnou shodností následku při různosti trestněprávně relevantních jednání. Ustanovení § 254 odst. 1 tr. zákoníku je ve vztahu k § 222 odst. 1 tr. zákoníku v poměru subsidiarity, neboť poruchový delikt má před ohrožovacím přednost, proto není-li v trestním řízení prokázáno zmaření uspokojení pohledávek věřitelů, je namístě zabývat se tím, zda majetková práva poškozených nebyla protiprávním nakládáním s účetnictvím

ohrožena ve smyslu § 254 odst. 1 *in fine* tr. zákoníku. Totožnost skutku je v takovém případě zachována.

č. 50

35. Ze shora uvedených důvodů tak Nejvyšší soud považuje za nedůvodné námitky obviněné, jejichž prostřednictvím zpochybnila trestněprávní posouzení skutku, kterým byla uznána vinnou, jako přečinu zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 254 odst. 1 alinea 3 tr. zákoníku.

36. Na podkladě všech popsanych skutečností dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání obviněné M. T. je i přes svůj formální poukaz na dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. e) a g) tr. ř. zjevně neopodstatněné.

Č. 51

č. 51

Krádež

§ 205 odst. 1 tr. zákoníku

I. Znak „přisvojení si“ cizí věci v § 205 odst. 1 tr. zákoníku je naplněn, pokud pachatel získá možnost neomezené dispozice s cizí věcí, již se zmocnil, a jedná s vůlí nakládat s ní jako s vlastní.

II. Dluh na nájemném neopravňuje pronajímatele vniknout do pronajímaných prostor užívaných nájemcem a bez jeho svolení odvézt v nich umístěné věci. V takovém případě nejsou splněny podmínky žádné z okolností vylučujících protiprávnost trestného činu krádeže a porušování domovní svobody, a to ani výkonu tzv. zadržovacího práva podle § 672 odst. 2 obč. zák., resp. § 1395 a násl. a § 2234 o. z.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2018, sp. zn. 5 Tdo 444/2018, ECLI:CZ:NS:2018:5.TDO.444.2018.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněné J. M. proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 6. 12. 2017, sp. zn. 28 To 31/2017, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Okresního soudu v České Lípě pod sp. zn. 32 T 256/2014.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu v České Lípě ze dne 5. 5. 2017, sp. zn. 32 T 256/2014, byla obviněná J. M. uznána vinnou přečinem krádeže podle § 205 odst. 1, 3 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce jen „tr. zákoník“), a přečinem porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1 tr. zákoníku. Za tento čin byl obviněný J. M. podle § 205 odst. 3 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku uložen úhrnný trest odnětí svobody v trvání dvaceti měsíců, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání třiceti měsíců. Podle § 228 odst. 1 a § 229 odst. 2 tr. ř. bylo zároveň rozhodnuto o nárocích poškozených na náhradu škody.

2. Uvedených trestných činů se obviněná dopustila (zjednodušeně uvedeno) tím, že od 20. 4. 2014 do 25. 4. 2014 v přesně neurčené době nejméně dvakrát

vstoupila bez řádného svolení poškozené E. H. do bytových a nebytových prostor v ulici S. v Č. L., které jí jako majitelka nemovitosti pronajala na základě smlouvy o pronájmu ze dne 1. 4. 2010. Obviněná nechala bez souhlasu poškozené vystěhovat a odvézt ve výroku rozsudku vypočtené věci z bytových i nebytových prostor, neučinila jejich soupis, poškozené ani nesdělila, kam věci odváží a kde se následně nacházejí. Tím způsobila škodu jednak poškozené E. H. ve výši 272 280 Kč (na osobních věcech, vybavení bytu i krejčovské provozovny), jednak poškozené obchodní společnosti M. ve výši 23 153 Kč (na galanterním zboží), jednak poškozené A. J. ve výši 109 504 Kč (na látkách uskladněných v provozovně). Obviněná pak až na výzvu policejního orgánu vydala pouze část takto odvezeného zboží, zbylé dosud nevrátila.

3. Proti uvedenému rozsudku podala obviněná J. M. odvolání, o němž rozhodl Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ve veřejném zasedání konaném dne 6. 12. 2017 rozsudkem, sp. zn. 28 To 31/2017, tak, že podle § 259 odst. 2, 3 tr. ř. napadený rozsudek doplnil o výrok o náhradě škody podle § 229 odst. 2 tr. ř. Jinak zůstal napadený rozsudek nezměněn.

II.

Dovolání

4. Proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci podala obviněná J. M. prostřednictvím své obhájkyne dovolání z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř., které spatřovala v nesprávném hmotněprávním posouzení skutku a v tom, že napadeným rozhodnutím bylo rozhodnuto o zamítnutí řádného opravného prostředku.

5. Obviněná zpochybňovala především skutková zjištění soudů nižších stupňů, a proto se ve svém dovolání podrobně věnovala jednotlivým tvrzeným nesouladům mezi provedenými důkazy a učiněnými skutkovými zjištěními, ač si byla vědoma, že dovolání zásadně není určeno k nápravě těchto nedostatků. Měla však za to, že skutková zjištění učiněná soudy nižších stupňů jsou v extrémním rozporu s obsahem provedených důkazů. Shledala také porušení zásad spravedlivého procesu, které spatřovala v tom, že soudy nižších stupňů hodnotily důkazy jednostranně a nepřihlédly k výpovědím svědků v její prospěch. Tím podle ní mělo dojít k porušení principu *in dubio pro reo*, zejména jde-li o naplnění subjektivní stránky skutkové podstaty přečinu krádeže. Zpochybňovala závěry soudů nižších stupňů učiněné na základě výpovědí poškozené a jejích kamarádek, zohledněny nebyly výpovědi svědků učiněné v její prospěch, že věci poškozené byly již předtím odváženy. Nesouhlasila s výčtem věcí, které měly být odvezeny a které poškozená podle jejího přesvědčení účelově měnila v závislosti na vývoji trestního řízení. Stejně tak nesouhlasila s odbornými vyjádřeními k ceně věcí, byla přesvědčena, že soud prvního stupně měl „ustanovit

znalce k ocenění jednotlivých věcí *ex offio*“, popř. měl zcela poškozenou odkázat na řízení občanskoprávní.

6. Jiné nesprávné hmotněprávní posouzení shledala v tom, že soudy nižších stupňů podle ní nesprávně pominuly skutečnost, že neměla v úmyslu s věcmi nakládat jako s vlastními, a nenaplnila tak subjektivní stránku skutkové podstaty přečinu krádeže podle § 205 odst. 1, 3 tr. zákoníku. K tomu odkázala na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2008, sp. zn. 8 Tdo 20/2008, na které opakovaně upozorňovala i v předchozích stadiích trestního řízení. Podle tohoto rozhodnutí je vždy nutné se zabývat existencí pohledávky, zadržení cizí věci za účelem zajištění pohledávky přitom nelze bez dalšího považovat za присvojení si cizí věci.

7. Ze všech uvedených důvodů proto obviněná navrhla, aby Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci i jemu předcházející rozsudek Okresního soudu v České Lípě a věc přikázal tomuto soudu k novému projednání a rozhodnutí.

III.

Přípustnost dovolání

8. Nejvyšší soud nejprve zjistil, že jsou splněny všechny formální podmínky pro konání dovolacího řízení, a zabýval se otázkou povahy a opodstatněnosti uplatněných námitek ve vztahu k označeným dovolacím důvodům uvedeným v § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř.

IV.

Důvodnost dovolání

9. V první řadě je třeba uvést, že námitky, které uplatnila obviněná J. M. ve svém dovolání, jsou prakticky výhradně (až na níže uvedenou výjimku) procesního charakteru a jako takové s ohledem na hmotněprávní povahu dovolacího důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. mu vůbec neodpovídají. Svými námitkami totiž obviněná zpochybňovala především správnost skutkového stavu zjištěného soudy nižších stupňů a způsob, jakým hodnotily důkazy, aniž by vytkla vadu hmotněprávního posouzení ve shora vymezeném smyslu. Navíc se shodnými námitkami se řádně vypořádal jak soud prvního stupně, tak i odvolací soud, neboť byly též součástí obhajoby obviněné a obsahem podaného odvolání, z něhož pro účely dovolání obviněná též čerpala. Nejvyšší soud zpravidla odmítne jako zjevně neopodstatněné takové dovolání, v němž obviněný pouze opakuje tytéž námitky, jimiž se snažil zvrátit již rozhodnutí soudu prvního stupně, pokud se jimi odvolací soud zabýval (v tomto případě srov. zejména s. 3 až 6 jeho rozsudku) a vypořádal se s nimi náležitým a dostatečným způsobem (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2002, sp. zn. 5 Tdo 86/2002, uveřejněné pod

č. T 408. ve svazku 17 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, který vydávalo Nakladatelství C. H. Beck, Praha 2002).

č. 51

10. V daném případě se obviněná domáhala přezkumu dovolacím soudem, přičemž primárně žádala aplikovat normy hmotného práva na jiný než soudy prvního a druhého stupně zjištěný skutek, a to v závislosti na odlišném posouzení výsledků dokazování. Obviněná tak prosazovala odlišné hodnocení důkazů, než jaké provedly soudy prvního a druhého stupně. Obviněná se tak pouze formálně domáhala změny v aplikaci hmotného práva, avšak na jí prezentovanou verzi průběhu skutkového děje, ač se soudy prvního i druhého stupně přiklonily k verzi jiné, kterou podrobně a přesvědčivě ve svých rozhodnutích zdůvodnily. To samo o sobě nenaplnňuje dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. (podobně např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2015, sp. zn. 3 Tdo 1615/2014, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 8. 2014, sp. zn. 3 Tdo 892/2014).

11. Nejvyšší soud nezjistil porušení základních práv obviněné, a to ani porušení práva na obhajobu, resp. práva na spravedlivý proces, jak obviněná ve svém dovolání uváděla. Nejvyšší soud přitom interpretoval a aplikoval uvedené podmínky připuštění dovolání tak, aby dodržel maximy práva na spravedlivý proces vymezené Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, Listinou základních práv a svobod, a v neposlední řadě též judikaturou Ústavního soudu (srov. zejména stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. Pl. ÚS-st. 38/14, vyhlášené jako sdělení Ústavního soudu pod č. 40/2014 Sb., uveřejněné pod st. č. 38/14 ve svazku č. 72 na s. 599 Sb. n. a u.). Právě z těchto uvedených hledisek se tedy Nejvyšší soud zabýval naplněním dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. a některými skutkovými otázkami a hodnocením důkazů soudy nižších stupňů ve vztahu k právnímu posouzení jednání obviněného. V té souvislosti považuje Nejvyšší soud za nutné zdůraznit, že i Ústavní soud výslovně ve svém stanovisku konstatoval, že jeho názor, „... podle kterého nelze nesprávné skutkové zjištění striktně oddělovat od nesprávné právní kvalifikace, ... však neznamená, že by Nejvyšší soud v každém případě, kdy dovolání obsahuje argumentaci ve vztahu ke skutkovým zjištěním, musel považovat dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. za *prima facie* naplněný. ... Je totiž jediným oprávněným orgánem, kterému v tomto stadiu přísluší posuzovat naplnění konkrétního dovolacího důvodu (viz § 54 rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci J. a ostatní proti České republice ze dne 13. 10. 2011, č. stížnosti 12579/06, 19007/10 a 34812/10), a toto posouzení je závaznou podmínkou pro případné podání ústavní stížnosti (ustanovení § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu)“ [srov. bod 23 shora označeného stanoviska pléna Ústavního soudu]. V daném případě dovolací soud takový tvrzený extrémní nesoulad neshledal. Soudy nižších stupňů se věcí řádně zabývaly, provedly v potřebném rozsahu obsáhlé dokazování, které nebylo vyčerpáno jen několika málo důkazními prostředky zmíněnými obviněnou v dovolání, aby na jeho základě mohly učinit

skutkové závěry, které našly odraz v tzv. skutkové větě odsuzujícího rozsudku soudu prvního stupně. Takto zjištěný skutek byl také správně právně kvalifikován podle odpovídajících ustanovení trestních zákonů.

12. Nad rámec uvedeného (jako *obiter dictum*) bez možnosti přezkumu na podkladě takto formulovaného dovolání může Nejvyšší soud pouze na základě znalosti trestního spisu dodat, že předložené výhrady obviněné proti postupu soudů nižších stupňů nemají opodstatnění. Soudy nižších stupňů se v tomto případě správně vypořádaly se všemi provedenými důkazními prostředky, nijak je nedeformovaly, naopak je hodnotily (na rozdíl od obviněné) nejen jednotlivě, ale i v jejich souhrnu. Odkázat lze především na odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně (s. 15 až 19), který vycházel především z řady svědeckých výpovědí i listinných důkazů. Soudy nižších stupňů zcela důvodně vyhodnotily, že obviněná v přímém úmyslu neoprávněně za využití vlastního klíče a bez souhlasu poškozené E. H. vnikla do prostor užívaných poškozenou k bydlení a podnikání, odkud bez svolení poškozené odvezla, a neoprávněně si tak i присvojila věci ve vlastnictví poškozené E. H., jakož i věci uskladněné v pronajatých prostorách poškozenou E. H., které jí byly svěřeny obchodní společností M. a poškozenou A. J. Nepostupovala přitom v souladu s civilními předpisy o zadržovacím právu, nedodržela ani ustanovení o ukončení vzájemného vztahu na základě smlouvy o pronájmu prostor.

13. S určitou mírou tolerance lze za právně relevantně uplatněnou námitku odpovídající dovolacímu důvodu uvedenému v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. považovat tu, kterou obviněná zpochybnila naplnění subjektivní stránky skutkové podstaty trestného činu krádeže, který jí byl kladen za vinu. Konkrétně obviněná uváděla, že nikdy neměla v úmyslu s věcmi nakládat jako s vlastními. Obviněná totiž podle svého přesvědčení pouze uplatňovala zadržovací právo k zajištění pohledávky za poškozenou E. H. z titulu dlužného nájemného. Nedodržení postupu podle občanského zákoníku podle ní v takovém případě nemůže zakládat trestní odpovědnost za trestný čin krádeže.

14. Nejprve je možno obecně připomenout, že přečinu krádeže podle § 205 odst. 1, 3 tr. zákoníku, který byl obviněné kladen za vinu, se dopustí, kdo si присvojí cizí věc tím, že se jí zmocní, a způsobí takovým činem větší škodu.

15. Trestný čin krádeže podle § 205 tr. zákoníku je majetkovým deliktem, kterým se chrání cizí majetek, především jeho vlastnické právo, ale i držba věci, její detence, resp. faktické držení. Ochrana vlastnictví je zaručena již v čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (vyhlášené pod č. 2/1993 Sb.), podle něhož má každý právo vlastnit majetek. Každý má právo na ochranu svého majetku, ustanovením o krádeži jsou chráněny i další věci, které má ve svém držení. Zásah do tohoto práva je jen výjimečně možný při naplnění některé z okolností vylučujících protiprávnost, pak ovšem za dodržení jejích limitů. Obviněná v daném případě zcela svévolně bez vědomí a svolení poškozené E. H. vnikla do jí obývaných

č. 51

prostor, čímž naplnila též znaky dalšího trestného činu porušování domovní svobody, odkud pak odvezla velké množství věcí, z nichž jen některé patřily poškozené E. H., čímž podle závěrů soudů nižších stupňů způsobila škodu celkem třem subjektům v součtu ve výši 404 937 Kč (272 280 Kč E. H., 23 153 Kč obchodní společnosti M., s. r. o., a 109 504 Kč A. J.). Při tom všem chtěla tímto způsobem podle svých slov zajišťovat svou vlastní pohledávku v řádu desítek tisíc Kč, jejíž výše byla navíc sporná, neboť se na ní s poškozenou E. H. neshodla.

16. Nájemní vztah přitom nebyl řádně ukončen, obviněná uplatňovala důvod ukončení nájemního vztahu podle čl. V. bodu 2. písm. b) nájemní smlouvy, neboť poškozená E. H. měla být více než 30 dnů v prodlení s placením nájmu, což měl být podle smlouvy důvod pro „skončení nájmu“. Z víceletého vztahu mezi oběma smluvními stranami je však zřejmé, že poškozená byla opakovaně i v delším prodlení s hrazením nájemného, nicméně nikdy ji nebyla dána obviněnou výpověď, stejně tak nebyl uplatněn jiný důvod zániku nájemního právního vztahu, nebyla ani podána obviněnou žaloba na vyklizení nemovitosti. Obviněná byla ve skutečnosti při svém jednání vedena úmyslem co nejrychleji vyklidit nemovitost za účelem jejího prodeje manželům K., jak konstatoval soud prvního stupně na více místech svého rozsudku (zejm. jeho s. 17), čemuž odpovídá sled událostí, jak z provedeného dokazování dovodil soud prvního stupně.

17. Soudy nižších stupňů důvodně dospěly k těmto závěrům o skutkovém průběhu: obviněná dne 14. 4. 2014 informovala poškozenou E. H. prostřednictvím SMS, že má vážného zájemce o koupi domu; dne 20. 4. 2014 vstoupila bez oprávnění do bytu a nebytových prostor užívaných poškozenou E. H. bez jejího vědomí a v její nepřítomnosti; následujícího dne ráno ji vykazala z domu jen s osobními věcmi; pak začala postupně za pomoci dalších osob vystěhovávat její věci včetně několika šicích strojů, což trvalo až do 25. 4. 2014, poškozené dovolila vzít si jen několik málo bezcenných osobních věcí; v domě mezitím též vyměnila zámek; dne 28. 4. 2014 dům prodala manželům K., zápis vlastnického práva byl proveden k 21. 5. 2014 (viz č. I. 272 trestního spisu), takže k 5. 5. 2014, kdy poškozená E. H. podala trestní oznámení, byla vložena tzv. plomba do katastru nemovitostí k tomuto domu; obviněná přitom vůbec neučinila žádný soupis věcí, které pak odmítala vydat poškozené i dalším osobám, jež k nim uplatňovaly svá práva, dokonce ani pak nikomu nechtěla sdělit, kde se věci nacházejí, a to až do 20. 6. 2014, kdy na výzvu policejního orgánu otevřela garáž v M. B., kde se nacházely některé z odvezených věcí, které také policejnímu orgánu vydala.

18. I z uvedeného je zřejmé, že obviněná jednala zcela svévolně, nepostupovala a ani nechtěla postupovat podle civilních předpisů k ochraně svých tvrzených práv, nechtěla se prakticky ani nijak s poškozenou dohodnout na ukončení nájemního vztahu a vyklizení nemovitosti tak, aby to bylo přijatelné pro obě smluvní strany. Naproti tomu k uspokojení ryze svých vlastních zájmů spočívajících v urychleném výhodném prodeji vlastního domu zájemci zcela rezignovala na

jakoukoliv ochranu práva nájemkyně poškozené E. H., využila jejího prodlení s úhradou nájemného, které pro ni ani v minulosti neznamenalo změnu postoje k tomuto nájemci, a zcela svévolně zasáhla do její domovní svobody a do vlastnického práva, resp. do práva detenčního. Obviněná se zmocnila věcí, které držela poškozená, a odvezla je na neznámé místo, kde je posléze zadržovala po dobu dvou měsíců, než některé z nich vydala na výzvu policejního orgánu (jiné dosud nevydala). Ze zjištění soudů nižších stupňů vyplývá, že cílem obviněné bylo primárně dosáhnout vyklizení nemovitosti, ač ji předtím pronajala poškozené E. H. a k řádnému ukončení nájemního vztahu nedošlo, teprve sekundárně chtěla též uspokojit vlastní pohledávku za poškozenou E. H., která spočívala v dlužném nájemném (ovšem i výše této pohledávky byla mezi smluvními stranami sporná).

19. Obviněná k tomu ovšem vůbec neužila možností, které jí právní řád dává, nepostupovala podle ustanovení o právu zadržovacím plynoucím z nájemního vztahu, resp. o právu zástavním k věcem umístěným v nemovitosti, naopak její postup byl od počátku zjevně protiprávní, neboť jednak nebyly splněny předpoklady pro využití takových postupů, jednak nebyly dodrženy jejich limity.

20. Soudy nižších stupňů vycházely z civilněprávní úpravy účinné od 1. 1. 2014, tedy z ustanovení o zadržovacím právu podle § 2234 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v tehdy účinném znění (dále jen „o. z.“), podle něhož má pronajímatel právo na úhradu pohledávky vůči nájemci zadržet movité věci, které má nájemce na věci nebo v ní, a to ve spojitosti s § 1395 a násl. o. z., kde je upraveno samotné zadržovací právo. Ovšem v daném případě jde o nájemní vztah založený za účinnosti dřívější právní úpravy, tedy podle zákona č. 116/1990 Sb., o nájmu a podnájmu nebytových prostor, ve znění pozdějších předpisů, přičemž důvod zajištění závazků vyplývajících z nájemního vztahu měl podle skutkových zjištění též vzniknout za dřívější civilněprávní úpravy platné a účinné do 31. 12. 2013, a proto i zajištění závazků z něj plynoucích by se podle § 3073 o. z. mělo řídit dosavadními právními předpisy.

21. Na zajištění nájemného by se tak měla užít dřívější úprava o zástavním právu podle § 672 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obč. zák.“), a to ve spojitosti s § 175 a násl. obč. zák. o zadržovacím právu. Podle § 672 odst. 1 obč. zák. na zajištění nájemného má pronajímatel nemovitosti zástavní právo k movitým věcem, které jsou na pronajaté věci a patří nájemci nebo osobám, které s ním žijí ve společné domácnosti, s výjimkou věcí vyloučených z výkonu rozhodnutí. Podle § 672 odst. 2 obč. zák. zástavní právo zanikne, jsou-li věci odstraněny dříve, než byly sepsány soudním vykonavatelem, ledaže by byly odstraněny na úřední příkaz a pronajímatel ohlásí svá práva u soudu do osmi dnů po výkonu; stěhuje-li se nájemce nebo jsou-li odstraňovány věci, přestože nájemné není zaplaceno nebo zajištěno, může pronajímatel zadržet věci na vlastní nebezpečí, do osmi dnů však musí žádat o soupis soudním vykonavatelem, nebo musí věci vydat. K výkladu výkonu zástavního

a zadržovacího práva jinak lze odkázat na odbornou literaturu (srov. například ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník II. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1912 a násl.).

č. 51

22. Ani dřívější právní úprava zástavního a zajišťovacího práva (§ 672 obč. zák.), ovšem ani právní úprava účinná v době jednání obviněné (§ 2234 a § 1395 a násl. o. z.) jí rozhodně nedávala právo vniknout do pronajímaných prostor, vykázat z nich nájemce a začít z nich odvážet věci, a to ani v případě, že by nájemce byl v jakémkoliv prodlení s hrazením nájemného, dokonce ani v případě, že by nájemní vztah skončil. Ke skončení nájemního vztahu ovšem v daném případě zřejmě nedošlo, samotné ujednání v nájemní smlouvě o „konci nájmu“ by zřejmě bylo neplatné, nicméně to nebylo předmětem zkoumání v tomto trestním řízení, ukončení nájmu zákonným způsobem nebylo v řízení zjištěno.

23. Již dříve Nejvyšší soud v rozhodnutí č. 34/2013 Sb. rozh. tr. (usnesení ze dne 15. 2. 2012, sp. zn. 7 Tdo 115/2012) konstatoval, že neplacení nájemného za užívání nebytového prostoru není samo o sobě důvodem pro zamezení vstupu a užívání prostoru nájemci (např. zamčením dveří), pokud nájemní vztah nadále trval, takovým jednáním by pronajímatel naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru podle § 208 odst. 2 tr. zákoníku, přičemž v takovém případě nemůže odůvodnit beztrestnost pronajímatele ani jeho poukaz na využití zástavního práva podle § 672 odst. 1 obč. zák., neboť to se vztahuje jen na věci umístěné v pronajatém prostoru, nikoliv na tento předmět nájmu samotný.

24. Tím spíše (logickým argumentem od menšího k většímu – *argumentum a minori ad maius*) dluh na nájemném neopravňuje pronajímatele vniknout do pronajímaných prostor užívaných nájemcem a bez jeho svolení z nich odvézt věci jím v takových prostorech umístěné.

25. Pronajímatel měl podle dřívější právní úpravy jednak zástavní právo, jednak právo zajišťovací k věcem umístěným v předmětu nájmu, nemohl s nimi ovšem svévolně nakládat. Zadržovací právo, které mu poskytuje i platná právní úprava (na rozdíl od zástavního práva), by se aktivovalo až v okamžiku, kdy by poškozený začal věci z předmětu nájmu odstraňovat, resp. začal se stěhovat, do té doby mu mohlo prospívat pouze zástavní právo (vycházíme-li z toho, že při uplatnění zajišťovacího práva se mělo postupovat podle § 672 obč. zák.). Avšak v daném trestním řízení nebylo prokázáno, že by poškozená E. H. s věcmi uvedeným způsobem nakládala, resp. že by se začala stěhovat, tedy že by byly naplněny podmínky zadržovacího práva. I kdyby tomu tak bylo, vztahovalo by se takové právo pouze na věci takto odnímané z dosahu pronajímatele (zadržovací právo prospívalo pronajímateli jen u takových odnímaných věcí a jen do té míry, v jaké nebyla jeho pohledávka z nájemního vztahu zajištěna jiným způsobem). Nepostačovalo přitom jednorázové odstranění některé věci, žádala se hromadnost, což se dovozovalo z užití nedokonavého vidu v § 672 odst. 2 obč. zák. („odstraňování“

namísto „odstranění“) – srov. ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník II. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1918 a násl. Nebylo ani podle dřívější právní úpravy dovolené svévolně vstoupit do provozovny a bytu, vzít věci nájemce bez jeho svolení a odvézt je na neznámé místo jen proto, že má dluh na nájemném (vstup by byl možný pouze pro učinění preventivního soupisu věcí soudním vykonavatelem při uplatnění zástavního práva podle § 672 odst. 2 obč. zák. na základě soudního rozhodnutí – viz tamtéž).

26. Kromě toho ani další postup obviněné v daném případě vůbec neodpovídal uplatnění zadržovacího práva, neboť obviněná nepožádala soudního vykonavatele o soupis věcí do 8 dnů od uplatnění zadržovacího práva. Naopak věci odvezla na neznámé místo a tam je držela po dobu dvou měsíců, až na výzvu policejního orgánu některé z nich vydala. Je tak zcela zjevné, že ze strany obviněné nešlo o uplatňování jejího práva, jak sama uváděla, byť třeba s drobným a formální pochybením při jeho využití, naopak šlo o zcela svévolné jednání, které nesplňovalo prakticky žádné z parametrů zadržovacího práva, nebyly splněny podmínky pro jeho využití a nebyly obviněnou dodrženy ani limity při jeho uplatnění, jak bylo rozvedeno shora. Její jednání proto bylo zjevně protiprávní, neboť nebyly naplněny podmínky okolnosti vylučující protiprávnost vyplývající z uplatnění práva podle jiného právního předpisu.

27. Z uvedeného též vyplývá, že obviněná zcela jednoznačně naplnila i znaky skutkové podstaty trestného činu krádeže, a to jak její objektivní, tak i subjektivní stránky. Obviněná se věci poškozených zmocnila a zároveň si je присvojila, čímž způsobila škodu větší (dosahující částky nejméně 50 000 Kč ve smyslu § 138 odst. 1 tr. zákoníku). Přisvojení je formulováno jako znak objektivní stránky skutkové podstaty, jde o pojem do českého právního řádu zařazený u skutkové podstaty krádeže od 1. 1. 1992 (tehdy ještě šlo o § 247 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů), kterým se nahradil zcela nevhodný pojem „přivlastní“, neboť krádeží lze získat pouze neoprávněnou držbu, a nikoli vlastnické právo (srov. k tomu více CÍSAŘOVÁ, D. Několik zamyšlení nad některými problémy návrhu nového trestního zákona. AUC Iuridica, 2007, č. 2, s. 41; ŘÍHA, J. Nové pojetí trestného činu krádeže. Trestněprávní revue, 2009, č. 10, s. 291). Přisvojení ale lze chápat jako vůli pachatele nakládat s věcí jako s vlastní, tedy mnohem spíše by bylo možné vnímat jej jako subjektivní prvek obdobný úmyslu přesahujícím objektivní stránku, který typově odlišuje krádež (*furtum*) od neoprávněného užívání cizí věci (*furtum usus*), u něhož jde o úmysl věc po přechodnou dobu užívat. Jinak přitom nezáleží na tom, jakým konkrétním způsobem pachatel s věcí naloží, jakmile se jí zmocní (zda ji dále užívá, spotřebuje, zničí, zahodí, prodá či daruje apod.). Přisvojení se zpravidla vykládá jako získání možnosti trvalé dispozice s věcí či vytvoření možnosti s věcí nakládat jako s vlastní. Rozhodující je, že pachatel se věci zmocní, aby s ní dále naložil jako s věcí vlastní. Krádež je dokonána již samotným zmocněním se takové věci s uve-

deným úmyslem nakládat s ní jako s vlastní, nepožaduje se, aby věc po nějakou další dobu držel či s ní nějak nakládal. Připomenout k tomu lze též významově obdobnou formulaci § 247 odst. 1 zákona č. 86/1950 Sb., který právě uváděl, že krádeže se dopustí, „kdo se zmocní cizí věci v úmyslu nakládat s ní jako s vlastní“. Dále lze odkázat i na starší judikaturu vykládající § 171 zákona č. 117/1852 ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích, ve znění pozdějších změn („Kdo pro svůj užitek cizí movitou věc z držení někoho jiného bez jeho přivolení odejme, dopustí se krádeže.“), zejména na rozhodnutí Nejvyššího soudu (Československé republiky) ze dne 14. 9. 1925, sp. zn. Zm II 320/25, uveřejněné ve svazku VII, roč. 1925, Vážného sbírky Rozhodnutí nejvyššího soudu Československé republiky ve věcech trestních pod č. 2086 na s. 464 a násl., příp. rozhodnutí ze dne 11. 5. 1925, sp. zn. Zm I 178/25, uveřejněné ve svazku VII, roč. 1925, Sbírký Vážného pod č. 1981 na s. 264 a násl., či rozhodnutí ze dne 3. 10. 1921, sp. zn. Kr I 250/21, uveřejněné ve svazku III, roč. 1921, Sbírký Vážného pod č. 552 na s. 347 a násl. a další, podle nichž bylo lhotejno, jakým způsobem naložil pachatel s věcí, již si присвоil s vůlí nakládat s ní jako s vlastní, a zda-li se věcí obohatil.

28. K takovému „přisvojení“ ale ve skutečnosti v případě obviněné došlo, neboť obviněná jednala s vůlí nakládat s věcmi jako s vlastními, když svévolně odňala poškozené možnost s věcmi nakládat, odmítala jí a dalším poškozeným věci vydat, naopak je odvezla na jim neznámé místo, kde je po dobu dvou měsíců zadržovala až do doby, než některé z nich vydala na výzvu policejního orgánu (jiné však podle skutkových závěrů soudů nižších stupňů dosud nevydala). Je tak zjevné, že získala možnost trvalé dispozice s těmito věcmi, disponovala s nimi jako s vlastními, protože je odvezla na místo, které bylo neznámé pro vlastníka, resp. detentora, jenž se nemohl k věcem po relativně delší dobu dostat, to mu bylo umožněno až po zásahu policejního orgánu. Vydány přitom nebyly zdaleka všechny věci, cennější věci poškozená dosud zpět nezískala. Ani dovolací soud tak nemá pochyb, že obviněná se věcí zmocnila s vůlí nakládat s nimi jako s vlastními (a nikoli je jen po přechodnou dobu užívat), získala také možnost trvalé dispozice s nimi. Proto byl naplněn i znak přisvojení si těchto věcí.

29. Dovolací soud zároveň ani nepochybuje, že obviněná jednala s úmyslem přímým, protože způsob naložení s věcmi měla předem promyšlený, její jednání bylo cílené, obviněná tak jednala po delší čas, věci nechala odvážet postupně, protože je jedinou dodávkou ani nemohla odvézt všechny najednou. Obviněná si byla velmi dobře vědoma, co činí, věděla, že svým jednáním jistě poruší zájem chráněný trestním zákonem, z toho lze dovodit i její vůli ve formě chtění, neboť při vědomí jistoty, že následek nastane, jej nemohla při zvoleném postupu nechtít. Obviněná si totiž byla dobře vědoma svého zásahu do vlastnického (resp. i detenčního) práva poškozené E. H., nechtěla jí umožnit ochranu jejích práv jakýmkoliv způsobem, svévolně a v rozporu s civilními předpisy o zajišťovacím právu s věcmi naložila tak, že je odňala z dosahu poškozené, které nezbývalo, než se

obrátit na Policii České republiky. Obviněná tak činit chtěla, takový postup byl předem promyšlený, plánovaný, vůlí řízený, její motivací byl primárně prodej domu nezatížený právy třetích osob z nájemního vztahu, sekundárně uspokojení vlastních pohledávek z tohoto nájemního vztahu, ovšem způsobem neodpovídajícím civilním předpisům.

30. Z uvedených důvodů proto Nejvyšší soud dospěl k závěru, že v té části, v níž námitky obviněné odpovídají uplatněnému dovolacímu důvodu, je dovolání zjevně neopodstatněné.

č. 51

Č. 52

Č. 52

Subsidiarita trestní represe, Porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku

§ 12 odst. 2 tr. zákoníku, § 227 tr. zákoníku

I. Přečin porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku je formálním deliktem, který lze spáchat i tím, že pachatel po doručení výzvy k učinění prohlášení o majetku neuvede příslušnému orgánu veřejné moci žádné údaje o svém majetku, aniž by se vyžadovala opakovaná výzva či další aktivita příslušného orgánu (viz rozhodnutí č. 7/2017 Sb. rozh. tr.). V takovém případě je ale třeba se důsledně zabývat podmínkami, za nichž lze uplatnit trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené, tedy vyhodnotit, zda jde s přihlédnutím ke kritériím uvedeným v § 39 odst. 2 tr. zákoníku o čin natolik společensky škodlivý, že nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku (viz stanovisko č. 26/2013 Sb. rozh. tr.).

Účinná lítost, Porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku, Zastavení trestního stíhání, Odložení trestní věci

§ 33 tr. zákoníku, § 227 tr. zákoníku, § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř., § 159a odst. 4 tr. ř., § 179c odst. 2 písm. i) tr. ř., § 314c odst. 1 písm. b) tr. ř., § 223 odst. 2 tr. ř., § 231 odst. 1 tr. ř., § 257 odst. 1 písm. c) tr. ř.

II. Pokud pachatel přečinu porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku v průběhu trestního řízení konaného pro tento trestný čin, o jehož zahájení ví, splní dodatečně svou povinnost a učiní prohlášení o majetku, nejedná dobrovolně ve smyslu § 33 tr. zákoníku (viz rozhodnutí č. 35/2001 Sb. rozh. tr.), a proto nezaniká jeho trestní odpovědnost za tento trestný čin pro účinnou lítost. Takové pachatelovo chování v průběhu trestního řízení však lze zohlednit při úvaze o použití principu oportunité ve smyslu § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. (viz stanovisko č. 26/2013-V. Sb. rozh. tr.), tedy státní zástupce nemusí z tohoto důvodu trestní stíhání zahájit a může věc odložit v rámci prověřování podle § 159a odst. 4 tr. ř. a ve zkráceném přípravném řízení podle § 179c odst. 2 písm. i) tr. ř., případně je oprávněn zahájené trestní stíhání zastavit podle § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. Trestní stíhání může zastavit ze stejného důvodu i samosoudce okresního soudu podle § 314c odst. 1 písm. b) tr. ř., v rámci hlavního líčení pak podle

§ 223 odst. 2 tr. ř., resp. mimo hlavní líčení podle § 231 odst. 1 tr. ř., je oprávněn tak učinit případně i odvolací soud podle § 257 odst. 1 písm. c) tr. ř.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 6. 2018, sp. zn. 5 Tdo 677/2018, ECLI:CZ:NS:2018:5.TDO.677.2018.1)

č. 52

Nejvyšší soud odmítl dovolání, které podal nejvyšší státní zástupce v neprospěch obviněné M. R. proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 18. 1. 2018, sp. zn. 7 To 460/2017, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 5 T 193/2017.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením Městského soudu v Brně ze dne 29. 11. 2017, sp. zn. 5 T 193/2017, bylo podle § 314c odst. 1 písm. a), § 188 odst. 1 písm. c), § 172 odst. 1 písm. f) tr. ř. zastaveno trestní stíhání obviněné M. R. pro níže uvedený skutek kvalifikovaný návrhem na potrestání státní zástupkyně Městského státního zastupitelství v Brně ze dne 7. 11. 2017, sp. zn. 4 ZK 236/2017, jako přečin porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „tr. zákoník“).
2. Státní zástupkyně Městského státního zastupitelství v Brně bylo obviněné kladeno za vinu, že (zjednodušeně uvedeno) dne 17. 5. 2017 ji byla doručena písemná výzva (ze dne 15. 5. 2017) Finančního úřadu pro Jihomoravský kraj, Územní pracoviště B.-v. (dále jen jako „FÚ“), aby podala prohlášení o majetku podle § 180 zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „daňový řád“), a to ve lhůtě 15 dnů od doručení této výzvy, tj. do 1. 6. 2017, avšak obviněná takové prohlášení ve stanovené lhůtě neučinila.
3. Proti usnesení soudu prvního stupně podala státní zástupkyně Městského státního zastupitelství v Brně v neprospěch obviněné stížnost, o níž rozhodl Krajský soud v Brně usnesením ze dne 18. 1. 2018, sp. zn. 7 To 460/2017, tak, že ji podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl jako nedůvodnou.

II.

Dovolání

4. Nejvyšší státní zástupce (dále též jako „dovatel“) podal proti uvedenému usnesení Krajského soudu v Brně dovolání v neprospěch obviněné, které opřel o dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. f), g) a l) tr. ř.
5. Nejvyšší státní zástupce nejprve podrobně zrekapituloval dosavadní průběh trestního řízení. Nesouhlasil s rozhodnutími soudů nižších stupňů, které založily

č. 52

svá usnesení na nesprávném výkladu a aplikaci § 33 tr. zákoníku o zániku trestní odpovědnosti z důvodu účinné lítosti. Je sice pravdou, že některé znaky uvedeného ustanovení byly naplněny, když obviněná dříve, než bylo zahájeno její trestní stíhání, učinila prohlášení o majetku ve smyslu § 180 daňový řád, nicméně neučinila tak dobrovolně, ale pod tlakem bezprostředně hrozícího trestního stíhání poté, co byla policejním orgánem vyzvána k podání vysvětlení v tomto trestním řízení. Úkony trestního řízení totiž byly v daném případě zahájeny dne 7. 9. 2017 na základě tzv. trestního oznámení FÚ ze dne 9. 8. 2017. Přílohou trestního oznámení byla výzva k podání prohlášení o majetku ze dne 15. 5. 2017, doručená obviněné M. R. dne 17. 5. 2017. Z odůvodnění výzvy vyplynulo, že správce daně se pokoušel vymáhat daňové nedoplatky dlužníka daňovou exekucí nařízenou exekucním příkazem na přikázání pohledávky u poskytovatele platebních služeb Modrá pyramida stavební spořitelna, a. s., avšak tyto nedoplatky nebyly plněním dlužníka ani částečně uhrazeny. Obviněná podle přesvědčení dovolatele musela o daňové exekuci přikázáním pohledávky z účtu vůči své osobě vědět. Výzva také obsahovala poučení o možné trestní odpovědnosti za trestný čin podle § 227 tr. zákoníku i o účinné lítosti podle § 33 tr. zákoníku.

6. Dovolatel byl proto přesvědčen, že rozhodnutí obviněné nebylo dobrovolné, neboť obviněná věděla, že její trestný čin byl prozrazen, a jednala tak pod tlakem již bezprostředně hrozícího trestního stíhání, neboť ji policejní orgán vyzval k podání vysvětlení ohledně tohoto trestného činu. Dodatečné prohlášení o majetku obviněné tak může být pouze polehčující okolností v rámci řešení otázky ukládání trestu. Podle názoru nejvyššího státního zástupce nebyla splněna podmínka dobrovolného aktivního jednání pachatele spočívajícího v nápravě škodlivého následku. Znak dobrovolnosti podle § 33 tr. zákoníku je naplněn tehdy, jestliže pachatel dobrovolně splní podmínky účinné lítosti z vlastní vůle, nikoliv až na výzvu policejního orgánu. Nejvyšší státní zástupce analogicky poukázal na judikaturu, která se váže k aplikaci institutu účinné lítosti u trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 tr. zákoníku. K zániku trestní odpovědnosti za tento trestný čin nemůže dojít, jestliže došlo k provedení daňové kontroly a ke zjištění pochybení. Obviněná však pouze po doručení výzvy vyčkávala, zda správce daně odhalí, či nikoliv, že stále nepodala prohlášení o majetku. Tyto okolnosti tedy vylučují závěr o dobrovolnosti jednání obviněné jako nezbytné podmínky účinné lítosti, která vyjadřuje svobodné rozhodnutí pachatele a svědčí o jeho pozitivnímu obratu ve vztahu ke spáchanému trestnému činu a jeho škodlivým následkům. Dobrovolnost je naopak vyloučena, pokud k jednání pachatele trestného činu vede vědomí, že jeho trestný čin je již prozrazen nebo jedná-li pachatel pod tlakem bezprostředně hrozícího, či dokonce již zahájeného trestního stíhání. Tak tomu bylo i v tomto případě. Obviněná po doručení výzvy k prohlášení o majetku zůstala nečinná a již pouhou nečinností lze považovat za odmítnutí ve smyslu naplnění objektivní stránky přečinu porušení

povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku, ke vzniku trestní odpovědnosti se nevyžaduje opakovaná výzva či jakákoliv jiná další aktivita ze strany příslušného orgánu veřejné moci (k tomu odkázal na rozhodnutí č. 7/2017 Sb. rozh. tr.). Obviněná podala prohlášení o majetku až pod tlakem bezprostředně hrozícího trestního stíhání.

7. Nejvyšší státní zástupce proto konstatoval, že soud druhého stupně nepostupoval správně, pokud jako nedůvodnou zamítl stížnost státní zástupkyně Městského státního zastupitelství v Brně. Tímto zatížil své rozhodnutí pochybením ve smyslu § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. s odkazem na § 265b odst. 1 písm. f) a g) tr. ř., neboť zamítl stížnost proti usnesení, kterým bylo v rozporu se zákonem zastaveno trestní stíhání obviněné za současného vyslovení nesprávného hmotněprávního závěru.

8. Nejvyšší státní zástupce proto navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265b odst. 1, 2 tr. ř. za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení soudu druhého i prvního stupně, jakož i další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, dále aby postupoval podle § 265l odst. 1 tr. ř. a přikázal Městskému soudu v Brně věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout. Nejvyšší státní zástupce navrhl, aby tak Nejvyšší soud rozhodl v souladu s § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. v neveřejném zasedání. Zároveň vyslovil souhlas s projednáním věci v neveřejném zasedání i pro případ jiného rozhodnutí ve smyslu § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř.

III.

Přípustnost dovolání

9. Nejvyšší soud nejprve zjistil, že jsou splněny všechny formální podmínky pro konání dovolacího řízení, a zabýval se otázkou povahy a opodstatněnosti uplatněných námitek ve vztahu k označeným dovolacím důvodům uvedeným v § 265b odst. 1 písm. f), g) a l) tr. ř.

10. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. je naplněn tehdy, pokud bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř. Nejvyšší státní zástupce využil druhou alternativu a napadl dovoláním usnesení stížnostního soudu, kterým byla zamítnuta stížnost, tj. řádný opravný prostředek, podaná proti usnesení soudu prvního stupně o zastavení trestního stíhání. Jde tedy o rozhodnutí uvedené v § 265a odst. 2 písm. c) tr. ř., přičemž podle dovolatele v řízení mu předcházejícím byly dány dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. f) a g) tr. ř., neboť soudem prvního stupně bylo zastaveno trestní stíhání, aniž byly pro takové rozhodnutí splněny podmín-

ky [§ 265b odst. 1 písm. f) tr. ř.], a toto jeho rozhodnutí spočívá na nesprávném hmotněprávním posouzení [§ 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.]. Podstatou dovolání jsou tak poslední dva uvedené důvody.

č. 52

11. Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř. spočívá (mimo jiné) v tom, že bylo rozhodnuto o zastavení trestního stíhání, aniž byly splněny podmínky pro takové rozhodnutí. V daném případě dovolatel soudům nižších stupňů vytýkal, že bylo zastaveno trestní stíhání pro zánik trestnosti činu pro účinnou lítost ve smyslu § 33 tr. zákoníku, ačkoliv podmínky tam uvedené splněny nebyly, tedy nebyly ani splněny procesní podmínky pro zastavení trestního stíhání.

12. Důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je možné uplatnit tehdy, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Jde tedy o aplikaci norem trestního práva hmotného, případně na něj navazujících hmotněprávních norem jiných právních odvětví. Podstatou je aplikace hmotněprávních norem na skutkový stav zjištěný soudem prvního a druhého stupně, zásadně se nepřipouští posouzení aplikace těchto norem na skutek prezentovaný dovolatelem, případně na skutek, jehož se dovolatel domáhá vlastní interpretací provedených důkazních prostředků, které soudy prvního a druhého stupně vyhodnotily odlišně. V daném případě dovolatel namítal chybnou aplikaci hmotněprávního ustanovení § 33 tr. zákoníku, především jde-li o znak dobrovolnosti, který podle něj nebyl naplněn.

IV.**Důvodnost dovolání**

13. Nejvyšší státní zástupce zaměřil ve svém dovolání svou pozornost především na znaky účinné lítosti jako důvodu zániku trestní odpovědnosti za přečin porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku, zejména pak podmínku dobrovolnosti, jak je uvedena v § 33 tr. zákoníku. S obecnými východisky použitelnosti uvedeného ustanovení, jakož i s výkladem pojmu „dobrovolně“, je možno s dovolatelem souhlasit, stejně tak je třeba souhlasit i s tím, že soudy nižších stupňů všem podmínkám zániku trestní odpovědnosti z důvodu účinné lítosti nevěnovaly dostatečnou pozornost. Přesto je možno vnímat rozhodnutí soudů nižších stupňů ve svém výsledku jako spravedlivé, jak bude vysvětleno níže, a to s ohledem na povahu deliktu, který byl obviněné kladen za vinu, a na její chování po jeho spáchání.

14. Nejvyšší soud ve shodě se svým dřívějším rozhodnutím č. 7/2017 Sb. rozh. tr. nejprve obecně připomíná, že trestný čin porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku je upraven v § 227 tr. zákoníku v hlavě páté zvláštní části trestního zákoníku mezi trestnými činy proti majetku, nicméně jde oproti jiným majetkovým trestným činům o specifický typ trestné činnosti. Legislativce tímto ustanovením sankcionuje nesplnění nebo nikoli řádné splnění zákonem ulo-

žené povinnosti určitých osob, která směřuje k tomu, aby soudy nebo jiné orgány veřejné moci (např. správce daně) mohly zjistit majetkové poměry takových osob (popř. subjektů, za něž jednají). Objektem tohoto trestného činu je tedy zájem na řádné činnosti orgánů veřejné moci, aby mohly náležitě zjistit existenci majetku a jeho případný rozsah pro účely soudního či jiného obdobného řízení (např. daňového). Tohoto trestného činu se dopustí, kdo v řízení před soudem nebo jiným orgánem veřejné moci odmítne splnit zákonnou povinnost učinit prohlášení o svém majetku nebo o majetku právnické osoby, za kterou je oprávněn jednat, nebo se takové povinnosti vyhýbá nebo v takovém prohlášení uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje. Zákonodárce tak postihuje tři různé formy jednání, které staví na roveň.

15. V daném případě šlo o případ prohlášení o majetku v daňovém řízení podle § 180 daňového řádu, tedy v řízení před jiným orgánem veřejné moci – FÚ. Trestné přitom je jednak odmítnutí splnit zákonnou povinnost takové prohlášení učinit, jednak vyhýbání se takové povinnosti, jednak uvedení nepravdivých nebo hrubě zkreslených údajů v takovém prohlášení. Na roveň jsou tak postaveny tři různé formy spáchání daného přečinu, které vždy vedou k tomu, že příslušnému orgánu veřejné moci (zde správci daně) se nedostane úplného a pravdivého prohlášení o stavu majetku určité osoby, která měla prohlášení učinit (resp. za niž měl pachatel prohlášení učinit). První varianta spočívající v odmítnutí splnění zákonné povinnosti učinit prohlášení pak může mít různé podoby. Předně může jít o výslovné (explicitní) odmítnutí učinit prohlášení o vlastním majetku (v takovém případě jde o konání). Nepochybně je ale možné tento znak objektivní stránky skutkové podstaty naplnit též nekonáním, tedy opomenutím zvláštní povinnosti konat ve smyslu § 112 tr. zákoníku (opomenutí takového konání, k němuž byl pachatel povinen podle jiného právního předpisu). Opomenutí přitom může spočívat například v tom, že pachatel se bez řádné omluvy nedostaví k soudu (tak třeba v případě prohlášení podle § 260a až 260h o. s. ř.) či jinému orgánu veřejné moci (např. správci daně při povinnosti učinit prohlášení podle § 180 daňového řádu), anebo se sice dostaví, zde však vůbec neučiní prohlášení o majetku (shodně ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2283).

16. Odmítnutím se proto bude nepochybně rozumět i případ, kdy pachatel vůbec na doručenou výzvu nijak nereaguje, popř. sice nejprve zareaguje (např. tím, že požádá o prodloužení lhůty ke splnění uložené povinnosti – viz rozhodnutí č. 7/2017 Sb. rozh. tr.), ale posléze zcela rezignuje na dodatečné splnění orgánem veřejné moci uložené povinnosti učinit prohlášení o majetku (ať již ve lhůtě prodloužené, či dodatečně v případě zamítnutí prodloužení lhůty). Je přitom třeba vycházet i z logického výkladu a porovnání shora uvedených tří alternativních způsobů spáchání, jakož i z výkladu teleologického o účelu dané normy. Je nepochybné, že zákonodárce chce postihovat případy, kdy se orgánu veřejné moci

č. 52

nedostane pravdivého a úplného prohlášení o majetku, byla-li tato povinnost uložena orgánem veřejné moci v příslušném řízení na základě zákona. Pokud jako výslovné (explicitní) odmítnutí splnění zákonné povinnosti učinit prohlášení o majetku, resp. vyhýbání se této povinnosti, je typově stejně závažné jednání spočívající v uvedení nepravdivých nebo hrubě zkreslených údajů v takovém prohlášení, tím spíše musí být stejně závažné (a tedy i trestné) jednání spočívající v nesplnění této zákonné povinnosti, tedy v neuvedení žádného údaje (logický argument od menšího k většímu – *argumentum a minore ad maius*). Proto i postih pouhé nečinnosti po doručení výzvy k učinění prohlášení o majetku je zcela v souladu se smyslem daného ustanovení, odpovídá jeho účelu, jak jej zamýšlel zákonodárce (výklad *e ratione legis*).

17. Ustanovení § 227 tr. zákoníku je tak typickým formálním deliktem, kterým se postihuje určité jednání, aniž by se současně žádalo způsobení nějakého účinku, resp. škodlivého následku. Již v rozhodnutí č. 7/2017 Sb. rozh. tr. Nejvyšší soud připomínal, že nejde o postup vůči osobám, jimž byla na základě zákona uložena povinnost učinit prohlášení o majetku, přehnaně tvrdý, že jakékoliv včasné nesplnění této zákonné povinnosti by bylo postihováno jako trestný čin, že k dodatečnému splnění povinnosti učinit takové prohlášení by se vůbec nepřihlíželo, neboť § 227 tr. zákoníku je uvedeno ve výčtu v § 33 tr. zákoníku mezi trestnými činy, na něž se vztahuje účinná lítost znamenající zánik trestní odpovědnosti, pokud pachatel takového trestného činu následně (po jeho spáchání) dobrovolně škodlivému následku trestného činu zamezil nebo jej napravil, nebo učinil o trestném činu oznámení v době, kdy mu mohlo být ještě zabráněno.

18. Pokud tak vznikne trestní odpovědnost v důsledku opominutí povinnosti ve stanovené lhůtě učinit prohlášení o majetku, tedy je-li trestný čin dokonán (viz rozhodnutí č. 54/2009-I. Sb. rozh. tr.), může následně tato trestní odpovědnost také zaniknout, jsou-li splněny podmínky § 33 tr. zákoníku. Základním předpokladem je, že pachatel trestného činu po jeho spáchání přistoupí ke svému dalšímu jednání uvedenému ve dvou alternativách v § 33 písm. a) nebo b) tr. zákoníku dobrovolně (viz návěti § 33 tr. zákoníku *in fine*). Lze souhlasit s výkladem užitým dovolatelem, že o dobrovolné jednání jde tehdy, jestliže pachatel splní podmínky účinné lítosti ze své vlastní vůle, což svědčí o jeho pozitivním obratu ve vztahu k trestnému činu, třebaže i v obecné obavě z možného trestního stíhání, avšak nikoli pod vlivem konkrétně a bezprostředně hrozícího trestního stíhání, případně trestního stíhání již zahájeného (srov. rozhodnutí č. 35/2001 Sb. rozh. tr.). Odkázat v tomto směru lze i na odbornou literaturu – srov. například ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 446.

19. Ovšem s ohledem na zavedenou praxi správců daně, kterou využil FÚ i v tomto případě, nezaslal FÚ opakovanou výzvu obviněné a neučinil ani jiné kroky vedoucí ke splnění povinnosti obviněnou, ale krátce (dva měsíce) po mar-

ném uplynutí původně stanovené lhůty podal policejnímu orgánu oznámení o podezření ze spáchání trestného činu podle § 227 tr. zákoníku. Již takovým běžným postupem orgánů veřejné moci (zde FÚ), které dokonce tíží povinnost oznamovací při podezření ze spáchání trestného činu podle § 8 odst. 1 druhá věta tr. ř., se tak pachatel trestného činu podle § 227 tr. zákoníku pro využití účinné lítosti velmi zužuje prostor, jenž navíc do značné míry závisí na rychlosti postupu finančního úřadu. Je přitom zřejmé, že tento orgán veřejné moci se při své řádné úřední činnosti vždy dozví, že byly naplněny podmínky pro vznik trestní odpovědnosti, protože na jeho výzvu není řádně a včas reagováno. Pokud bychom navíc aplikovali závěry z rozhodnutí č. 2/1965 Sb. rozh. tr., podle něž zákonná podmínka dobrovolnosti znamená, že pachatel takto jedná z vlastního rozhodnutí ještě předtím, než jeho trestný čin byl objeven nebo oznámen, pak by nikdy při dané konstelaci nemohla být podmínka dobrovolnosti v případě trestného činu podle § 227 tr. zákoníku naplněna, protože by po marném uplynutí orgánem veřejné moci stanovené lhůty k podání pravdivého prohlášení šlo vždy o čin prozrazený, a to navíc orgánu, který má oznamovací povinnost podle § 8 odst. 1 věta druhá tr. ř. I když zaujmeme benevolentnější přístup, že podmínka dobrovolnosti je splněna, pokud tak pachatel učiní dříve, než se dozví, že jsou pro jeho opominutí zahájeny úkony trestního řízení, jde stále o postup velmi přísný, protože možnosti využití tohoto dobrodiní zákonodárce jsou velmi limitované a vázané na to, jak rychlý bude postup správce daně v konkrétním případě, zda tento orgán veřejné moci, vůči němuž nebylo učiněno prohlášení o majetku, oznámí tuto skutečnost ihned po marném uplynutí lhůty, či zda nevyčká určitou dobu, jestli pachatel dobrovolně dodatečně svou povinnost nesplní, resp. jak rychle policejní orgán po podání takového oznámení zahájí úkony trestního řízení a vyzve pachatele k podání vysvětlení.

20. Svým způsobem je ve vztahu k trestnému činu porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku též problematické, co rozumí další podmínkou účinné lítosti, a sice zamezení škodlivému následku či jeho napravení ve smyslu § 33 písm. a) tr. zákoníku, příp. oznámení v době, kdy škodlivému následku mohlo být zabráněno ve smyslu § 33 písm. b) tr. zákoníku. Jak již bylo shora rozvedeno, je trestný čin porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku ryze formálním deliktem, trestným činem tzv. abstraktně ohrožovacím, u něhož zákonodárce pro jeho dokonání nevyžaduje žádný účinek, materiální výsledek, příp. škodlivý následek, jenž tak ani nemusí nastat, dokonce zpravidla ani u těchto deliktů nenastává, neboť je u nich trestnost z hlediska časového předsazena a postihuje se z hlediska materiálního dřívější vývojové stadium činu (jde vlastně zpravidla o tzv. předčasně dokonané delikty, u nichž jsou z hlediska materiálního pouhá příprava či pokus povýšeny na dokonáný trestný čin). Škodlivým následkem se podle odborné literatury (srov. například ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 2. vydání.

Praha: C. H. Beck, 2012, s. 445) rozumí skutečná změna na zákonem chráněném zájmu (vztahu, hodnotě) způsobená dokonáním trestným činem, tedy jen jeho porušení, a nikoli pouhé ohrožení. Někdy se k tomu dále uvádí, že se projevuje obvykle na hmotném předmětu útoku (tak např. JELÍNEK, J. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 186). Ovšem na hmotném předmětu útoku se podle české nauky projevuje účinek (nikoli následek, kterým se rozumí zasažení právem chráněného statku – objektu trestného činu), jde především o takové změny na hmotném předmětu útoku, jako jsou ublížení na zdraví či smrt konkrétní osoby nebo škoda na věci. Pod škodlivý následek se zahrnují i taková porušení, která nejsou pachatelem zaviněna.

21. To vše si lze dobře představit u výsledných trestných činů, tedy trestných činů materiálních, kde pak zpravidla hovoříme o napravení škodlivého následku. Zabránění škodlivému následku si zase dobře lze představit u trestných činů tzv. konkrétně ohrožovacích, u nichž předpokladem pro jejich dokonání je konkrétní ohrožení určitého právního statku, tedy terminologií českého trestního práva ohrožení konkrétního hmotného (či nehmotného) předmětu útoku, musí tedy být naplněn i znak účinku ve formě ohrožení (např. obecné ohrožení podle § 272 tr. zákoníku či obecné ohrožení z nedbalosti podle § 273 tr. zákoníku); zabránění možné a blízce hrozící poruchy pak může naplnit účinnou lítost. Naproti tomu u ryze formálních deliktů, čistě činnostních či právních omisivních, které jsou tzv. abstraktně ohrožovací a u nichž se nežadá ani způsobení poruchy a ani konkrétní ohrožení určitého člověka či věci (ohrožovací účinek na hmotném předmětu útoku), si lze zamezení či napravení škodlivého následku mnohdy obtížně představit. Může především jít o zabránění dokonání činu v materiálním smyslu, které jinak v právní úpravě není výslovně vyjádřeno, neboť formálně je čin dokonán dříve (např. dodatečné přispění k záchraně života jedince, kterému předtím nebyla poskytnuta pomoc v případě trestných činů podle § 150 a 151 tr. zákoníku).

22. V případě trestného činu porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku jde o zamezení či nápravu ohrožení zájmu na řádné činnosti orgánů veřejné moci, aby mohly náležitě zjistit existenci majetku a jeho případný rozsah pro účely soudního či jiného obdobného řízení (např. daňového). V daném konkrétním případě šlo o prohlášení o majetku v daňovém řízení podle § 180 odst. 1 daňového řádu, podle něhož nebyl-li nebo nemohl-li být vymáhaný nedoplatek uhrazen daňovou exekucí příkázáním pohledávky z účtu u poskytovatele platebních služeb, má na výzvu správce daně dlužník povinnost podat prohlášení o majetku ve stanovené lhůtě, která nesmí být kratší než 15 dnů ode dne doručení výzvy. Ve výzvě správce daně zároveň poučí dlužníka o povinnostech spojených s doručením výzvy a případných následcích spojených s nepodáním prohlášení nebo uvedením nepravdivých anebo hrubě zkreslených údajů; ohledně nesplnění této povinnosti není správce daně vázán povinností mlčenlivosti pro účely trestního řízení. Zabráněním škodlivému následku se tak bude

v tomto případě mínit především umožnění dodatečným prohlášením o majetku, aby správce daně zjistil majetek postižitelný exekucí pro vymození daňového nedoplatku, což je hlavním smyslem § 180 daňového řádu. Prohlášení o majetku slouží k tomu, aby si správce daně opatřil informace o dlužnickově majetku, na jejichž základě by mohl zvážit, zda je namístě nařídít exekuci a případně na jaký jiný majetek daňového dlužníka (odlišný od pohledávek z účtu u poskytovatele platebních služeb) ji vést. Pochopitelně je problematické hovořit o zabránění škodlivému následku v takových případech, pokud pachatel trestného činu porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku takovému následku zamezit nemůže, neboť nemá žádný jiný majetek postižitelný výkonem rozhodnutí. Vyjdeme-li ovšem z toho, že v důsledku dodatečného prohlášení o majetku sdělí správci daně pravdivé informace o tom, že žádným majetkem nedisponuje a správce daně dosud nevynaložil žádné prostředky na marné vedení exekuce vůči dlužníkovi, lze i takové dodatečné prohlášení subsumovat pod pojem zamezení škodlivému následku. Nabízí se i jistá možnost napravení škodlivého následku (byť by pachatel odstranil majetek spolu s nepodáním prohlášení o něm), pokud by dodatečně spolu s prohlášením o majetku zajistil splacení daňového nedoplatku jiným způsobem.

23. Ze skutkového stavu zjištěného soudy nižších stupňů přitom bylo jednoznačně zjištěno, že dne 15. 5. 2017 správce daně zaslal obviněné výzvu k podání prohlášení o majetku (č. 1. 3 až 4 trestního spisu), kterou obviněná obdržela dne 17. 5. 2017 (č. 1. 4 trestního spisu). Součástí výzvy bylo poučení o trestněprávních důsledcích spojených s odmítnutím splnit tuto zákonnou výzvu, resp. s jejím nesplněním. Prohlášení o majetku přitom mohla učinit více způsoby, o čemž byla též poučena (pisemně s ověřeným podpisem, ústně do protokolu, prostřednictvím datové zprávy s uznávaným elektronickým podpisem nebo prostřednictvím datové schránky). Lhůta určená touto výzvou byla stanovena na 15 dní (tedy v souladu s § 180 odst. 1 daňového řádu). Den, kdy naposledy mohla včas, tj. ve stanovené lhůtě, svoji povinnost splnit, byl čtvrtek 1. 6. 2017, neboť se jednalo o 15. den od doručení výzvy. Obviněná však na tuto výzvu nijak nereagovala. Na základě oznámení FÚ ze dne 9. 8. 2017 pak policejní orgán, a sice Policie České republiky, Městské ředitelství policie B., 2. oddělení hospodářské kriminality, dne 7. 9. 2017 zahájil úkony trestního řízení, o čemž učinil záznam do trestního spisu (jeho č. 1. 8). Obviněná nejprve v této věci podala dne 22. 9. 2017 v 8:01 hod. vysvětlení podle § 158 odst. 6 tr. ř. (viz č. 1. 14 až 17 trestního spisu), hned poté též den v 9:10 hod. se osobně dostavila k ústnímu jednání podle § 60 daňového řádu ke správci daně (FÚ), kde sepsala dodatečné prohlášení o svém majetku (v podstatě však uvedla, že nemá žádný majetek postižitelný exekucí) a přislíbila též pravidelné splácení dluhu v měsíčních intervalech (č. 1. 20 až 24 trestního spisu), o čemž správce daně informoval policejní orgán (viz č. 1. 19 trestního spisu). Přesto poté policejní orgán dne 26. 10. 2017 sdělil obviněné podezření (č. 1. 9 trestního spisu)

a vyslechl ji jako podezřelou (č. l. 10 až 13 trestního spisu), státní zástupce pak dne 8. 11. 2017 podal na obviněnou návrh na potrestání k soudu prvního stupně.

č. 52

24. Je tak možné souhlasit s dovolatelem, že v daném případě při respektu k dosavadní judikatuře i názorům v odborné literatuře ohledně podmínek účinné lítosti, jak bylo rozvedeno shora, obviněná naplnila jen některé z nich. Je možno souhlasit se soudy nižších stupňů, že obviněná zamezila škodlivému následku, když dodatečně učinila prohlášení o majetku. Skutečně ovšem nebyl splněn předpoklad dobrovolnosti, pokud tak obviněná učinila poté, co v té věci podávala vysvětlení, tedy byla si vědoma probíhajícího trestního řízení pro vlastní trestný čin porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku, jakkoliv dosud jí nebylo sděleno podezření a ani nebylo zahájeno trestní stíhání. Z tohoto důvodu v případě obviněné k zániku trestní odpovědnosti za uvedený trestný čin pro účinnou lítost ve smyslu § 33 tr. zákoníku skutečně nedošlo.

25. Na druhou stranu se jeví požadavek dovolatele na uplatnění trestní represe s ohledem na konkrétní okolnosti daného případu jako nepřiměřený. Je předně třeba se zabývat tím, nakolik by takový postup byl v souladu se základními principy, na nichž trestní právo hmotné stojí, a sice principem subsidiarity trestní represe a *ultima ratio* vycházejících z akcesorické a subsidiární povahy trestního práva. Dovolatel zde vychází z doslovného znění § 227 tr. zákoníku ve spojitosti s výkladem podmínek trestní odpovědnosti uvedeným v právní větě rozhodnutí č. 7/2017 Sb. rozh. tr., podle níž se odmítnutím splnění zákonné povinnosti rozumí též pouhá nečinnost pachatele, který po doručení výzvy k učinění prohlášení o majetku neuvede příslušnému orgánu veřejné moci žádné údaje o svém majetku, přičemž k dovození trestní odpovědnosti se nevyžaduje opakovaná výzva či jakákoli další aktivita ze strany příslušného orgánu veřejné moci. Nejvyšší soud uvedené závěry nechce tímto rozhodnutím jakkoliv popřít, je třeba je ale vnímat v kontextu konkrétních okolností daného trestného činu, které byly v dříve publikovaném rozhodnutí od nyní projednávaného případu značně odlišné (pachatel komunikoval se správcem daně, žádal o prodloužení lhůty, čemuž správce daně nevyhověl, o čemž pachatele informoval, pachatel pak nesplnil svou povinnost ani v dodatečné lhůtě, kterou si sám stanovil, ani kdykoliv později již v průběhu trestního řízení). V nyní projednávaném případě sice obviněná nereagovala na původní výzvu FÚ, který dále s obviněnou již nekomunikoval a rovnou přistoupil k podání trestního oznámení, nicméně obviněná porušení povinnosti učinit prohlášení o majetku napravila ihned poté, co ji policejní orgán vyzval k podání vysvětlení. Obviněná navíc správci daně přislíbila splácení daňového nedoplatku.

26. Z uvedeného je zřejmé, že úkony trestního řízení vedly k dosažení stanoveného cíle přimět obviněnou k podání prohlášení o majetku a vlastně též k úhradě daňového nedoplatku, který byl příčinou a podmínkou pro zvolený postup správce daně spočívající v zaslání výzvy k prohlášení o majetku obviněné. Byť tedy nebyly splněny podmínky účinné lítosti, lze konstatovat, že účelu trestního řízení

zahájeného v této věci bylo dosaženo tím, že obviněná ihned po podání vysvětlení své v zásadě formální pochybení napravila, dostavila se ke správci daně a učinila prohlášení o svém majetku (který ostatně postižitelný výkonem rozhodnutí žádný neměla), navíc přislíbila splacení daňového nedoplatku. Je zřejmé, že probíhající trestní řízení v této věci mělo na chování obviněné vliv, obviněná si své protiprávní jednání uvědomila, ihned po podání vysvětlení svou chybu chtěla napravit. Lze tak konstatovat, že i s ohledem na další okolnosti případu (zaslání jediné výzvy správcem daně, nevyužití dalších prostředků k vynucení splnění povinnosti, které správci daně právní řád dává, jediné opomenutí obviněné, její jinak řádný dosavadní život, trestní bezúhonnost apod.) mohou vést k závěru, že uplatňování trestní represe v takovém případě se nejvíce jeví být správné.

27. Právní řád dává určité možnosti, jak v takovém případě reagovat. Předně by bylo namísto zabývat se tím, nakolik jde s ohledem na další okolnosti případu o natolik společensky škodlivý trestný čin ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku, že by bylo třeba uplatňovat trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené, přičemž nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Zdá se, že v daném případě s ohledem na znaky uvedené v § 39 odst. 2 tr. zákoníku se nejvíce jeví být čin dostatečně společensky škodlivý, a to především s ohledem na míru dotčení chráněného zájmu, způsob provedení činu, jeho následky, okolnosti, za nichž byl čin spáchán, jakož i osobu pachatelky, míru jejího zavinění a její pohnutky, jak vyplývá ze shora rozvedených skutkových okolností tohoto případu, aby bylo obviněnou třeba trestně postihovat. Připomenout v tomto smyslu je možno i závěry stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu publikovaného pod č. 26/2013 Sb. rozh. tr. (ze dne 30. 1. 2012, sp. zn. TpjN 301/2012): „I. Trestným činem je podle trestního zákoníku takový protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v tomto zákoně (§ 13 odst. 1 tr. zákoníku). Zásadně tedy platí, že každý protiprávní čin, který vykazuje všechny znaky uvedené v trestním zákoníku, je trestným činem a je třeba vyvodit trestní odpovědnost za jeho spáchání. Tento závěr je však v případě méně závažných trestných činů korigován použitím zásady subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku, podle níž trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Zvláštnost materiálního korektivu spočívajícího v použití subsidiarity trestní represe vyplývá z toho, že se jedná o zásadu, a nikoli o konkrétní normu, a proto je třeba ji aplikovat nikoli přímo, ale v zásadě jen prostřednictvím právních institutů a jednotlivých norem trestního práva. II. Zakotvení zásady subsidiarity trestní represe a z ní vyplývajícího principu použití trestního práva jako *„ultima ratio“* do trestního zákoníku má význam i interpretační, neboť znaky trestného činu je třeba vykládat tak, aby za trestný čin byl považován jen čin společensky škodlivý. Společenská škodlivost není zákonným znakem trestného činu,

neboť má význam jen jako jedno z hledisek pro uplatňování zásady subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku. Společenskou škodlivost nelze řešit v obecné poloze, ale je ji třeba zvažovat v konkrétním posuzovaném případě u každého spáchaného méně závažného trestného činu, u něhož je nutné ji zhodnotit s ohledem na intenzitu naplnění kritérií vymezených v § 39 odst. 2 tr. zákoníku, a to ve vztahu ke všem znakům zvažované skutkové podstaty trestného činu a dalším okolnostem případu. Úvaha o tom, zda jde o čin, který s ohledem na zásadu subsidiarity trestní represe není trestným činem z důvodu nedostatečné společenské škodlivosti případu, se uplatní za předpokladu, že posuzovaný skutek z hlediska spodní hranice trestnosti neodpovídá běžně se vyskytujícím trestným činům dané skutkové podstaty. III. Kritérium společenské škodlivosti případu je doplněno principem *ultima ratio*, z kterého vyplývá, že trestní právo má místo pouze tam, kde jiné prostředky z hlediska ochrany práv fyzických a právnických osob jsou nedostatečné, neúčinné nebo nevhodné. IV. Zásada subsidiarity trestní represe se uplatní při posuzování trestných činů jak pachatelů fyzických osob, tak pachatelů právnických osob. V. Chování pachatele po spáchání skutku vykazujícího znaky trestného činu, zejména jeho snahu nahradit takovým činem způsobenou škodu nebo odstranit jiné škodlivé následky činu, není okolností, která by ve smyslu zásady subsidiarity trestní represe dovolovala rezignovat na povinnost uplatňovat trestní odpovědnost takového pachatele, ale lze ji zohlednit zejména při úvaze o použití § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. (příp. § 159a odst. 4 tr. ř.) nebo některého z odklonů v trestním řízení [srov. § 179c odst. 2 písm. f), g), h), § 307 a § 309 tr. ř., § 70 zákona o soudnictví ve věcech mládeže], případně při úvaze o druhu a výši sankce ukládané za takový trestný čin (srov. § 39 odst. 1 věta za středníkem tr. zákoníku). VI. Beztrestnost pachatele plynoucí z uplatnění zásady subsidiarity trestní represe z hlediska viny ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku má přednost před procesním řešením případu (trestného činu) ve smyslu § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř.“

28. V daném případě ovšem správce daně postupoval ryze formálně, nijak neověřoval, zda obviněná na výzvu zapomněla, neměla dostatek času, nevěnovala jí pozornost apod., nevyužil ani svých oprávnění, jak přimět obviněnou jako dlužnici s daňovým nedoplatkem k podání prohlášení o majetku mírnějším postupem podle § 247 odst. 2 daňového řádu, o čemž ji předtím také mimo jiné poučil, namísto toho rovnou přistoupil k podání trestního oznámení, což následně dovršil policejní orgán, kterého ani dodatečné splnění povinnosti obviněnou nepřimělo ke změně postoje, a sdělil jí podezření, resp. státní zástupce, který vůči obviněné podal návrh na potrestání soudu prvního stupně, čímž bylo zahájeno trestní stíhání obviněné, jako kdyby těchto dalších okolností činu v podobě litości obviněné, snahy po nápravě, dodatečného splnění povinnosti etc. nebylo.

29. Přitom se nabízelo řešení spočívající v řádném a důsledném uplatnění zásady subsidiarity trestní represe a principu *ultima ratio* s tím, že zcela postačujícím by bý-

val byl postih v rámci daňového řízení správcem daně podle § 247 odst. 2 daňového řádu, podle něhož pořádkovou pokutu do 500 000 Kč může správce daně uložit tomu, kdo závažně ztěžuje nebo maří správu daní tím, že bez dostatečné omluvy nevyhoví ve stanovené lhůtě výzvě ke splnění procesní povinnosti nepeněžitě povahy, která mu byla stanovena zákonem nebo správcem daně, nestanoví-li zákon jiný důsledek. Donutit dlužníka, který má daňový nedoplatek k podání prohlášení o majetku podle § 180 daňového řádu, tak může i správce daně naznačeným postupem, nemusí se ihned obracet na orgány činné v trestním řízení, které by trestní odpovědnost pachatele při naplnění formálních znaků § 227 tr. zákoníku měly uplatňovat uvážlivě v případech, v nichž jiné prostředky z hlediska ochrany práv fyzických a právnických osob jsou nedostatečné, neúčinné nebo nevhodné. Je také možno připomenout, že postih pořádkovou pokutou za pořádkový delikt v určitém řízení (zde daňovém) má dvojí povahu, jednak sankční, jednak donucovací. Uložením pořádkové pokuty se tak jednak má postihnout pořádkový prohřešek, tedy pořádková pokuta směřuje do minulosti a má represivní charakter, jednak se má působit na jeho pachatele, aby se podrobil vůli orgánu veřejné moci (zde splnil zákonnou povinnost podat prohlášení o majetku), tedy směřuje do budoucna, a má tak preventivní charakter. Dokonce preventivní působení má před represivním přednost, správce daně by měl ustanovení užívat uvážlivě a jen tam, kde nestačí mírnější prostředky k dosažení nápravy (jako např. opakování výzvy, napomenutí apod.). Tím spíše se musí podobné principy vztahovat i na případné uplatnění trestní represe. Z důvodu preventivního působení k vynucení splnění povinnosti lze navíc ukládat pořádkovou pokutu opakovaně, dokud není příslušná povinnost splněna.

30. I v případě, že by orgány dosud činné v trestním řízení nepovažovaly za správné neuplatnit trestní odpovědnost obviněné a důsledky s ní spojené podle zásady subsidiarity trestní represe a principu *ultima ratio*, jak bylo rozvedeno shora, neboť hlavní důvod rezignace na trestní reprezi by spatřovaly právě a jen v jednání obviněné po spáchání činu, bylo namíste využít principu oportunité v trestním řízení, který jako opak zásady legality (resp. výjimka z ní) je procesním řešením bagatelních deliktů (srov. především shora uvedené body V. a VI. stanoviska č. 26/2013 Sb. rozh. tr.). Tento princip státnímu zástupci, potažmo soudu, umožňuje nestíhat pachatele z důvodu neúčelnosti či nevhodnosti i přesto, že jsou obecné podmínky pro trestní stíhání splněny. V konkrétním případě byly naplněny podmínky § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř., podle něhož státní zástupce může zastavit trestní stíhání, jestliže vzhledem k významu a míře porušení nebo ohrožení chráněného zájmu, který byl dotčen, způsobu provedení činu a jeho následku, nebo okolnostem, za nichž byl čin spáchán, a vzhledem k chování obviněného po spáchání činu, zejména k jeho snaze nahradit škodu nebo odstranit jiné škodlivé následky činu, je zřejmé, že účelu trestního řízení bylo dosaženo. Vzhledem k tomu, že v daném případě nejvýznamnější důvod, proč obviněnou pro dokonaný trestný čin porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle

č. 52

§ 227 tr. zákoníku nestíhat, nastal až po spáchání činu a spočíval právě v chování obviněné a v její reakci na probíhající trestní řízení, jeví se jako přiléhavější na případ obviněné užít právě tohoto procesního korektivu při uplatňování trestní represe, a nikoli korektivu hmotněprávního v podobě neuplatnění trestní odpovědnosti pro absenci společenské škodlivosti, kterou by bylo třeba zkoumat ve vztahu k době spáchání trestného činu, tedy ještě bez zohlednění jejího chování po činu.

31. Nejvyšší soud je přitom přesvědčen, jak vyplývá ze shora rozvedeného skutkového průběhu a okolností činu, že podmínky § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř., jak byly nastíněny, byly splněny, že nebylo třeba uplatňovat trestní odpovědnost obviněné, která ihned na počátku trestního řízení reagovala tak, že dodatečně svou povinnost učinit prohlášení o majetku splnila, účel § 180 daňového řádu, byť se zpožděním, které ale nebylo nijak zásadní, byl naplněn, čin obviněné neměl žádných škodlivých následků, obviněná je jinak osobou trestně bezúhonnou, řádnou občankou jinak si plnící své povinnosti, a proto i s ohledem na její chování po činu není třeba ji postihovat.

32. Oportunitu v takových případech může využít státní zástupce i před zahájením trestního stíhání, kdy může již v rámci prověřování podle § 159a odst. 4 tr. ř. věc odložit ze stejných důvodů uvedených v § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř., totéž rozhodnutí může učinit i v případě vedení zkráceného přípravného řízení podle § 179c odst. 2 písm. i) tr. ř. Bylo-li by v přípravném řízení pro uvedený trestný čin zahájeno trestní stíhání, bylo by možno jej zastavit přímo podle § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. Stejnou možnost zastavit trestní stíhání má ovšem i samosoudce okresního soudu, podá-li státní zástupce návrh na potrestání nebo obžalobu. Samosoudce okresního soudu tak může ze stejných důvodů učinit ihned po přezkoumání obžaloby, resp. návrhu na potrestání, podle § 314c odst. 1 písm. b) tr. ř., v rámci hlavního líčení pak podle § 223 odst. 2 tr. ř., resp. mimo hlavní líčení podle § 231 odst. 1 tr. ř., může tak učinit případně i odvolací soud podle § 257 odst. 1 písm. c) tr. ř.

33. Lze tak uzavřít, že soud prvního stupně mohl zastavit trestní stíhání, jak to skutečně učinil, ovšem nikoli podle § 314c odst. 1 písm. a), § 188 odst. 1 písm. c), § 172 odst. 1 písm. f) tr. ř., jak zněl jeho výrok (tedy z důvodu zániku trestní odpovědnosti pro účinnou lítost podle § 33 tr. zákoníku), ale podle § 314c odst. 1 písm. b) tr. ř. z důvodu uvedeného v § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. Jinými slovy bylo správné a důvodné zastavení trestního stíhání, nesprávné byl ovšem zvolen důvod takového zastavení. Lze tedy dát dovolateli za pravdu v tom směru, že nebyly splněny podmínky účinné lítosti, jak bylo shora rozvedeno, nicméně byly splněny jiné důvody pro zastavení trestního stíhání.

34. Přečin porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku je formálním deliktem, který lze spáchat i tím, že pachatel po doručení výzvy k učinění prohlášení o majetku neuvede příslušnému orgánu ve-

řejné moci žádné údaje o svém majetku, aniž by se vyžadovala opakovaná výzva či další aktivita příslušného orgánu (viz rozhodnutí č. 7/2017 Sb. rozh. tr.). V takovém případě je ale třeba se důsledně zabývat podmínkami, za nichž lze uplatnit trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené, tedy nakolik jde s přihlédnutím ke kritériím uvedeným v § 39 odst. 2 tr. zákoníku o čin natolik společensky škodlivý, že nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku (viz stanovisko č. 26/2013 Sb. rozh. tr.).

č. 52

35. Pokud pachatel přečinu porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku v průběhu trestního řízení pro tento trestný čin, o němž ví, splní dodatečně svou povinnost a učiní prohlášení o majetku, nejedná dobrovolně ve smyslu § 33 tr. zákoníku (viz rozhodnutí č. 35/2001 Sb. rozh. tr.), a proto nezaniká jeho trestní odpovědnost za tento trestný čin pro účinnou lítost. Takové pachatelovo chování v průběhu trestního řízení je však možno zohlednit při úvaze o použití principu oportunité ve smyslu § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. (viz stanovisko č. 26/2013-V. Sb. rozh. tr.), tedy státní zástupce může z tohoto důvodu trestní stíhání nezahájit a věc odložit v rámci prověřování podle § 159a odst. 4 tr. ř. a ve zkráceném přípravném řízení podle § 179c odst. 2 písm. i) tr. ř., může případně zahájené trestní stíhání zastavit podle § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř., trestní stíhání může zastavit ze stejného důvodu i samosoudce okresního soudu podle § 314c odst. 1 písm. b) tr. ř., v rámci hlavního líčení pak podle § 223 odst. 2 tr. ř., resp. mimo hlavní líčení podle § 231 odst. 1 tr. ř., může tak učinit případně i odvolací soud podle § 257 odst. 1 písm. c) tr. ř.

36. Vzhledem ke všem shora zmíněným skutečnostem Nejvyšší soud dovolání nejvyššího státního zástupce odmítl podle § 265i odst. 1 písm. f) tr. ř., neboť je zcela zřejmé, že projednání dovolání by nemohlo zásadně ovlivnit postavení obviněné, a otázka, která má být z podnětu dovolání řešena, není po právní stránce zásadního významu. Je tomu tak proto, že i v případě zrušení napadených rozhodnutí soudů nižších stupňů by bylo namísto vůči obviněné postupovat shodně, tedy zastavit její trestní stíhání, ovšem z jiného než soudy nižších stupňů deklarovaného důvodu.

ROZHODNUTÍ
VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH,
OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

Č. 141

Příslušnost soudu věcná

§ 9 odst. 2 písm. e) o. s. ř.

č. 141

Krajské soudy jsou podle § 9 odst. 2 písm. e) o. s. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2014, věcně příslušné k rozhodování sporů ze smluv o převodu podílu v obchodní korporaci, a to bez ohledu na to, zda je podíl představován účastnickým cenným papírem.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2017, sp. zn. 29 Cdo 4825/2015, ECLI:CZ:NS:2017:29.CDO.4825.2015.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalobců zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 1. 7. 2015, sp. zn. 18 Co 436/2014, a usnesení Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 20. 4. 2014, sp. zn. 65 C 29/2014, a věc vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 1 k dalšímu řízení; současně zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 25. 9. 2015, sp. zn. 79 Cm 32/2015.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 1 usnesením ze dne 20. 4. 2014, č. j. 65 C 29/2014-36, odložil vykonatelnost rozhodčího nálezu ze dne 18. 11. 2013, č. Rsp 1133/12, vydaného Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky (dále jen „rozhodčí nálezy“).

2. Městský soud v Praze k odvolání žalovaného v záhlaví označeným usnesením rozhodl, že jako soud odvolací není soudem „věcně příslušným“ a k projednání a rozhodnutí věci je věcně příslušný krajský (městský) soud (první výrok), usnesení soudu prvního stupně zrušil a věc postoupil Městskému soudu v Praze jako soudu věcně příslušnému v prvním stupni (druhý výrok).

3. Odvolací soud vyšel z toho, že:

1. Mezi Dr. M. N. a J. A. D. (žalobci v projednávané věci) jako převodci a společností IVG I. F. GmbH (žalovaným v projednávané věci) jako nabyvatelem byla dne 28. 12. 2009 uzavřena smlouva o převodu akcií (dále jen „smlouva o převodu akcií“) emitovaných společností C. s., a. s. (dále jen „společnost“).

2. Rozhodčí soud rozhodl rozhodčím nálezem o nároku žalovaného na zaplacení „záporné kupní ceny“, plynoucí ze smlouvy o převodu akcií, a to tak,

že uložil žalobcům povinnost zaplatit žalovanému částku 17 956 140 eur s příslušenstvím.

3. Žalobci podali dne 3. 3. 2014 k Obvodnímu soudu pro Prahu 1 žalobu o zrušení rozhodčího nálezu a současně návrh na odložení jeho vykonatelnosti.

č. 141

4. Odvolací soud nejprve posuzoval, zda jsou splněny podmínky řízení, mezi něž se řadí i pravomoc a věcná příslušnost soudu. Tyto podmínky soud zkoumá kdykoliv za řízení [§ 103 a § 104a odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále též jen „o. s. ř.“)] a k jejich nedostatku odvolací soud přihlíží vždy, a to i bez návrhu (§ 212a odst. 5 věta první o. s. ř.).

5. Poukazuje na čl. 1 odst. 2 písm. d) nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. 12. 2000, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, odvolací soud vysvětlil, že pravomoc českých soudů k projednání této věci s mezinárodním prvkem je třeba posoudit podle § 6 odst. 1 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

6. Následně odvolací soud, vycházející z § 41 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů (dále jen „zákon o rozhodčím řízení“), a § 9 o. s. ř., posuzoval, který soud by byl věcně a místně příslušný k projednání žaloby o zaplacení „záporné kupní ceny“ podle smlouvy o převodu akcií. Zdůrazňuje, že předmětem řízení před rozhodčím soudem byl nárok plynoucí ze smlouvy o převodu akcií, které představují účast v akciové společnosti, uzavřel, že jde o „spor mezi společníky akciové společnosti, jenž vyplýval z jejich účasti na obchodní společnosti“; jde tudíž o věc předvídanou § 9 odst. 2 písm. e) o. s. ř. (ve znění účinném od 1. 1. 2014), k jejímuž projednání a rozhodnutí jsou v prvním stupni věcně příslušné krajské soudy. Místně příslušným je pak soud, v jehož obvodu se nachází sídlo rozhodčího soudu, tj. Městský soud v Praze.

7. Pravomoc českých soudů je tudíž dána, věcně příslušné k projednání a rozhodnutí věci jsou však krajské, a nikoliv okresní, soudy.

8. Proto odvolací soud vyslovil „věcnou nepříslušnost“, zrušil usnesení soudu prvního stupně a věc postoupil Městskému soudu v Praze jako soudu věcně a místně příslušnému, aniž se zabýval věcnou správností napadeného usnesení.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

9. Proti usnesení odvolacího soudu podali žalobci dovolání, majíce za to, že dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. k vyřešení otázky procesního práva [výkladu § 9 odst. 2 písm. e) o. s. ř.], v judikatuře Nejvyššího soudu dosud neřešené.

10. Dovolatelé zdůrazňují, že § 9 o. s. ř. upravující věcnou příslušnost soudů bylo – jde-li o věci týkající se obchodních korporací – výrazným způsobem novelizováno (s účinností od 1. 1. 2014) zákonem č. 293/2013 Sb. Oproti právní úpravě účinné do 31. 12. 2013 už neurčuje, že do věcné příslušnosti krajských

soudů spadají i řízení ve sporech mezi společníky (členy nebo zakladateli) navzájem, jde-li o vztahy ze smluv, jimiž se převádí podíl společníka (členská práva a povinnosti) [srov. § 9 odst. 3 písm. g) o. s. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2013].

11. Tato příslušnost přitom představovala jeden ze zvláštních případů, kdy byla (podle právní úpravy účinné do 31. 12. 2013) dána věcná příslušnost krajským soudům. Vedle toho byly krajské soudy věcně příslušné i pro řízení ve sporech ze vztahů mezi společníky nebo členy navzájem, vyplývajících z účasti na obchodní korporaci.

12. Ustanovení § 9 odst. 2 písm. e) o. s. ř. přitom do věcné příslušnosti krajských soudů spory ze smluv, jimiž se převádí podíl společníka, nesvěřuje, přičemž tato řízení nelze subsumovat pod spory ze vztahů mezi společníky navzájem, vyplývajících z účasti na obchodní korporaci. Ostatně i dosavadní judikatura Nejvyššího soudu rozlišovala mezi oběma typy sporů.

13. Ani věcně přitom nejde o spor mezi společníky; společníkem „může být ve vztahu ke konkrétnímu podílu z logiky věci buď převodce, nebo nabyvatel, avšak nikdy oba zároveň“. Podíl, bez ohledu na to, zda je představován cenným papírem, je věcí v právním smyslu a je zpravidla převáděn kupní smlouvou. Dovolatelé nevidí důvod, aby bylo rozlišováno mezi spory ze smluv o převodu podílů (akcií) a ze smluv o převodu jiných věcí. K projednání těchto sporů jsou věcně příslušné okresní soudy.

14. Proto dovolatelé navrhuji, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

III.

Přípustnost dovolání

15. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť usnesení odvolacího soudu závisí na vyřešení (dovolateli otevřené) otázky výkladu § 9 odst. 2 písm. e) o. s. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2014 (jež je s ohledem na datum zahájení řízení – 3. 3. 2014 – pro věc rozhodné), v judikatuře Nejvyššího soudu dosud neřešené.

IV.

Důvodnost dovolání

16. Podle § 41 zákona o rozhodčím řízení k řízení o neplatnosti rozhodčí smlouvy a k řízení podle tohoto zákona je v prvním stupni příslušný soud, který by byl příslušný k řízení ve věci podle zvláštního předpisu, kdyby nebylo rozhodčí smlouvy.

17. Soudním řízením podle zákona o rozhodčím řízení se rozumí i řízení o zrušení rozhodčího nálezu soudem (§ 31 a násl. zákona o rozhodčím řízení).

18. Podle § 9 odst. 1 o. s. ř., nestanoví-li zákon jinak, jsou k řízení v prvním stupni příslušné okresní soudy. Krajské soudy rozhodují jako soudy prvního stupně ve věcech vymezených v § 9 odst. 2 o. s. ř.

19. Věcná příslušnost jakožto institut procesního práva vymezuje, které z článků soudní soustavy působících obecně jako soudy prvního stupně (okresní a krajské soudy) jsou v občanském soudním řízení v prvním stupni povolány projednat a rozhodnout věci určitého druhu (srov. např. DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád I. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 42). Odvolacímu soudu je třeba přisvědčit, že věcná příslušnost představuje jednu z podmínek řízení (§ 103 a násl. o. s. ř.); rozhodoval-li v prvním stupni věcně nepřislušný soud, je řízení zatíženo vadou, jež mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2000, sp. zn. 20 Cdo 840/98, uveřejněného pod č. 68/2000 Sb. rozh. obč.).

20. Odvolací soud však pochybil, posuzoval-li svoji věcnou příslušnost. Jak plyne z výše řečeného, věcná příslušnost je institut vztahující se (toliko) k soudům prvního stupně. Ve vztahu k odvolacím soudům pak občanský soudní řád upravuje tzv. funkční příslušnost (srov. § 10 o. s. ř.).

21. Podle § 9 odst. 3 písm. c) bod aa) o. s. ř., ve znění účinném od 1. 1. 1992, náležely do věcné příslušnosti krajských soudů spory z právních vztahů mezi obchodními společnostmi (družstvy) a jejich zakladateli (společníky nebo členy), jakož i mezi společníky (členy nebo zakladateli) navzájem. Šlo o spory ze vztahů, které zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále též jen „obch. zák.“) podřizoval režimu obchodních závazkových vztahů [viz § 261 odst. 3 písm. a) obch. zák., ve znění účinném do 27. 12. 1992, podle něhož se třetí částí obchodního zákoníku řídí bez ohledu na povahu účastníků závazkové vztahy mezi zakladateli obchodních společností, mezi společníkem a obchodní společností, jakož i mezi společníky navzájem].

22. Jelikož původní znění § 261 odst. 3 písm. a) obch. zák. vyvolávalo nejasnosti ohledně okruhu vztahů, na něž dopadá (pouhý gramatický výklad umožňoval subsumovat pod označené ustanovení i vztahy mezi společníky, které nijak nesouvisely s účastí v obchodní společnosti), byl § 261 odst. 3 písm. a) obch. zák. novelizován (s účinností od 28. 12. 1992) ustanovením § 101 bodu 11 písm. a) zákona č. 600/1992 Sb., o cenných papírech, resp. (s účinností od 1. 1. 1993) ustanovením § 101 bodu 9 písm. a) zákona České národní rady č. 591/1992 Sb., o cenných papírech; nadále podřizoval třetí částí obchodního zákoníku „vztahy mezi zakladateli obchodních společností, mezi společníkem a obchodní společností, jakož i mezi společníky navzájem, pokud jde o vztahy týkající se účasti na společnosti, jakož i vztahy ze smluv, jimiž se převádí podíl společníka“. Až do konce účinnosti obchodního zákoníku (do 31. 12. 2013) pak označené ustanovení nedoznalo změn.

23. Na změnu hmotněprávní úpravy zákonodárce následně reagoval i změnou § 9 odst. 3 písm. c) bodu aa) o. s. ř. Zákonem č. 238/1995 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon České národní rady č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České socialist-

tické republiky v sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, bylo § 9 odst. 3 písm. c) bodu aa) o. s. ř. s účinností od 1. 1. 1996 změněno a nadále určovalo, že do věcné příslušnosti krajských soudů náleží spory z právních vztahů mezi obchodními společnostmi (družstvy) a jejich zakladateli (společníky nebo členy), jakož i mezi společníky (členy nebo zakladateli) navzájem, pokud jde o vztahy týkající se účasti na společnosti (členského vztahu v družstvu), jakož i vztahy ze smluv, jimiž se převádí podíl společníka (členská práva a povinnosti) a vztahy související se zvýšením základního jmění (přistoupením společníka nebo člena).

24. Důvodová zpráva k návrhu zákona posléze vyhlášeného pod č. 238/1995 Sb. ke změně § 9 odst. 3 písm. c) bod aa) o. s. ř. uváděla: „Ustanovením § 101 bodu 9. zákona ČNR č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, byl novelizován § 261 odst. 3 obchodního zákoníku, neboť původní znění tohoto ustanovení vyvolávalo v praxi četné nejasnosti. Této změně hmotného práva je potřebné přizpůsobit navazující procesní úpravu věcné příslušnosti soudů a zamezit tak možným kompetenčním sporům mezi jednotlivými stupni soudní soustavy“.

25. S účinností od 1. 1. 2001 bylo pravidlo dosud obsažené v § 9 odst. 3 písm. c) bodu aa) o. s. ř. přesunuto do § 9 odst. 3 písm. g) o. s. ř. a až do 31. 12. 2013 znělo takto:

26. Krajské soudy dále rozhodují v obchodních věcech jako soudy prvního stupně ve sporech z právních vztahů mezi obchodními společnostmi (družstvy) a jejich zakladateli (společníky nebo členy), jakož i mezi společníky (členy nebo zakladateli) navzájem, jde-li o vztahy týkající se účasti na společnosti (členského vztahu v družstvu), o vztahy ze smluv, jimiž se převádí podíl společníka (členská práva a povinnosti), a o vztahy související se zvýšením základního jmění (přistoupením společníka nebo člena), není-li dána příslušnost podle písmena b).

27. S účinností od 1. 1. 2014 bylo § 9 o. s. ř. [v reakci na přijetí zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)] změněno zákonem č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

28. Důvodová zpráva k návrhu zákona posléze vyhlášeného pod č. 293/2013 Sb. ke změně § 9 o. s. ř. (mimo jiné) uvádí:

„Do roku 1991 (zákon č. 519/1991 Sb.) vycházel občanský soudní řád z koncepce jednotné věcné příslušnosti, kdy k řízení v prvním stupni byly příslušné výhradně okresní soudy. V následujících letech pak věcná příslušnost pro rozhodování věcí v prvním stupni byla v občanském soudním řízení rozdělena mezi soudy okresní a soudy krajské. Vedle věcí vyznačujících se vyšší typovou složitostí a vyžadujících užší specializaci představuje dělicí kritérium povaha právních vztahů, z nichž spory vyplývají (rozhodování krajských soudů jako soudů prvního stupně v obchodních věcech). Nový občanský zákoník však byl přijat jakožto obecný kodex soukromého práva, kdy mimo jiné dochází ke zrušení obchodního zákoní-

ku. Nový občanský zákoník tak přichází se zcela novým pojetím soukromoprávních vztahů a odstraněním formálního vyčlenění obchodního práva a obchodních vztahů. Na to musí reagovat nezbytné úpravy § 9, jinak se však věcná příslušnost krajských soudů nemění nad rámec požadavků vyvolaných novým občanským zákoníkem. Ve věcech, které vyžadují vysoký stupeň specializace, je proto zachována dosavadní věcná příslušnost krajských soudů. Zároveň dochází tímto novelizačním bodem k legislativně technické změně, která odstraňuje ty věci, které soudy budou projednávat a rozhodovat podle nového zákona o zvláštních řízeních soudních, popřípadě ty, u nichž bude věcná příslušnost stanovena v insolvenčním zákoně nebo rejstříkovém zákoně.“

29. Podle důvodové zprávy byla úprava dosud obsažená v § 9 odst. 3 písm. g) o. s. ř. převzata, „pouze byla legislativně technicky sloučena s úpravou § 9 odst. 3 písm. c)“. Úprava věcné příslušnosti, dosud (do 31. 12. 2013) obsažená v § 9 odst. 3 písm. c) a písm. g) o. s. ř., se nadále nachází v § 9 odst. 2 písm. e) o. s. ř., které zní takto:

30. Krajské soudy rozhodují jako soudy prvního stupně ve věcech vyplývajících z právních poměrů, které souvisejí se zakládáním obchodních korporací, ústavů, nadací a nadačních fondů, a ve sporech mezi obchodními korporacemi, jejich společníky nebo členy, jakož i mezi společníky nebo členy navzájem, vyplývají-li z účasti na obchodní korporaci.

31. S účinností od 1. 1. 2014 již občanský soudní řád výslovně neřadí (oproti právní úpravě účinné od 1. 1. 1996 do 31. 12. 2013) mezi věci, náležející do věcné příslušnosti krajských soudů, spory mezi společníky navzájem, jde-li o vztahy ze smluv, jimiž se převádí podíl společníka. Z toho však nelze bez dalšího usuzovat (jak činí dovolatelé), že tento okruh sporů náleží podle § 9 odst. 1 o. s. ř. do věcné příslušnosti okresních soudů.

32. Podrobil-li občanský soudní řád věcné příslušnosti krajských soudů již s účinností od 1. 1. 1992 spory ze vztahů mezi společníky navzájem, učinil tak pouze ohledně těch vztahů, které se týkají (vyplývají z) účasti v obchodní společnosti. S ohledem na nejasnosti, které vyvolávalo původní znění § 261 odst. 3 písm. a) obch. zák. a na něj navazující znění § 9 odst. 3 písm. c) bod aa) o. s. ř., jde-li o věcný rozsah těchto ustanovení, vymezil zákonodárce vypočtené vztahy přesněji (srov. výše). Není však pochyb o tom, že ani v období od 1. 1. 1992 do 31. 12. 1995 nespádaly do věcné příslušnosti krajských soudů spory z jakýchkoliv vztahů mezi společníky navzájem, ale pouze ty spory, které se týkaly jejich účasti ve společnosti a které následně zákonodárce přesněji vymezil novelou provedenou zákonem č. 238/1995 Sb. Jinými slovy, již pod § 9 odst. 3 písm. c) bod aa) o. s. ř., ve znění účinném do 31. 12. 1995, bylo možné (mimo jiné) subsumovat – jak potvrdil i následný legislativní vývoj – spory mezi společníky navzájem, jde-li o vztahy ze smluv, jimiž se převádí podíl ve společnosti (ač tak označené ustanovení neurčovalo výslovně).

33. Současně platí, že spory mezi společníky (členy), jde-li o vztahy ze smluv, jimiž se převádí podíl v obchodní korporaci, lze považovat za spory mezi společníky (členy), týkající se (vyplývající z) účasti na obchodní korporaci. Řečené platí bez ohledu na to, že zákonodárce v období od 1. 1. 1996 do 31. 12. 2013 považoval za potřebné uvedenou množinu vztahů (ze smluv, jimiž se převádí podíl v obchodní korporaci) zvlášť zdůraznit. Není totiž pochyb o tom, že převod podílu v obchodní korporaci souvisí s účastí v této korporaci.

34. Jinak řečeno, bez ohledu na to, že občanský soudní řád již výslovně mezi spory uvedenými v § 9 odst. 2 nevypočítává spory mezi společníky (členy) navzájem, jde-li o vztahy ze smluv, jimiž se převádí podíl v obchodní korporaci, patří tyto spory i po novele provedené zákonem č. 293/2013 Sb. do věcné příslušnosti krajských soudů.

35. To ostatně potvrzuje výslovně i důvodová zpráva k návrhu zákona, posléze vyhlášeného pod č. 293/2013 Sb., z níž bez jakýchkoliv pochybností plyne, že zákonodárce nezamýšlel – jde-li o okruh sporů do 31. 12. 2013 upravených v § 9 odst. 3 písm. g) o. s. ř. – žádnou změnu.

36. Z ustálené judikatury Nejvyššího soudu k výkladu § 9 odst. 3 písm. g) o. s. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2001 do 31. 12. 2013, se podává, že pod spory mezi společníky navzájem, jde-li o vztahy ze smluv, jimiž se převádí podíl ve společnosti, je třeba rozumět jakékoliv spory, jejichž základ „leží“ ve smlouvách o převodu podílu, a to bez ohledu na to, zda na obou stranách smlouvy stojí stávající společníci, či zda je podíl převáděn ze stávajícího společníka na třetí osobu. Mezi tyto spory spadají i řízení, v nichž se třetí osoba (která není společníkem) domáhá určení neplatnosti smlouvy o převodu podílu (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 3. 2006, sp. zn. 29 Odo 1571/2005, či ze dne 12. 3. 2015, sp. zn. 29 Cdo 572/2015), spor o zaplacení ceny za převod podílu ve společnosti, jakož i spor, v němž se navrhovatel (žalobce) domáhá vrácení plnění poskytnutého na cenu za převod podílu proto, že uzavřenou smlouvu považuje za neplatnou (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2010, sp. zn. 29 Cdo 2053/2008), spor o vrácení zálohy (jakožto majetkového prospěchu získaného plněním z právního důvodu, který posléze odpadl) poskytnuté na zamýšlenou koupi podílu ve společnosti, a to bez ohledu na to, zda následně k uzavření smlouvy o převodu podílu došlo, či nikoliv (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2013, sp. zn. 28 Cdo 711/2013).

37. Promítnuto do poměrů projednávané věci to znamená, že kdyby zde nebylo rozhodčí smlouvy, byly by v prvním stupni k projednání sporu věcně příslušné krajské soudy (§ 41 zákona o rozhodčím řízení). Místně příslušným by pak byl – s ohledem na místo, kde se konalo rozhodčí řízení – Městský soud v Praze (§ 43 zákona o rozhodčím řízení).

38. Přesto však napadené rozhodnutí neobstojí. Je-li dovolání přípustné, Nejvyšší soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a)

a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 věta druhá o. s. ř.).

39. Podle § 212a odst. 6 o. s. ř. usnesení (soudu prvního stupně), jímž nebylo rozhodnuto ve věci samé, lze (v odvolacím řízení) přezkoumat jen z důvodů, které se týkají toho, co soud prvního stupně řešil ve výroku usnesení.

č. 141

40. Vyslovil-li odvolací soud k odvolání žalovaných proti usnesení soudu prvního stupně o odkladu vykonatelnosti rozhodčího nálezu nedostatek své „věcné příslušnosti“ a postoupil-li věc Městskému soudu v Praze (jako soudu věcně a místně příslušnému k projednání a rozhodnutí věci v prvním stupni), postupoval v rozporu s § 212a odst. 6 o. s. ř. Nezabýval-li se (byť nesprávně) otázkou věcné příslušnosti soud prvního stupně, nemohl ji řešit (ve výroku svého rozhodnutí) ani odvolací soud. Jestliže tak učinil, zatížil tím odvolací řízení vadou, která mohla mít (a měla) za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2011, sp. zn. 21 Cdo 5233/2009, či ze dne 22. 2. 2017, sp. zn. 29 Cdo 854/2015).

41. Nejvyšší soud proto rozhodnutí odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil. Důvody, pro které nemohlo obstát rozhodnutí odvolacího soudu, dopadají i na rozhodnutí soudu prvního stupně; Nejvyšší soud proto zrušil i je a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

42. Jelikož po vydání napadeného usnesení již rozhodl Městský soud v Praze (jemuž byla věc postoupena na základě napadeného usnesení jako soudu věcně a místně příslušnému) o návrhu na odklad vykonatelnosti usnesením ze dne 25. 9. 2015, č. j. 79 Cm 32/2015-222, zrušil Nejvyšší soud (jako závislé rozhodnutí – § 243e odst. 2 in fine o. s. ř.) i je.

Č. 142

Náklady řízení

§ 142a o. s. ř.

č. 142

V situaci, kdy žalobce s žalovaným uzavřel smlouvu, jejíž splnění vymáhá soudně, prostřednictvím e-mailové komunikace, splňuje požadavky výzvy k plnění dle § 142a odst. 1 o. s. ř. i předžalobní výzva k plnění, kterou žalobce zaslal e-mailem žalovanému v předepsané lhůtě na elektronickou (e-mailovou) adresu udávanou žalovaným v obchodním styku účastníků.

(Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 9. 11. 2017, sp. zn. 27 Co 86/2017, ECLI:CZ:KSR:2017:27.CO.86.2017.1)

Krajský soud v Brně k odvolání žalobce změnil usnesení Městského soudu v Brně ze dne 13. 12. 2016, sp. zn. 294 C 52/2016, ve výroku o nákladech řízení tak, že žalovaný je povinen nahradit žalobci náklady řízení ve výši 1 600 Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. V záhlaví označeným usnesením soud prvního stupně zastavil řízení pro zpětvetí žaloby (I. výrok), rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (II. výrok) a že žalobci se nevrací zaplacený soudní poplatek (III. výrok)

2. Výrok o nákladech řízení odůvodnil tím, že žalobce soudu nepředložil předžalobní upomínku (ve smyslu § 142a odst. 1 o. s. ř.) a neprokázal její odeslání žalovanému. Vyšel z toho, že předžalobní upomínka musí mít stanovené náležitosti (musí v ní být identifikován věřitel i dlužník, výše a právní titul vzniku pohledávky, vyjádření skutečnosti, že dlužník je vyzýván k uhrazení dluhu, přičemž v případě neuposlechnutí v určité rozumné lhůtě bude následovat podání žaloby) a musí být dlužníkovi zaslána v písemné formě a prokazatelným způsobem. Zaslání e-mailové upomínky nepovažoval soud prvního stupně, s poukazem na usnesení Ústavního soudu ze dne 28. 1. 2014, sp. zn. II. ÚS 3628/13, za dostačující. Výrok o nevrácení zaplaceného soudního poplatku soud neodůvodnil.

II. Odvolání a vyjádření k němu

č. 142

3. Proti druhému a třetímu výroku usnesení soudu prvního stupně podal odvolání žalobce. Namítal, že několikrát upomínal žalovaného o zaplacení dlužné částky, a to upomínkami, zasílanými na e-mailovou adresu, ze které žalovaný objednal u žalobce přepravu. Tvrdil, že v dnešní době je běžné, že obchodní partneři spolu komunikují elektronicky, a pokud mohl žalovaný elektronicky objednat služby, není důvod, aby žalobce nemohl stejnou cestou zasílat upomínky k zaplacení dluhu. Poukazoval na skutečnost, že § 142a odst. 1 o. s. ř. výslovně neurčuje, jakým způsobem musí být výzva žalovanému zaslána, a nevyklučuje zaslání výzvy elektronickou cestou. Toto ustanovení naopak umožňuje poslat výzvu na poslední známou adresu a pro žalobce byla poslední známou adresou žalovaného e-mailová adresa, ze které žalovaný u žalobce objednal služby.
4. Žalovaný se k odvolání nevyjádřil.

III. Důvodnost odvolání

5. Krajský soud v Brně jako soud odvolací (§ 10 o. s. ř.) po zjištění, že odvolání bylo podáno k tomu oprávněným subjektem (§ 201 o. s. ř.), směřuje proti rozhodnutí, proti němuž je přípustné (§ 201, § 202 o. s. ř.) a bylo podáno včas (§ 204 odst. 1 o. s. ř.), v souladu s § 212a odst. 1 o. s. ř. přezkoumal rozhodnutí soudu prvního stupně a řízení mu předcházející v rozsahu napadeném odvoláním i nad rámec odvolacích námitek bez nařízení jednání [§ 214 odst. 2 písm. e) o. s. ř.], a poté dospěl k závěru, že odvolání je důvodné.
6. Z obsahu spisu odvolací soud zjistil, že návrhem na vydání platebního rozkazu ze dne 18. 8. 2016 se žalobce domáhal vydání rozhodnutí, kterým by soud uložil žalovanému zaplatit mu částku 10 890 Kč s úrokem z prodlení podle obchodního zákoníku za dobu od 7. 9. 2016 do zaplacení. Tvrdil, že mu žalovaný nezaplatil dohodnutou cenu za provedenou přepravu, kterou žalovanému vyúčtoval fakturou vystavenou na částku 10 890 Kč, splatnou dne 6. 9. 2016, přesto, že byl o zaplacení upomínán.
7. Soud prvního stupně usnesením ze dne 30. 11. 2016, č. j. 294 C 52/2016-8, vyzval žalobce, aby doplnil, zda a jakou formou zaslal žalovanému před podáním žaloby výzvu k plnění, a aby tuto výzvu předložil spolu s důkazem o jejím odeslání.
8. Žalobce dne 3. 12. 2016 předložil soudu e-mailovou komunikaci mezi účastníky řízení: objednávku 2016/144, kterou odeslal žalovaný žalobci z e-mailové adresy dne 7. 7. 2016, potvrzení objednávky a oznámení o naložení, odeslané žalobcem žalovanému téhož dne na stejnou e-mailovou adresu, upomínky

faktury „v prodlení“, odeslané žalobcem na tutéž e-mailovou adresu dne 23. 9. 2016, 24. 10. 2016 a 2. 11. 2016, a e-mail, odeslaný žalovanému dne 11. 11. 2016, ve kterém žalobce žalovaného informoval o podání návrhu na platební rozkaz, vzhledem k nezaplacení faktury splatné 6. 9. 2016, přes zaslané upomínky. Dále žalobce soudu předložil výpis z internetové spediční databanky RAALTRANS ke dni 3. 12. 2016, ve které měl žalovaný uvedený kontaktní e-mail.

9. Dne 9. 12. 2016 bylo soudu doručeno zpětvzetí návrhu na vydání platebního rozkazu, ve kterém žalobce tvrdil, že mu žalovaný dlužnou částku zaplatil na účet dne 8. 12. 2016. Žalobce žádal, aby soud prvního stupně uložil žalovanému povinnost nahradit mu náklady řízení, sestávající ze zaplaceného soudního poplatku a z paušální náhrady podle § 151 odst. 3 o. s. ř.

10. Následně soud prvního stupně rozhodl v záhlaví označeným usnesením.

11. Dne 20. 10. 2017 žalobce předložil odvolacímu soudu výpis ze svého účtu, vedeného u Sberbank CZ a. s., ze kterého vyplývá, že žalovaný zaplatil žalobci částku 10 890 Kč za fakturu na účet dne 8. 12. 2016.

12. Podle e-mailové komunikace mezi účastníky a podle upomínek (jak jsou založeny ve spisu) žalovaný odeslal žalobci objednávku přepravy dne 7. 7. 2016 z e-mailové adresy, žalobce na tuto e-mailovou adresu zaslal téhož dne potvrzení objednávky a oznámil žalovanému, že zboží bylo naloženo, a dne 23. 9. 2016, 24. 10. 2016 a 2. 11. 2016 zaslal žalovanému na stejnou e-mailovou adresu upomínky o zaplacení faktury, ve kterých žádal o zaplacení dlužné částky 10 890 Kč a upozornil žalovaného, že pokud dlužná částka nebude připsána na jeho účet do 5 dnů, bude nucen podat k soudu návrh na vydání platebního rozkazu.

13. Odvolací soud především uvádí, že vychází z pravomocného I. výroku usnesení soudu prvního stupně o zastavení řízení v důsledku zpětvzetí žaloby. Jak popsáno (a doloženo) shora, ke zpětvzetí žaloby došlo proto, že žalovaný po podání žaloby žalovanou částku zaplatil. Při rozhodování o nákladech řízení tedy byl namíste postup podle § 146 odst. 2 věty druhé o. s. ř., které určuje, že byl-li pro chování žalovaného (jiného účastníka řízení) vzat zpět návrh, který byl podán důvodně, je povinen hradit náklady řízení žalovaný (jiný účastník řízení). Žalovaný tak z procesního hlediska zavinil zastavení řízení, čímž žalobci vzniklo právo na náhradu účelně vynaložených nákladů řízení.

14. Ve smyslu § 137 odst. 1 o. s. ř. patří mezi náklady řízení též hotové výdaje účastníků, včetně soudního poplatku.

15. Podle § 142a o. s. ř. žalobce, který měl úspěch v řízení o splnění povinnosti, má právo na náhradu nákladů řízení proti žalovanému, jen jestliže žalovanému ve lhůtě nejméně 7 dnů před podáním návrhu na zahájení řízení zaslal na adresu pro doručování, případně na poslední známou adresu výzvu k plnění (odstavec 1). Jsou-li tu důvody hodné zvláštního zřetele, může soud výjimečně náhradu nákladů řízení zcela nebo zčásti žalobci přiznat i v případě, že žalobce žalovanému výzvu k plnění za podmínek uvedených v odstavci 1 nezaslal (odstavec 2).

č. 142

16. Při posuzování otázky, zda adresou pro doručování, případně poslední známou adresou, ve smyslu § 142a odst. 1 o. s. ř., může být i e-mailová adresa, vycházel odvolací soud z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 2. 2015, sp. zn. 29 Cdo 4388/2013, uveřejněného pod č. 75/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 75/2015“). V něm Nejvyšší soud dospěl k následujícím závěrům:

[1] Podáním žaloby, kterou se žalobce po žalovaném domáhá úhrady peněžitě pohledávky [tj. žaloby podle § 80 písm. b) o. s. ř.], věřitel zásadně sleduje (nejde-li o exces, kdy skutečným a hlavním důvodem takového postupu je nepřiměřeně „zhodnotit“ pohledávku o náklady řízení) především to, aby dosáhl vydání soudního rozhodnutí, na jehož základě by následně mohl pohledávku vymáhat exekucí nebo výkonem rozhodnutí (exekuční titul), a současně aby zabránil případnému promlčení pohledávky. V takovém případě není žádný důvod (vyjma situace předvídané ustanovením § 150 o. s. ř.), aby žalovaný (dlužník) byl „zbaven“ povinnosti nahradit (procesně úspěšnému) žalobci účelně vynaložené náklady řízení.

[2] Důvodem, pro který byl občanský soudní řád „doplněn“ o § 142a o. s. ř., přitom bylo – jak je zřejmé z účelu tímto ustanovením sledovaným – zabránit praktikám věřitelů, kteří (primárně) neměli zájem na dobrovolném (mimosoudním) zaplacení svých pohledávek, nýbrž právě na „zvýšení“ těchto pohledávek o náklady soudního řízení (zpravidla o odměnu za zastupování advokátem – § 137 odst. 2 o. s. ř.), které často výrazně převyšovaly samotnou pohledávku.

[3] Má-li být naplněn účel občanského soudního řízení, je nezbytné – při respektování zásady rovnosti účastníků před soudem (viz čl. 96 odst. 1 Ústavy České republiky) – posuzovat otázku případného (ne)přiznání práva na náhradu nákladů řízení s akcentem na hledisko vyvážené ochrany základních práv dotčených osob (žalobce a žalovaného). V tomto směru nelze izolovaně posuzovat (jen) to, zda žalobce způsobem určeným § 142a o. s. ř. vyzval žalovaného k plnění, nýbrž je nezbytné přihlédnout i k dalším okolnostem konkrétní věci, zejména pak k povaze (a výši) uplatněné pohledávky (za účelem uvážení, zda vskutku při naplnění obecné míry obezřetnosti lze uvažovat o „opomenutí“ dlužníka), k postoji dlužníka k (následně) uplatněné pohledávce, jakož i k reakci dlužníka na zahájení soudního řízení a doručení žaloby.

17. V posuzovaném případě se z obsahu spisu podává, že podáním žaloby žalobce sledoval výhradně dosažení vydání soudního rozhodnutí, na jehož základě by následně mohl pohledávku vymáhat exekucí nebo výkonem rozhodnutí, a to, aby nedošlo k případnému promlčení pohledávky. Nejde o případ, kdy skutečným důvodem podání žaloby je (byla) snaha o nepřiměřeně „zhodnocení“ pohledávky o náklady řízení (žalobce ani není zastoupen advokátem). Poměřováno závěry

R 75/2015 tedy není důvod zbavit žalovaného povinnosti nahradit procesně úspěšnému žalobci účelně vynaložené náklady řízení.

18. Závěr soudu prvního stupně, že výzva k plnění ve smyslu § 142a o. s. ř. musí být dlužníkovi zaslána v písemné formě, odporuje ustálené judikatuře k výkladu právních norem.

19. Tak Ústavní soud ve stanovisku pléna ze dne 21. 5. 1996, sp. zn. Pl. ÚS-st.-1/96, vysvětlil, že vázanost soudu zákonem neznamená bezpodmínečně nutnost doslovného výkladu aplikovaného ustanovení, nýbrž zároveň vázanost smyslem a účelem zákona. V případě konfliktu mezi doslovným zněním zákona a jeho smyslem a účelem je důležité stanovit podmínky priority výkladu *e ratione legis* před výkladem jazykovým, podmínky, jež by měly představovat bariéru možné libovůle při aplikaci práva. Při aplikaci právního ustanovení je tedy nutno prvotně vycházet z jeho doslovného znění a pouze za podmínky jeho nejasnosti a nesrozumitelnosti (umožňující např. více interpretací), jakož i rozporu doslovného znění daného ustanovení s jeho smyslem a účelem, o jejichž jednoznačnosti a výlučnosti není jakákoliv pochybnost, lze upřednostnit výklad *e ratione legis* před výkladem jazykovým. Přitom jde o východiska, na nichž spočívá i rozhodovací činnost Nejvyššího soudu; srov. např. již důvody rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 15. 10. 2008, sp. zn. 31 Odo 495/2006, uveřejněného pod č. 45/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek nebo rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. 3. 2011, sp. zn. 31 Cdo 4545/2008, uveřejněného pod č. 84/2011 Sb. rozh. obč.

20. Podmínka zaslání výzvy k plnění v písemné formě z doslovného znění § 142a o. s. ř. nevyplývá a nevyplývá ani ze smyslu a účelu tohoto ustanovení, jak na něj lze usuzovat z průběhu (čtyřicáté) schůze Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, konané dne 7. 6. 2012 [bod číslo 10, vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (sněmovní tisk 537) – druhé čtení] a dne 13. 6. 2012 (bod číslo 76 – třetí čtení), na které ministr spravedlnosti J. P. z pověření vlády objasnil důvody doplnění občanského soudního řádu o tzv. předžalobní výzvu.

21. Z požadavku zákona, aby žalobce výzvu k plnění „zaslal“ na adresu pro doručování, případně na poslední známou adresu (§ 142a odst. 1 o. s. ř.), lze pouze usuzovat, že nemá jít o ústní výzvu k plnění (ačkoli kdyby žalobce takovou řádnou včasnou ústní výzvu k plnění prokázal, mohlo by jít – v intencích závěrů plynoucích z R 75/2015 – o důvod k postupu podle pravidla vyjádřeného v § 142a odst. 2 o. s. ř.).

22. Soud prvního stupně rovněž přehlédl, že podle § 562 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“), je písemná forma zachována i při právním jednání učiněném elektronickými nebo jinými technickými pro-

č. 142

středky umožňujícími zachycení jeho obsahu a určení jednající osoby. V tomto ohledu ostatně nejde o nové pravidlo (srov. § 40 odst. 4 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013). Přitom je zjevné, že podání (právní jednání), jež má předcházet zahájení soudního řízení (zde předžalobní výzva k plnění – předžalobní upomínka), nelze poměřovat pravidly týkajícími se náležitostí procesních úkonů upravených občanským soudním řádem (včetně otázky, zda podle procesních pravidel jde o podání učiněné v „písemné formě“).

23. V daném případě komunikovali účastníci řízení při uzavírání smlouvy výhradně elektronicky (e-mailovou poštou); šlo o komunikaci pro jejich obchodní styk obvyklou, vedenou prostřednictvím žalovaným udávané elektronické (e-mailové) adresy, kterou lze mít v intencích § 142a odst. 1 o. s. ř. za „adresu pro doručování“.

24. Jazykový výklad § 142a odst. 1 o. s. ř. pak nevybízí k závěru, že zákonodárce vylučuje komunikaci vedenou elektronickými prostředky z působnosti tam formulovaného pravidla (že by zakazoval uplatnění předžalobní výzvy k plnění e-mailem), a tím (též) negoval hmotněprávní úpravu, která s právním jednáním učiněným elektronickými prostředky umožňujícími zachycení jeho obsahu a určení jednající osoby spojuje zachování písemné formy; srov. opět § 562 odst. 1 o. z.

25. Aplikace doslovného znění daného ustanovení (jež ze své působnosti nevylučuje předžalobní výzvu k plnění učiněnou e-mailem) pak nezakládá ani rozpor s jeho smyslem a účelem (jak plyne z R 75/2015). Odvolací soud proto uzavírá, že v situaci, kdy žalobce se žalovaným uzavřel smlouvu, jejíž splnění vymáhá soudně, prostřednictvím e-mailové komunikace, splňuje požadavky výzvy k plnění dle § 142a odst. 1 o. s. ř. i předžalobní výzva k plnění, kterou žalobce zaslal e-mailem žalovanému v předepsané lhůtě na elektronickou (e-mailovou) adresu udávanou žalovaným v obchodním styku účastníků.

26. V dané věci žalobce zaslal žalovanému takovou (e-mailovou) výzvu k plnění také včas a jeho právo na náhradu účelně vynaložených nákladů řízení proti žalovanému tak není vyloučeno úpravou obsaženou v § 142a odst. 1 o. s. ř. (k porušení tam formulovaného pravidla žalobcem nedošlo).

27. Vzhledem k tomu, že žalobce nebyl v řízení zastoupen zástupcem podle § 137 odst. 2 o. s. ř. a nedoložil výši svých hotových výdajů, postupoval odvolací soud při určení výše jeho nákladů podle vyhlášky Ministerstva spravedlnosti ze dne 23. 9. 2015, č. 254/2015 Sb., o stanovení výše paušální náhrady pro účely rozhodování o náhradě nákladů řízení v případech podle § 151 odst. 3 občanského soudního řádu a podle § 89a exekučního řádu (dále jen „vyhláška“).

28. V dané věci nejde o spor, ve kterém bylo rozhodnuto o návrhu podaném na ustáleném vzoru uplatněném opakovaně týměž účastníkem ve skutkově i právně obdobných věcech ani o věc výkonu rozhodnutí a exekučního řízení (§ 2 odst. 1 a 2 vyhlášky), takže výše paušální náhrady pro účely § 151 odst. 3 o. s. ř. činí

300 Kč (§ 2 odst. 3 vyhlášky) za každý úkon (k „úkonu“ ve smyslu vyhlášky srov. její § 1 odst. 3).

29. Žalobce v řízení před soudem prvního stupně učinil dva úkony (podání žaloby a její zpětvzetí), odvolací soud mu tedy přiznal paušální náhradu nákladů řízení ve výši 600 Kč. Dále přiznal žalobci náhradu za zaplacený soudní poplatek ve výši 1 000 Kč. Na nákladech řízení před soudem prvního stupně je tedy žalovaný povinen nahradit žalobci částku 1 600 Kč (I. výrok).

č. 142

30. Výrok o nevrácení zaplaceného soudního poplatku soud prvního stupně nijak neodůvodnil. Odvolací soud vycházel z § 10 odst. 3 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, podle kterého, bylo-li řízení zastaveno před prvním jednáním, soud vrátí z účtu soudu i zaplacený poplatek za řízení, který je splatný podáním návrhu na zahájení řízení, odvolání, dovolání nebo kasační stížnosti, snížený o 20 %, nejméně však o 1 000 Kč. Vzhledem k tomu, že žalobce zaplatil soudní poplatek ve výši 1 000 Kč, postupoval soud prvního stupně správně, když rozhodl o jeho nevrácení. Proto odvolací soud tento výrok, jako věcně správný, potvrdil (II. výrok).

31. Na nákladech odvolacího řízení přiznal odvolací soud žalobci paušální náhradu nákladů řízení za jeden úkon (podání odvolání) ve výši 300 Kč (III. výrok).

Č. 143

Č. 143

Poplatky soudní, Insolvence, Žaloba pro zmatečnost

§ 2 písm. b) IZ, § 229 o. s. ř., § 11 odst. 2 písm. o) zákona č. 549/1991 Sb., § 11 odst. 3 písm. d) zákona č. 549/1991 Sb.

V řízení o žalobě pro zmatečnost, která je (pouze) mimořádným opravným prostředkem podaným proti rozhodnutí vydanému v insolvenčním řízení, soud postupuje stejně jako soud rozhodující o jiných opravných prostředcích (o odvolání nebo o dovolání) proti rozhodnutí vydanému v insolvenčním řízení.

Usnesení, jímž odvolací soud rozhodl o odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně o žalobě pro zmatečnost podané proti rozhodnutí vydanému v insolvenčním řízení, je také rozhodnutím „insolvenčního soudu“ vydaným „v insolvenčním řízení“; dovolání (insolvenčního) dlužníka podané proti takovému usnesení nepodléhá poplatkové povinnosti, neboť dlužník je v insolvenčním řízení osvobozen od soudních poplatků podle § 11 odst. 2 písm. o) zákona č. 549/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a toto osvobození se vztahuje i na řízení o žalobě pro zmatečnost, na řízení před odvolacím soudem a na řízení před dovolacím soudem.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2017, sen. zn. 29 ICdo 112/2017, ECLI:CZ:NS:2017:29.ICDO.112.2017.1)

Nejvyšší soud zastavil řízení o dovolání dlužníka proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 11. 2016, sp. zn. 4 Co 191/2014.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Insolvenční navrhovatel (JUDr. V. B.) podal žalobu pro zmatečnost proti usnesení ze dne 2. 4. 2012, č. j. MSPH 91 INS 4684/2011-A-97, jímž Městský soud v Praze (dále též jen „insolvenční soud“) zamítl jeho insolvenční návrh na zjištění úpadku dlužníka (Č., a. s.) (bod I. výroku), rozhodl o nákladech insolvenčního řízení (bod II. výroku) a vrátil insolvenčnímu navrhovateli zálohu na náklady insolvenčního řízení (bod III. výroku), a proti usnesení ze dne 5. 6. 2012, č. j. MSPH 91 INS 4684/2011, 1 VSPH 654/2012-A-153, jímž Vrch-

ní soud v Praze potvrdil usnesení insolvenčního soudu (první výrok), odmítl odvolání D. P. (druhý výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení mezi insolvenčním navrhovatelem a dlužníkem (třetí výrok) a mezi D. P. a dlužníkem (čtvrtý výrok).

2. Usnesením ze dne 4. 8. 2014, č. j. 59 ICm 2210/2012-185, Městský soud v Praze vyhověl žalobě pro zmatečnost (obě rozhodnutí zrušil) (bod I. výroku) a uložil dlužníku zaplatit na „účet Městského soudu v Praze“ na soudním poplatku ze žaloby pro zmatečnost částku 5 000 Kč (bod II. výroku).

3. K odvolání dlužníka Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 3. listopadu 2016, č. j. 4 Co 191/2014-383, potvrdil usnesení Městského soudu v Praze ze 4. 8. 2014.

č. 143

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti usnesení Vrchního soudu v Praze z 3. 11. 2016 podal dlužník dovolání, které posléze, podáním datovaným 25. 7. 2017 a došlým Nejvyššímu soudu téhož dne, vzal v plném rozsahu zpět a požádal o vrácení zaplaceného soudního poplatku za dovolání sníženého o 20 %.

III.

Přípustnost dovolání

IV.

Důvodnost dovolání

5. Předseda senátu Nejvyššího soudu tudíž na základě tohoto dispozitivního úkonu zastavil dovolací řízení dle § 243c odst. 3 věty druhé, ve spojení s § 243f odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“).

6. K žádosti dovolatele (dlužníka) o vrácení (části) zaplaceného soudního poplatku za dovolání Nejvyšší soud uvádí, že dovolatel na základě výzvy (usnesení) soudu prvního stupně ze dne 20. 2. 2017, č. j. 59 ICm 2210/2012-406, podložené poukazem na položku 23 odst. 1 písm. d), odst. 6 Sazebníku poplatků (přílohy zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů), vskutku zaplatil soudní poplatek za dovolání ve výši 10 000 Kč (srov. záznam č. I. 407). K rozhodnutí o žádosti vrácení soudního poplatku za dovolání je ovšem povolán (v souladu s § 3 odst. 2 věty první zákona o soudních poplatcích) soud, který rozhodl o věci v prvním stupni (v dané věci Městský soud v Praze).

7. Budiž ovšem zdůrazněno, že dovolatel má coby (insolvenční) dlužník právo na vrácení soudního poplatku za dovolání v plném (nekráceném) rozsahu, neboť v dané věci jde o případ, kdy soudní poplatek zaplatil (na základě nesprávné vý-

zvy soudu prvního stupně) ten, kdo k tomu nebyl povinen (§ 10 odst. 1 zákona o soudních poplatcích).

8. Žaloba pro zmatečnost je mimořádným opravným prostředkem proti pravomocnému rozhodnutí soudu prvního stupně nebo odvolacího soudu v případech popsaných v § 229 o. s. ř.

č. 143

9. Rozhodnutí soudu prvního stupně o zamítnutí insolvenčního návrhu (jakož i rozhodnutí odvolacího soudu toto rozhodnutí potvrzující) je „rozhodnutím insolvenčního soudu vydaným v insolvenčním řízení“. Rozhodnutí o „opravném prostředku“ (žalobě pro zmatečnost) podaném proti takovému rozhodnutí insolvenčního soudu, je proto také rozhodnutím „insolvenčního soudu“ vydaným „v insolvenčním řízení“ [což pro dobu od 1. ledna 2014, tedy pro dobu, ve které byla vydána obě rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost v této věci, plyne výslovně z díkce § 2 písm. b) zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), ve znění pozdějších předpisů].

10. V řízení o žalobě pro zmatečnost, která je (pouze) mimořádným opravným prostředkem podaným proti rozhodnutí vydanému v insolvenčním řízení (srov. i důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 2. 2016, sen. zn. 29 ICdo 16/2016, uveřejněné pod č. 32/2017 Sb. rozh. obč., a důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 12. 2015, sen. zn. 29 ICdo 6/2014, uveřejněného pod č. 51/2017 Sb. rozh. obč.), tedy soud postupuje (je povinen postupovat) stejně jako soud rozhodující o jiných opravných prostředcích (o odvolání nebo o dovolání) proti rozhodnutí vydanému v insolvenčním řízení.

11. Usnesení, jímž odvolací soud rozhodl o odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně o žalobě pro zmatečnost podané proti rozhodnutí vydanému v insolvenčním řízení, je tudíž také rozhodnutím „insolvenčního soudu“ vydaným „v insolvenčním řízení“; dovolání (insolvenčního) dlužníka podané proti takovému usnesení nepodléhá poplatkové povinnosti, neboť dlužník je v insolvenčním řízení osvobozen od soudních poplatků podle § 11 odst. 2 písm. o) zákona o soudních poplatcích a toto osvobození se vztahuje i na řízení o žalobě pro zmatečnost, na řízení před odvolacím soudem a na řízení před dovolacím soudem [§ 11 odst. 3 písm. b), d) a e) zákona o soudních poplatcích].

12. Pro úplnost budiž dodáno, že z týchž příčin nebyl důvod ukládat dlužníku povinnost k úhradě soudního poplatku ze žaloby pro zmatečnost usnesením Městského soudu v Praze ze 4. 8. 2014 (ve spojení s potvrzujícím usnesením odvolacího soudu z 3. 11. 2016), a toto nesprávné rozhodnutí o uložení povinnosti zaplatit poplatek by měl soud prvního stupně zrušit podle § 12 zákona o soudních poplatcích.

Č. 144

Odklad vykonatelnosti, Dovolání, Insolvence
§ 243 o. s. ř.

č. 144

Materiální právní moc dovoláním napadeného rozhodnutí (či jeho výroku) je možné odložit jen tehdy, nemohou-li být negativní dopady rozhodnutí (výroku) do poměrů účastníka řízení (dovolatele) beze zbytku sistovány odkladem jeho vykonatelnosti.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 11. 2017, sp. zn. 27 Cdo 5003/2017, ECLI:CZ:NS:2017:27.CDO.5003.2017.1)

Nejvyšší soud zamítl návrh na odklad vykonatelnosti a právní moci prvního výroku rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. 6. 2017, sp. zn. 7 Cmo 245/2016, ve znění usnesení ze dne 29. 8. 2017, sp. zn. 7 Cmo 245/2016, v části, v níž Vrchní soud v Olomouci ve vztahu k druhému žalovanému potvrdil výrok I., IV., VI. a VIII. rozsudku Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 9. 2. 2015, sp. zn. 23 Cm 156/2014, ve znění usnesení ze dne 11. 2. 2015, sp. zn. 23 Cm 156/2014; zároveň zamítl návrh na odklad vykonatelnosti a právní moci druhého výroku rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. 6. 2017, sp. zn. 7 Cmo 245/2016, ve znění usnesení ze dne 29. 8. 2017, sp. zn. 7 Cmo 245/2016.

I.**Dosavadní průběh řízení**

1. Rozsudkem ze dne 9. 2. 2015, č. j. 23 Cm 156/2014-804, ve znění usnesení ze dne 11. 2. 2015, č. j. 23 Cm 156/2014-840, Krajský soud v Ostravě, pobočka v Olomouci:

[1] uložil prvnímu a druhému žalovanému, aby žalobci zaplatili společně a nerozdílně 17 085 109,33 Kč spolu s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně z částky 17 085 109,33 Kč za období od 31. 12. 2013 do zaplacení, do tří dnů od právní moci rozsudku (výrok I.),

[2] uložil prvnímu žalovanému, aby žalobci zaplatil 11 939 365,27 Kč spolu s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně z částky 11 939 365,27 Kč za období od 18. 12. 2013 do zaplacení a dále pak úrok z prodlení ve výši 8,05 % ročně z částky 17 085 109,33 Kč za období od 18. 12. 2013 do 30. 12. 2013, do tří dnů od právní moci rozsudku (výrok II.),

č. 144

[3] zamítl žalobu v části, v níž se žalobce po druhém žalovaném domáhal zaplacení 11 939 365,27 Kč spolu s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně z částky 11 939 365,27 Kč za období od 18. 12. 2013 do zaplacení a dále pak úrok z prodlení ve výši 8,05 % ročně z částky 17 085 109,33 Kč za období od 18. 12. 2013 do 30. 12. 2013 (výrok III.),

[4] uložil prvnímu a druhému žalovanému, aby žalobci zaplatili společně a nerozdílně na náhradu nákladů řízení 231 618,20 Kč, do tří dnů od právní moci rozsudku (výrok IV.),

[5] uložil prvnímu žalovanému, aby žalobci zaplatil na náhradu nákladů řízení 1 130 841,80 Kč do tří dnů od právní moci rozsudku (výrok V.),

[6] uložil prvnímu a druhému žalovanému, aby zaplatili České republice společně a nerozdílně na náhradu nákladů řízení 234 Kč (výrok VI.),

[7] uložil prvnímu žalovanému, aby zaplatil České republice na náhradu nákladů řízení 166 Kč (výrok VII.),

[8] uložil prvnímu a druhému žalovanému, aby zaplatili České republice společně a nerozdílně část soudního poplatku ve výši 848 966,04 Kč do tří dnů od právní moci rozsudku (výrok VIII.), a

[9] uložil prvnímu žalovanému, aby zaplatil České republice část soudního poplatku ve výši 602 257,96 Kč (výrok IX.).

K odvolání žalobce a druhého žalovaného Vrchní soud v Olomouci rozsudkem ze dne 22. 6. 2017, č. j. 7 Cmo 245/2016-1121, ve znění usnesení ze dne 29. 8. 2017, č. j. 7 Cmo 245/2016-1129:

[1] ve vztahu k druhému žalovanému potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku I., III., IV., VI. a VIII. (první výrok) a

[2] uložil druhému žalovanému povinnost zaplatit žalobci na náhradu nákladů odvolacího řízení 36 799,50 Kč, k rukám zástupce žalobce, do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku (druhý výrok).

II.

Dovolání a vyjádření k němu

2. Proti prvnímu výroku rozsudku odvolacího soudu, v části, v níž odvolací soud ve vztahu k druhému žalovanému potvrdil výrok I., IV., VI. a VIII. rozsudku soudu prvního stupně, a druhému výroku rozsudku odvolacího soudu podal druhý žalovaný dovolání (datované 18. 9. 2017) a v něm požaduje, aby Nejvyšší soud změnil napadené rozhodnutí tak, že „se nárok uplatněný ve výroku I., IV., VI. a VIII.“ ve vztahu k dovolateli zamítá a „rozsudek soudu prvního stupně se ve výroku III. potvrzuje“, případně aby Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

3. V rámci podaného dovolání dovolatel navrhl také odklad vykonatelnosti, eventuálně právní moci, a sice:

[1] prvního výroku rozsudku odvolacího soudu v části, v níž odvolací soud ve vztahu k dovolateli potvrdil výrok I., IV., VI. a VIII. rozsudku soudu prvního stupně (ve spojení s výrokem I., IV., VI. a VIII. rozsudku soudu prvního stupně) a

[2] druhého výroku rozsudku odvolacího soudu (dále jen „napadené výroky“).

č. 144

4. Návrh na odklad vykonatelnosti či právní moci zdůvodňuje dovolatel tím, že jej odvolací soud zavázal k plnění, které v součtu převyšuje 22 000 000 Kč (dále jen „uložené plnění“), resp. tím, že částku odpovídající uloženému plnění nemá „jako fyzická osoba“ pohotově k dispozici. K tomu odkazuje na svá daňová přiznání z let 2015 a 2016, podle nichž činil v těchto zdaňovacích obdobích úhrn jeho příjmů od všech zaměstnavatelů – v obou letech shodně – 192 000 Kč.

5. Dovolatel připouští, že sice má majetek „v podobě podílů a akcií obchodních společností“ (k čemuž odkazuje na společnosti B. G., a. s., B. a. s., B., s. r. o., B. IT, s. r. o., B. T. s. r. o. a O. B. s. r. o.), nicméně pokud by musel přistoupit k jejich prodeji, učinil by tak v krizových podmínkách (rychlým prodejem by mohl utřít ztrátu) a přišel by v těchto společnostech o kontrolu. Dovolatel doplňuje, že ačkoli jeho společnosti generují „prostředky“, ponechává je všechny v provozu (využívá je k dalšímu rozvoji podnikání a podpoře zaměstnaneckých výhod). Zdůrazňuje, že zaměstnává přes dva tisíce zaměstnanců a „sanuje“ nejen jejich přímé mzdy, ale vytváří celkové sociální prostředí pro zaměstnance a jejich rodiny. Zahájení výkonu napadených výroků by proto znamenalo závažnou újmu nejen pro něj, ale zejména pro jeho společnosti, a tedy i pro zaměstnance či věřitele těchto společností.

6. Dovolatel argumentuje také tím, že „závažná a značná“ újma, která mu výkonem rozhodnutí odvolacího soudu hrozí, souvisí nejen s výší, ale i s povahou uložené povinnosti, neboť má být plnění poskytnuto do majetkové podstaty společnosti M. – TOP s. r. o. (dále jen „dlužnice“). Podle dovolatele by mohlo dojít k tomu, že žalobce použije poskytnuté plnění k uspokojení své odměny a k uspokojení pohledávek věřitelů dlužnice. Jestliže by pak dovolací soud napadené výroky zrušil, nezískal by dovolatel poskytnuté plnění „nikdy zpět“ a také tato skutečnost je podle jeho mínění důvodem pro odklad vykonatelnosti či právní moci napadených výroků.

7. V (opětovné) žádosti o rozhodnutí o návrhu na odklad vykonatelnosti (datované 30. 10. 2017) dovolatel doplnil, že rozhodnutí o odkladu vykonatelnosti zprvu vyčkával i žalobce, který však již uplatnil exekuční nárok.

8. Žalobce odklad vykonatelnosti či právní moci napadených výroků „kategoricky odmítl“. Ve vyjádření k dovolání (datovaném 13. 10. 2017) uvedl, že nevidí důvod, pro který by měl mít dovolatel privilegované postavení, a odkázal na žebříček 60 nejbohatších Čechů sestavený časopisem Forbes pro rok 2016, v němž se dovolatel nachází na 28. místě a jeho majetek je tímto časopisem odhadován na 5,9 mld. Kč.

III.

Přípustnost dovolání

IV.

Důvodnost dovolání

č. 144

9. Podle § 243 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 29. 9. 2017 (dále též jen „o. s. ř.“), jež je pro dovolací řízení v dané věci rozhodné vzhledem k části první čl. II bodu 2 zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, může dovolací soud před rozhodnutím o dovolání i bez návrhu odložit

a) vykonatelnost napadeného rozhodnutí, kdyby neprodleným výkonem rozhodnutí nebo exekucí hrozila dovolateli závažná újma, nebo

b) právní moc napadeného rozhodnutí, je-li dovolatel závažně ohrožen ve svých právech a nedotkne-li se odklad právních poměrů jiné osoby než účastníka řízení.

10. V době před 1. lednem 2013 zákon dovolacímu soudu neumožňoval odklad právní moci rozhodnutí napadeného dovoláním. Novelou občanského soudního řádu provedenou zákonem č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony (dále jen „zákon č. 404/2012 Sb.“), byla možnost odložit právní moc dovoláním napadeného rozhodnutí připuštěna.

11. Podle důvodové zprávy k návrhu zákona č. 404/2012 Sb. [sněmovní tisk číslo 686, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 6. volební období 2010–2013, s. 42] nebyla dřívější úprava „odkladu účinků napadeného rozhodnutí odvolacího soudu, která dovolacímu soudu umožňovala odložit pouze vykonatelnost rozhodnutí (ukládajícího povinnost k plnění) a podle které bylo odvrácení jiných dovolateli hrozících následků možné jen prostřednictvím předběžného opatření, o němž rozhodoval soud prvního stupně, vyhovující“. Proto bylo navrženo, aby mohl dovolací soud odložit nejen vykonatelnost napadeného rozhodnutí, ale také jeho materiální právní moc, a to s tím, že „okolnost, zda dovolací soud odloží vykonatelnost nebo právní moc rozhodnutí, se odvíjí od povahy napadeného rozhodnutí“.

12. Z uvedeného se podává, že materiální právní moc dovoláním napadeného rozhodnutí (či jeho výroku) je možné odložit jen tehdy, nemohou-li být negativní dopady rozhodnutí (výroku) do poměrů účastníka řízení (dovolatele) beze zbytku sistovány odkladem jeho vykonatelnosti [například proto, že jde o rozhodnutí, které není podkladem pro soudní výkon (exekucí s titulem)]; k takové kategorii rozhodnutí viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2005, sp. zn. 20 Cdo 498/2004, uveřejněné pod č. 66/2005 Sb. rozh. obč.].

13. Vzhledem k tomu, že v poměrech projednávané věci navrhl dovolatel jak odklad právní moci, tak odklad vykonatelnosti, zabýval se Nejvyšší soud nejprve tím, zda by bylo možné zcela zamezit negativním dopadům napadených výroků do poměrů dovolatele již jen odkladem vykonatelnosti (byl-li by návrh na odklad vykonatelnosti shledán důvodným).

14. Všechny napadené výroky ukládají dovolateli povinnost k (peněžitému) plnění a jejich soudní výkon či exekuce jsou z povahy věci (objektivně) možné. Z povahy uložených povinností, z obsahu spisu, jakož i z tvrzení dovolatele přitom neplynou žádné skutečnosti odůvodňující závěr, podle kterého by byl dovolatel závažně ohrožen ve svých právech i tehdy, byla-li by vykonatelnost napadených výroků odložena.

15. Nejvyšší soud tedy návrh na odklad právní moci zamítl a přistoupil k posuzování návrhu na odklad vykonatelnosti napadených výroků.

16. V usnesení ze dne 30. 8. 2017, sp. zn. 29 Cdo 78/2016 (které je veřejnosti dostupné – stejně jako ostatní rozhodnutí Nejvyššího soudu přijatá po 1. lednu 2001 – na jeho webových stránkách), Nejvyšší soud formuloval a odůvodnil závěr, podle kterého s přihlédnutím k účelu, k němuž slouží odklad vykonatelnosti ve smyslu § 243 písm. a) o. s. ř., patří k předpokladům, za nichž může dovolací soud odložit vykonatelnost dovoláním napadeného rozhodnutí odvolacího soudu a které musí být splněny kumulativně, to, že:

[1] dovolání nemá vady, které by bránily v pokračování v dovolacím řízení, a je včasné a přípustné (subjektivně i objektivně),

[2] podle dovoláním napadeného (výroku) rozhodnutí lze nařídit výkon rozhodnutí nebo zahájit (případně nařídit) exekuci,

[3] neprodleným výkonem rozhodnutí nebo exekucí [dovoláním napadeného (výroku) rozhodnutí] by dovolateli hrozila závažná újma na jeho právech,

[4] podle obsahu spisu je pravděpodobné (možné), že dovolání bude úspěšné,

[5] odklad se nedotkne právních poměrů jiné osoby než účastníka řízení (nedotkne se právních poměrů třetí osoby).

17. Závažnost újmy, která dovolateli hrozí (na jeho právech) neprodleným výkonem rozhodnutí nebo exekucí [dovoláním napadeného (výroku) rozhodnutí], se poměřuje možným dopadem vlastního výkonu rozhodnutí (exekuce) do poměrů povinného (dovolatele).

18. Je-li vykonáváno rozhodnutí, jímž se ukládá peněžitě plnění povinnému (dovolateli), který je právnickou osobou, je pro posouzení závažnosti hrozící újmy zásadně rozhodující možný dopad vlastního výkonu rozhodnutí (exekuce) do „majetkových“ poměrů povinného (dovolatele), tedy poměření toho, jak „závažně“ se (případně též s přihlédnutím k dalším okolnostem, jež se mohou týkat i osoby oprávněného) vymáhání peněžitého plnění přiznaného exekučním titulem „neprodleným“ výkonem rozhodnutí nebo exekucí může projevit (se zřetelem

k výši vymáhané částky) v „majetkových“ poměrech povinného (dovolatel) [se zřetelem k rozsahu majetku povinného (dovolatel) a míře možného postižení tohoto majetku výkonem rozhodnutí nebo exekucí].

č. 144

19. Lze dodat, že posledně uvedený závěr, usnesením sp. zn. 29 Cdo 78/2016 vztážený toliko k právnickým osobám, se obdobně prosadí i ve vztahu k osobám fyzickým.

20. Tvrdí-li dovolatel, že úhrn jeho příjmů od všech zaměstnavatelů za zdaňovací období let 2015 a 2016 činil (v obou letech shodně) 192 000 Kč (tedy že jeho hrubý měsíční příjem činil v průměru 16 000 Kč), a snaží-li se tímto tvrzením prokázat, že nedisponuje částkou odpovídající uloženému plnění, pak jeho „obraně“ Nejvyšší soud neuvěřil.

21. Sám dovolatel ve svých podáních soudu předkládá, že je jediným akcionářem společnosti B. G., a. s., která je mateřskou společností podnikatelského seskupení B., jakož i to, že vystupuje ve vedení několika společností tvořících toto podnikatelské seskupení. Vzhledem k dlouhodobým hospodářským výsledkům skupiny B. má Nejvyšší soud za krajně nepravděpodobné, že by průměrný hrubý měsíční příjem dovolatele činil 16 000 Kč. Tvrzení, podle kterého dovolatel nedisponuje částkou odpovídající uloženému plnění, je tedy podle přesvědčení Nejvyššího soudu účelové. Nejvyšší soud má za to, že dovolatel jej učinil toliko ve snaze vyhnout se uloženému plnění. Přitom nelze přehlédnout, že majetek dovolatele se pohybuje v řádu miliard korun českých.

22. Při poměřování toho, jak „závažně“ se vymáhání peněžitého plnění příznávného exekučním titulem „neprodleným“ výkonem rozhodnutí nebo exekucí může projevit (se zřetelem k výši vymáhané částky) v „majetkových“ poměrech povinného (dovolatel), je tedy třeba vycházet z toho, že vzhledem k hrubým odhadům celkového majetku dovolatele a míře možného postižení jeho majetku výkonem rozhodnutí nebo exekucí dovolateli nehrozí závažná újma.

23. Návrh dovolatele na odklad vykonatelnosti napadených výroků proto Nejvyšší soud zamítl jako nedůvodný, aniž se zabýval tím, zda jsou splněny další předpoklady pro odklad vykonatelnosti (viz výše).

Č. 145

č. 145

Účastníci řízení, Postoupení pohledávky, Zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce)

§ 107a o. s. ř., § 256 o. s. ř., § 36 zákona č. 120/2001 Sb.

Při srovnání ustanovení § 107a odst. 1 o. s. ř. na straně jedné a ustanovení § 256 odst. 1 o. s. ř. na straně druhé je významné, že podkladem pro rozhodnutí podle ustanovení § 256 odst. 1 o. s. ř. jsou výhradně listiny vydané nebo ověřené státním orgánem nebo notářem (ustanovení § 256 odst. 2 o. s. ř.), zatímco základna pro rozhodování o změně účastníků po zahájení řízení o výkon rozhodnutí podle ustanovení § 107a o. s. ř. s takto formalizovaným požadavkem spjata není.

Soud je sice vázán rozhodnutím podle § 107a o. s. ř. potud, že je jím napříště jinak vymezeno procesní účastenství na straně oprávněného, nikoli však v tom smyslu, že by již tímto usnesením bylo s konečným důsledkem předurčeno posouzení otázky, zda ve prospěch takto určeného oprávněného bude (pozitivně) rozhodnuto o nařízení výkonu rozhodnutí v režimu ustanovení § 256 odst. 1, 2 o. s. ř.

Totéž se uplatní i v situaci nástupnictví, ke kterému dochází až poté, co již byl výkon rozhodnutí nařízen, a v nichž se rozhodování podle § 107a o. s. ř. a § 256 odst. 1, 2 uplatňuje specificky „přiměřeně“; podmínky nástupnictví na straně oprávněného v rámci dovolávaného ustanovení § 107a o. s. ř. nemohou být jiné (natožpak přísnější) než ty, které pro samotné nařízení výkonu rozhodnutí zakotvuje ustanovení § 256 odst. 2 o. s. ř. I zde se prosazuje zásada formalizace předpokladů pro takové rozhodnutí a soud vychází z obsahu spisu, resp. z listin předložených oprávněným a rozhoduje zpravidla bez slyšení povinného.

(Usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2017, sp. zn. 31 Cdo 4427/2016, ECLI:CZ:NS:2017:31.CDO.4427.2016.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání povinného proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 12. 6. 2008, sp. zn. 12 Co 498/2007.

I.**Dosavadní průběh řízení****č. 145**

1. Odvolací soud napadeným rozhodnutím potvrdil usnesení ze dne 27. 9. 2006, č. j. 9 E 736/2004-56, ve znění opravného usnesení ze dne 21. 11. 2006, č. j. 9 E 736/2004-62, a doplňujícího usnesení ze dne 18. 3. 2016, č. j. 9 E 736/2004-84, kterým Okresní soud ve Vyškově nařídil podle platebních rozkazů Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 16. 6. 1994, sp. zn. 9 Ro 132/94, ze dne 24. 10. 1995, sp. zn. 8 Ro 305/95, ze dne 27. 6. 1996, sp. zn. 12 Ro 214/96, ze dne 14. 9. 1994, sp. zn. 7 Ro 3738/93, ze dne 24. 10. 1995, sp. zn. 8 Ro 306/95, ze dne 27. 6. 1996, sp. zn. 12 Ro 215/96, ze dne 14. 9. 1994, sp. zn. 7 Ro 3689/93 (ve znění opravného usnesení ze dne 18. 11. 1994, sp. zn. 7 Ro 3689/93), dále ze dne 24. 10. 1995, sp. zn. 8 Ro 307/95, a ze dne 27. 6. 1996, sp. zn. 12 Ro 213/96, k uspokojení pohledávky oprávněné v souhrnné výši 7 935 517,10 Kč, výkon rozhodnutí prodejem v rozhodnutí blíže specifikovaných nemovitostí povinného zapsaných na LV č. pro obec a katastrální území V. Dospěl závěru, že všechny předpoklady pro nařízení výkonu rozhodnutí byly splněny, protože původní oprávněná (Česká spořitelna, a. s.) k návrhu, v němž řádně označila předmětné nemovitosti, připojila stejnopisy výše uvedených rozhodnutí, ohledně nichž se nařízení výkonu domáhala, opatřené řádně doložkou vykonatelnosti.

2. Je na místě předeslat, že původní oprávněná navrhla, aby soud podle § 107a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále též jen „o. s. ř.“), rozhodl, že na její místo do řízení vstoupí coby oprávněná společnost R., a. s., a tomuto návrhu Okresní soud ve Vyškově (dříve, než rozhodl o návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí) vyhověl usnesením ze dne 14. 8. 2006, č. j. 9 E 736/2004-54 (ve spojení s usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 28. 5. 2008, č. j. 12 Co 497/2007-88). Soud prvního stupně i odvolací soud své rozhodnutí odůvodnily tím, že nejsou pochybnosti, že práva přiznaná vykonávanými rozhodnutími svědčí nastupující oprávněné, a předpoklady pro vyhovění návrhu podle § 107a o. s. ř. jsou tak dány. Dovolání povinného do posledně označeného rozhodnutí odvolacího soudu bylo zamítnuto usnesením Nejvyššího soudu ze dne 12. 8. 2010, č. j. 20 Cdo 3882/2008-112, v němž dovolací soud uzavřel, že námitka povinného ohledně neplatnosti postoupení vymáhaných pohledávek mezi původní a následnou oprávněnou je pro posouzení, zda bylo důvodně vydáno rozhodnutí podle § 107a o. s. ř., nerelevantní; při rozhodování o návrhu na změnu účastníků totiž soud nezkoumá, zda právo na subjekt, který má do řízení vstoupit, skutečně přešlo. V odůvodnění dovolacího soudu je též zaznamenáno (jak uvedl odvolací soud), že „se tato právní skutečnost týká práv a povinností dosavadních účastníků předmětného řízení, nastala po zahájení předmětného řízení a předložené smlouvy mají náležitosti předepsané § 256 odst. 2 o. s. ř.“.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. V předmětném dovolání, jež směřuje do usnesení, jímž odvolací soud potvrdil usnesení ze dne 27. 9. 2006, č. j. 9 E 736/2004-56 (ve znění opravného usnesení ze dne 21. 11. 2006, č. j. 9 E 736/2004-62, a doplňujícího usnesení ze dne 18. 3. 2008, č. j. 9 E 736/2004-84), o nařízení výkonu rozhodnutí, povinný opětovně namítá, že postoupení pohledávek mezi Českou spořitelnou, a. s., a společností R., a. s., je neplatné, protože úvěrové a zástavní smlouvy ze dne 15. 8. a 1. 11. 1991 uzavřené mezi ním a původní oprávněnou postoupení pohledávek znemožňovaly. Kromě toho je názoru, že napadené usnesení je zřejmě nicotné, protože o téže záležitosti bylo již jednou rozhodnuto usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 28. 5. 2008, sp. zn. 12 Co 497/2007, na bázi § 107a o. s. ř.

č. 145

III.

Přípustnost dovolání

4. Nejvyšší soud rozhodl o dovolání podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 30. 6. 2009 (viz čl. II Přejímaných ustanovení, bod 12 zákona č. 7/2009 Sb.), když se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

5. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

6. Ve smyslu § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. – jež podle § 238a odst. 2 o. s. ř. platí obdobně, a podle něhož je přípustnost dovolání nutno v předmětné věci posuzovat vedle § 238a odst. 1 písm. c) o. s. ř. – je dovolání proti potvrzujícímu usnesení odvolacího soudu, jemuž nepředcházelo kasační rozhodnutí, přípustné, dospěje-li odvolací soud k závěru, že napadené rozhodnutí má po právní stránce zásadní význam; ten je dán zejména tehdy, řeší-li rozhodnutí odvolacího soudu právní otázku, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li ji v rozporu s hmotným právem (ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř.).

7. Z pohledu dovolacích námitek (důvodů) se jeví coby významné vyřešení právní otázky, zda je soud při rozhodování o návrhu na nařízení soudního výkonu rozhodnutí vůči novému oprávněnému (zde R., a. s.) vázán předchozím rozhodnutím podle § 107a o. s. ř. o tom, že do řízení o výkon rozhodnutí právem vstoupil jiný subjekt namísto původního oprávněného (anebo se odvolací soud může k odvolání povinného do usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí znovu zabývat jeho námitkou, že takový oprávněný není pro nařízení výkonu věcně legitimován), a s tím související další otázky, jaký je vztah „průkazu“ skutečností dle tohoto ustanovení (§ 107a o. s. ř.) na straně jedné a § 256 odst. 1 o. s. ř.,

normujícího podmínky nařízení výkonu vůči jinému subjektu, než který je označen coby povinný ve vykonávaném rozhodnutí na straně druhé, a konečně jakými procesními prostředky lze takového průkazu dosáhnout, jmenovitě zda je namístě standardní dokazování při nařízeném jednání, anebo zda soud rozhoduje jen na základě příslušných, event. kvalifikovaných listin. Protože tyto otázky jednak nebyly dosud dovolacím soudem v úplnosti, resp. vnitřně konzistentně vyřešeny a jednak jsou v jeho rozhodovací praxi hodnoceny rozdílně (viz níže), dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání povinného proti rozhodnutí odvolacího soudu je podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. přípustné.

IV.

Důvodnost dovolání

8. Tříčlenný senát č. 20, který měl podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu dovolání projednat a rozhodnout o něm, vycházejí ze zásady formalizace přezkumu předpokladů pro obě výše zmíněná rozhodnutí (s přiměřeným odvoláním kupříkladu na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2009, sp. zn. 20 Cdo 1512/2007, ze dne 14. 2. 2010, sp. zn. 20 Cdo 3963/2007, či ze dne 26. 11. 2014, sp. zn. 30 Cdo 1137/20), dospěl k právním závěrům odlišným od těch, které byly rovněž v části jeho judikatury vysloveny, jmenovitě v usnesení ze dne 28. 6. 2016, sp. zn. 21 Cdo 4973/2015, či ze dne 27. 7. 2006, sp. zn. 20 Cdo 969/2006, a dalších, a rozhodl proto jednomyslně o předložení věci velkému senátu Nejvyššího soudu k rozhodnutí, opíraje se o § 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích).

9. Právní nástupnictví se v řízení o výkon rozhodnutí prosazuje ve třech relativně samostatných procesních situacích; za prvé v situaci, kdy řízení o výkon zahájil sice oprávněný z exekučního titulu, leč poté, avšak ještě před nařízením výkonu, se nositelem jím vymáhané pohledávky (typicky cestou jejího postoupení) stal subjekt jiný (§ 107a, § 254 odst. 1 o. s. ř.), za druhé, jestliže ke změně v subjektu nositele oprávnění z titulu došlo předtím, než bylo řízení o výkon rozhodnutí zahájeno a návrh na nařízení výkonu podává již tento subjekt „nový“ (§ 256 o. s. ř.), a konečně – jak soudní praxe Nejvyššího soudu *implicitě* připustila – i v situaci, kdy ke změně v osobě oprávněného z titulu dojde až poté, co výkon rozhodnutí – v jeho prospěch – byl již nařízen.

10. V dané věci jde *explicite* o situaci první.

11. Podle § 107a odst. 1 o. s. ř., má-li žalobce za to, že po zahájení řízení nastala právní skutečnost, s níž právní předpisy spojují převod nebo přechod práva nebo povinnosti účastníka řízení, o němž v řízení jde, může dříve, než soud o věci rozhodne, navrhnout, aby nabyvatel práva nebo povinnosti vstoupil do řízení na místo dosavadního účastníka; to neplatí v případech uvedených v § 107. Podle

§ 107a odst. 2 o. s. ř. soud návrhu usnesením vyhová, jestliže se prokáže, že po zahájení řízení nastala právní skutečnost uvedená v odstavci 1, a jestliže s tím souhlasí ten, kdo má vstoupit na místo žalobce; souhlas žalovaného nebo toho, kdo má vstoupit na jeho místo, se nevyžaduje; právní účinky spojené s podáním žaloby zůstávají zachovány.

Podle § 256 odst. 1 o. s. ř. proti jinému, než kdo je v rozhodnutí označen jako povinný, nebo ve prospěch jiného, než kdo je v rozhodnutí označen jako oprávněný, lze nařídit a provést výkon rozhodnutí, jen jestliže je prokázáno, že na něj přešla povinnost nebo právo z rozhodnutí. Přejedání povinnosti nebo práva lze prokázat jen listinou vydanou nebo ověřenou státním orgánem nebo notářem, pokud nevyplývá z právního předpisu.

Při srovnání § 107a odst. 1 o. s. ř. na straně jedné a § 256 odst. 1 o. s. ř. na straně druhé se zjevuje jejich vzájemná blízkost; ustanovení § 107a odst. 1 o. s. ř. zatěžuje žalobce povinností složit (pouze) průkaz (osvědčit), „že po zahájení řízení nastala právní skutečnost, s níž právní předpisy (obecně) spojují převod nebo přechod práva nebo povinnosti účastníka řízení“ (nikoli že se tak skutečně stalo), kterou žalobce dokládá příslušnými listinami, a § 256 odst. 1 o. s. ř. oprávněnému ustavuje povinnost prokázat, že na subjekt, který se má stát oprávněným nebo povinným namísto oprávněného či povinného z vykonávaného titulu, přešla povinnost nebo přešlo či bylo převedeno právo z exekučního titulu, což je povinnost jen zdánlivě „silnější“; významné totiž je, že i pro ni platí, že podkladem pro rozhodnutí podle § 256 odst. 1 o. s. ř. jsou výhradně listiny, zde však vydané nebo ověřené státním orgánem nebo notářem (§ 256 odst. 2 o. s. ř.), zatímco základna pro rozhodování o změně účastníků podle § 107a o. s. ř. s takto formalizovaným požadavkem spjata není.

12. Soud je sice vázán rozhodnutím podle § 107a o. s. ř. potud, že je jím napříště jinak (než původně) vymezeno procesní účastnictví na straně oprávněného, ne však v tom smyslu, že by již tímto usnesením bylo s konečným důsledkem předurčeno posouzení otázky, zda ve prospěch takto určeného oprávněného bude (pozitivně) rozhodnuto o nařízení výkonu rozhodnutí (v režimu § 256 odst. 1, 2 o. s. ř.). Jak se podává z výše řečeného, obě rozhodnutí vycházejí z navzájem odlišných procesních poměrů, jsou založena na průkazu kategoriálně jinými listinami a v situaci (jak je tomu v dané věci), kdy k procesnímu nástupnictví dochází předtím, než byl výkon rozhodnutí nařízen, jsou i oddělena v čase; nejde tedy o rozhodování o tomtéž a rozhodnutím o změně v osobě oprávněné podle § 107a o. s. ř. není založena překážka věci rozhodnuté, jde-li o posouzení věcné legitimacy do řízení vstoupivší oprávněné. Předmět obou rozhodnutí je jiný – zatímco v prvním případě jde o rozhodování o návrhu na změnu účastníka na straně oprávněné, ve druhém případě jde o posouzení, zda jsou splněny podmínky, aby mohl být výkon rozhodnutí ve prospěch takto (procesně) určené oprávněné nařízen. Že pozitivní rozhodnutí o procesním nástupnictví ob stojí vedle pozdějšího negativ-

ního rozhodnutí ve věci samé z důvodu nedostatku věcné legitimace, není důvod jakkoli zpochybňovat a uvažovat zde o „nicotnosti“ rozhodnutí druhého, jak se domnívá dovolatel, je *prima facie* nemístné.

13. Tím jsou zodpovězeny první dvě právní otázky, které byly výše vymezeny.

č. 145

14. Zbývá vyřešit právní otázku třetí, zda pro posouzení věcné legitimace oprávněné k nařízení soudního výkonu rozhodnutí soud musí vést řádné dokazování a pro ně nařídít jednání, anebo zda vychází z obsahu spisu (dostupných listin), jestliže má být výkon rozhodnutí nařízen ve prospěch jiného, než kdo je v rozhodnutí označen jako oprávněný (§ 256 o. s. ř.).

15. Při posouzení, v jakém rozsahu a jakým způsobem (zda při jednání) má soud posuzovat námitku povinného, že smlouva o postoupení pohledávky mezi dřívějším a nyníjším oprávněným je neplatná, protože byla uzavřena v rozporu s předchozí dohodou mezi dřívějším oprávněným (původním věřitelem) a povinným (dlužníkem), je třeba vyjít z toho, že účelem nařízení výkonu rozhodnutí mezi konkrétním oprávněným a konkrétním povinným je, aby byl efektivně, rychle a pro povinného i „překvapivě“ založen právně regulérní procesní stav, který je potřebný pro to, aby mohlo dojít k vlastnímu provedení výkonu. Proto až po nařízení výkonu rozhodnutí (s důsledky přiměřeně zajišťujícími postižitelný majetek povinného), a v tomto dalším stadiu řízení, se otevírá prostor k posouzení nikoliv jen obecných předpokladů pro vedení výkonu [srov. § 268 odst. 1 písm. a), b) o. s. ř.], nýbrž i toho, zda výkon rozhodnutí je přípustný podle norem hmotného práva [srov. § 268 odst. 1 písm. d), f), g) o. s. ř.], a to včetně posouzení otázky, zda je věcná legitimace (procesně) oprávněného vskutku dána. A naopak, ve stadiu předchozím, při rozhodování o nařízení výkonu rozhodnutí, odpovídá účelu a zásadám exekučního práva, že se prosazuje zásada formalizace předpokladů pro takové rozhodnutí, jak je deklarována jak § 251 odst. 1 o. s. ř., tak § 256 odst. 2 o. s. ř. (srov. kupříkladu usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2009, sp. zn. 20 Cdo 1512/2007, a další), a soud při prověřování věcné legitimace oprávněného vychází z obsahu spisu, resp. z listin předložených oprávněným a rozhoduje zpravidla bez slyšení povinného (§ 253 odst. 1 o. s. ř.). Přitom není podstatné, zda oprávněným je někdo jiný, než kdo je v rozhodnutí jako oprávněný označen, a takovým „předběžným“ posouzením, zda je oprávněný k vedení výkonu rozhodnutí aktivně legitimován ve smyslu § 256 o. s. ř., není soud vázán v situaci, že rozhoduje o návrhu povinného na zastavení výkonu podle § 268 odst. 1 [písm. h)] o. s. ř. (srov. s usnesením Nejvyššího soudu ze dne 16. 1. 2012, sp. zn. 20 Cdo 4302/2011). Proto až v tomto stadiu řízení o zastavení soudního výkonu je v úplnosti a zpravidla při jednání cestou procesního dokazování (§ 269 odst. 2 o. s. ř.) hodnocena i povinným vznesená námitka nedostatku věcné legitimace oprávněného (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2010, sp. zn. 20 Cdo 3963/2007, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2004, sp. zn. 20 Cdo 1329/2003).

16. Řečené se podává ostatně přímo z dikce § 256 odst. 2 o. s. ř., jež předpokládá, že veškerá zjištění za účelem posouzení splnění tam stanovených podmínek soud provede z „listin“, tedy nikoliv procesním dokazováním, k němuž by bylo nutné nařídit jednání. Tato „zjištění“ se vedou jen v „obecné rovině“ (soud zjišťuje, že exekucním titulem byla uložena vykonávaná povinnost a že z kvalifikovaných listin, připojených k návrhu, se podává, že právo z exekucního titulu přešlo na jiného). Jejich předmětem však nejsou vedlejší skutečnosti, jež z exekucního titulu nebo z listin prokazujících převod (přechod) práva z exekucního titulu přímo neplynou a které (pro případ, že budou prokázány) jsou – oproti tomu – způsobilé založit důvod, aby nařízený výkon rozhodnutí byl zastaven (§ 268 odst. 1 o. s. ř.). Opačný výklad by činil – v předmětném kontextu – ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. obsoletním.

17. Tím je zodpovězena i právní otázka formulovaná shora v pořadí třetí.

18. Uvedené závěry se logicky uplatní i v té specifické „třetí“ situaci nástupnictví (viz shora), kdy k němu dochází až poté, co již byl výkon rozhodnutí nařízen, a v nichž se rozhodování podle § 107a o. s. ř. a § 256 odst. 1, 2 uplatňuje specificky „společně“, resp. „přiměřeně“, jak se dovozuje kupříkladu v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 1. 2014, sp. zn. 29 Cdo 943/2012, a ze dne 28. 6. 2016, sp. zn. 21 Cdo 4973/2015. Použití § 256 o. s. ř. může zde být vskutku jen „přiměřené“ potud, že se již výkon rozhodnutí nenařizuje (neboť nařízen již byl), nicméně podmínky nástupnictví na straně oprávněného v rámci dovolávaného ustanovení § 107a o. s. ř. nemohou být přirozeně jiné (natožpak přísnější) než ty, které pro samotné nařízení výkonu rozhodnutí zakotvuje § 256 odst. 2 o. s. ř.

19. Pakliže v usnesení ze dne 28. 6. 2016, sp. zn. 21 Cdo 4973/2015 (a dříve v usnesení ze dne 27. 7. 2006, sp. zn. 20 Cdo 969/2006, jakož i v dalších) Nejvyšší soud oproti tomu vyjádřil názor, že předpoklady pro vstup jiného oprávněného do vykonávacího řízení mají být naopak zjišťovány prostřednictvím standardního dokazování, za účelem čehož „soudní exekutor nařídí jednání“, jsou nyní dovozené závěry k němu kontrární a Nejvyšší soud se miní od něj odchýlit; tato okolnost pak zakládá důvod, pro který je k rozhodnutí v dané věci povolán velký senát, jak bylo shora předznačeno.

20. Sluší se uvést, že co bylo řečeno o poměrech výkonu rozhodnutí dle občanského soudního řádu, platí i pro poměry exekuce vedené podle zákona č. 120/2001 Sb., exekucního řádu, neboť jeho § 36 odst. 3, 4 a 5 jsou rozhodným ustanovením § 107a a § 256 odst. 1, 2 o. s. ř. obdobná.

21. Stojí za zaznamenání, že usnesení sp. zn. 29 Cdo 943/2012 správně ve shodném kontextu poukazuje na to, aby „průkaz této skutečnosti byl podán způsobem předjímaným ustanovením § 36 odst. 4 exekucního řádu“.

22. Námitka povinného, že existují zvláštní právní skutečnosti, na jejichž základě oprávněný není v řízení aktivně legitimován, které však nevyplývají ze samotné listiny o postoupení pohledávky (povinný tvrdí, že k postoupení pohledávek

č. 145

došlo v rozporu se smlouvou o úvěru, kterou uzavřel s původní oprávněnou), může být efektivně uplatněna až k návrhu na zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. Smlouva o úvěru mezi původní oprávněnou a povinným totiž není listinou, která by byla prvotním podkladem pro posouzení, zda pohledávky z exekučního titulu přešly na jiného (těmito podklady jsou samotný exekuční titul, smlouva o postoupení pohledávek a návrh, aby do řízení vstoupila nynější oprávněná).

23. Cestou shrnutí se z řečeného podává, že usnesení odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů ve výsledku správné. Protože nebylo zjištěno, že by řízení bylo postiženo některou z vad uvedených v § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání povinného zamítl podle § 243d písm. a) o. s. ř.

Č. 146

č. 146

Exekuce

čl. III., VII. Úmluvy o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů publikované vyhláškou ministra zahraničních věcí č. 74/1959 Sb., čl. 20, 22, 23, 24 smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o právní pomoci poskytované justičními orgány a o úpravě některých právních vztahů v občanských a trestních věcech publikované sdělením ministerstva zahraničních věcí č. 209/1993 Sb., § 37 odst. 2 zákona č. 120/2001 Sb.

Rozhodčí nález vydaný „rozhodcovským soudem“ zřízeným podle zákona č. 244/2002 Zbierky zákonov Slovenské republiky nelze – bez dalšího – vykonat v exekučním řízení, vedeném podle zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 8. 2017, sp. zn. 20 Cdo 5882/2016, ECLI:CZ:NS:2017:20.CDO.5882.2016.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání oprávněné proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 26. 9. 2016, sp. zn. 20 Co 559/2015.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Krajský soud v Brně usnesením ze dne 26. 9. 2016, sp. zn. 20 Co 559/2015, potvrdil usnesení soudního exekutora JUDr. J. P., Ph.D., Exekutorský úřad P., ze dne 15. 7. 2015, č. j. 067 EX 14954/15-15, kterým byl odmítnut exekuční návrh oprávněné L. L. ze dne 15. 7. 2015 na pověření soudního exekutora, podaný na základě pravomocného a vykonatelného Rozhodčího rozsudku Rozhodcovského Sůdu Royal Development, č. j. RD/43/2015, a znějící na zaplacení částky v celkové výši 2 330 eur s příslušenstvím.
2. Soudní exekutor návrh na nařízení exekuce odmítl proto, že oprávněná nedoložila ani poté, co byla k tomu vyzvána, že je zde řádná rozhodčí doložka „v souladu s Newyorskou úmluvou o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů“.
3. Krajský soud v Brně v první řadě dovodil, že „v případě nařízení exekuce podle vykonatelného rozhodčího (rozsudku) vydaného na území Slovenské republiky je třeba postupovat nikoli podle „Newyorské úmluvy o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů“, uveřejněné vyhláškou č. 74/1959 Sb. (dále jen „New-

yorské úmluvy“), nýbrž podle „Smlouvy uzavřené mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o právní pomoci poskytované justičními orgány a o úpravě některých právních vztahů v občanských a trestních věcech“, uveřejněné pod č. 209/2003 Sb. (dále též jen „Smlouvy“). Podle jejího čl. 23 sice smluvní strany uznávají a vykonávají na svém území rozhodčí nálezy vydané v rozhodčím řízení na území druhé smluvní strany (pokud splňují v tomto článku stanovené předpoklady), avšak podle jejího čl. 24 odst. 2 výkon rozhodnutí, včetně náležitostí návrhu a dokladů, jež třeba připojit, jakož i možnosti povinného podat proti výkonu rozhodnutí námitky, se řídí právním řádem smluvní strany, na jejímž území se má rozhodnutí vykonat. Za druhé, odvolací soud poukázal na § 122 odst. 1 a § 122 odst. 2 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém (dále jen „zákon č. 91/2012 Sb.“), a odtud zdůraznil, že cizí rozhodčí nález se uznává tím, že se k němu přihlédně, jako by šlo o nález „český“, přičemž ale dle druhého ustanovení platí, že jeho výkon se nařizuje rozhodnutím („českého soudu“), které „je třeba odůvodnit“. Odtud pak odvolací soud dovodil – za třetí – že cizí rozhodčí nález, „u kterého se provádí jen neformální uznání“, lze vykonat toliko soudně, „nikoliv v exekučním řízení“, neboť v exekučním řízení soud nerozhoduje o nařízení exekuce, nýbrž vydává pouze pověření soudnímu exekutorovi, aby exekuci provedl. Za čtvrté, odvolací soud dodal, že „jiná situace nastává u cizích rozhodčích nálezech, které byly uznány ve zvláštním řízení“ cestou analogie § 16 odst. 2, resp. § 14 zákona č. 91/2012 Sb., které za tohoto předpokladu v exekučním řízení vykonat lze. A konečně zaznamenal, že řečené koresponduje právní úpravě „obsažené přímo v exekučním řádu“ [zákonu č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů (dále jen „exekuční řád“)], jmenovitě jeho § 37 odst. 2 písm. b) „ve znění účinném od 1. 1. 2012, resp. 1. 1. 2014“, pakliže se zde „výslovně stanoví, že exekuční návrh lze na základě cizího rozhodnutí podat pouze tehdy, pokud již o jeho uznání bylo rozhodnuto“, a že jinak „vedení exekuce na základě cizího rozhodnutí, které uznáno nebylo, není přípustné“ [§ 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.]. Odvolací soud proto uzavřel, že odmítnutí návrhu na nařízení exekuce v dané věci je „ve svých důsledcích“ věcně správné.

4. Vzhledem k tomu, že „exekuční soud“ měl za to, „že oprávněná nedoložila, že mezi stranami nebyla uzavřena rozhodčí smlouva“, se odvolací soud též zabýval otázkou, zda tato okolnost je relevantní z hlediska podmínek pro uznání a výkon rozhodčího nálezu podle čl. 22 Smlouvy, a dospěl k závěru kladnému. Nedostatek rozhodčí smlouvy (eventuálně i její existence, avšak odkazující na „netransparentně“ ustavený rozhodčí soud či rozhodce) představuje podle odvolacího soudu „porušení práva na zákonného soudce“, a uznání a výkon takového rozhodčího nálezu „by byl v rozporu s veřejným pořádkem ve smyslu čl. 22 písm. e) Smlouvy“, což podle jeho názoru koresponduje i úpravě zakotvené v Newyorské úmluvě. Tak tomu je právě v dané věci, ne-

bot' – jak odvolací soud dovodil obšírným posouzením právních aktů, jimiž byl upraven vztah mezi oprávněnou a povinnou – rozhodčí smlouva uzavřena (platně) nebyla.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

č. 146

5. V podaném dovolání dovolatelka namítá nesprávné právní posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.) a přípustnost dovolání zakládá na posouzení otázek, o kterých má za to, že doposud nebyly dovolacím soudem „komplexně“ řešeny (§ 237 o. s. ř.), a zčásti otázek, ohledně nichž se odvolací soud odchýlil od rozhodovací praxe soudu dovolacího, a jež formulovala následovně:

[1]. Je potřebné, aby dovolací soud vyslovil svůj závazný právní názor na to, jak má správně probíhat vzájemné uznávání cizích rozhodčích nálezů mezi Českou republikou a Slovenskou republikou.

[2]. Je potřebné, aby dovolací soud vyslovil svůj závazný právní názor na to, které právní normy jsou pro takové řízení závazné, příp. které mají aplikační přednost v jaké logické návaznosti.

[3]. Je potřebné, aby dovolací soud jednoznačně stanovil, zda má český soud právo posuzovat vznik a platnost rozhodčí smlouvy při cizím rozhodčím nálezu, pokud tato vznikla podle práva jiného státu [právní výklad „Vyhlášky č. 176/1964 Sb. a jejího čl. I. odst. 2 písm. a)“].

[4]. Je potřebné, aby dovolací soud odpověděl na otázku, zda je české právo při vzájemném uznávání cizího rozhodčího rozsudku v nespoteřitelné věci nadřazeno právu státu, ve kterém probíhalo příslušné rozhodčí řízení; v kontextu pokud bylo použito v rozhodčím řízení jen právo krajiny, kde byl takový rozhodčí nález vydán.

[5]. Má český soud právo požadovat od oprávněného při podání návrhu na uznání cizího rozhodčího rozsudku větší rozsah příloh než uvádí Vyhláška č. 74/1959 Sb. ve svém čl. IV.?

[6]. Může český soud odepřít uznání cizího rozhodčího rozsudku i z jiných důvodů, než uvádí „Vyhláška č. 74/1959 Sb. ve svém čl. V.“?

[7]. Může český exekuční soud v jednom řízení potvrdit vzájemné uznání cizího rozhodčího nálezu i společně s povolením exekuce?

(tolik citace)

6. Na tyto otázky dovolatelka odpovídá ve svém souhrnu tak, že exekuce měla být na základě předloženého rozhodčího nálezu nařízena a provedena, resp. že nic tomu nebránilo, a pokud odvolací soud dospěl k závěru jinému, je jeho právní posouzení věci nesprávné (§ 241a odst. 1 o. s. ř.). Jmenovitě usuzuje, že odvolací soud vadně aplikoval Smlouvu, a nikoli Newyorskou úmluvu, a stejně tak nepřipadně argumentoval zákonem č. 91/2012 Sb.

č. 146

7. Nesprávnost procesního postupu odvolacího soudu, kterým jí bylo znemožněno uskutečnit jí náležející práva, a to v míře dosahující porušení práva na spravedlivý proces (resp. odnětí možnosti jednat před soudem), dovolatelka spatřuje – v obecné rovině – ve zmatečnosti a nedostatečném odůvodnění rozhodnutí, neboť se odvolací soud nevypořádal s těmi námitkami, které jsou pro posouzení věci stěžejní. Zejména opomenul, že rozlišení rozhodčích nálezů tuzemských a cizích je nemístné, jestliže cizí rozhodčí nálezy se podle rozhodné právní úpravy uznávají bez potřeby samostatného rozhodnutí tak, že je na ně nahlíženo jako na exekuční tituly českého původu. Za zcela nesprávné má dovolatelka, pakliže odvolací soud na předmětný rozhodčí nálezy aplikoval pravidla dovozovaná z českého právního prostředí (zejména judikatury soudů), a stejně tak je vadou, pokud odvolací soud posuzoval „způsob vzniku rozhodčí smlouvy v kontextu práva jiného státu, než na jehož území probíhalo příslušné rozhodčí řízení“. Odvolací soud podle dovolatelky „dále vůbec nepřihlédl k Vyhlášce č. 176/1964 Sb., o Evropské úmluvě obchodní arbitráži“.

8. Z dostupného spisového materiálu se nepodává, že by se povinná k dovolání vyjádřila.

9. Nejvyšší soud dovolání projednal a rozhodl o něm podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění zákona č. 293/2013 Sb. (čl. II. bod 1, a *contr.* bod 7., čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.), dále jen „o. s. ř.“, jestliže směřuje proti usnesení odvolacího soudu vydanému dne 26. 9. 2016.

III.

Přípustnost dovolání

10. Dovolání lze mít za formálně bezvadné, neboť obsahuje – akceptovatelně – jak vymezení předpokladů jeho přípustnosti (§ 241a odst. 2, § 237 o. s. ř.), tak adekvátního dovolacího důvodu (§ 241a odst. 1 o. s. ř.), a je přípustné, jestliže určité dovolatelkou předložené právní otázky nebyly judikaturou odvolacího soudu v úplnosti (*expressis verbis*) vyřešeny a při posouzení jiných se odvolací soud od této judikatury vskutku odchýlil.

IV.

Důvodnost dovolání

11. Podle čl. 10 Ústavy jsou vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.

12. Spor o aplikaci Newyorské úmluvy či Smlouvy, otevřený coby první výkladový problém dovolatelkou, byl v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu již posou-

zen, a to v usnesení ze dne 13. 12. 2016, sp. zn. 20 Cdo 676/2016; zde Nejvyšší soud dospěl k závěru, který zcela v souladu s dovoláním napadeným rozhodnutím není.

13. Mimo jiné konstatoval, že zatímco Newyorská úmluva má specifický předmět úpravy, Smlouva (coby smlouva o právní pomoci) pokrývá celé spektrum otázek (včetně uznání rozhodčího nálezu), pročež nejde o totožný předmět úpravy, ale pouze o částečné překrývání. V takovém případě je třeba aplikovat pravidlo *lex specialis derogat legi generali*, což vede k použití Newyorské úmluvy (srov. ROZEHNALOVÁ, N. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. 2. vyd. Praha: ASPI, 2008, s. 94–97). Současně však nelze přehlédnout její čl. VII., dle jehož prvního odstavce se ustanovení této úmluvy nedotýkají platnosti mnohostranných nebo dvoustranných dohod uzavřených smluvními státy o uznání a výkon rozhodčích nálezů, ani nemohou zbavit žádnou zúčastněnou stranu případného práva použití rozhodčího nálezu způsobem a v rozsahu stanoveném zákonodárstvím nebo smlouvami země, v níž je nález uplatňován. V čl. VII. je tímto způsobem zakotveno pravidlo tzv. nejpříznivějšího zacházení, což umožňuje také použití i jiného smluvního instrumentu či vnitrostátní úpravy, v souzené věci i Smlouvy, pokud je pro uznání rozhodčího nálezu liberálnější, tj. vede-li ke snadnějšímu uznání a výkonu cizího rozhodčího nálezu. Použití Smlouvy tedy není vyloučeno, avšak jen jsou-li splněny tyto předpoklady.

14. Od těchto závěrů není důvod se odchýlit ani v dané věci. Je pak evidentní, že pakliže odvolací soud dovodil aplikační přednost Smlouvy před Newyorskou úmluvou z jiných důvodů, aniž se splněním těchto předpokladů zabýval (a Smlouva pro uznání a výkon rozhodčího nálezu nic pozitivního nepřinesla), je nutně jeho právní posouzení neúplné, a proto, jak standardně Nejvyšší soud dodává, i nesprávné.

15. Obdobné je namístě spojit s těmi závěry o nezpůsobilosti k exekuci předloženého rozhodčího nálezu, vyvozovanými ze zjištěného „netransparentního určení rozhodce“ ve smyslu ustálené judikatury tuzemských soudů, a to ve vztahu k tomu, jak byl konstruován v dané věci rozhodující slovenský rozhodčí soud (byť se tak stalo na základě příslušného vnitrostátního – slovenského – zákona č. 244/2002 Z. z.). Za těchto – zde daných – okolností bylo podle odvolacího soudu rozhodováno rozhodcem, který neměl k tomu pravomoc (v kolizi s čl. 38 Listiny základních práv a svobod), což podle jeho názoru založilo rozpor s veřejným pořádkem.

16. Že je zde rozhodnutí odvolacího soudu nesprávné, plyne opět z již odkazovaného usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 12. 2016, sp. zn. 20 Cdo 676/2016; v něm byl vysloven též závěr, že „vydal-li rozhodčí nález rozhodčí soud zřízený podle § 12 zákona č. 244/2002 Zbierky zákonov SR, nelze pouze na základě skutečnosti, že nejde o stálý rozhodčí soud ve smyslu § 13 zákona o rozhodčím řízení [pozn.: a) rozumí se zákona č. 216/1994 Sb. a b) vyhovující požadavku

„transparentního“ výběru rozhodců] odepřít výkon takového rozhodčího nálezu pro rozpor s veřejným pořádkem“. Sluší se doplnit, že jinak by tomu bylo, kdyby i ve státě původu – ustáleným judikturním výkladem – takový rozhodčí nález způsobilým exekučním titulem nebyl.

č. 146

17. Lze tak učinit parciální shrnutí potud, že tím byly zodpovězeny – přímo či nepřímou – dovolatelkou vznesené právní otázky (pokud se týkají dané věci), formulované výše pod položkami 1., 2., 3. a zčásti 4. a 6. [zde na téma „netransparentnosti“ rozhodčího soudu, což je ostatně subsumovatelné pod čl. V odst. 1 písm. d) Newyorské úmluvy], přičemž otázka pod položkou 5. je v dané věci zjevně okrajová a bez významu; zbývá se tudíž zabývat dále „zbylou částí“ otázky 4. a otázkou sub. 7.

18. Stojí za to však předeslat, že z výše dovozených dílčích závěrů o nesprávnosti právního posouzení posuzovaných otázek však ještě neplyne, že rozhodnutí odvolacího soudu je – jako takové – nesprávné.

19. Je tomu tak proto, že rozhodný úsudek o nevykonatelnosti předmětného (cizího) rozhodčího nálezu založil odvolací soud i na argumentech dalších, jmenovitě na těch, jimiž dovodil, že cizí rozhodčí nález lze vykonat jen soudně, nikoliv v exekučním řízení, a to jak odkazy na zákon č. 91/2012 Sb., tak na exekuční řád.

20. V usnesení ze dne 3. 11. 2016, sp. zn. 20 Cdo 1165/16, Nejvyšší soud v poměrech aplikace Newyorské úmluvy k otázce exekučních návrhů ze dne 8. 7. 2013, týkajících se rozhodčích nálezů Sdružení pro rafinovaný cukr v Londýně ze dne 13. 11. 2012, dospěl k závěru, že „rozhodčí nález, jež podle čl. III. Úmluvy o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, uzavřené dne 10. 6. 1958 v New Yorku (vyhláška Ministerstva zahraničních věcí č. 74/1959 Sb.), smluvní stát vykoná podle předpisů o řízení, jež platí na jeho území, nelze vykonat v exekučním řízení, pakliže nebylo ve vztahu k němu ve smyslu § 37 odst. 2 exekučního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2013 vydáno rozhodnutí o jeho uznání“.

21. Nejvyšší soud zde především poukázal na § 37 odst. 2 exekučního řádu, podle kterého platí, že oprávněný může podat návrh na nařízení exekuce podle tohoto zákona, nesplní-li povinný dobrovolně to, co mu ukládá exekuční titul podle tohoto zákona [písmeno a)], a není-li exekučním titulem rozhodnutí o péči o nezletilé děti, rozhodnutí ve věcech ochrany proti domácímu násilí, orgánu Evropské unie nebo cizí rozhodnutí; exekuční návrh však lze podat tehdy, má-li být exekuce vedena podle rozhodnutí o výživném na nezletilé děti nebo podle cizího rozhodnutí, u něhož bylo vydáno prohlášení vykonatelnosti podle přímo použitelného předpisu Evropské unie nebo mezinárodní smlouvy (o což zde nejde – srov. kupříkladu Nařízení Brusel I., nařízení o dědictví, Úmluva o civilním letectví atd.) nebo rozhodnutí o uznání [písmeno b)].

22. Protože podle čl. III. Newyorské úmluvy uzná každý smluvní stát rozhodčí nález za závazný a povolí jeho výkon podle předpisů o řízení, jež platí na území, kde je nález uplatňován, za podmínek stanovených v následujících člancích IV.

a V. (pozn: a obdobně stanoví čl. 24 odst. 2 Smlouvy), obrací se pak pozornost – pokračoval dále Nejvyšší soud – k těm předpisům, které představuje tuzemský občanský soudní řád a exekuční řád.

23. Z toho, že Newyorská úmluva se řadí mezi přímo použitelné mezinárodní smlouvy a rozhodčí nálezy spadající do její působnosti jsou za titul výkonu rozhodnutí uznávány bez dalšího, však podle Nejvyššího soudu samo o sobě neplyne, že by mohly být i způsobilými tituly coby tituly jakékoli, zde jmenovitě coby tituly exekuční; k odpovědi na tuto otázku je třeba se obrátit zpět k exekučnímu řádu.

č. 146

24. Z citovaného ustanovení § 37 odst. 2 exekučního řádu se očividně podává, že tak by tomu mohlo být – pro řízení exekuční – jen tehdy, bylo-li by zde rozhodnutí „o uznání“.

25. Není jen významné, jak uvažoval Nejvyšší soud v rekapitulovaném rozhodnutí, že řečené má svoji logiku již v tom, že na rozdíl od nařízení soudního výkonu cizího rozhodnutí a ve vztahu k němu jinak (dle § 16 odst. 3, § 122 odst. 3 zákona č. 91/2012 Sb.) obligatorně vznesenému požadavku odůvodnění takového rozhodnutí, zde – ve výkonu „exekučním“ – splnění této podmínky nepřichází v úvahu (srov. usnesení Nejvyššího soudu ve věci sp. zn. 20 Cdo 4663/2015). Zejména je však rozhodné, že v exekučním řízení se o nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce) nerozhoduje, neboť „pověření soudního exekutora vedením exekuce není rozhodnutím, neobsahuje odůvodnění a nelze proti němu podat opravný prostředek“ (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 7. 2016, sp. zn. 20 Cdo 1349/2016).

26. Právě tak usoudil odvolací soud v dané věci, a to je pro hodnocení posuzovaného dovolání určující.

27. Podle § 2 zákona č. 91/2012 Sb. se tento zákon použije v mezích ustanovení vyhlášených mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána (dále jen „mezinárodní smlouva“), a přímo použitelných ustanovení práva Evropské unie.

28. K aplikaci zákona č. 91/2012 Sb. nedochází, pokud existují mezinárodní smlouvy, které uznání a výkon rozhodčího nálezu upravují a kterými jsou oba státy vázány (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 10. 2015, sp. zn. 26 Cdo 2983/2015); nikoli však vůbec, nýbrž jen tehdy, stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného (obdobně též do 31. 12. 2013 účinné ustanovení § 47 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů – viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 2011, sp. zn. 20 Cdo 2214/2009).

29. Odkazuje-li mezinárodní smlouva na vnitrostátní předpisy, není vyloučeno, aby i zákon č. 91/2012 Sb. byl „ve hře“, nejméně jako interpretační východisko pro jinou vnitrostátní úpravu, jmenovitě, jako tomu bylo v dané věci, pro úpravu podmínek exekuce, zakotvenou v exekučním řádu v § 37 odst. 2 i. f., citovaném výše. Ostatně lze zaujmout i názor silnější, že totiž není žádného důvodu, proč by § 122 odst. 2 tohoto zákona nemohlo obstát (obstojí-li jeho odstavec 1)

i v režimech jak Newyorské úmluvy, tak Smlouvy (což není důvod nevztáhnout i k čl. III. první, resp. k čl. 24 odst. 2 druhé).

č. 146

30. Je tedy zjevné, že názor odvolacího soudu, že cizí rozhodčí nález, „u kterého se provádí jen neformální uznání“, lze vykonat jen soudně, „nikoliv v exekučním řízení“, je v souladu s názorem vyjádřeným i Nejvyšším soudem, a proto nezbyvá než uzavřít, jak bylo již výše naznačeno, že – nutně – ob stojí.

31. Stojí za zaznamenání, že jinak tomu bylo v poměrech nařízení exekuce (soudem) podle exekučního řádu, účinného do dne 1. 1. 2013.

32. Současně platí, že „zbylá“ část otázky dovolatelky pod č. 4 je tak zodpovězena rovněž.

33. Na otázku sub 7. již Nejvyšší soud též odpověděl, a to ve výše zmíněném usnesení ze dne 1. 7. 2016, sp. zn. 20 Cdo 1349/2016, a s ním se nelze než ztotožnit; že totiž pověřením soudního exekutora podle exekučního řádu nemohlo dojít k uznání cizího rozhodnutí, neboť toto pověření se rozhodných podmínek uznání a výkonu cizích titulů nedotýká, a jak bylo vícekrát zaznamenáno, není „rozhodnutím“, jímž se – byť pouhým „přihlédnutím“ – výkon rozhodnutí (exekuce) nařizuje.

34. Je namístě pak zvláště zdůraznit, že proto „pověření soudního exekutora“ je instrumentem, v němž z povahy věci nelze spatřovat dispozici k těm postupům, jež předjímá jak čl. V. Newyorské úmluvy, tak čl. 23 Smlouvy, v jejichž rámci lze výkon rozhodčího nálezu za tam stanovených podmínek odepřít. Režim soudní ingerence, zakotvený v § 43a odst. 3 a 6 exekučního řádu, na tom ničeho nemění.

35. Není v kolizi ani s Newyorskou úmluvou, ani Smlouvou, pakliže jejich zásady se v tuzemském právním prostředí neuplatňují (v úplnosti) jen v jednom ze dvou režimů výkonu rozhodčích nálezů, v režimu exekučním, zůstávají-li nedotčeny pro režim druhý, totiž pro jejich výkon soudní. Nic dovolatelce nepřekáží podat návrh na nařízení právě takového (soudního) výkonu. O situaci v čl. III. Newyorské úmluvy zapovězeném stanovení „podstatně tíživějších podmínek nebo vyšších soudních poplatků“ zde nejde, neboť stejné poměry panují při soudním výkonu i ohledně rozhodčích nálezů tuzemských.

36. Judikatorní tendence zjevující se v názoru o nemožnosti vykonat cizí rozhodčí nález v exekučním řízení (bez nutnosti předchozího rozhodnutí o uznání) je podpořena také usnesením Nejvyššího soudu ze dne 1. 7. 2016, sp. zn. 20 Cdo 1349/2016, o které byla již shora řeč, jehož právní závěr byl vyjádřen tak, že „podléhá-li výkon cizího rozhodnutí úpravě podle § 14 až § 16 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, lze jej provést jen soudním výkonem rozhodnutí, přičemž exekuci prostřednictvím zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, lze v takovém případě provést pouze podle cizího rozhodnutí, jež bylo uznáno na základě zvláštního rozhodnutí českého soudu podle § 16 odst. 2 zákona č. 91/2012 Sb., tedy rozsudkem, který je třeba odůvodnit“.

37. Ohledně Smlouvy platí, že nejenže nenabízí způsob, kterým by na základě aplikační přednosti cizí rozhodčí nález v exekučním řízení byl vykonatelný, nýbrž svým zněním naopak předpokládá možnost výkonu pouze cestou výkonu soudního, což se podává z jazykového výkladu jejího čl. 24, pakliže je stanoveno, že návrh na uznání a výkon rozhodnutí se podává přímo příslušnému soudu smluvní strany, na jejímž území se má rozhodnutí uznat a vykonat. Přestože následně odst. 3 téhož ustanovení stanoví, že soud se omezí toliko na splnění podmínek uvedených v čl. 22 a 23, a jestliže zjistí, že jsou splněny, rozhodnutí uzná nebo nařídí jeho výkon, jest zde opět výslovně uveden pouze soud jakožto orgán veřejné moci způsobilý danou věc posoudit a cizí rozhodnutí vykonat. Obdobné pak lze vyvodit i z čl. III. a IV. Newyorské úmluvy.

38. Znění § 130 odst. 1 exekučního řádu na tom ničeho nemění.

39. Shrnutím řečeného a na tomto argumentačním základě je tak namístě uzavřít, že napadené usnesení odvolacího soudu – ve výsledku jím vedeného řízení – je správné, pročez dovolání, které proti němu podala oprávněná, Nejvyšší soud podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

Č. 147**Č. 147 Exekuce, Vlastnictví**

§ 80 o. s. ř., § 267 o. s. ř.

Jiný věřitel toho, kdo byl povinným v exekučním řízení, nemá aktivní věcnou legitimaci k určení, že povinný je vlastníkem věci, kterou nabyl vydražitel v tomto řízení provedenou dražbou.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 8. 2017, sp. zn. 20 Cdo 520/2017, ECLI:CZ:NS:2017:20.CDO.520.2017.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 23. 8. 2016, sp. zn. 57 Co 170/2016.

I.**Dosavadní průběh řízení**

1. Okresní soud ve Vsetíně – pobočka ve Valašském Meziříčí rozsudkem ze dne 3. 11. 2015, č. j. 19 C 13/2015-48, zamítl žalobu o určení vlastnického práva druhého žalovaného k vyjmenovaným nemovitostem a Krajský soud v Ostravě v záhlaví označeným rozsudkem rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil.
2. Odvolací soud – s odvoláním na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2015, sp. zn. 26 Cdo 2053/2014 – konstatoval, že „určovací žaloba není institutem pro určení neplatnosti (procesního) rozhodnutí soudu (soudního exekutora)“ a že „rozhodnutí soudu (státního orgánu) není právním úkonem (§ 34 obč. zák.), nýbrž individuální právním aktem orgánu státní moci, a nelze na něj aplikovat ustanovení občanského zákoníku o neplatnosti právních úkonů“. Vzhledem k tomu uzavřel, že „je tedy pojmově vyloučeno domáhat se určení neplatnosti rozhodnutí soudu (soudního exekutora) ve smyslu § 80 písm. c) o. s. ř.; na požadovaném určení nemůže být dán naléhavý právní zájem a je vyloučena i existence věcné legitimace účastníků řízení“. Podle názoru odvolacího soudu tak „jediným prostředkem k ochraně práv třetích osob“, a to „při dosud probíhající exekuci, je žaloba podle § 267 o. s. ř. (tzv. vylučovací žaloba)“. Není-li taková žaloba podána, nic nebrání provedení dražby a vydražitel se stává vlastníkem vydražené nemovitosti, nabylo-li usnesení o přiklepu právní moci a zaplatil-li nejvyšší podání, i když nemovitost nebyla vlastnictvím povinného; jde o originární nabytí vlastnického práva, uzavřel odvolací soud, při kterém je vlastnictví předchůdce (povinného) nerozhodné.

3. Jak sám dovolatel shrnuje, odvolací soud zamítavý výrok založil na úsudku, že „žalobce nemá naléhavý právní zájem na určovacím výroku, účastníci nejsou v řízení legitimováni a první žalovaný je vlastníkem předmětných nemovitostí bez ohledu na to, že povinnému vlastnické právo nikdy nesvědčilo. To, že žalobce nebyl účastníkem exekučního řízení a nemohl podat vylučovací žalobu, je ... bez právního významu“.

č. 147

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Těmto závěrům žalobce v podaném dovolání obšírně oponuje.
5. Oproti odvolacímu soudu má za to, že naléhavý právní zájem na jím zvoleném určení dán je, a to tím, že druhý žalovaný, ačkoli je vlastníkem předmětných nemovitostí, není jako vlastník zapsán v katastru nemovitostí, v důsledku čeho nemůže tyto nemovitosti postihnout v pozdější exekuci, které, vzhledem k pohledávkám, které vůči němu má, by jinak efektivně postižitelné byly. Je lhostejno, z jakého právního důvodu žalovaný první odvozuje své vlastnické právo, zda od právního úkonu nebo právního aktu.
6. Právní závěry odvolacího soudu má proto dovolatel za chybné, a napadené rozhodnutí tak spočívá na nesprávném právním posouzení věci.
7. Přípustnost dovolání je zde – předně – dána tím, že „se jedná o právní otázku doposud dovolacím soudem neřešenou“.
8. Dle jeho názoru totiž nutno rozlišovat „mezi naléhavým právním zájmem na určovacím výroku a tím, komu svědčí vlastnické právo (zda je tedy žaloba co do svého merita důvodná, či nikoliv)“. Obojí je podle dovolatele v dané věci splněno; jeho aktivní legitimace se pak odvíjí od potřeby určení vlastnictví druhého žalovaného ve vztahu k němu coby jeho věřiteli.
9. Dále dovolatel „činí předmětem dovolacího přezkumu“ otázku, zda mohl první žalovaný nabýt vlastnické právo k předmětným nemovitostem od nevlastníka, a odpovídá na ni záporně; došlo by k porušení zásady, že nikdo nemůže převést více práv, než má sám. Nesprávný je názor odvolacího soudu, že vydražitel v exekutorské dražbě nabývá vlastnické právo vždy, „a to i když soudní exekutor nebyl oprávněn nemovitosti dražít“, jako tomu bylo v dané věci, což dovolatel obsáhle dokumentuje (zajišťovací převod vlastnického práva ve prospěch povinného neskýtá podle jeho názoru podklad pro postižitelný vlastnický vztah, soudní exekutor měl z obsahu této smlouvy zjistit, že je neplatná, obsahuje-li ujednání „obdobné propadné zástavě“, o určení vlastnictví vedl v době dražby povinný soudní spor a další). Rovněž dražební nabyvatel (první žalovaný) si těchto okolností měl být vědom a on, „který nebyl účastníkem exekučního řízení“, nemohl být legitimován k podání vylučovací žaloby, jak doporučoval odvolací soud; nemůže doplatit na to, že druhý žalovaný byl nečinný a vylučovací žalobu

nepodal“. Za těchto okolností má dovolatel za to, že „nepřezkoumatelnost správnosti právního aktu (usnesení soudního exekutora o příklepu) není absolutní“, a naopak tento přezkum „by měl být možný“. Nejvyšší soud by se proto měl odchýlit od své rozhodovací praxe a nosných důvodů rozhodnutí ve věci sp. zn. 26 Cdo 2053/2014 a za jím formulovaných specifických podmínek určovací žalobu připustit.

10. Žalovaní se k dovolání nevyjádřili.

III.

Připustnost dovolání

11. Nejvyšší soud dovolání projednal a rozhodl o něm podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění zákona č. 293/2013 Sb. (čl. II. bod 1, *a contr.* bod 7., čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.), dále jen „o. s. ř.“, jestliže směřuje proti usnesení odvolacího soudu vydanému dne 23. 8. 2016.

12. Ze zákonem (v § 237 o. s. ř.) formulovaných předpokladů připustnosti dovolání dovolatel – jak se podává z předchozího – odkázal na předpoklady dva; za prvé, že ve vztahu k závěrům odvolacího soudu o nedostatku naléhavého právního zájmu na požadovaném určení jde o otázku dosud dovolacím soudem neřešenou, a za druhé, ve vztahu k jím dovozené možnosti nabytí vlastnictví (dražbou) od nevlastníka (povinného), že dovolací soud má rozhodnout jinak, než jak rozhodoval dosud.

IV.

Důvodnost dovolání

13. Podle § 241a odst. 2, § 241b odst. 3 o. s. ř. je výslovná identifikace některého z předpokladů připustnosti dovolání formulovaných v § 237 o. s. ř. obligatorní náležitostí dovolání; bez toho je dovolání podáním vadným a jako takové musí být odmítnuto (§ 243c odst. 1 o. s. ř.).

14. Tyto „předpoklady připustnosti“ musí být založeny zásadně na otázkách právních (viz § 241a odst. 1 o. s. ř.) a za dalšího předpokladu, že půjde o otázky formulované jednoznačně (aby bylo nepochybně určitelné, o které jde) a takové, jež mají přímý průmět do daného (napadeného) rozhodnutí (srov. § 241a odst. 3 o. s. ř.).

15. Co do předpokladu spočívajícího v tvrzení, že dovoláním otevřená právní otázka nebyla dosud v rozhodovací praxi dovolacího soudu řešena, platí, že je-li obsaženo v dovolání, jde sice o dovolání formálně bezvadné, neplyne však odtud bez dalšího, že je dovoláním – již proto – přípustným; o přípustném dovolání bude možné uvažovat jen tehdy, jestliže tomu tak vskutku je, a za dalšího předpokladu, že na posouzení takové otázky napadené rozhodnutí spočívá (viz výše).

16. Dovolatel zde oponuje odvolacímu soudu, že na jím požadovaném určení není dán naléhavý právní zájem, a tvrdí, že „je nutno striktně rozlišovat“ mezi „naléhavým právním zájmem na určovacím výroku a tím, komu svědčí vlastnické právo“.

17. V takto všeobecně vymezené poloze však o otázku neřešenou jít nemůže; naopak vzájemný vztah mezi procesní podmínkou určovací žaloby [§ 80 písm. c) o. s. ř.] na straně jedné a věcnou legitimací, reflektující vztah z hmotného práva, resp. existenci právního nároku na straně druhé, je judikatorně i doktrinálně dlouhodobě ustálený, o čemž svědčí konečně již jeho komentářové zpracování. Standardně je konstatováno, že věcnou legitimaci v řízení o určení práva nebo právního vztahu svědčí tomu, kdo je takového práva nebo vztahu účasten, nebo jehož právní sféry se takový vztah či právo týká, a jeho určení je způsobilé ji ovlivnit, zatímco naléhavý právní zájem na požadovaném určení reflektuje specifickou formu právní ochrany (právě žalobou o určení namísto žaloby o plnění), jejímž předpokladem je ovšem i zde existence věcné legitimace účastníků řízení (viz DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 527 a násl.). Odtud se mimo jakoukoliv pochybnost podává, že „potřeba rozlišování“ mezi těmito dvěma právními instituty je evidentní.

18. Pravdou je, že odvolací soud tuto „potřebu“ nevystihl zřetelně, resp. důsledně, pakliže ze závěru, že „je pojmově vyloučeno se domáhat určení neplatnosti rozhodnutí soudního exekutora ve smyslu § 80 o. s. ř.“ (což implikuje úsudek o nedostatku věcné legitimace), dovozuje, že „proto ani na požadovaném určení nemůže být dán naléhavý právní zájem“ (na jiném místě uvedl, že „na požadovaném určení nemůže být dán naléhavý právní zájem, a je vyloučena i existence věcné legitimace účastníků řízení“).

19. Nedostatkem právního posouzení věci odvolacím soudem je též okolnost, že vlastní právní názory odvozoval z rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2015, sp. zn. 26 Cdo 2053/2014, vydaného v řízení, jehož předmětem bylo určení „neplatnosti dražby“, což otevřelo možnost soustředit právní posouzení věci k otázce uplatnitelnosti této žaloby k „určení neplatnosti (procesního) rozhodnutí soudu (soudního exekutora)“; o to však v dané věci nešlo, neboť jejím předmětem bylo určení vlastnictví jednoho z účastníků řízení, což samozřejmě není totéž.

20. Nicméně tyto vady nejsou relevantní potud a proto, že na nich výsledek řízení před odvolacím soudem není závislý; spočívá totiž na jiné části právního posouzení věci, a tu rozhodnou část představuje argument, že nelze-li podrobit přezkumu rozhodnutí soudního exekutora o příklepu udělenému (v dražbě) vydražiteli, „je vyloučena i existence věcné legitimace účastníků řízení“, a jediným prostředkem ochrany práv třetích osob je vylučovací žaloba dle § 267 o. s. ř., která nebyla-li podána, nabývá vydražitel vlastnictví vydražené věci příklepem (při

zaplacení nejvyššího podání) bez ohledu na to, zda povinný byl jejím vlastníkem, či nikoli.

č. 147

21. Z hlediska předpokladů přípustnosti dovolání, jak byly ve vztahu k této dovolatelově (první) otázce vyloženy, se tedy podává, že dovolání v této části přípustné není, neboť jednak výše formulovaná právní otázka byla oproti dovolatelovu mínění dovolacím soudem (mnohokrát) vyřešena a jednak – a především – na jejím řešení výsledek odvolacího řízení nespočívá.

22. Naproti tomu předpoklad přípustnosti dovolání nutno mít za splněný co do návrhu (ad druhá právní otázka), aby dovolací soud rozhodl „jinak“ než v rozhodnutí ve věci sp. zn. 26 Cdo 2053/2014, na které odkazoval odvolací soud (viz výše), pakliže se jím otevírá prostor k úvaze, zda tamní právní názory jsou do předmětného řízení přenositelné, jestliže zde není zcela jednoty v jejich předmětech, jak bylo ozřejmeno v předchozím.

23. Pro daný odvolací přezkum je tedy (a posléze vůbec) určující, že dovolání přípustné je; není však důvodné.

24. Následně po vydání rozhodnutí ve věci sp. zn. 26 Cdo 2053/2014 totiž rozhodl Nejvyšší soud rozsudkem ze dne 22. 3. 2017, sp. zn. 20 Cdo 1943/2016, ve věci, v níž se žalobci coby povinní v exekučním řízení domáhali – kromě určení neplatnosti příklepu – určení, že jsou nadále vlastníky nemovitosti, byť byla v exekuční dražbě nabyta vydražitelem při zaplacení nejvyššího podání; důvodem žalobního návrhu bylo tvrzení, že soudní exekutor udělil vydražiteli příklep v době, kdy – předtím – bylo proti jednomu ze žalobců zahájeno insolvenční řízení, pročež šlo o postup nezákonný, v rozporu s § 109 odst. 1 písm. c) zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

25. Nejvyšší soud zde dospěl k závěru, že žalobci na požadovaném určení měli naléhavý právní zájem, „neboť nebyli zapsáni jako vlastníci v katastru nemovitostí“, avšak že „současně nelze přehlédnout, že v souladu s § 336l odst. 2 o. s. ř. vlastnické právo přechází zpětně na vydražitele ke dni vydání usnesení o příklepu za kumulativního splnění dvou podmínek, a to že usnesení o příklepu nabylo právní moci a vydražitel zaplatil nejvyšší podání“. Z toho Nejvyšší soud vyvodil, že „v řízení o určení vlastnického práva k vydražené nemovitosti nelze zohledňovat případnou nezákonnost postupu soudního exekutora předcházejícího udělení samotného příklepu“ a odpovídající námitky jsou relevantní „toliko v rámci přezkumu rozhodnutí o příklepu v exekučním řízení“; žaloba o určení vlastnictví k předmětným nemovitostem „proto nemůže být úspěšná“, byť odvolací soud takový závěr „vyhodnotil“ na základě nedostatku „naléhavého právního zájmu“.

26. Vyloučení úspěchu žaloby o určení vlastnického práva ve sledovaných souvislostech přisvědčil v této věci posléze i Ústavní soud v usnesení sp. zn. III. ÚS 1740/17, ze dne 20. 6. 2017, jímž odmítl ústavní stížnost podanou tamními žalobci jako zjevně neopodstatněnou. Argumentoval zde – především – úsudkem, že

námítky vycházející z tvrzené nezákonnosti postupu soudního exekutora v řízení o určení vlastnictví „zohledňovat“ nelze.

27. S řečeným jest se ztotožnit i v poměrech dané věci; jestliže se dovolatel domáhá – rovněž – určení vlastnického práva, jsou právě zaznamenané názory do ní evidentně přenositelné. Ve výsledku jsou obě řízení identická; tímto výsledkem totiž je, že žalobou o určení vlastnictví nelze zpochybnit vlastnictví věci, nabyté na základě pravomocného rozhodnutí o příklepu v exekuční dražbě (po zaplacení nejvyššího podání vydražitelem).

28. Okolnost, že odvolací soud v dané věci argumentoval odkazem na rozhodnutí, které nevycházelo ze zcela shodného předmětu, je tedy bez významu.

29. Dovolatel přehlíží, že právní prostor, který představuje normativní úprava výkonu rozhodnutí (exekuci), je prostorem autonomním, zcela odděleným od soukromého práva (je právem veřejným), do kterého nelze – již pojmově, resp. proto – vnášet instituty odpovídající soukromoprávní úpravě; uplatnit lze naopak jen ty, které toto právo výslovně upravuje. Jak bylo již vícekrát konstatováno, ve sledovaném právním kontextu byly k dispozici – objektivně – toliko procesní nástroje dva, totiž opravné prostředky proti rozhodnutí o příklepu a tzv. vylučovací žaloba, a ani jeden z nich využit nebyl; přitom není jakkoli významné, zda byly k dispozici – subjektivně – též dovolateli (o třetí z myslitelných „nápravných“ exekučních instrumentů – žalobu z lepšího práva – zde ovšem nejde).

30. Pakliže bylo dovozeno, že „žaloba o určení vlastnictví“ je „vyloučena“, znamená to, že tu není takového (odpovídajícího) nároku (pozitivní právo jej nezná), a tím zde není ani hmotněprávní věcná legitimace k takové žalobě; což platí – oproti názoru dovolatele – i v případě, že povinný vlastníkem vydražené nemovitosti nebyl.

31. Je namístě proto uzavřít – konkrétně k procesní situaci dané věci – že jiný věřitel toho, kdo byl povinným v exekučním řízení, nemá aktivní věcnou legitimaci k určení, že povinný je vlastníkem věci, kterou nabyt vydražitel v tomto řízení provedenou dražbou.

32. Již jen nad tento rozhodný rámec stojí za zaznamenání, že vlastní argumentace dovolatele, posuzována izolovaně sama o sobě, je relevantně zpochybnitelná, resp. vystavitelná nikoli nevýznamným výhradám. Za prvé, odkazovaná zásada, že „nikdo nemůže převést více práv, než má sám“, je „jen“ zásadou, z níž hmotné právo zakládá známé výjimky, a jiné dovozuje judikatura nejen soudů obecných (viz nabytí od nevlastníka dobrověrným nabyvatelem). Za druhé, nedostatek „oprávnění exekutora dražit“ (i kdyby byl relevantní) dovozuje dovolatel – více než nespolehlivě – z blíže nedoloženého úsudku o údajné neplatnosti smlouvy o zajišťovacím převodu práva, za třetí, neplatí, že „nemůže (dovolatel) doplatit na to, že žalovaný 2/ byl nečinný a vylučovací žalobu nepodal“, neboť naopak „doplatit“ může, a je dokonce představitelné, že povinný na jejím podání nemá zájem, zejména měla-li by z exekuce vyloučená věc sloužit toliko jako postiži-

č. 147

telný předmět k uspokojení věřitele jiného (viz však – se značným zprostředkováním – důsledky případné žaloby z lepšího práva), za čtvrté, byť pro existenci naléhavého právního zájmu byl za postačující uznán nedostatek zápisu vlastnictví v katastru nemovitostí (viz sp. zn. 20 Cdo 1943/2016), nestalo se tak vůči osobě třetí, jako tomu má být v dané věci, nýbrž přímo k tamním žalobcům (což pro „zajištění spolehlivého právního rámce“, resp. „odstranění nejistoty v dotčeném právním vztahu“, nemusí být totéž), a za páté, konstrukci věcné legitimace věřitele k určení vlastnictví svého dlužníka, na níž je založeno dovolání, zpochybňuje konečně i institut občanskoprávní odporovatelnosti, neboť ani ten, ačkoli slouží k podobné ochraně věřitele, kterou sleduje dovolatel, nesměřuje ke zpětnému určení vlastnictví převádějícího dlužníka.

33. Shrnutím řečeného a na tomto argumentačním základě je tak namístě uzavřít, že napadený rozsudek odvolacího soudu – ve výsledku jím vedeného řízení – je správný, protože dovolání, které proti němu podal žalobce, Nejvyšší soud podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

Č. 148

Č. 148

Jednatelství bez příkazu, Plná moc

§ 31 odst. 1 a 4 obč. zák. ve znění do 31. 10. 2009, § 33 odst. 1 a 2 obč. zák. ve znění do 31. 10. 2009

Dodatečné schválení právního úkonu ve smyslu ustanovení § 33 odst. 2 obč. zák. je možné učinit jak výslovně (písemně nebo ústně), tak i jiným způsobem nevzbuzujícím pochybnosti o tom, co chtěl účastník projevit; uvedené platí i tehdy, vyžaduje-li právní předpis pro dodatečně schvalovaný právní úkon písemnou formu.

O překročení oprávnění vyplývajících z plné moci nejde, není-li zde žádná souvislost mezi učiněnými úkony a původním zmocněním; v takovém případě jde o jednatelství bez příkazu.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 4. 2017, sp. zn. 21 Cdo 2494/2016, ECLI:CZ:NS:2017:21.CDO.2494.2016.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 5. listopadu 2015, sp. zn. 21 Co 249/2015.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobci se domáhali, aby bylo určeno, že „nemovité věci v podílovém spoluvlastnictví žalobců, a to pozemek parc. č. 4558, jehož součástí je na něm stojící stavba, pozemek parc. č. 4559, jehož součástí je na něm stojící stavba bez č. p./č. e., a pozemek parc. č. 4560, zapsané na LV č. 10973 pro k. ú. a obec K., u Katastrálního úřadu pro Středočeský kraj, Katastrální pracoviště K.“, nejsou zatíženy zástavním právem ve prospěch žalovaného na základě smlouvy o zřízení zástavního práva ze dne 2. 3. 2009 k zajištění pohledávky ve výši 400 000 Kč a 800 000 Kč s příslušenstvím, jakož i případně v budoucnu vzniklých pohledávek na smluvní pokutu za porušení povinností ze smluv o půjčce.

2. Žalobu zdůvodnili zejména tím, že jsou spoluvlastníky předmětných nemovitostí, že tyto nemovitosti byly na základě zástavní smlouvy zatíženy zástavním právem ve prospěch žalovaného, a to k zajištění pohledávek ze smluv o půjčce uzavřených také dne 2. 3. 2009 na částku 800 000 Kč a 400 000 Kč

č. 148

s příslušenstvím, přičemž tyto pohledávky měly být na základě notářského zápisu z téhož dne pohledávkami vykonatelnými. Žalobci ale nikdy smlouvu o půjčce ani zástavní smlouvu se žalovaným neuzavřeli ani s ním nesepsali notářský zápis. Při všech těchto úkonech namísto žalobců se žalovaným jednala H. P., která však nebyla k těmto úkonům nikdy zmocněna. Plná moc, kterou předložila, byla zfalšována. Žalobci udělili každý zvlášť H. P. plnou moc pouze k vyřízení a vyplacení úvěrové smlouvy u České spořitelny. Bez vědomí žalobců však následně došlo k doplnění plné moci o pasáž: „... z prostředků, které budou zapůjčeny. Tímto dále uděluji plnou moc na kompletní zastoupení ve věci zástavy nemovitosti LV 10973, k. ú. 665061. Dále tímto pověřuji paní P. k podpisu smlouvy o půjčce, Zástavní smlouvy, notářského zápisu o uznání dluhu a souhlasu s vykonatelností NZ, vkladu na KÚ a převzetí fin. prostředků, které byly poskytnuty na zástavu nem.– LV 10973“. Žalobci se tak stali obětí podvodného jednání, když ani neobdrželi žádné peněžní prostředky, jejichž zaplacení by mělo zástavní právo zajišťovat. K vymožení pohledávek zajištěných zástavním právem nechal žalovaný nařídit na majetek žalobců exekuci. Okresní soud v Kladně však exekuci s ohledem na popsané skutečnosti zastavil. H. P. byla za podvodné jednání odsouzena pro trestný čin podvodu, její odvolání odvolací soud zamítl a rozhodl, že je žalovanému povinna nahradit škodu ve výši 1 200 000 Kč. Protože zástavní smlouva byla uzavřena neplatně, když k jejímu podpisu došlo spácháním trestného činu, nemohlo na jejím základě dojít na uvedených nemovitostech žalobců ke zřízení platného zástavního práva.

3. Žalovaný uvedl, že skutkový děj zjištěný v trestním řízení nelze vykládat tak, že zástavní smlouva je absolutně neplatná a že by nemohla způsobit platný vznik zástavního práva. Zmocněnkyně pouze překročila meze svého zmocnění, proto je třeba aplikovat § 33 odst. 1 občanského zákoníku. Protože žalobci nevyjádřili včas svůj nesouhlas s jednáním zmocněnkyně, platí fikce, že žalobci překročení původního zmocnění schválili.

4. Okresní soud v Kladně rozsudkem ze dne 23. 3. 2015, č. j. 22 C 20/2014-73, žalobě vyhověl a rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit žalobcům na náhradu nákladů řízení 32 002,40 Kč k rukám advokáta Mgr. P. H. Poté, co dovodil, že žalobci mají na uvedeném určení naléhavý právní zájem, neboť se domáhají dosažení souladu skutečného právního stavu se zápisem v katastru nemovitostí, z provedeného dokazování zjistil, že žalobci zmocnili H. P. pouze k úkonům v souvislosti se smlouvou o úvěru, uzavřenou s Českou spořitelnou a. s., že ale Z. L. bez vědomí žalobců tyto plné moci rozšířila o další úkony (mj. k uzavření zástavní smlouvy), a to tak, že rukou do volného místa mezi text plné moci a podpisy připsala další text a že následně H. P. dne 2. 3. 2009 vystupovala v kanceláři I. T., notářky v K., jako zmocněnec žalobců a uzavřela smlouvu o půjčce na částky 400 000 Kč a 800 000 Kč, vč. notářského zápisu o uznání dluhu a svolením k vykonatelnosti na částku 1 200 000 Kč, a zástavní

smlouvu, poté podala za žalobce i návrh na vklad zástavního práva do katastru nemovitostí. Na základě trestního oznámení podaného žalobkyní dne 21. 5. 2010 poté, kdy zjistila, že na nemovitostech vážne zástavní právo, došlo k trestnímu stíhání H. P. a samostatnému stíhání Z. L., H. P. byla rozsudkem Okresního soudu v Kladně ze dne 21. 2. 2013, č. j. 26 T 263/2012-107, shledána vinnou trestným činem podvodu, odvolání H. P. Krajský soud v Praze zamítl a uložil jí povinnost nahradit žalovanému škodu; rozsudek nabyl právní moci 15. 5. 2013. Okresním soudem v Kladně byla zastavena exekuce, v rámci níž se žalovaný domáhal po žalobci zaplacení částky 1 200 000 Kč s příslušenstvím na základě notářského zápisu, neboť H. P., která za povinného žalobce jednala, nebyla k tomuto jednání zmocněna a nebyla oprávněna notářský zápis jménem žalobce uzavřít. Soud prvního stupně na základě uvedených skutečností dospěl k závěru, že H. P. právní úkony, které se žalovaným uzavřela, učinila bez plné moci, že úkony, které byly učiněny, jsou naprosto odlišné od původního zmocnění, není zde jakákoliv souvislost v předmětu zmocnění ani v subjektu, s nímž má být jednáno (původní plné moci se týkaly pouze již existující smlouvy o úvěru, a to u České spořitelny, nikoliv nové smlouvy o půjčce se žalovaným, vč. zastavení domu a pozemků žalobců), jednalo se tak o tzv. nezmocněné jednatelství, kdy žalobci toto jednání neschválili. Zástavní právo zajišťuje konkrétní dluh, pokud však tento dluh podle hmotného práva neexistuje, nemůže být zajištěn zástavou.

5. K odvolání žalovaného Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 5. 11. 2015, č. j. 21 Co 249/2015-107, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit žalobcům na náhradu nákladů odvolacího řízení 10 454 Kč k rukám právního zástupce žalobců. Poté, co se zcela ztotožnil se skutkovými zjištěními učiněnými soudem prvního stupně, dospěl k závěru, že o překročení jednání vyplývajícího z plné moci se v žádném případě jednat nemůže, neboť sporné úkony (uzavření smluv o půjčce se žalovaným, převzetí částek, které byly předmětem těchto smluv a provedení ostatních úkonů týkajících se zastavení nemovitostí žalobců) z původně uzavřených plných mocí v žádném případě nevyplývají. Jde o úkony naprosto odlišné od původního zmocnění (původní plné moci se týkaly pouze již existující smlouvy o úvěru u České spořitelny). Nelze proto na zjištěný skutkový stav aplikovat § 33 odst. 1 obč. zák., že jde o překročení oprávnění z plné moci, když H. P. jednala jako nezmocněný jednatel s důsledky podle § 33 odst. 2 obč. zák., a žalobci toto jednání neschválili. Žalovaný je oprávněn požadovat po H. P. náhradu škody, přičemž již disponuje vykonatelným exekucním titulem, pravomocným trestním rozsudkem. Bylo-li zjištěno (v rámci trestního a exekucního řízení), že žádná pohledávka žalovaného vůči žalobcům ve výši 1 200 000 Kč z titulu smluv o půjčce neexistuje, nemůže být tento neexistující dluh zajištěn zástavou.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

č. 148

6. Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání. Namítl, že „v době uzavření zástavní smlouvy existovala plná moc mezi zmocniteli a zmocněncem, specifikace úkonů, které byla zmocněnkyně oprávněna za zmocnitele vykonávat, a že uzavření smlouvy o půjčce a zástavní smlouvy nebylo jednáním v mezích oprávnění uděleného plnou mocí. Na takové situace však pamatuje § 33 odst. 1 zák. č. 40/1964 Sb., v němž se stanoví, že překročí-li zmocněnec své oprávnění vyplývající z plné moci, je zmocnitel vázán, jen pokud toto překročení schválil. Neoznámí-li však zmocnitel osobě, se kterou zmocněnec jednal, svůj nesouhlas bez zbytečného odkladu potom, co se o překročení oprávnění dozvěděl, platí, že překročení schválil. Protože bylo výrazným způsobem zasaženo do práv dovolatele jako třetí osoby jednající v dobré víře, je třeba důsledně vyžadovat po zmocnitelích, aby dovolatele informovali o tom, že s právním jednáním uzavřených zmocněncem jejich jménem nesouhlasí. Zmocnitelé takový krok však učinili po více než třech letech.“ „V zákoně ani v běžné praxi není požadováno, aby zmocnění v plné moci bylo pouze pro jeden konkrétní druh nebo typ úkonů vzájemně si podobného charakteru nebo aby zmocnění směřovalo vůči jedinému subjektu, neboť je to právě zmocnitel, kdo má takový závěr činit, kdy právě on sám si je nejlépe vědom, jaká byla jeho skutečná vůle při zplnomocnění, a zákon mu dává dostatečné instrumenty, aby se vyvázal z jednání, která překračují oprávnění udělené v plné moci.“ Navrhl, aby dovolací soud napadené rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a aby mu věc vrátil k dalšímu řízení.

7. Žalobci navrhli, aby dovolací soud dovolání žalovaného zamítl, neboť rozhodnutí odvolacího soudu i soudu prvního stupně považují za věcně správné. Uvedli, že vztah mezi žalobci jako zmocniteli a H. P. jako zmocněncem v předmětné věci (uzavření zástavní smlouvy k zajištění závazku žalovaného z poskytnutí půjčky ve výši 1 200 000 Kč s příslušenstvím) vůbec neexistoval, proto se nemůže jednat o překročení plné moci. Jednání H. P. neschválili, naopak s ním vyjádřili nesouhlas, což učinili v okamžiku, kdy se o něm dozvěděli, a to zejména podáním trestního oznámení dne 21. 5. 2010 a dále v rámci exekučního řízení (jehož návrh podal žalovaný) proti usnesení Okresního soudu v Kladně ze dne 22. 6. 2010. Podáním trestního oznámení využili právních prostředků k tomu, aby nevznikala další škoda žalovanému, když v rámci trestního řízení bylo rozhodnuto o náhradě škody vzniklé žalovanému.

III.

Přípustnost dovolání

8. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném

od 1. 1. 2014 (dále jen „o. s. ř.“), neboť řízení ve věci bylo zahájeno po 1. 1. 2014 (srov. čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

č. 148

9. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

10. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

11. Z hlediska skutkového stavu bylo v projednávané věci mimo jiné zjištěno (správnost skutkových zjištění soudů přezkumu dovolacího soudu – jak vyplývá z § 241a odst. 1 a § 242 odst. 3 věty první o. s. ř. – nepodléhá), že dne 13. 2. 2009 žalobci (každý samostatně) zmocnili H. P. výhradně k vyřízení vyplacení úvěrové smlouvy uzavřené s Českou spořitelnou, že Z. L. po předchozí dohodě s H. P. zfalšovala tyto dvě plné moci žalobců, a to tak, že jí vlastnoručně napsané a úředně ověřené plné moci doplnila o další úkony (do volného místa mezi text plné moci a podpisy zmocněnce a zmocnítele bez vědomí žalobců připsala další text „z prostředků, které budou zapůjčeny. Tímto dále uděluji plnou moc na kompletní zastoupení ve věci zástavy nemovitosti LV 10973, k. ú. 665061. Dále tímto pověřuji paní P. k podpisu smlouvy o půjčce, Zástavní smlouvy, notářského zápisu o uznání dluhu a souhlasu s vykonatelností NZ, vkladu na KÚ a převzetí fin. prostředků, které byly poskytnuty na zástavu nem. – LV 10973“). Na základě takto upravených plných mocí H. P. s vědomím, že jsou padělané, dne 2. 3. 2009 v notářské kanceláři jako zmocněnec žalobců převzala od žalovaného na základě uzavřených písemných smluv o půjčce celkovou částku 1 200 000 Kč, podepsala zástavní smlouvu k zajištění pohledávek ze smluv o půjčce k nemovitostem ve spoluvlastnictví žalobců, včetně návrhu na povolení vkladu zástavního práva do katastru nemovitostí, a notářský zápis o uznání dluhu a svolení k vykonatelnosti. Na základě trestního oznámení podaného žalobkyní dne 21. 5. 2010 poté, kdy zjistila, že na předmětných nemovitostech vážne zástavní právo, došlo k trestnímu stíhání H. P. a Z. L., H. P. byla rozsudkem Okresního soudu v Kladně ze dne 21. 2. 2013, č. j. 26 T 263/2012-107, shledána vinnou, že poté co samostatně trestně stíhaná Z. L. upravila obsah dvou plných mocí udělených žalobci H. P., jimiž jí zmocnili výhradně k vyřízení hrazení úvěrových smluv uzavřených u České spořitelny, kdy Z. L. do textu úředně ověřené plné moci proti vůli a bez

č. 148

vědomí žalobců doplnila text o další úkony, které je údajně H. P. oprávněna za žalobce činit, a to uzavření zástavní smlouvy, uzavření smlouvy o půjčce, podpisu notářského zápisu o uznání dluhu a svolením s přímou vykonatelností a vyřízení formálních náležitostí spojených se zástavní smlouvou na katastru nemovitostí, následně H. P. na základě takto upravených plných mocí dne 2. 3. 2009 v notářské kanceláři převzala od žalovaného na základě smluv o půjčce finanční hotovost 400 000 Kč a 800 000 Kč, kterou předala Z. L., a o plnění závazků z uzavřených smluv nadále nejevila zájem, čímž spáchala trestný čin podvodu. Krajský soud v Praze odvolání H. P. zamítl a rozhodl, že H. P. je povinna žalovanému nahradit škodu ve výši 1 200 000 Kč. Žalovaný vymáhal na žalobci částku 1 200 000 Kč odpovídající půjčce, avšak exekuce byla Okresním soudem v Kladně zastavena s ohledem na uvedené odsouzení zmocněnkyň H. P., když jmenovaná nebyla k tomuto jednání žalobcem zmocněna.

12. Za tohoto skutkového stavu závisí napadený rozsudek odvolacího soudu mimo jiné na vyřešení otázky hmotného práva, zda, popřípadě za jakých podmínek může vzniknout zástavní právo k nemovitosti na základě smlouvy o zřízení zástavního práva, kterou za vlastníka nemovité zástavy uzavřel někdo, kdo k tomu neměl písemnou plnou moc. Protože uvedená otázka nebyla v rozhodovací praxi odvolacího soudu ve všech souvislostech vyřešena, je dovolání proti rozsudku odvolacího soudu podle § 237 o. s. ř. přípustné.

IV.

Důvodnost dovolání

13. Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání žalovaného není opodstatněné.

14. Otázku vzniku zástavního práva k předmětné nemovitosti je třeba posuzovat i v současné době – vzhledem k tomu, že smlouva o zřízení zástavního práva byla uzavřena dne 2. 3. 2009 – podle zákona 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákonů č. 58/1969 Sb., č. 131/1982 Sb., č. 94/1988 Sb., č. 188/1988 Sb., č. 87/1990 Sb., č. 105/1990 Sb., č. 116/1990 Sb., č. 87/1991 Sb., č. 509/1991 Sb., č. 264/1992 Sb., č. 267/1994 Sb., č. 104/1995 Sb., č. 118/1995 Sb., č. 89/1996 Sb., č. 94/1996 Sb., č. 227/1997 Sb., č. 91/1998 Sb., č. 165/1998 Sb., č. 159/1999 Sb., č. 363/1999 Sb., č. 27/2000 Sb., č. 103/2000 Sb., č. 227/2000 Sb., č. 367/2000 Sb., č. 229/2001 Sb., č. 317/2001 Sb., č. 501/2001 Sb., č. 125/2002 Sb., č. 135/2002 Sb., č. 136/2002 Sb. a č. 320/2002 Sb., nálezů Ústavního soudu č. 476/2002 Sb., zákonů č. 88/2003 Sb., č. 37/2004 Sb., č. 47/2004 Sb., č. 480/2004 Sb. a č. 554/2004 Sb., nálezů Ústavního soudu č. 278/2004 Sb. a zákonů č. 359/2005 Sb., č. 56/2006 Sb., č. 57/2006 Sb., č. 107/2006 Sb., č. 115/2006 Sb., č. 160/2006 Sb., č. 264/2006 Sb., č. 315/2006 Sb., č. 443/2006 Sb., č. 296/2007 Sb., č. 230/2008 Sb. č. 306/2008 Sb.,

č. 384/2008 Sb. a č. 215/2009 Sb., tedy podle občanského zákoníku ve znění účinném do 31. 10. 2009 (dále jen „obč. zák.“).

15. Podle § 31 odst. 1 obč. zák. při právním úkonu je možné dát se zastoupit fyzickou nebo právnickou osobou; zmocnitel udělí za tímto účelem plnou moc zmocněnci, v níž musí být uveden rozsah zmocněncova oprávnění.

Podle § 31 odst. 4 obč. zák., je-li třeba, aby právní úkon byl učiněn v písemné formě, musí být plná moc udělena písemně; písemně musí být plná moc udělena i tehdy, netýká-li se jen určitého právního úkonu.

Podle § 33 odst. 1 obč. zák., překročil-li zmocněnec své oprávnění vyplývající z plné moci, je zmocnitel vázán, jen pokud toto překročení schválil; neoznámí-li však zmocnitel osobě, se kterou zmocněnec jednal, svůj nesouhlas bez zbytečného odkladu potom, co se o překročení oprávnění dozvěděl, platí, že překročení schválil.

Podle § 33 odst. 2 obč. zák., překročil-li zmocněnec při jednání své oprávnění jednat za zmocnitele nebo jedná-li někdo za jiného bez plné moci, je z tohoto jednání zavázán sám, ledaže ten, za koho bylo jednáno, právní úkon dodatečně bez zbytečného odkladu schválí; neschválí-li zmocnitel překročení plné moci nebo jednání bez plné moci, může osoba, se kterou bylo jednáno, na zmocněnci požadovat buď splnění závazku, nebo náhradu škody způsobené jeho jednáním.

16. Z citovaných ustanovení mimo jiné vyplývá, že jednáním zmocněnce vznikají práva a povinnosti zmocniteli tehdy, jestliže zmocněnec jednal v mezích oprávnění zmocnitele zastupovat, jakož i v případě, že zmocněnec překročil své oprávnění z plné moci, neoznámil-li zmocnitel druhé straně bez zbytečného odkladu svůj nesouhlas s jednáním zmocněnce. Za situace, kdy zmocněnec překročil své oprávnění jednat za zmocnitele nebo kdy osoba jednala za jiného bez plné moci, je z tohoto jednání zavázán zmocnitel (ten, za koho bylo jednáno), jen jestliže právní úkon bez zbytečného odkladu schválil. Důsledkem překročení zmocnění na základě plné moci, popř. jednání bez plné moci, tedy není neplatnost dotčeného právního úkonu, nýbrž pouze to, že zmocnitel, popřípadě ten, za něhož jednala třetí osoba bez plné moci, je učiněným právním úkonem vázán jen za podmínek stanovených v § 33 obč. zák. (srov. například odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2007, sp. zn. 29 Odo 1635/2005, uveřejněného pod č. 1/2008 v časopise Soudní judikatura). Překročením oprávnění vyplývajícím z plné moci tak bude každá odchylka od uděleného oprávnění pro zmocněnce, která není odůvodněna účelem pověření nebo okolnostmi jeho provádění (konání), výjimečně též nesprávné provádění (realizace) zmocnění. Naproti tomu jednal-li zmocněnec zcela jinak, než jak zněl příkaz (zmocnění, plná moc), pak příkaz (pověření) nebyl splněn a jednání samo o sobě je bez vztahu k pověření zmocnitele, tedy jednatelstvím bez příkazu (srov. obdobně SEDLÁČEK, J., ROUČEK, F. Komentář k čsl. obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Praha, 1936, díl IV., s. 618).

č. 148

17. Pro dodatečné schválení právního úkonu ve smyslu § 33 odst. 2 obč. zák. není stanovena zvláštní forma. Znamená to, že ke schválení právního úkonu může dojít písemně nebo ústně a že se může stát výslovně nebo jiným způsobem nevzbuzujícím pochybnosti o tom, co chtěl účastník projevit; uvedené platí i ve vztahu k právním úkonům, které pro svoji platnost vyžadují písemnou formu (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 2. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1883/2003).

18. V projednávané věci podle zjištění soudů H. P. uzavřela jménem žalobců jako zástavních dlužníků (vlastníků zástavy) se žalovaným jako zástavním věřitelem dne 2. 3. 2009 zástavní smlouvu, kterou bylo zřízeno zástavní právo k předmětným nemovitostem, aniž by k tomu měla plnou moc, neboť bylo prokázáno, že zvláštní plné moci ze dne 13. 2. 2009, na základě níž H. P. jednala, byly zfalšovány, do textu úředně ověřených plných mocí proti vůli a bez vědomí žalobců Z. L. po předchozí dohodě s H. P. doplnila text o další úkony, které je údajně H. P. oprávněna za žalobce činit, a na základě takto zfalšovaných plných mocí H. P. dne 2. 3. 2009 v notářské kanceláři převzala od žalovaného na základě smluv o půjčce finanční hotovost 400 000 Kč a 800 000 Kč, podepsala předmětnou zástavní smlouvu, notářský zápis o uznání dluhu a svolením s přímou vykonatelností a následně podepsala a podala návrh na vklad zástavního práva do katastru nemovitostí. Za toto jednání byla H. P. shledána vinnou ze spáchání trestného činu podvodu (rozsudek ze dne 21. 2. 2013, č. j. 26 T 263/2012-107, který nabyl právní moci 15. 5. 2013); závěry o konkrétním jednání pachatele, jímž byla naplněna skutková podstata trestného činu, obsaženými ve výroku o vině trestního rozsudku je soud v občanském soudním řízení vázán (srov. § 135 odst. 1 o. s. ř.).

19. Lze proto souhlasit s odvolacím soudem (i soudem prvního stupně), že u uzavření smluv o půjčce s J. L., převzetí částek, které byly předmětem těchto smluv, a provedení ostatních úkonů týkajících se zastavení nemovitostí žalobců se v žádném případě nemůže jednat o překročení oprávnění k jednání vyplývajícího z plných mocí udělených žalobci H. P. dne 13. 2. 2009, neboť uvedené úkony z původně uzavřených plných mocí v žádném případě nevyplynávají. Jde o úkony naprosto odlišné od původního zmocnění, není zde žádná souvislost s předmětem zmocnění ani v subjektu, s nímž bylo jednáno (původní plné moci se týkaly pouze již existující smlouvy o úvěru u České spořitelny). H. P. tak jednala jako nezmocněný jednatel s důsledky předvídanými ustanovením § 33 odst. 2 obč. zák. za situace, kdy žalobci toto jednání neschválili.

20. Okolnost, že H. P. uzavřela zástavní smlouvu bez plné moci udělené jí k tomu žalobci, však neměla – jak vyplývá z výše uvedeného – za následek neplatnost této smlouvy, nýbrž to, že žalobci by byli z tohoto jednání zavázáni, jen jestliže by zástavní smlouvu bez zbytečného odkladu schválili; ke schválení zástavní smlouvy uzavřené jménem žalobců H. P. bez plné moci však nedošlo.

21. Dá-li někdo do zástavy cizí movitou věc bez souhlasu vlastníka nebo osoby, která má k věci jiné věcné právo neslučitelné se zástavním právem, vznikne

zástavní právo, jen je-li movitá věc odevzdána zástavnímu věřiteli a ten ji přijme v dobré víře, že zástavce je oprávněn věc zastavit (§ 161 odst. 1 obč. zák.). Cizí nemovitá věc, věc hromadná, soubor věcí a byt nebo nebytový prostor ve vlastnictví podle zvláštního zákona mohou být dány do zástavy jen se souhlasem vlastníka a osoby, která k nim má jiné věcné právo neslučitelné se zástavním právem; totéž platí, jde-li o cizí pohledávku, jiné majetkové právo, obchodní podíl, cenný papír a předmět průmyslového vlastnictví (§ 161 odst. 2 obč. zák.).

22. Z uvedeného vyplývá, že zástavní smlouvu je oprávněn (legitimován) uzavřít jako zástavce jen ten, kdo je vlastníkem zástavy; má-li někdo k zástavě věcné právo neslučitelné se zástavním právem, může vlastník věc, právo nebo jinou majetkovou hodnotu zastavit jen se souhlasem této osoby. Dává-li do zástavy věc, právo nebo jinou majetkovou hodnotu ten, kdo není jejím vlastníkem, může tak učinit jen se souhlasem vlastníka, popř. též se souhlasem toho, kdo má k zástavě věcné právo neslučitelné se zástavním právem. Dá-li zástavce podle zástavní smlouvy do zástavy cizí věc, právo nebo jinou majetkovou hodnotu bez souhlasu vlastníka nebo osoby, která má k věci jiné věcné právo neslučitelné se zástavním právem, je zástavní smlouva neplatná, neboť svým obsahem odporuje zákonu (§ 39 obč. zák.). Na základě neplatné zástavní smlouvy může zástavní právo vzniknout jen tehdy, stanoví-li to zákon. Na rozdíl od právní úpravy účinné do 31. 12. 2000, která připouštěla při zastavení cizí věci bez souhlasu vlastníka vznik zástavního práva vždy, byla-li věc odevzdána zástavnímu věřiteli a ten ji přijal v dobré víře, že zástavce je oprávněn věc zastavit (srov. § 151d odst. 1 obč. zák. ve znění účinném do 31. 12. 2000 a právní názory vyjádřené například v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 1999, sp. zn. 21 Cdo 328/99, uveřejněném pod č. 48/2000 v časopisu Soudní judikatura, nebo v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2001, sp. zn. 29 Cdo 2512/2000, uveřejněném pod č. 1/2002 v časopise Soudní judikatura), právní úprava platná v době od 1. 1. 2001 do 31. 12. 2013 – jak je nepochybné ze znění § 161 obč. zák. – umožňovala při splnění těchto podmínek vznik zástavního práva, jen byla-li zástavou cizí movitá věc (§ 161 odst. 1 obč. zák.). Byla-li tedy dána do zástavy cizí nemovitá věc (nebo jiná věc, právo nebo majetková hodnota, uvedená v § 161 odst. 2 obč. zák.) bez souhlasu vlastníka, bylo vyloučeno (platně) zřízení zástavního práva, i kdyby zástavní věřitel byl v dobré víře, že zástavce byl oprávněn zástavu zastavit, a i kdyby mu zástava byla odevzdána (srov. například odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2010, sp. zn. 21 Cdo 5061/2008, který byl uveřejněn pod č. 109/2011 v časopisu Soudní judikatura, rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2012, sp. zn. 21 Cdo 892/2012, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 10. 2011, sp. zn. 21 Cdo 3957/2010).

23. Zástavní právo je právem akcesorickým. Vyplývá z toho, že zástavní právo vzniká pouze tehdy, vznikla-li platně také pohledávka, k jejímuž zajištění má sloužit, a že dochází k jeho zániku, zanikla-li zajištěná pohledávka. Jestliže po-

č. 148

hledávka, pro kterou bylo zástavní právo zřízeno, ve skutečnosti platně nevznikla (například proto, že nedošlo k uzavření smlouvy, podle které měla pohledávka vzniknout, že je taková smlouva neplatná apod.), není tu ani zástavní právo, i kdyby samotná zástavní smlouva byla bezvadná (srov. též právní názor vyjádřený v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 4. 4. 2002, sp. zn. 21 Cdo 957/2001, který byl uveřejněn pod č. 76/2002 v časopise Soudní judikatura).

24. Smlouva o půjčce je smlouvu reálnou, což mimo jiné znamená, že ke smlouvě o půjčce nedochází jen na základě dohody stran (účinným přijetím návrhu na uzavření smlouvy), ale teprve skutečným odevzdáním předmětu půjčky dlužníku (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 5. 2004, sp. zn. 21 Cdo 2217/2003, který byl uveřejněn pod č. 110/2004 v časopise Soudní judikatura). K závěru o vzniku zástavního práva zajišťujícího pohledávku z titulu půjčky proto nestačí samo o sobě dovození toho, že došlo k dohodě mezi věřitelem (zástavním věřitelem) a dlužníkem o poskytnutí půjčky, protože jen v důsledku takového uzavření dohody pohledávka věřitele (ještě) nevznikne, a tím nevznikne ani akcesorické zástavní právo takovou pohledávku zajišťující.

25. Z výše uvedeného je zřejmé, že zástavní právo k nemovitým věcem v podílovém spoluvlastnictví žalobců zřízené ve prospěch žalovaného na základě smlouvy o zřízení zástavního práva ze dne 2. 3. 2009 k zajištění pohledávky ve výši 400 000 Kč a 800 000 Kč nemohlo platně vzniknout, neboť žalobci, jako spoluvlastníci předmětných nemovitostí, k jejich zastavení nedali souhlas (zástavní smlouvu k cizí nemovité věci uzavřela H. P. bez souhlasu vlastníků) a protože platně nevznikla ani pohledávka, k jejímuž zajištění mělo zástavní právo sloužit, když půjčka – peněžní částky 400 000 Kč a 800 000 Kč – nebyly nikdy odevzdány žalobcům (jako dlužníkům), ale převzala je H. P., která je předala Z. L. (srov. jednání pachatele o vině v trestním rozsudku ze dne 21. 2. 2013, č. j. 26 T 263/2012-107).

26. Protože rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu správný a protože nebylo zjištěno, že by byl postižen některou z vad uvedených v § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalovaného podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

Č. 149

Náhrada škody, Odpovědnost za škodu způsobenou provozem dopravních prostředků

č. 149

§ 427 obč. zák.

Závada na elektroinstalaci automobilu zaparkovaného v garáži, která vedla ke vznícení vozu a následnému požáru objektu, zakládá objektivní odpovědnost provozovatele vozidla za škodu způsobenou zvláštní povahou provozu motorového vozidla (§ 427 obč. zák.).

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2017, sp. zn. 25 Cdo 3485/2016, ECLI:CZ:NS:2017:25.CDO.3485.2016.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalobkyně zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. 3. 2016, sp. zn. 58 Co 454/2015, a věc vrátil Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 8 rozsudkem ze dne 15. 9. 2014, č. j. 25 C 203/2012-269, zamítl žalobu na zaplacení 8 703 556 Kč s příslušenstvím a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že v technickoadministrativní budově v L. vznikl dne 13. 1. 2009 požár, jehož příčinou byla závada elektroinstalace zde zaparkovaného nákladního vozidla Tatra 815 ve vlastnictví J. B., jehož odpovědnost za škodu způsobenou provozem motorového vozidla byla pojištěna u žalované pojišťovny. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že žalovaná není ve věci pasivně legitimována, neboť škoda na budově a věcech v ní uskladněných, za niž žalobkyně požaduje náhradu, nevznikla v důsledku zvláštní povahy provozu podle § 427 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, účinného do 31. 12. 2013 (dále též jen „obč. zák.“); motorové vozidlo totiž nebylo nastartováno a nedjedalo se ani o situaci bezprostředně po jízdě či před jízdou (k tomu odkázal na rozhodnutí publikované pod č. 9/1972 Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, dále též jen „Sbírka“, a rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 21. 2. 2008, sp. zn. 36 Co 72/2007). Žalobkyně proto nemá nárok na náhradu škody a nepřislouží jí ani pojistné plnění podle § 6 odst. 2 zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. Kromě toho soud po provedeném dokazování

dovodil, že žalobkyně není vlastníkem poškozeného objektu a že škoda vznikla výlučně jejím zaviněním ve smyslu § 441 obč. zák., neboť objekt nebyl kolaudován a jeho užívání bylo v rozporu s právním řádem.

č. 149

2. K odvolání žalobkyně Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 17. 3. 2016, č. j. 58 Co 454/2015-414, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé, změnil jej ve výroku o náhradě nákladů řízení a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Ztotožnil se se závěrem soudu prvního stupně, že škoda nebyla způsobena provozem vozidla ve smyslu § 427 obč. zák. S poukazem na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2015, sp. zn. 25 Cdo 3925/2013, vyložil, že i když je provoz vozidla pojímán poměrně široce, vždy musí být dána bezprostřední souvislost se specifickými okolnostmi vyplývajícími z charakteru dopravního prostředku. Parkování vozidla mimo komunikaci či garážování vozidla do tohoto pojmu zahrnout nelze. V případě odstavení vozidla mimo komunikaci v uzavřeném objektu nelze souvislost s provozem dovodit, když k technické závadě navíc nedošlo v bezprostřední souvislosti s chodem vozidla, tj. krátce před jízdou či po ukončení jízdy nebo alespoň nastartování vozidla. V posuzovaném případě bylo jednoznačně prokázáno, že mezi činnostmi, které by bylo možno pod pojem provoz vozidla podřadit, a vznikem požáru uběhlo minimálně několik hodin. Vznik požáru tak nebyl v bezprostřední příčinné souvislosti s provozem vozidla. Předpoklady odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla nebyly dány, a proto je správný závěr soudu prvního stupně o nedostatku pasivní legitimace žalované, aniž by bylo třeba přezkoumávat další důvody, pro které byla žaloba zamítnuta.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Tento rozsudek napadla žalobkyně dovoláním, jehož přípustnost dovozuje z toho, že napadené rozhodnutí závisí jednak na vyřešení otázky, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, jednak na otázce, která v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, totiž zda vznícení vozu vlivem jeho technické závady je okolnost, která má původ v provozu vozidla. Dovojuje, že v posuzovaném případě se jedná o škodu vyvolanou provozem dopravního prostředku ve smyslu § 427 obč. zák.; k tomu odkazuje na již citovaný rozsudek č. 9/1972 Sbírky, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 2. 2012, sp. zn. 25 Cdo 5094/2009, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2015, sp. zn. 25 Cdo 3925/2013, uveřejněný pod č. 71/2015 Sbírky, a na rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 4. 9. 2014 ve věci Damijan Vnuk proti Zavarovalnica Triglav d. d., vedené pod sp. zn. C-162/13. Má za to, že mezi okolnosti mající původ v provozu patří i nedostatky či vady materiálu, a to včetně skrytých. Jedním ze znaků provozu je neodmyslitelně i určitá nebezpeč-

nost spočívající mimo jiné v technickém stavu, konstrukci a složitosti dopravního prostředku. V tomto případě způsobila závada na elektroinstalaci ve spojitosti s nastartováním motoru, jeho během a zhasnutím rozsáhlý požár a škodu. Odkazuje také na důvodovou zprávu k zákonu č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, kde je výslovně uvedeno, že „příčinou škodné události mohou být i jiné skutečnosti než dopravní nehoda, např. vznícení odstaveného vozidla nebo škoda způsobená činností vozidla jako pracovního stroje v souladu s jeho obvyklou funkcí“. Namítá, že s ohledem na časovou souslednost počátek požáru nastal již v okamžiku startování, tedy v době chodu motoru nebo těsně po jeho vypnutí. Dále dovolatelka namítá, že rozhodnutí o nákladech řízení je vůči ní nespravedlivé a odvolací soud měl při rozhodování o náhradě nákladů řízení postupovat podle § 150 o. s. ř. Žalovaná totiž disponuje svým vlastním právním aparátem, a proto nepotřebuje služby advokáta. Namítá, že pokud by žalovaná nezměnila svůj přístup v předprocesním stadiu, byl by prostor pro jednání a žádné náklady by nemusely vzniknout. Dále namítá nesprávný postup odvolacího soudu, když nevyhověl její odůvodněné a podložené žádosti o odročení jednání; porušil tím právo na spravedlivý proces, a jednal tak v rozporu s rozsudkem Nejvyššího správního soudu, sp. zn. 1 Azs 66/2008. V závěru dovolání podala návrh na odklad právní moci a vykonatelnosti, neboť se obává vzniku finanční újmy. Navrhuje, aby dovolací soud napadený rozsudek změnil nebo zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

4. Žalovaná ve vyjádření k dovolání uvedla, že právní posouzení otázky zvláštní povahy provozu vozidla je v souladu s ustálenou rozhodovací praxí, neboť sama existence vozidla jako věci, včetně elektrického obvodu, není projevem zvláštní povahy věci. Odmítá, že by dovolatelkou citované rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie bylo příléhavé, neboť v tomto případě došlo ke škodě v souvislosti s pohybem traktoru, tedy v souvislosti se specifickými vlastnostmi vyplývajícími z provozu vozidel. Ohledně námitky žalobkyně k účelnosti vynaložených nákladů na zastoupení odkazuje na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2014, sp. zn. 25 Cdo 644/2014, uveřejněné pod č. 94/2014 Sbírky. Náhrada nákladů řízení byla přiznána v tomto řízení po právu, neboť daný spor nepatří mezi běžné pojistné spory. Námitku žalobkyně ohledně nevyhovění její žádosti o odročení jednání před odvolacím soudem odmítá s tím, že k odročení může dojít jen v případě závažných důvodů, které však v daném případě nenastaly. Navrhuje, aby Nejvyšší soud dovolání žalobkyně zamítl.

III.

Přípustnost dovolání

5. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) shledal, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastnicí řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.),

zastoupenou advokátem ve smyslu § 241 o. s. ř., a je zčásti přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť otázka, zda jde o škodu způsobenou provozem motorového vozidla podle § 427 odst. 1 obč. zák. v daných skutkových souvislostech dosud nebyla vyřešena. Dovolání je důvodné.

č. 149**IV.****Důvodnost dovolání**

6. Nesprávné právní posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.) může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

7. Vzhledem k § 3028 odst. 3 a § 3079 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, účinného od 1. 1. 2014, se věc posuzuje podle dosavadních předpisů, tedy podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále též jen „obč. zák.“), neboť jde o právní poměry vzniklé před 1. 1. 2014.

8. Podle § 427 odst. 1 obč. zák. fyzické a právnické osoby provozující dopravu odpovídají za škodu vyvolanou zvláštní povahou tohoto provozu. Podle odstavce 2 stejně odpovídá i jiný provozovatel motorového vozidla, motorového plavidla, jakož i provozovatel letadla.

9. Podle § 428 obč. zák. se provozovatel své odpovědnosti nemůže zprostit, jestliže škoda byla způsobena okolnostmi, které mají původ v provozu. Jinak se odpovědnosti zproští, jen jestliže prokáže, že škodě nemohlo být zabráněno ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze požadovat.

10. Právní úprava odpovědnosti za škodu způsobenou provozem dopravy či vyjmenovaného dopravního prostředku je odpovědností, jejímž předpokladem není porušení právní povinnosti, jestliže škoda je vyvolána zvláštní povahou provozu zařízení, jež jsou označena jako motorová vozidla, motorová plavidla a letadla. Jde o odpovědnost objektivní, při níž se odpovědná osoba (provozovatel) nemůže zprostit odpovědnosti tím, že prokáže nedostatek zavinění, její odpovědnost je vyloučena jen při splnění tzv. liberačních důvodů (§ 428 obč. zák.); zákon tím poskytuje zvýšenou ochranu poškozenému a reflektuje skutečnost, že dopravní prostředky představují více či méně složitá technická zařízení, s jejichž provozem jsou spojeny zvýšené nároky na jejich ovládání, pohybují se zpravidla vyšší rychlostí, mají značnou kinetickou energii, a vykazují proto zvýšené riziko vzniku škod pro přepravované osoby či pro okolí. Objektivní odpovědnost se spojuje právě s těmito projevy typickými pro provoz dopravních prostředků, zejména s jeho působením na okolí či dovnitř způsobem, který je výsledkem vlastností dopravního prostředku, schopného přemísťovat se z místa na místo a přepravovat přitom osoby či věci.

11. Škoda je způsobena zvláštní povahou provozu motorového vozidla tehdy, je-li způsobena jeho typickými vlastnostmi, zejména zvýšenou rychlostí, omezenou ovladatelností, vysokou hmotností, technickou konstrukcí či charakterem (pevnost, tvrdost) použitých materiálů; působení těchto faktorů musí být spojeno s využitím dopravního prostředku k jeho provozu. O provoz jde nejen při nejčastější a nejobvyklejší činnosti, jíž je jízda vozidla, nýbrž i v případě přípravy k jízdě, bezprostředních úkonů po ukončení jízdy, uvedení motoru do chodu v garáži (viz rozsudek bývalého Nejvyššího soudu SSR ze dne 27. 10. 1971, sp. zn. 1 Cz 42/71, č. 9/1972 Sbírky), jakož i samovolného pohybu vozidla bez současného uvedení jeho motoru do chodu (viz zprávu bývalého Nejvyššího soudu SSR ze dne 23. 11. 1983, sp. zn. Cpj 10/83, č. 3/1984 Sbírky). Jedním z důvodů pro širší pojetí provozu motorového vozidla je samotné naplnění smyslu a účelu institutu objektivní odpovědnosti za škodu v dopravě. Tím je zvýšená a účinná ochrana poškozených před škodami vyplývajících z rizikové činnosti, která není člověkem plně ovladatelná, a v případě vzniku škody je pro poškozeného s ohledem na specifický charakter této činnosti podstatně ztížená možnost prokázat předpoklady odpovědnosti za zavinění konkrétního škůdce, jelikož pravidelností v dopravě je komplikovanost nehodových dějů a spolupůsobení několika příčin najednou. Účinnou ochranu poškozeným je třeba poskytnout vždy, když jim škoda vznikne ve věcné souvislosti s provozem dopravy či dopravního prostředku a je způsobena jeho zvláštní povahou.

12. Z relevantní judikatury, na kterou odkázaly soudy obou stupňů, vyplývá, že v provozu není vozidlo, které je z něj vzhledem ke konkrétním okolnostem vyřazeno vhodným a přiměřeným způsobem tak, aby nevytvářelo překážku pro ostatní účastníky provozu. Zpravidla tomu tak bude při odstavení vozidla na k tomu určeném parkovišti či odpočívadle, případně je-li odstaveno dlouhodobě (srov. např. již citované rozhodnutí č. 3/1984 Sbírky). Na druhou stranu k vyřazení vozidla z provozu nepostačí pouhé jeho zanechání nevhodným způsobem na takovém místě, kde bude tvořit překážku pro ostatní účastníky provozu (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2015, sp. zn. 25 Cdo 3925/2013, č. 71/2015 Sbírky). Ve všech těchto případech šlo ovšem o posouzení, zda při srážce s jiným vozidlem působí takto odstavené vozidlo svými vlastnostmi jako dopravní prostředek a zda nastává tzv. střet provozů ve smyslu § 431 obč. zák.; zvláštní povaha provozu vozidla se totiž může projevit i samotným výskytem vozu v místě dopravní nehody. Toto jinak správné a logické pravidlo se ovšem nemůže uplatnit v nyní projednávané věci, neboť zde se vozidlo zaparkované v budově nestřetlo s jiným dopravním prostředkem, nýbrž se samovznítilo z důvodu závady na elektroinstalaci, a způsobilo tak jinému škodu. Není proto namístě otázka, zda a jak dlouho před škodnou událostí bylo vozidlo odstaveno z aktivního používání, nýbrž je rozhodující, zda tento jeho specifický projev (závada elektroinstalace) představuje zvlášť kvalifikovanou okolnost označenou zákonem za zvláštní povahu provozu motorového vozidla.

13. Není pochyb o tom, že elektroinstalace vozidla je jeho vnitřní součástí, má technickou povahu, slouží k provozu vozidla a vyznačuje se potenciální nebezpečností v případě selhání jak při pohybu vozidla, tak v jeho klidovém stavu. Porucha takovéto technické součásti zaparkovaného vozu je vnitřní poruchou způsobitou projevit se navenek a vyvolat nepříznivé účinky na okolí, jak se stalo i v projednávané věci. Taková závada je tudíž nežádoucím projevem právě těch vlastností vozidla, které jsou spojeny s jeho provozem, vyplývají z jeho povahy dopravního prostředku, a mají dokonce původ v provozu vozidla, jak má na mysli i § 428 obč. zák., které ostatně v případě technických poruch vylučuje možnost liberace z přísné objektivní odpovědnosti provozovatele vozidla (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2011, sp. zn. 25 Cdo 948/2010, Soubor C 9719). Není přitom rozhodné, jak dlouhá doba uplynula od zaparkování vozidla či úkonů spojených s jeho obsluhou, nýbrž to, že technickou závadou na vozidle, které bylo k dopravě způsobilým prostředkem a nebylo z provozu dlouhodobě či trvale vyřazeno, se projevily vlastnosti, typické pro jeho provoz, jak zní dle § 427 obč. zák. i jaký je jeho smysl. Jsou-li stále dokonalejší vozidla vybavena takovými technickými prostředky, které i při zdánlivé nečinnosti či pomyslném odstavení vozidla z provozu (ve smyslu jeho pohybu) mohou vyvolat újmy srovnatelné s nepříznivými účinky pohybujících se vozů, je třeba i na takové typy havárií hledět jako na projev zvláštní povahy provozu motorového vozidla. Lze tedy uzavřít, že škoda vyvolaná závadou na elektroinstalaci zaparkovaného (nikoliv trvaleji odstaveného) automobilu, která vedla ke vznícení vozu a následnému požáru objektu, je škodou způsobenou provozem motorového vozidla, s nímž § 427 obč. zák. spojuje objektivní odpovědnost provozovatele za škodu a § 6 odst. 2 zákona č. 168/1999 Sb. zakládá přímý nárok poškozeného proti pojistiteli odpovědnosti takového provozovatele.

14. Z těchto důvodů je zřejmé, že odvolací soud nesprávně vyložil § 427 obč. zák., a proto dovolací soud jeho rozsudek podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil včetně závislých výroků o náhradě nákladů řízení a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta první o. s. ř.). Právní názor vyslovený v tomto rozsudku je závazný. V novém rozhodnutí o věci soud rozhodne o náhradě všech nákladů řízení včetně řízení dovolacího (§ 243g odst. 1 o. s. ř.).

Č. 150

č. 150

Dědické právo (právo na pozůstalost) (o. z.), Závěť, Věcná břemena, Odporovatelnost

§ 479 obč. zák., § 40a obč. zák., § 240 IZ, § 242 IZ

Osoba, kterou zůstavitel ustanovil závětí k výkonu práva odpovídajícího věcnému břemeni, jež má váznout na nemovitosti, kterou zdědí jiný dědic, je v rozsahu tohoto práva dědicem ze závětí (účastníkem dědického řízení).

Pro posouzení, zda zletilý syn zůstavitele, jehož zůstavitel ustanovil závětí pouze k výkonu práva odpovídajícího věcnému břemeni, jež má váznout na nemovitosti, kterou zdědí jiný dědic, byl ve smyslu ustanovení § 479 obč. zák. závětí opomenut na svém dědickém podílu ze zákona, je určující poměr hodnoty práva odpovídajícího věcnému břemeni a hodnoty jedné poloviny dědického podílu, jenž by tomuto dědici připadl, kdyby zůstavitel nepořídil závěť.

Odpůrčí žalobou podle insolvenčního zákona může insolvenční správce s úspěchem odporovat dohodě o vypořádání dědictví schválené pravomocným usnesením o dědictví, jestliže dlužník (jako dědic) jejím uzavřením naplnil některou ze skutkových podstat neúčinnosti ve smyslu ustanovení § 240 až § 242 insolvenčního zákona.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2017, sen. zn. 29 ICdo 78/2015, ECLI:CZ:NS:2017:29.ICDO.78.2015.2)

Nejvyšší soud odmítl dovolání žalované v rozsahu, v němž směřovalo proti druhému a třetímu výroku rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 6. 2015, sp. zn. 40 ICm 3956/2013, 104 VSPH 608/2014 (KSPH 40 INS 18606/2013), ve znění usnesení téhož soudu ze dne 19. 8. 2015, sp. zn. 40 ICm 3956/2013, 104 VSPH 608/2014 (KSPH 40 INS 18606/2013), jinak tento rozsudek změnil tak, že se rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 5. 8. 2014, sp. zn. 40 ICm 3956/2013, potvrzuje.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem ze dne 5. 8. 2014, č. j. 40 ICm 3956/2013-45, Krajský soud v Praze (dále jen „insolvenční soud“):

[1] Zamítl žalobu, kterou se žalobce, jako insolvenční správce dlužníka P. Č., domáhal vůči žalované E. Č. určení, že vůči věřitelům je neúčinné dlužníkově opomenutí spočívající v tom, že se nedovolal relativní neplatnosti závěti zůstavitele V. Č., zemřelého dne 15. 10. 2011, v důsledku čehož dlužník nenabyl jednu polovinu svého zákonného dílu, tedy jednu čtvrtinu dědictví spočívající ve vyjmenovaných věcech (bod I. výroku).

[2] Uložil žalobci zaplatit žalované na náhradu nákladů řízení do 3 dnů od právní moci rozsudku částku 16 456 Kč, včetně 21% daně z přidané hodnoty (bod II. výroku).

2. Insolvenční soud – vycházejí z § 239 a § 242 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), a z § 116 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „obč. zák.“) – dospěl po provedeném dokazování k těmto závěrům:

[1] Závěť zůstavitele ze dne 17. 9. 2010 (včetně té části, kterou zůstavitel zřídil věcné břemeno ve prospěch dlužníka a jeho manželky) je platná, stejně jako dohoda dědiců, kterou se dědic L. Č. vzdal svého dědictvého podílu ve prospěch žalované [není dán rozpor se zákonem ani s dobrými mravy].

[2] Předmětným opomenutím dlužník nezkrátil své věřitele, neboť zákonná hodnota dědictví byla stanovena částkou 3 251 550 Kč, přičemž (dědictvý) podíl dlužníka by činil 812 887,50 Kč. Hodnota věcného břemene činí pro dlužníka 960 000 Kč, což překračuje hodnotu zákonného (dědictvého) podílu, jenž by připadl dlužníku. Řečené platí bez zřetele k tomu, že v době úmrtí zůstavitele dlužník již byl v úpadku, neboť měl více věřitelů s pohledávkami po lhůtě splatnosti po dobu delší než 30 dnů.

3. K odvolání žalobce Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 8. 6. 2015, č. j. 40 ICm 3956/2013, 104 VSPH 608/2014-70 (KSPH 40 INS 18606/2013), ve znění usnesení téhož soudu ze dne 19. 8. 2015, č. j. 40 ICm 3956/2013, 104 VSPH 608/2014-79 (KSPH 40 INS 18606/2013):

[1] Změnil rozsudek insolvenčního soudu tak, že žalobě vyhověl (první výrok).

[2] Určil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů (druhý výrok).

[3] Uložil žalované zaplatit České republice na účet insolvenčního soudu do 3 dnů od právní moci rozsudku na soudních poplatcích částku 4 000 Kč (třetí výrok).

4. Odvolací soud – vycházejí především z § 235 odst. 1 a § 240 insolvenčního zákona – dospěl po přezkoumání rozsudku insolvenčního soudu k těmto závěrům:

[1] Předmětná incidenční žaloba [odpůrčí žaloba dle § 159 odst. 1 písm. d) insolvenčního zákona] podaná dne 21. 11. 2013 je včasná (§ 239 odst. 3 insolvenčního zákona).

[2] Neúčinnost právního úkonu lze vyslovit jen u úkonu, který je platný (§ 236 insolvenčního zákona), přičemž za právní úkon se ve smyslu § 235 odst. 1 insolvenčního zákona považuje též dlužníkovu opomenutí. Toto vymezení právního úkonu dlužníka se vztahuje i na právní úkony dlužníka uvedené v § 240 až § 242 insolvenčního zákona, tj. i na takové, které dlužník učinil před zahájením insolvenčního řízení, a to v době stanovené v § 240 odst. 3, § 241 odst. 4 a § 242 odst. 3 insolvenčního zákona.

[3] Podle § 235 až § 243 insolvenčního zákona lze odporovat jen těm právním úkonům dlužníka, jež jsou taxativně vypočteny v § 240 až § 242 insolvenčního zákona [rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2014, sp. zn. 29 Cdo 677/2011, uveřejněný pod č. 60/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 60/2014“); rozsudek je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže a vydaná v době od 1. 1. 2001 – dostupný i na webových stránkách Nejvyššího soudu].

[4] Opomenutí dlužníka, coby právní úkon dlužníka, je nutno podřadit některému z § 240 až § 242 insolvenčního zákona. Předmětné opomenutí dlužníka (nedovolání se relativní neplatnosti závěti dle § 479 a § 40a obč. zák.) lze podřadit pod skutkovou podstatu neúčinnosti právního úkonu bez přiměřeného protiplnění dle § 240 odst. 1 insolvenčního zákona. V dané věci dlužník neobdržel přiměřené protiplnění ve srovnání s hodnotou majetku, kterého se vzdal v důsledku svého opomenutí dovolat se relativní neplatnosti závěti; jeho právo z věcného břemene nemůže již ze své povahy být dostatečným ekvivalentem práva vlastnického, tj. práva „předmět svého vlastnictví držet, užívat, požívat jeho plody a nakládat s ním“ (§ 123 obč. zák.).

[5] Dlužník sice na základě věcného břemene získal právo doživotně užívat dle vymezených podmínek nemovitost, včetně jejího příslušenství, právo v určité míře užívat věci movité a nemovité, jichž by se jako dědic stal spoluvlastníkem, by však získal i jako spoluvlastník (§ 136 odst. 1 a § 137 odst. 1 obč. zák.) v míře odpovídající jeho spoluvlastnickému podílu. Navíc by získal zpeněžitelný majetek, jímž není právo z věcného břemene. V tomto směru je správná úvaha žalobce, že ve smyslu § 235 odst. 1 insolvenčního zákona byli opomenutím dlužníka zkráceni věřitelé (kdyby opomenutí nebylo, měl by dlužník zpeněžitelný majetek, z něž by se mohli uspokojit věřitelé). V rámci této právní úvahy je pak již nepodstatné, jakou vyčíslitelnou hodnotu v penězích by mělo věcné břemeno (je nepodstatné, zda by tato hodnota byla vyšší než tržní hodnota dědického podílu dlužníka).

[6] Odvolací soud uzavírá, že právo dlužníka z věcného břemene není odpovídajícím ekvivalentem spoluvlastnického práva, jehož by se dlužníku dostalo v rámci dědictví jako neopominutelnému dědici. Opomenutí dlužníka dle § 240 odst. 1 insolvenčního zákona je právním úkonem bez přimě-

řeného protiplnění a jde o neúčinný právní úkon. Je splněna i podmínka dle § 240 odst. 3 insolvenčního zákona [dlužník opomenul dovolat se relativní neplatnosti závěti v době 3 let před zahájením insolvenčního řízení (před 2. 7. 2013)].

č. 150

[7] Odvolací soud se ztotožnil se závěrem insolvenčního soudu, že v době probíhajícího dědického řízení (zůstavitel zemřel dne 15. 10. 2011) byl dlužník v úpadku (měl více věřitelů s pohledávkami po lhůtě splatnosti po dobu delší 30 dnů a nebyl schopen plnit své závazky, když je neplnil po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti). Přitom není dána žádná z výjimek uvedených v § 240 odst. 4 insolvenčního zákona.

II.**Dovolání a vyjádření k němu**

5. Proti rozsudku odvolacího soudu (a to výslovně proti všem jeho výrokům) podala žalovaná dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále též jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena, namítajíc, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požadujíc, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí změnil tak, že rozsudek insolvenčního soudu se potvrdí.

6. Dovolatelka vytýká odvolacímu soudu nesprávnost závěru, že předmětné opomenutí lze podřadit skutkové podstatě neúčinného právního úkonu bez přiměřeného protiplnění (§ 240 insolvenčního zákona). K tomu s poukazem na skutkové reálie dané věci zdůrazňuje, že hodnota věcného břemene, jež zůstavitel zřídil na nemovitosti ve prospěch dlužníka (960 000 Kč), činí cca 29 % z celkové hodnoty dědictví (3 251 550 Kč). S přihlédnutím k § 479 obč. zák. tedy rozdělení dědictví nelze nic vytknout.

7. Úvahu odvolacího soudu, že právo užívat v určité míře movité a nemovité věci by dlužník získal (jako dědic) poté, co by se stal jejich spoluvlastníkem, má dovolatelka za zavádějící. Zřízením věcného břemene totiž dlužník získal mnohem více prostor k užívání, než by odpovídalo jeho případnému spoluvlastnickému podílu (ve výši jedné osminy vzhledem k celku). Rozhodnutí odvolacího soudu jde proti smyslu § 479 obč. zák. Zřízením věcného břemene „doživotního výhradního a bezplatného užívání nemovitosti“ vznikl prospěch osobě z něho oprávněné (dlužníku) a dovolatelka, která se stala vlastnící „služebné“ nemovitosti, je povinna věcné břemeno trpět, takže s jeho výkonem nemá spojeny žádné výhody.

8. Dovolání proti výroku o nákladech řízení a o soudním poplatku souvisí s nesprávností prvního výroku napadeného rozhodnutí.

9. Žalobce ve vyjádření navrhuje dovolání odmítnout (pro nevymezení konkrétní právní otázky, již by měl řešit dovolací soud), popřípadě zamítnout pro věcnou nesprávnost v něm obsažené argumentace. K tomu žalobce poukazuje na to, že věcné břemeno nebylo zřízeno závětí, ale samostatnou smlouvou, kterou uzavřela dovolatelka jako jediná vlastnice nemovitosti nabyté děděním s dlužníkem jako oprávněným z věcného břemene. Z logiky věci tedy vzniklo až poté, co dovolatelka nabyla celé dědictví. Pro účely posouzení neúčinnosti dlužníkovy právního jednání jsou rozhodující pouze ta aktiva, která byla projednána v dědickém řízení a která dlužník mohl nabýt v důsledku smrti zůstavitele (věcné břemeno doživotního užívání k těmto aktivům nepatří).

III.

Přípustnost dovolání

10. S přihlédnutím k době vydání napadeného rozhodnutí je pro dovolací řízení rozhodný občanský soudní řád ve znění účinném od 1. 1. 2014 (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2014, sen. zn. 29 ICdo 33/2014, uveřejněné pod č. 92/2014 Sb. rozh. obč.).

11. Nejvyšší soud se nejprve zabýval přípustností dovolání v dané věci.

12. Dovolání nesměruje proti žádnému z usnesení vypočtených v § 238a o. s. ř., takže zbývá určit, zda je přípustné podle § 237 o. s. ř.

13. Podle § 237 o. s. ř. pak platí, že není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

1. K přípustnosti dovolání proti druhému výroku napadeného rozhodnutí (o nákladech řízení).

Dle § 241a odst. 2 o. s. ř. je obligatorní náležitostí dovolání požadavek, aby dovolatel v dovolání uvedl, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání. Může-li být dovolání přípustné jen podle § 237 o. s. ř., je dovolatel povinen v dovolání vymezit, které z tam uvedených hledisek považuje za splněné, přičemž k projednání dovolání nepostačuje pouhá citace textu § 237 o. s. ř. (či jeho části). K vymezení přípustnosti dovolání srov. především usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2394/2013, uveřejněné pod č. 4/2014 Sb. rozh. obč.. Srov. ostatně též usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 1. 2014, sp. zn. I. ÚS 3524/13, ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. IV. ÚS 3982/13, ze dne 17. 4. 2014, sp. zn. III. ÚS 695/14, a ze dne 24. 6. 2014, sp. zn. IV. ÚS 1407/14 (dostupná na webových stránkách Ústavního soudu).

Údaj o tom, v čem dovolatelka spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání ve vztahu ke druhému výroku napadeného rozhodnutí, se z dovolání (posuzováno podle jeho obsahu) nepodává. Nejvyšší soud proto potud dovolání odmítl podle § 243c odst. 1 věty první o. s. ř. jako neprojednatelné.

2. K přípustnosti dovolání proti třetímu výroku napadeného rozhodnutí (o soudním poplatku).

Důvod odmítnout dovolání (dle § 243c odst. 1 a 2 o. s. ř.) proti třetímu výroku napadeného rozhodnutí (o soudním poplatku) je dán již proto, že tímto výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 50 000 Kč [§ 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř.], aniž by šlo o případ, kdy je užití tohoto limitu vyloučeno.

3. K přípustnosti dovolání proti prvnímu výroku napadeného rozhodnutí (o věci samé).

Potud je dovolání přípustné dle § 237 o. s. ř., když pro první výrok neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání vypočtených v § 238 o. s. ř. a v otázce, zda opomenutí dlužníka spočívající v tom, že se nedovolal neplatnosti závěti, bylo právním úkonem bez přiměřeného protiplnění ve smyslu § 240 insolvenčního zákona, jde o věc dovolacím soudem neřešenou.

IV.

Důvodnost dovolání

14. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

15. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

16. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

17. Pro právní posouzení věci jsou rozhodující především tato skutková zjištění (z nichž vyšly oba soudy):

[1] Notářským zápisem ze dne 17. 9. 2010, sp. zn. NZ 240/2010, N 263/2010, sepsaným notářem JUDr. V. M., pořídil zůstavitel závět', kterou pořídil o svém majetku tak, že:

1. Dědicem veškerých svých nemovitých věcí [zejména pak jedné ideální poloviny označeného rodinného domku (dále též jen „nemovitost“ nebo „rodinný domek“)] ustanovuje svého vnuka L. Č.

2. Dědičkou veškerých movitých věcí, peněz, úspor, včetně eventuálních pohledávek, akcií apod. ustanovuje svou manželku E. Č.

3. Svému (jedinému) synovi P. Č. a snaše I. Č. „zřizuje“ formou věcného břemene bezplatné doživotní společné právo užívání jednoho bytu v patře rodinného domku.

[2] Zůstavitel zemřel 15. 10. 2011 a dědické řízení bylo vedeno u Okresního soudu Praha-západ (dále jen „dědický soud“) pod sp. zn. 20 D 973/2011.

[3] Podle usnesení dědického soudu ze dne 31. 12. 2012, sp. zn. 20 D 973/2011, se po zůstaviteli dědilo ze závěti a jako dědicové byli povoláni vnuk zůstavitele L. Č. a manželka zůstavitele E. Č. Jako oprávnění z věcného břemene byli povoláni syn zůstavitele P. Č. a snacha zůstavitele I. Č. Syn zůstavitele P. Č., jenž je neopomenutelným dědicem, se nedovolal relativní neplatnosti závěti. Čistou hodnotu dědictví určil dědický soud částkou 3 251 550 Kč. V průběhu dědického řízení uzavřeli dědici (L. Č. a E. Č.)

dohodu o vypořádání dědictví, kterou dědický soud schválil, a podle které:

1. Veškerý zůstavitelův majetek, včetně jedné ideální poloviny rodinného domku, přejímá do svého vlastnictví E. Č., proti tomu, že uhradí dluhy dědictví tvořené náklady pohřbu ve výši 13 940 Kč.

2. Vnuk zůstavitele L. Č. nežádá z dědictví ničeho, ani výplatu svého dědického podílu.

3. Manželka zůstavitele E. Č. coby nyní jediná vlastnice rodinného domku zřizuje pro syna zůstavitele P. Č. a snachu zůstavitele I. Č. věcné břemeno, právo doživotního bezplatného užívání, sestávající z výhradního užívání bytu v prvním patře rodinného domku a spoluužívání veškerého domovního příslušenství a zahrady a P. Č. a I. Č. tato práva a povinnosti plynoucí z tohoto věcného břemene přijímají.

[4] Na základě usnesení dědického soudu ze dne 31. 12. 2012 bylo zřízeno věcné břemeno užívání bytu v rodinném domku (ve prospěch P. Č. a I. Č.).

[5] Podle znaleckého posudku znalce Ing. L. H. ze dne 19. 1. 2014 činí stupeň omezení vlastnických práv k nemovitosti věcným břemenem spočívajícím v právu doživotního bezplatného užívání bytu v rodinném domku 40 %, takže při ročním užítku z věcného břemene, jež by zatěžovalo celou nemovitost, ve výši 480 000 Kč odpovídá ročnímu užítku ze zřízeného věcného břemene částka 192 000 Kč. Věcnému břemenu na dožití oprávněné osoby odpovídá užitek ze zřízeného věcného břemene za dobu 10 let (1 920 000 Kč) a hodnota jedné ideální poloviny věcného břemene tak činí 960 000 Kč.

[6] V insolvenčním řízení zahájeném 2. 7. 2013 insolvenčním návrhem dlužníka insolvenční soud usnesením ze dne 15. 8. 2013, č. j. KSPH 40 INS 18606/2013-A-10, mimo jiné:

1. Zjistil úpadek dlužníka (bod I. výroku).

2. Prohlásil konkurs na majetek dlužníka (bod II. výroku).

3. Insolvenčním správcem dlužníka ustanovil žalobce (bod III. výroku).

[7] Do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka přihlásili své pohledávky splatné v letech 2008 až 2013 (a v insolvenčním řízení následně zjištěné) mimo jiné tyto věřitelé:

č. 150

1. Česká spořitelna, a. s., Vienna Insurance Group, s pohledávkou ve výši 318 818,75 Kč, přiznanou směněčným platebním rozkazem Krajského soudu v Praze ze dne 10. 10. 2008, sp. zn. 61 Sm 372/2008.

2. Česká podnikatelská pojišťovna, a. s., s pohledávkou ve výši 11 673 Kč, přiznanou rozsudkem Okresního soudu Praha-západ, č. j. 21 EC 491/2009-14.

3. GE Money Auto, s. r. o., s pohledávkou ve výši 59 548,70 Kč, přiznanou rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 24. 11. 2010, č. j. 73 EC 2701/2009-52, a s pohledávkou ve výši 38 686,21 Kč, přiznanou rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 8. 3. 2011, č. j. 16 EC 167/2010-38.

4. Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky s pohledávkou ve výši 408 584 Kč.

18. Podle § 40a obč. zák., jde-li o důvod neplatnosti právního úkonu podle § 49a, § 140, § 145 odst. 2, § 479, § 589, § 701 odst. 1, § 775 a § 852b odst. 2 a 3, považuje se právní úkon za platný, pokud se ten, kdo je takovým úkonem dotčen, neplatnosti právního úkonu nedovolá. Neplatnosti se nemůže dovolávat ten, kdo ji sám způsobil. Totéž platí, nebyl-li právní úkon učiněn ve formě, kterou vyžaduje dohoda účastníků (§ 40). Je-li právní úkon v rozporu s obecně závazným právním předpisem o cenách, je neplatný pouze v rozsahu, ve kterém odporuje tomuto předpisu, jestliže se ten, kdo je takovým úkonem dotčen, neplatnosti dovolá.

Z § 151o odst. 1 obč. zák. se podává, že věcná břemena vznikají písemnou smlouvou, na základě závěti ve spojení s výsledky řízení o dědictví, schválenou dohodou dědiců, rozhodnutím příslušného orgánu nebo ze zákona. Právo odpovídající věcnému břemenu lze nabýt také výkonem práva (vydržením); ustanovení § 134 zde platí obdobně. K nabytí práva odpovídajícího věcným břemenům je nutný vklad do katastru nemovitostí.

Dle § 473 odst. 1 obč. zák. v první skupině dědí zůstavitelovy děti a manžel nebo partner, každý z nich stejným dílem.

Ustanovení § 477 odst. 1 obč. zák. pak určuje, že v závěti zůstavitel ustanoví dědice, popřípadě určí jejich podíly nebo věci a práva, která jim mají připadnout. Nejsou-li podíly více dědiců v závěti určeny, platí, že podíly jsou stejné.

Podle § 479 obč. zák. nezletilým potomkům se musí dostat aspoň tolik, kolik činí jejich dědický podíl ze zákona, a zletilým potomkům aspoň tolik, kolik činí jedna polovina jejich dědického podílu ze zákona. Pokud závěť tomu odporuje, je v této části neplatná, nedošlo-li k vydědění uvedených potomků.

Z § 482 obč. zák. se dále podává, že je-li více dědiců, vypořádají se u soudu mezi sebou o dědictví dohodou (odstavec 1). Neodporuje-li dohoda zákonu nebo dobrým mravům, soud ji schválí (odstavec 2).

Dle § 485 obč. zák., zjistí-li se po projednání dědictví, že oprávněným dědicem je někdo jiný, je povinen ten, kdo dědictví nabyt, vydat oprávněnému dědici majetek, který z dědictví má, podle zásad o bezdůvodném obohacení tak, aby neměl majetkový prospěch na újmu pravého dědice (odstavec 1). Nepravý dědic má právo, aby mu oprávněný dědic nahradil náklady, které na majetek z dědictví vynaložil; rovněž mu náleží užítky z dědictví. Jestliže však věděl nebo mohl vědět, že oprávněným dědicem je někdo jiný, má právo jen na náhradu nutných nákladů a je povinen oprávněnému dědici kromě dědictví vydat i jeho užítky (odstavec 2).

19. V této podobě (pro věc rozhodné se zřetelem k § 3069 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník) platila citovaná ustanovení občanského zákoníku jak v době pořízení závěti (17. 9. 2010), tak v době smrti zůstavitele (15. 10. 2011) a do 1. 1. 2014, kdy byl dosavadní občanský zákoník zrušen, nedoznala změn.

20. Podle § 235 odst. 1 insolvenčního zákona neúčinnými jsou právní úkony, kterými dlužník zkracuje možnost uspokojení věřitelů nebo zvýhodňuje některé věřitele na úkor jiných. Za právní úkon se považuje též dlužníkovu opomenutí. Dle § 236 insolvenčního zákona neúčinností právního úkonu není dotčena jeho platnost; v insolvenčním řízení však dlužníkovu plnění z neúčinných právních úkonů náleží do majetkové podstaty (odstavec 1). Není-li možné vydat do majetkové podstaty původní dlužníkovu plnění z neúčinného právního úkonu, musí být poskytnuta rovnocenná náhrada (odstavec 2).

Z § 237 odst. 1 insolvenčního zákona se podává, že povinnost vydat do majetkové podstaty dlužníkovu plnění z neúčinných právních úkonů mají osoby, v jejichž prospěch byl neúčinný právní úkon učiněn nebo které z něho měly prospěch.

Podle § 240 insolvenčního zákona právním úkonem bez přiměřeného protiplnění se rozumí právní úkon, jímž se dlužník zavázal poskytnout plnění bezúplatně nebo za protiplnění, jehož obvyklá cena je podstatně nižší než obvyklá cena plnění, k jehož poskytnutí se zavázal dlužník (odstavec 1). Právním úkonem bez přiměřeného protiplnění se rozumí pouze právní úkon, který dlužník učinil v době, kdy byl v úpadku, nebo právní úkon, který vedl k dlužníkovu úpadku. Má se za to, že právní úkon bez přiměřeného protiplnění učiněný ve prospěch osoby dlužníku blízké nebo osoby, která tvoří s dlužníkem koncern, je úkonem, který dlužník učinil v době, kdy byl v úpadku (odstavec 2). Právnímu úkonu bez přiměřeného protiplnění lze odporovat, byl-li učiněn v posledních 3 letech před zahájením insolvenčního řízení ve prospěch osoby dlužníku blízké nebo osoby, která tvoří s dlužníkem koncern, anebo v době 1 roku před zahájením insolvenčního řízení ve prospěch jiné osoby (odstavec 3).

21. V této podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení insolvenčního zákona již v době zahájení insolvenčního řízení na majetek dlužníka (2. 7. 2013) a později nedoznala změn.

22. Judikatura obecných soudů je ve vztahu k dědickému právu ustálena v těchto závěrech:

[1] Nepravý dědic (tj. osoba, která podle rozhodnutí o dědictví nabyla majetek zůstavitele, ačkoliv podle dědického práva jej neměla nabýt buď vůbec, nebo v takovém rozsahu, v jakém jej nabyla) je povinen vydat oprávněnému dědici majetek, který po zůstaviteli neoprávněně získal; není-li to možné, musí za majetek poskytnout peněžitou náhradu (srov. § 485 odst. 1 obč. zák.) [rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 10. 2007, sp. zn. 21 Cdo 980/2007, uveřejněný v časopise Soudní judikatura č. 4, ročník 2008, pod č. 46, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2012, sp. zn. 21 Cdo 4902/2009].

[2] Jestliže se dědic neznámý, případně dědic neznámého pobytu, v důsledku postupu ve smyslu § 468 obč. zák. neúčastnil původního dědického řízení, nepromlčí se právo tohoto dědice (je-li potomkem zůstavitele) dovolat se podle § 479 obč. zák. neplatnosti závěti zůstavitele, dokud neuplyne rok po tom, kdy se o svém v úvahu přicházejícím dědickém právu dozvěděl. Tento závěr nic nemění na promlčitelnosti práva oprávněného dědice na vydání dědictví; s tříletou promlčecí dobou, jejíž počátek se pojí s právní mocí usnesení o dědictví (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2009, sp. zn. 21 Cdo 2559/2008, uveřejněný v časopise Soudní judikatura, č. 7, ročník 2010, pod č. 105).

[3] Právo na vydání dědictví podle § 485 obč. zák. však nemá ten, kdo se účastnil původního řízení o dědictví, byť by i byl zkrácen na svém dědickém právu; nápravy se totiž tato osoba, na rozdíl od v původním dědickém řízení opomenutého dědice, může domáhat cestou řádných, případně mimořádných opravných prostředků (odvolání, dovolání, žaloba na obnovu řízení, žaloba pro zmatečnost) [rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 26. 10. 1983, sp. zn. 10 Co 321/83, uveřejněný pod č. 44/1986 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 44/1986“), rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 980/2007, usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 4902/2009].

[4] Zřízení věcného břemena na základě závěti nelze považovat za podmínku ve smyslu § 478 obč. zák.; jde o ustanovení dědice k výkonu práva odpovídajícího věcnému břemenu, jež má váznout na nemovitosti, kterou zdědí jiný dědic (srov. rozsudek bývalého Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. 8. 1991, sp. zn. 4 Cz 56/91).

[5] Věřitel může s úspěchem odporovat dohodě o vypořádání dědictví schválené pravomocným usnesením o dědictví, kterou dlužník (jako dědic) uzavřel v úmyslu zkrátit své věřitele, jsou-li pro vyslovení odporovatelnosti splněny všechny předpoklady uvedené v § 42a obč. zák. Vyhověním odpůřčí žalobě získá věřitel právo uspokojit svou pohledávku z majetku, který nabyl na základě vůči němu právně neúčinné dohody o vypořádání dědictví někdo jiný než povinný dlužník [rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 5. 2012, sp. zn. 21 Cdo 4369/2010, uveřejněný pod č. 103/2012 Sbírky soud-

ních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 103/2012“), rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 4. 2013, sp. zn. 21 Cdo 662/2012, uveřejněný v časopise Soudní judikatura, č. 5, ročník 2014, pod č. 50, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 4. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3400/2013, uveřejněný pod č. 87/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 87/2014“).

[6] Třiletá lhůta, v níž je možné podle § 42a obč. zák. odporovat dlužníkově dohodě o vypořádání dědictví, běží ode dne právní moci usnesení vydaného v řízení o dědictví, kterým byla tato dohoda o vypořádání dědictví schválena (rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 662/2012).

č. 150

23. V takto ustavených judikatorních poměrech budiž pro poměry dané věci především řečeno, že:

[1] Opomenutí neopomenutelného dědice dovolat se relativní neplatnosti závěti (dále jen „opomenutí“) je nepochybně právním úkonem a jako takové je (obecně vzato) způsobilým předmětem odpůrčí žaloby ve smyslu § 235 odst. 1 insolvenčního zákona; to platí bez zřetele k tomu, zda takové opomenutí lze definovat jako právní úkon bez přiměřeného protiplnění (§ 240 insolvenčního zákona).

[2] Úspěch odpůrčí žaloby (určení, že opomenutí je neúčinné) však nepřináší majetkové podstatě dlužníka žádný majetkový prospěch. To, že opomenutí dlužníka – neopomenutelného dědice je neúčinné (že se k němu v insolvenčním řízení nepřihlíží), totiž samo o sobě nezpůsobuje neplatnost závěti; k tomu je stále (i po vyslovení neúčinnosti opomenutí) zapotřebí dovolat se relativní neplatnosti závěti vůči ostatním (všem) účastníkům tohoto právního úkonu [srov., *mutatis mutandis*, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2007, sp. zn. 21 Cdo 948/2006, uveřejněný pod č. 97/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 97/2007“)].

[3] Ani tam, kde by bylo doloženo, že k tomu oprávněná osoba se dovolala relativní neplatnosti závěti (což je v intencích R 97/2007 možné i mimosoudní cestou), však úspěch odpůrčí žaloby (určení, že opomenutí je neúčinné) nezakládá právo insolvenčního správce [coby osoby, jež se prohlášením konkursu stala osobou s dispozičním oprávněním místo dlužníka – neopomenutelného dědice; § 229 odst. 3 písm. c), § 246 odst. 1 insolvenčního zákona] domáhat se vydání dědictví podle § 485 obč. zák. po žalované. Dlužník (byť by i byl zkrácen na svém dědickém právu coby neopomenutelný dědic) se totiž účastnil dědického řízení (na rozdíl od osob uvedených v § 468 obč. zák.); srov. opět R 44/1986, rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 980/2007 a usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 4902/2009.

[4] Dlužník, jenž byl coby jediný syn zůstavitele neopomenutelným dědicem ze zákona v první dědické skupině (společně se žalovanou jako manželkou zůstavitele) [srov. § 473 odst. 1 obč. zák. ve spojení s § 479

obč. zák.], byl v situaci, kdy zůstavitel pořídil závět', také závětním dědicem (§ 477 odst. 1 obč. zák.). Osoba, kterou zůstavitel ustanovil závětí k výkonu práva odpovídajícího věcnému břemeni, jež má váznout na nemovitosti, kterou zdědí jiný dědic, je (totiž) v rozsahu tohoto práva dědicem ze závětí (a jako taková též účastníkem dědického řízení) [srov. opět rozsudek bývalého Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Cz 56/91]. Shodně se k této otázce vyslovuje literatura (srov. dílo: ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník I. § 1–459. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 924–925) i starší judikatura (srov. Zhodnocení rozhodování soudů a státních notářství s uplatňováním ustanovení novelizovaných v roce 1982, projednané občanskoprávním kolegiem bývalého Nejvyššího soudu SSR ze dne 22. května 1985, Cpj 13/85, uveřejněné pod č. 50/1985 Sb. rozh. obč., s. 270).

[5] Jako dědic ustanovený předmětnou závětí k výkonu práva odpovídajícího věcnému břemeni (zatěžujícímu rodinný domek) se dlužník dědického řízení též účastnil, což dokládá obsah dědickým soudem schválené dohody (dědiců) o vypořádání dědictví. Podle ní dlužník spolu s manželkou (I. Č.) přijal od manželky zůstavitele (E. Č.) coby nyní jediné vlastnice rodinného domku práva a povinnosti plynoucí z věcného břemene, které jim zřídila. Nepříléhavý je v daných souvislostech poukaz žalobce na to, že věcné břemeno nebylo zřízeno závětí, ale samostatnou smlouvou, kterou uzavřela dovolatelka jako jediná vlastnice nemovitosti nabyté děděním s dlužníkem jako oprávněným z věcného břemene, a „z logiky věci“ tedy vzniklo až poté, co dovolatelka nabyla celé dědictví. Ve skutečnosti šlo (jak plyne ze zjištění týkajících se usnesení dědického soudu z 31. 12. 2012) o dohodu (závětních) dědiců o vypořádání dědictví, schválenou dědickým soudem (§ 482 obč. zák.), nikoli o dohodu uzavíranou (až) poté, co dovolatelka nabyla celé dědictví.

[6] S přihlédnutím k tomu, že dědictví po zůstaviteli bylo vypořádáno (ve smyslu § 482 obč. zák.) dědickým soudem schválenou dohodou závětních dědiců (včetně dlužníka), by určení, že opomenutí je neúčinné, mohlo mít (v případě, že by se k tomu oprávněná osoba též dovolala relativní neplatnosti závětí) vliv na rozsah majetkové podstaty dlužníka, jen kdyby byla současně vyslovena neúčinnost dědickým soudem schválené dohody dědiců o vypořádání dědictví. Není totiž pochyb o tom, že taková dohoda (byť pravomocně schválená dědickým soudem) může být předmětem odpůří žaloby podle insolvenčního zákona, stejně jako mohla být předmětem odpůří žaloby podle § 42a obč. zák. Jinak řečeno, odpůří žalobou podle insolvenčního zákona může insolvenční správce s úspěchem odporovat dohodě o vypořádání dědictví schválené pravomocným usnesením o dědictví, jestliže dlužník (jako dědic) jejím uzavřením naplnil některou ze skutko-

vých podstat neúčinnosti ve smyslu § 240 až § 242 insolvenčního zákona. Tím, že by insolvenční soud vyhověl odpůřčí žalobě, jejímž předmětem byla (i) dědickým soudem schválená dohoda dědiců o dědictví, by insolvenční správce získal právo domáhat se toho, aby do majetkové podstaty byl vydán majetek (nebo náhrada za něj), který nabyt na základě neúčinné dohody o vypořádání dědictví někdo jiný než (insolvenční) dlužník (srov. opět R 103/2012 a R 87/2014).

č. 150

[7] Pro posouzení důvodnosti nároku uplatněného odpůřčí žalobou je významné také to, zda předmětná závěť vskutku mohla být účinně zpochybněna tím, že by se dlužník dovolal její relativní neplatnosti (s poukazem na § 479 obč. zák.), tedy to, zda dlužník byl (coby jediný syn zůstavitele) závětí vskutku opomenut na svém dědickém podílu. Judikatura Nejvyššího soudu je ustálena v závěru, že při určení výše dědického podílu dědice neopomenutelného podle § 479 obč. zák. se vychází z počtu dědiců, kteří tvořili v době smrti zůstavitele první dědickou skupinu (§ 473 obč. zák.) a kterým by dědictví připadlo, kdyby zůstavitel nepořídil závěť; to platí i tehdy, odmítnou-li dědictví, nepřihlíží-li se k nim vzhledem k neznámému místu jejich pobytu, jsou-li dědici nezpůsobilí, byli-li (platně) vyděděni nebo postupuje-li soud v řízení o dědictví bez zřetele na tyto dědice (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2012, sp. zn. 21 Cdo 3977/2010, uveřejněné pod č. 19/2013 Sb. rozh. obč.).

[8] Pro posouzení, zda zletilý syn zůstavitele, jehož zůstavitel ustanovil závětí pouze k výkonu práva odpovídajícího věcnému břemeni, jež má váznout na nemovitosti, kterou zdědí jiný dědic, byl ve smyslu § 479 obč. zák. závětí opomenut na svém dědickém podílu ze zákona, je určující poměr hodnoty práva odpovídajícího věcnému břemeni a hodnoty jedné poloviny dědického podílu, jenž by tomuto dědici připadl, kdyby zůstavitel nepořídil závěť. V daném případě tvořili v době smrti zůstavitele první dědickou skupinu žalovaná (coby manželka zůstavitele) a dlužník (coby jediný syn zůstavitele). Podle dovoláním nezpochybněného zjištění obou soudů činila čistá hodnota dědictví částku 3 251 550 Kč. V souladu s § 479 obč. zák. byl dlužník coby zletilý potomek zůstavitele neopomenutelným dědicem v rozsahu jedné poloviny jeho dědického podílu ze zákona, čemuž odpovídá dědictví v hodnotě 812 887,50 Kč. Jako závětnímu dědici připadlo dlužníku dědictví v hodnotě 960 000 Kč (tato částka odpovídá hodnotě jedné ideální poloviny práva odpovídajícího věcnému břemeni zřízeného závětí dlužníku a jeho manželce a oceněného částkou 1 920 000 Kč). Jinak řečeno, hodnota dědictví, jež měla dlužníku připadnout podle závěti (a jež mu na základě dohody dědiců i připadla), je vyšší než hodnota jedné poloviny jeho dědického podílu ze zákona. Odvolací soud pochybil právě v tom, že právo odpovídající věcnému břemeni (jež má váznout na rodinném dom-

ku), k jehož výkonu zůstavitel dlužníka (a jeho manželku) závětí ustanovil, nepovažoval (nesprávně) za hodnotu, kterou dlužník nabytí děděním (ze závěti). Srov. k tomu opět rozsudek bývalého Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 4 Cz 56/91. Dlužník tedy není (a nebyl) nositelem práva dovolat se relativní neplatnosti závěti, jelikož není opomenutým dědicem ve smyslu § 479 obč. zák. (závěť není z tvrzeného důvodu neplatná). Neměl-li dlužník právo dovolat se relativní neplatnosti závěti ve smyslu § 40a obč. zák., ve spojení s § 479 obč. zák., pak zde nebylo (není) ani „opomenutí dlužníka“, jehož neúčinnost by mohla být vyslovena na základě podané odpůrčí žaloby.

24. Odvolací soud tedy ve věci rozhodl nesprávně. Vzhledem k tomu, že dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možné o věci rozhodnout, Nejvyšší soud napadené rozhodnutí změnil [§ 243d písm. b) o. s. ř.] v tom duchu, že rozsudek insolvenčního soudu se potvrzuje. To platí včetně výroku o nákladech řízení, jejichž specifikace v rozsudku insolvenčního soudu odpovídá obsahu spisu, přičemž mimosmluvní odměna ve výši 3 100 Kč za jeden úkon právní služby vychází (správně) z toho, že incidenční spor o odpůrčí žalobě (o určení neúčinnosti právního úkonu dlužníka) je ve smyslu § 9 odst. 4 písm. c) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), v rozhodném znění, sporem ve věcech rozhodovaných v insolvenčním nebo obdobném řízení, u kterého se považuje za tarifní hodnotu částka 50 000 Kč (srov. dále § 7 bod 5. advokátního tarifu).

Č. 151

č. 151

Zmírnění křivd (restituce), Církev (náboženská společnost), Zemědělská půda § 7 odst. 1 písm. a) zákona č. 428/2012 Sb.

Funkční souvislost ve smyslu § 7 odst. 1 písm. a) zákona č. 428/2012 Sb. nelze dovozovat pouze z toho, že nemovitě věci měly historicky souvislost vlastnickou (právní), spotřební, popřípadě prostorovou.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 7. 2017, sp. zn. 28 Cdo 2546/2017, ECLI:CZ:NS:2017:28.CDO.2546.2017.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 31. 1. 2017, sp. zn. 19 Co 2476/2016.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Jindřichově Hradci (po připuštění změny petitu žaloby) rozhodl rozsudkem ze dne 8. 11. 2016, č. j. 6 C 75/2016-151, tak, že žalovaná „vydává“ žalobkyni „pozemky KN parc. č. 2946/4 a parc. č. 2947 v k. ú. S.“ (výrok I.), že pokud se žalobkyně „domáhá vydání též pozemku KN st. parc. č. 312, jehož součástí je stavba bez č.p./č.e. zem. stav. v k. ú. S., tak v této části se žaloba zamítá“ (výrok II.), a žalované uložil povinnost zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení částku 3 720 Kč k rukám zástupce žalobkyně JUDr. J. K., Ph.D. Soud prvního stupně tímto rozsudkem rozhodl o žalobě na nahrazení projevu vůle žalované k vydání označených nemovitých věcí podle § 10 odst. 4 zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů, ve znění nálezu Ústavního soudu uveřejněného pod č. 177/2013 Sb. (dále jen „zákon č. 428/2012 Sb.“). Vyšel přitom ze zjištění, že právní předchůdkyně žalobkyně Římskokatolická farnost ve S. byla od roku 1884 vlastnící 58 pozemků soustředěných kolem fary, vesměs tvořících zemědělskou usedlost (šlo o pole, louky, lesy, rybníky, pastviště a zahrady, mezi nimiž byly i pozemky, jejichž vydání se žalobkyně domáhá). Na těchto nemovitostech tvořících funkčně související celek bylo zemědělsky hospodařeno (výnosy byly užívány na hrazení nákladů a provoz fary). Rozhodnutím Okresního národního výboru v J. H. o výkupu ze dne 14. 3. 1949 byly právní předchůdkyni žalobkyně nemovitosti odňaty bez náhrady postupem podle zákona č. 46/1948 Sb., o nové

č. 151

pozemkové reformě, a přešly tak na stát. Původnímu pozemku PK parc. č. 2946 (louka) odpovídá pozemek KN parc. č. 2946/4 (ostatní plocha, jiná plocha), pozemku PK parc. č. 2947 (louka) pozemek KN parc. č. 2947 (ostatní plocha, jiná plocha) a pozemku PK parc. č. 312 (stavební parcela), jejímž příslušenstvím byla stodola, odpovídá pozemek KN parc. č. 312 (zastavěná plocha a nádvoří), jehož součástí je stavba bez č. p. / č. e. (zemědělská stavba), kterou žalovaná pronajala smlouvou o nájmu nebytových prostor ze dne 1. 6. 2010 Městu S. Dále soud prvního stupně zjistil, že žalobkyně řádně a včas vyzvala žalovanou k vydání označených nemovitých věcí dne 10. 9. a 12. 9. 2013, avšak k uzavření dohody nedošlo. Pokud žalobkyně uplatnila původně nárok na vydání označených nemovitých věcí u Státního pozemkového úřadu, pak tento návrh byl zamítnut pravomocným rozhodnutím tohoto správního orgánu ze dne 23. 7. 2015 s odůvodněním, že se nejedná o nemovitosti zemědělské. Soud prvního stupně dovodil, že žalobkyně je oprávněnou osobou podle § 3 písm. b) zákona č. 428/2012 Sb., že žalovaná je osobou povinnou podle § 4 písm. c) tohoto zákona, jelikož Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových je oprávněn hospodařit s označenými nemovitými věcmi, a že žalobkyni byly nemovitosti odňaty způsobem uvedeným v § 5 písm. a) téhož zákona. Dospěl k závěru, že žaloba na nahrazení projevu vůle žalované k vydání označených nemovitých věcí je důvodná ohledně pozemků KN parc. č. 2946/4 a parc. č. 2947 v k. ú. S., neboť spolu funkčně souvisely a souvisely i s dalšími nemovitými věcmi vedenými v knihovni vložce č. 5 pozemkové knihy, neboť tvořily funkčně související celek v podstatě zemědělských nemovitostí, lhostejno, zda spolu bezprostředně souvisely či nikoli a zda „na nich hospodařila církev či pachtýři při výnosech užitých na hrazení nákladů a provoz strmilovské fary“. Je tak naplněna předpokládaná funkční souvislost podle § 7 odst. 1 písm. a) zákona č. 428/2012 Sb., neboť nerozhoduje jen současný stav, ale i doba vzniku křivdy v roce 1949, kdy povaha a charakter předmětného církevního majetku jako komplexu zemědělské usedlosti byly zřejmé. Ohledně pozemku KN parc. č. 312, jehož součástí je stavba bez č. p. / č. e. (zemědělská stavba), soud prvního stupně žalobu zamítl s odůvodněním, že na rozdíl od pozemkového úřadu má za to, že tento pozemek je pozemkem zemědělským, a žalobkyně se jeho vydání může domáhat jen v řízení podle části páté občanského soudního řádu.

2. K odvolání obou účastnic Krajský soud v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 31. 1. 2017, č. j. 19 Co 2476/2016-181, rozsudek soudu prvního stupně ve výroku II. potvrdil (výrok I.), ve výroku I. jej změnil tak, že žalobu, aby žalovaná vydala žalobkyni pozemky KN parc. č. 2946/4 a parc. č. 2947 v k. ú. S., zamítl (výrok II.), a rozhodl, že žalobkyně je povinna zaplatit žalované na náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů částku 2 100 Kč (výrok III.). Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, neztotožnil se však s jeho závěrem o existenci funkční souvislosti předmětných pozemků s jinými nemovitými věcmi vlastněnými žalobkyní nebo s nemovitými věcmi vydávanými [§ 7

odst. 1 písm. a) zákona č. 428/2012 Sb.]. S odkazem na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2013, sp. zn. 28 Cdo 1758/2013, na rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 11. 2016, sp. zn. 4 Co 149/2016, a na Důvodovou zprávu k zákonu č. 428/2012 Sb. (v níž se zdůrazňuje snaha o zachování či znovuoobnovení „funkčních celků“, např. funkční souvislost stavby a pozemku pod ní, stavby a bezprostředně souvisejícího pozemku nezbytného pro její provoz, popř. stav umístění nemovitosti v rámci jiného pozemku, a na odstranění chyb ve výčtovém zákoně č. 298/1990 Sb.) dovodil, že funkční souvislost představuje takový vztah dvou věcí, kdy jedna věc v podstatě umožňuje druhé plnit její funkci, takže ekonomická a užitná hodnota jedné věci oddělením od druhé věci je podstatně snížena, a že funkční souvislost nemůže být odvozována z toho, že v rozhodném období existovala vlastnická jednota pozemků (v takovém případě se jedná o souvislost právní – vlastnickou), a ani z toho, že vlastník pozemků používal (či používá) výnosy z hospodaření na nich ke stejnému účelu (v takovém případě se jedná o souvislost spotřební). Taktéž územní blízkost či sousední poloha nemovitostí nezakládá sama o sobě funkční souvislost, neboť i sousedící pozemky mohou být hospodářsky zhodnocovány rozdílně a vzájemně nezávisle. Funkční souvislost nelze zaměňovat ani s pojmem knihovního tělesa ve smyslu § 3 zákona č. 95/1871 ř. z., o zavedení obecného zákona o pozemkových knihách. Odvolací soud proto shledal důvodnou námitku žalované, že v řízení nebyla prokázána funkční souvislost předmětných pozemků ve smyslu § 7 odst. 1 písm. a) zákona č. 428/2012 Sb., přičemž žalobkyně netvrdila žádné dostatečně konkrétní skutečnosti, které by opodstatňovaly jejich vydání; žádné nové skutečnosti neuvedla ani přes výzvu odvolacího soudu či při jednání u tohoto soudu. Odvolací soud proto dospěl – na rozdíl od soudu prvního stupně – k závěru, že žaloba na nahrazení projevu vůle není podle tohoto ustanovení důvodná a že nebyla ani splněna podmínka uvedená v § 7 odst. 1 písm. b) téhož zákona, neboť v řízení nebylo tvrzeno ani zjištěno, že by předmětné pozemky sloužily žalobkyni, resp. jejímu právnímu předchůdci, k duchovním, pastoračním, charitativním, zdravotnickým, vzdělávacím nebo administrativním účelům nebo jako obydlí duchovních. Z těchto důvodů změnil odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně ve výroku I. tak, že žalobu zamítl, a ve výroku II. jej potvrdil z důvodu, že ani ohledně pozemku KN parc. č. 312 nebyla splněna podmínka uvedená v § 7 odst. 1 písm. a) či písm. b) zákona č. 428/2012 Sb., tedy bez ohledu na to, zda budova stojící na tomto pozemku je nemovitostí zemědělskou, či nezemědělskou.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Rozsudek odvolacího soudu napadla žalobkyně dovoláním (směřujícím proti jeho výrokům I. a II.), jehož přípustnost ve smyslu § 237 o. s. ř. dovozu-

je z toho, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, „zda v případě komplexní zemědělské usedlosti existující k roku 1949 platilo, že jednotlivé pozemky tuto zemědělskou usedlost tvořící spolu funkčně souvisely“, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, přičemž uplatnila dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. Žalobkyně především připomněla, že předmětem žaloby učinila tři pozemky, které z historického hlediska tvořily součást komplexu zemědělské usedlosti ve vlastnictví její právní předchůdkyně Římskokatolické farnosti ve S., že tato usedlost byla knihovně zapsána v knihovně vložce č. 5 pozemkové knihy pro katastrální území S., že větší část tohoto původního komplexu jí byla vydána povinnými osobami v jiných řízeních a že list vlastnictví v tomto katastrálním území (LV č. 188) čítá v současné době 47 pozemků v jejím vlastnictví. Z povahy věci tedy podle jejího názoru vyplývá, že všechny pozemky tvořící zemědělskou usedlost byly historicky využívány jako jeden hospodářský celek, přesto však odvolací soud uzavřel, že pozemky nesplňují znak tzv. funkční souvislosti [§ 7 odst. 1 písm. a) zákona č. 428/2012 Sb.], a toto ustanovení tedy interpretoval tak, že pozemky tvořící jeden zemědělský hospodářský celek spolu v minulosti funkčně nesouvisely, tj. měly navzájem ne-souvisějící funkci, s čímž dovolatelka nesouhlasí. Namítá, že funkční souvislost („věc ... souvisela s nemovitou věcí, kterou oprávněná osoba vlastní“) je neurčitým právním pojmem, přičemž jeho aplikace závisí na odborném posouzení v každém jednotlivém případě, a že Nejvyšší soud v rozsudku sp. zn. 28 Cdo 945/2016 připomněl důležité interpretační vodítko, podle kterého při interpretaci restitučního zákonodárství je třeba k oprávněným osobám přistupovat co nejvstřícněji, přičemž případné legislativní nedůslednosti nemohou jít k tíži restituentům, a že zavádě-li restituční předpis pochybnostem, zda na jeho základě má být křivda napravena, je na místě k jejímu odčinění přikročit, a to zvláště za situace, v níž náklady této nápravy nese pouze stát. Odvolací soud ovšem zaujal extrémně restriktivní vymezení pojmu funkční souvislost a navíc odkázal na rozsudek dovolacího soudu, jehož závěry na danou věc nedopadají. Přitom však zákon č. 428/2012 Sb. poskytující zmírnění křivd způsobených totalitním režimem (zásada *ex favore restitutionis*) vztah funkční souvislosti neomezuje jen na vztah mezi stavbou a pozemkem, ale i na vztah mezi jakoukoliv věcí (včetně movité věci) a nemovitou věcí ve vlastnictví oprávněné osoby nebo jí vydávané. Taktéž Důvodová zpráva k tomuto zákonu uvádí, že cílem je zachovat stávající funkční celky a plně obnovit ty funkční celky, které v rámci původního majetku registrovaných církví a náboženských společností existovaly a byly totalitním režimem narušeny. Závěry odvolacího soudu, že v daném případě je dána souvislost spotřební, prostá územní blízkost či sousední poloha, však neoslabují existenci historické funkční souvislosti, ale naopak ji umocňují. Dovolatelka navrhla, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

III. Přípustnost dovolání

4. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2014. Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníci řízení – žalobkyní) v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), řádně zastoupenou advokátem, a že jde o rozhodnutí, proti kterému je dovolání přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva [zda v případě souboru nemovitých věcí, které měly historicky souvislost vlastnickou (právní), spotřební, případně prostorovou (kdy rozsáhlý nemovitý majetek sloužil k zabezpečení potřeb farnosti)], je, či není naplněna podmínka funkční souvislosti ve smyslu § 7 odst. 1 písm. a) zákona č. 428/2012 Sb., která v rozhodování dovolacího soudu nebyla dosud vyřešena, přezkoumal rozsudek odvolacího soudu v napadených výrocích ve smyslu § 242 o. s. ř. bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání žalobkyně není opodstatněné.

č. 151

IV. Důvodnost dovolání

5. Nesprávné právní posouzení věci, které dovolatelka uplatňuje jako důvod dovolání [§ 241a odst. 1 o. s. ř.], může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

6. Zákon č. 428/2012 Sb., ve znění nálezu Ústavního soudu uveřejněného pod č. 177/2013 Sb., stanoví v § 1, že upravuje zmírnění některých majetkových křivd, které byly spáchány komunistickým režimem církvím a náboženským společenstvem, které jsou ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona státem registrovanými církvemi a náboženskými společnostmi podle jiného právního předpisu (dále jen „registrované církve a náboženské společnosti“), v období od 25. února 1948 do 1. ledna 1990 (dále jen „rozhodné období“) a vypořádání majetkových vztahů mezi státem a registrovanými církvemi a náboženskými společnostmi.

7. Podle § 7 odst. 1 tohoto zákona povinná osoba podle § 4 písm. c) a d) vydá oprávněné osobě nemovitou věc ve vlastnictví státu, která náležela do původního majetku registrovaných církví a náboženských společností a stala se předmětem majetkové křivdy, kterou utrpěla oprávněná osoba nebo její právní předchůdce v rozhodném období v důsledku některé ze skutečností uvedených v § 5, pokud a) funkčně souvisela nebo souvisí s nemovitou věcí, kterou oprávněná osoba vlastní, nebo která se vydává podle tohoto zákona, nebo b) oprávněné osobě nebo

jejímu právnímu předchůdci v rozhodném období sloužila k duchovním, pastoračním, charitativním, zdravotnickým, vzdělávacím nebo administrativním účelům nebo jako obydlí duchovních.

č. 151

8. Zákon č. 428/2012 Sb. pojem funkční souvislosti nedefinuje. Tento pojem se vyskytuje např. v § 3 odst. 3 zákona č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách, v § 332 a § 335 zákona č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, a především v § 11a odst. 11 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o půdě“), jenž stanoví, že je-li oprávněná osoba vlastníkem nebo spoluvlastníkem stavby, která je nemovitostí, lze jí mimo veřejnou nabídku převést do vlastnictví pozemek, na kterém je tato stavba umístěna, i pozemek, jestliže s touto stavbou funkčně souvisí. Z této úpravy v zákoně o půdě je sice podle názoru Nejvyššího soudu zjevné, že funkční souvislost dopadá na širší okruh nemovitostí než pouze na pozemky pod stavbami, což plyne např. i z jeho rozsudku ze dne 9. 10. 2013, sp. zn. 28 Cdo 1758/2013 (v němž dospěl k závěru, že „pozemek funkčně souvisí se stavbou ve vlastnictví nebo spoluvlastnictví oprávněné osoby nebo jejího právního nástupce, do jejichž vlastnictví lze funkčně související pozemek převést mimo veřejnou nabídku podle § 11a odst. 11 zákona č. 229/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, jestliže by hospodářský provoz stavby byl bez pozemku ve své podstatě vyloučen“), jedná se však o úpravu týkající se funkční souvislosti mezi stavbou a pozemky.

9. V Důvodové zprávě k zákonu č. 428/2012 Sb. se uvádí, že „ustanovení § 7 umožňuje vydání věcí z původního majetku registrovaných církví a náboženských společností ostatními povinnými osobami (než uvedenými v § 6 zákona). Cílem je zachovat stávající funkční celky a plně obnovit ty funkční celky, které v rámci původního majetku registrovaných církví a náboženských společností existovaly a byly totalitním režimem narušeny. Odstavec 1 upravuje vydání nemovitostí, které jsou ve vlastnictví státu a staly se předmětem majetkové křivdy v důsledku některé ze skutečností uvedených v § 5, a zároveň funkčně souvisejí s nemovitou věcí, kterou oprávněná osoba nebo její právní předchůdce vlastní, nebo která se vydává podle tohoto zákona. Ustanovení se rovněž týká nemovitostí, které v rozhodném období sloužily k duchovním, pastoračním, charitativním, zdravotnickým, vzdělávacím nebo administrativním účelům nebo jako obydlí duchovních. Nemovitou věcí funkčně související s majetkem, který oprávněná osoba vlastní, je především pozemek pod stavbou a pozemek, který bezprostředně souvisí se stavbou a je podmínkou jejího provozu, anebo nemovitá věc umístěná na pozemku ve vlastnictví oprávněné osoby. Např. zákon č. 298/1990 Sb. převedl na oprávněné osoby souvislé celky nemovitostí; v důsledku aplikace výtčové metody však došlo k nemalému počtu chyb, a nebyly tak vydány např. pozemky pod vydávanými budovami, zahrady uprostřed klášterních komplexů atd.“. Dále je v Důvodové zprávě uvedeno, že „hodnotu majetku vydávaného podle § 7 je

velmi obtížné až nemožné vyčíslit, neboť tento majetek nebyl v evidencích samotných registrovaných církví a náboženských společností rozlišen a dnes ho nelze identifikovat“, a že „vzhledem k tomu, že se jedná o majetek určený pouze pro ne hospodářské účely, nejedná se o majetek velkého rozsahu“.

10. Odborná literatura (srov. CHOCHOLÁČ, A. In JÄGER, P., CHOCHOLÁČ, A. Zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi: Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2015, dostupný též v systému ASPI) zaujala k § 6 a § 7 tohoto zákona názor, že „na rozdíl od vydání nemovitých věcí Státním pozemkovým úřadem a Lesy ČR musí být pro vydání nemovité věci dalšími povinnými osobami splněny dodatečné podmínky. Úmysl zákonodárce zde směřoval k omezení rozsahu vydávaných nemovitých věcí oproti § 6. To musí být důležité interpretační vodítko při výkladu některých obecných pojmů v tomto ustanovení obsažených (funkční souvislost, administrativní účel apod.). Pokud by totiž měly být oprávněným osobám vydány všechny věci z původního majetku registrovaných církví a náboženských společností, se kterým hospodáří povinné osoby uvedené v § 4 písm. c) a d), nebylo by důvodu pro existenci samostatného § 7. Naopak rozsah vydávaných movitých věcí je oproti § 6 širší“. K otázce funkční souvislosti byl v tomto komentáři zaujat názor, že „bude muset být řešena v každém jednotlivém případě a že důkazní břemeno je v tomto ohledu podle § 9 odst. 1 písm. c) a § 10 odst. 1 písm. c) na straně oprávněných osob. Některé případy by měly být nesporné, např. pozemky pod stavbami, pozemky přístupových cest ke stavbám apod. Podobně je zřejmá vzájemná funkční souvislost budov, včetně hospodářských, a pozemků v klášterním areálu. U kostelů by měla být nesporná funkční souvislost přilehlé zahrady, hřbitova či fary, která by však prioritně měla být vydávána podle § 7 odst. 1 písm. b) jako obydlí duchovních. Prostorová souvislost sama o sobě funkční souvislost neprokazuje. Totéž platí pro právní souvislost danou tím, že nemovitosti tvořily v pozemkové knize jedno knihovní těleso. Knihovní těleso bylo obvykle tvořeno nemovitostmi, které byly ve vlastnictví jednoho vlastníka v daném katastrálním území. Nebyly zcela právně samostatné, neboť zastavit bylo možné jen knihovní těleso jako celek. Právní nesamostatnost však nelze považovat za hospodářskou (funkční) nesamostatnost. To, že spolu nemovitosti mají souviset hospodářsky (funkčně), nebylo podmínkou toho, aby tvořily jedno knihovní těleso. Vlastník také mohl kdykoliv nějakou nemovitost odepsat a vytvořit z ní samostatné knihovní těleso. Souvislost je tedy právní, nikoli funkční. Jako jedno knihovní těleso mohly být např. vedeny zemědělské pozemky, hostinec, pivovar, pec, skladiště dynamitu, cihelna, rašeliniště, továrna, pila, lékárna, sušárna, klášter apod., jejichž funkce byly značně odlišné. Lze uzavřít, že funkční souvislost představuje takový vztah dvou věcí, kdy jedna věc v podstatě umožňuje druhé plnit její funkci. Ve vztahu funkční souvislosti je ekonomická a užitná hodnota jedné věci oddělením od druhé věci podstatně snížena. Může se jednat jak o vztah oboustranné závislosti, kdy ani jedna z věcí

nemůže samostatně plnit řádně svou funkci, tak o vztah jednostranné závislosti, kdy jedna věc může plnit svou funkci samostatně, zatímco druhá nikoli“.

č. 151

11. Taktéž v další komentářové literatuře (srovnej KRÍŽ, J. In KRÍŽ, J., VALEŠ, V. Zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi: Komentář. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 193) se uvádí, že funkčně související věci jsou věci tvořící společně jeden funkční celek, např. stavba s okolními pozemky a přístupovou cestou, areál kláštera apod. a že funkční souvislost se posuzuje ve vztahu ke skutečné funkci daných věcí, a neomezuje se proto pouze například na bezprostřední sousedství. Ve vztahu k restituci tělovýchovného zařízení je v tomto komentáři poukazováno na nálezný sp. zn. II. ÚS 78/98, v němž Ústavní soud dovodil, že „celé tělovýchovné nebo sportovní zařízení (sportovní areál) tvoří jeden funkční celek bez ohledu na to, že jednotlivé stavby jsou schopny samostatné existence a samostatného plnění určité vymezené funkce. Vycházejí z vlastního účelu sportovního areálu, tj. provozování sportu, je třeba tyto stavby posuzovat jako jeden soubor, neboť zde existuje vzájemná provázanost funkcí mezi jednotlivými objekty“. Autoři komentáře dospívají k tomu, že „posuzování vycházející ze vzájemné provázanosti funkcí jednotlivých věcí se jeví jako nejvhodnější vodítko pro určení funkční souvislosti“.

12. Podmínka funkční souvislosti musí být oprávněnou osobou doložena již ve výzvě k vydání věci [§ 9 odst. 1 písm. c) a § 10 odst. 1 písm. c) zákona č. 428/2012 Sb.]. Nemovité věci, u kterých nebude funkční souvislost prokázána, nemohou být podle § 7 odst. 1 písm. a) téhož zákona vydány.

13. Z Důvodové zprávy k § 7 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb., jakož i z komentářové literatury k tomuto ustanovení, plyne, že předpokládá vydávání pouze omezeného okruhu majetku, a to pro „nehospodářské účely“ a nevelkého rozsahu. Funkční souvislost vydávaných nemovitostí ve smyslu § 7 odst. 1 písm. a) zákona č. 428/2012 Sb. tedy může a i v minulosti mohla vyplývat pouze z jejich skutečné užitné souvztažnosti dané faktickými možnostmi hospodářského využití, a to především s ohledem na jejich stavební či jinou hospodářskou podobu nebo jejich přírodní ráz, což pouze odvozeně může souviset i s jejich vzájemnou polohou v území. Z ekonomického hlediska se tato souvztažnost může projevovat či v minulosti projevovala zpravidla tím, že jedna nemovitost je (byla) předpokladem fungování či řádného využívání nemovitosti jiné vzhledem k jejímu funkčnímu určení, přičemž toto využití je (bylo) bez druhé nemovitosti ztížené nebo nemožné, a oddělením jedné věci od druhé je (byla) jejich ekonomická a užitná hodnota podstatně snížena. Funkční souvislost požadovaných pozemků proto nemůže být odvozována z toho, že v rozhodném období existovala vlastnická jednota odňatých pozemků s jinými pozemky vydanými či vydávanými oprávněné osobě, neboť se nejednalo o souvislost funkční, nýbrž o souvislost právní (vlastnickou), přičemž takovým výkladem by byl popřen rozdíl mezi ustanoveními § 6 a § 7 zákona č. 428/2012 Sb. Funkční souvislost není obdobně dána tím, že vlastník

(právní předchůdce oprávněné osoby) odňatých pozemků používal výnosy z hospodaření na těchto pozemcích ke stejnému účelu jako z dalších již vydaných či vydávaných pozemků, neboť se jednalo o souvislost spotřební, nikoliv funkční. Územní blízkost či sousední poloha pozemků nezakládala sama o sobě jejich funkční souvislost, neboť i sousedící nemovitosti mohou (mohly) být hospodářsky využívány (obhospodařovány) rozdílně a vzájemně nezávisle. Funkční souvislost rovněž nelze zaměňovat s pojetím knihovního tělesa ve smyslu § 3 zákona č. 95/1871 ř. z., o zavedení obecného zákona o pozemkových knihách, a ani se skutečností, že některé pozemky z původního historického církevního majetku byly z geodetického a evidenčního hlediska vedeny odlišně oproti současnému stavu katastru nemovitostí.

14. V posuzované věci žalobkyně v žalobě o nahrazení projevu vůle žalované k vydání označených nemovitých věcí, podané u soudu prvního stupně dne 17. 3. 2016, uvedla, že splnění podmínky funkční souvislosti ve smyslu § 7 odst. 1 písm. a) a § 10 odst. 1 písm. c) zákona č. 428/2012 Sb. osvědčila ve výzvě k vydání nemovitých věcí; z výzvy ze dne 6. 9. 2013 vyplývá (a mezi účastnicemi bylo nesporné), že žalobkyně vyzvala žalovanou k vydání 39 pozemků PK, zapsaných v knihovní vložce 5 pozemkové knihy pro katastrální území S., mezi nimi i pozemku parc. č. 312 se stavbou bez č. p. / č. e., přičemž vztah funkční souvislosti dovozovala z toho, že spolu s pozemkem parc. č. PK (nyní KN 1134/6) „byly součástí jedné pozemkové parcely a tvořily jeden funkční hospodářský celek“, k čemuž předložila výpis z knihovní vložky č. 5 pozemkové knihy. Další výzvou taktéž ze dne 6. 9. 2013 vyzvala žalobkyně žalovanou k vydání 9 pozemků, mezi nimiž byly i pozemky parc. č. 2946 a parc. č. 2947, přičemž funkční souvislost dovozovala z toho, že tyto pozemky funkčně souvisely s vydávanými pozemky PK parc. č. 2939 a parc. č. 2940 v katastrálním území S., neboť byly sousedící a ležící v bezprostřední blízkosti požadovaných pozemků a tvořily jeden funkční hospodářský celek.

15. Dovozuje-li tedy dovolatelka funkční souvislost požadovaných nemovitých věcí z toho, že jak již vydané, tak vydávané a požadované pozemky tvořily společně jediné knihovní těleso, zapsané v knihovní vložce č. 5 pozemkové knihy pro katastrální území S., jakož i z toho, že všechny pozemky tvořící zemědělskou usedlost byly historicky využívány jako jeden hospodářský celek, pak je jednoznačné, že o funkční souvislost ve smyslu § 7 odst. 1 písm. a) zákona č. 428/2012 Sb. se v daném případě nejednalo, neboť šlo jen o souvislost vlastnickou (právní), spotřební či (i) prostorovou.

16. Dovolací soud ze všech uvedených důvodů dospěl k závěru, že v případě souboru nemovitých věcí, které měly historicky souvislost vlastnickou (právní), spotřební, případně prostorovou (kdy rozsáhlý nemovitý majetek sloužil k zabezpečení potřeb farnosti), není naplněna podmínka funkční souvislosti ve smyslu § 7 odst. 1 písm. a) zákona č. 428/2012 Sb.

17. Lze jen dodat, že zákonná úprava citovaného zákona sice preferuje naturální restituci, přesto však zákonodárce zakotvil do zákona u povinných osob uvedených v § 4 písm. c) a d) podmínku funkční souvislosti s jiným nemovitým majetkem vydaným či vydávaným oprávněné osobě, kterou nelze pomíjet. Povinné osoby uvedené v § 4 písm. c) a d) tak nevydávají veškerý majetek, ale pouze ten majetek pro „nehospodářské účely“, kdy by hrozilo, že v důsledku nevydání určité požadované nemovité věci by nemohla jiná věc či jiné věci náležející či vydávané církevnímu subjektu řádně fungovat podle svého funkčního určení. Jak vyjadřuje zákon č. 428/2012 Sb. již ve svém § 1, upravuje zmírnění některých majetkových křivd, a nepředpokládá tedy, že ve všech případech dojde k naturální restituci; pro takové případy přiznává církvím a náboženským společnostem v § 15 finanční náhradu, z níž náhrada pro církev římskokatolickou činí podle odstavce 2 písm. g) částku 47 200 000 000 Kč. Podle Důvodové zprávy k zákonu „suma finančních náhrad určených pro všechny církve a náboženské společnosti představuje náhradu za jejich původní majetek, který se v rozhodném období stal předmětem majetkové křivdy v důsledku některé ze skutečností uvedených v § 5 a nemá být těmto církvím a náboženským společnostem podle tohoto zákona vydán“, přičemž „vyplacení finanční náhrady je jedním z předpokladů, které by dotčeným církvím a náboženským společnostem měly umožnit vytvoření hospodářské základny pro trvale udržitelné samofinancování“.

18. Princip *ex favore restitutionis*, z něhož Ústavní soud již od svých prvních rozhodnutí v restitučních věcech vycházel a jež zdůrazňoval (viz jeho nálezy ze dne 21. 12. 1992, sp. zn. I. ÚS 597/92, ze dne 18. 1. 1996, sp. zn. I. ÚS 154/95, ze dne 23. 10. 2003, sp. zn. I. ÚS 754/01, a ze dne 29. 4. 2010, sp. zn. II. ÚS 2896/09) a na něž dovolatelka poukázala, v dané věci uplatnit nelze, neboť by to bylo proti smyslu a účelu zákona č. 428/2012 Sb., jímž je zmírnění některých majetkových křivd. Snaha o volbu interpretace vstřícné vůči oprávněným osobám totiž nemůže vést k tomu, aby soudy překračovaly zákonný režim majetkového vyrovnání s církvemi. Zakotvení právního rámce pro nápravu historických bezpráví z doby nesvobody bylo úlohou demokraticky konstituovaného zákonodárského sboru; naproti tomu soudy nemohou politickou reprezentací zvolené pojetí nápravy majetkových křivd uzpůsobovat vlastním představám o žádoucí míře kompenzace újmy, již církve a náboženské společnosti v minulosti utrpěly.

19. Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu je správný. Nejvyšší soud proto dovolání žalobkyně, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

Č. 152

Č. 152

Společnost s ručením omezeným

§ 1 odst. 2 o. z., § 206 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., § 207 zákona č. 90/2012 Sb.

Právní úprava převoditelnosti podílu ve společnosti s ručením omezeným není součástí práva upravujícího postavení osob ve smyslu § 1 odst. 2 o. z. Společníci se mohou ve společenské smlouvě odchýlit od pravidla vyjádřeného v § 207 odst. 1 z. o. k. i tak, že převod podílu na jiného společníka zcela vyloučí. Vyloučí-li současně i převod podílu na třetí osobu (§ 208 z. o. k.), bude podíl ve společnosti s ručením omezeným zcela nepřevoditelný.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2017, sp. zn. 29 Cdo 5719/2016, ECLI:CZ:NS:2017:29.CDO.5719.2016.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání společnosti proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 21. 7. 2016, sp. zn. 5 Cmo 163/2016.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci usnesením ze dne 30. 3. 2016, č. j. 23 Cm 396/2015-162, vyslovil neplatnost všech usnesení valné hromady společnosti L., s. r. o., se sídlem v O. (dále jen „společnost“), konané dne 4. 8. 2015 (dále jen „valná hromada“) (výrok I.) a rozhodl o nákladech řízení (výrok II. a III.).

2. Soud prvního stupně vyšel z toho, že:

[1] M. K. (dále jen „dlužnice“) se v důsledku úmrtí P. K. (2. 8. 2010) stala společnicí společnosti, jejíž podíl na základním kapitálu činil 50 % (dále jen „podíl dlužnice“).

[2] Druhým společníkem společnosti byl T. S. (dále jen „druhý společník“); také jeho podíl na základním kapitálu činil 50 %.

[3] Článek III. bod 5 společenské smlouvy společnosti (ve znění z 3. 6. 2014) stanovil, že „společník může převést svůj podíl nebo jeho rozdělenou část na společníka nebo na třetí osobu jen se souhlasem valné hromady“, přičemž „společníci mají přednostní právo na převzetí podílu jiného společníka“.

[4] Dne 16. 8. 2013 podala společnost ke Krajskému soudu v Ostravě – pobočce v Olomouci návrh na vyloučení dlužnice, která podle společnosti zá-

vážným způsobem porušovala své povinnosti; řízení bylo u Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci vedeno pod sp. zn. 23 Cm 216/2013 (dále jen „řízení o vyloučení dlužnice“).

[5] Dne 26. 6. 2014 vydal soudní exekutor Mgr. S. Š. exekuční příkaz č. j. 185 EX 75/14-15, jímž byl postižen podíl dlužnice (dále jen „první exekuční příkaz“).

[6] První exekuční příkaz nabyl právní moci 14. 8. 2014.

[7] Dne 29. 10. 2014 vydal soudní exekutor Mgr. P. J. exekuční příkaz č. j. 129 EX 2166/14-24, jímž byl opětovně postižen podíl dlužnice (dále jen „druhý exekuční příkaz“).

[8] Před zahájením prvního jednání vzala společnost návrh na vyloučení dlužnice zpět s tím, že „její žalobní návrh již nelze dále projednávat, neboť účast M. K. ve společnosti v mezidobí zanikla“.

[9] Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci usnesením ze dne 20. 11. 2014, č. j. 23 Cm 216/2013-150 (ve spojení s usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 10. 2. 2015, č. j. 5 Cmo 3/2015-170), zastavil řízení o vyloučení dlužnice, zavázal dlužnici k náhradě nákladů řízení a vrátil společnosti část zaplaceného soudního poplatku.

[10] Na valnou hromadu nebyla dlužnice pozvána (ani o ní nebyla jinak informována), a proto se jí zúčastnil pouze druhý společník.

[11] Druhý společník se na valné hromadě prezentoval jako jediný společník společnosti, který „je oprávněn vykonávat práva společníka“, s tím, že účast dlužnice ve společnosti zanikla v důsledku vydání prvního, resp. druhého exekučního příkazu k postižení podílu dlužnice.

[12] Valná hromada přijala usnesení o zvýšení základního kapitálu společnosti, usnesení o vyslovení souhlasu s převzetím závazku ke zvýšení dosavadního vkladu společníka, jakož i usnesení o změně společenské smlouvy, resp. o tom, že se společnost podřizuje zákonu č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) [dále též jen „z. o. k.“], jako celku.

[13] Dlužnice podala 11. 12. 2015 návrh na vyslovení neplatnosti všech usnesení přijatých valnou hromadu, majíc za to, že její účast ve společnosti nezanikla.

[14] Usnesením ze dne 22. 9. 2015, č. j. KSBR 38 INS 26213/2014-A-21, Krajský soud v Brně (dále jen „insolvenční soud“) – mimo jiné – zjistil úpadek dlužnice (výrok I.) a ustanovil insolvenční správkyň Mgr. Ing. I. Ch. (výrok II.).

[15] Usnesením ze dne 10. 12. 2015, č. j. KSBR 38 INS 26213/2014-B-7, insolvenční soud – mimo jiné – vzal na vědomí, že schůze věřitelů téhož dne (10. 12. 2015) odvolala z funkce insolvenční správkyň Mgr. Ing. I. Ch., a potvrdila ustanovení nového insolvenčního správce Ing. J. K. (výrok I.).

[16] Usnesením ze dne 28. 12. 2015, č. j. KSBR 38 INS 26213/2014-B-8, insolvenční soud prohlásil na majetek dlužnice konkurs (výrok I.) a rozhodl, že konkurs bude veden jako nepatrný (výrok II.).

[17] Ing. J. K. navrhl (podáním ze dne 23. 2. 2016, které bylo soudu prvního stupně doručeno dne 25. 2. 2016), aby soud pokračoval v řízení vedeném v projednávané věci (čímž se stal účastníkem řízení místo dlužnice).

č. 152

3. Soud prvního stupně nejprve dovodil, že návrh na zahájení řízení o vyslovení neplatnosti usnesení přijatých valnou hromadou byl podán před uplynutím prekluzivních lhůt stanovených pro jeho uplatnění (k tomu odkázal na § 259 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník – dále též jen „o. z.“ – ve spojení s § 191 odst. 1 z. o. k.).

4. Dále konstatoval, že dlužnici svědčí aktivní věcná legitimace, neboť je stále společníci společnosti. Její účast nemohla zaniknout právní mocí prvního či druhého exekučního příkazu po uplynutí lhůty uvedené ve výzvě ke splnění vymáhané povinnosti, protože podíl dlužnice je (byť omezeně) převoditelný. K zániku účasti dlužnice ve společnosti by tedy v souvislosti s prvním či druhým exekučním příkazem mohlo dojít teprve udělením příklepu v dražbě postihnoutého podílu, resp. doručením vyznění o neúspěšné opakované dražbě společnosti (k čemuž soud prvního stupně odkázal na § 320ab odst. 1, 5 a 8 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád) [dále též jen „o. s. ř.“]. K exekuční dražbě postiženého podílu dlužnice však nedošlo, a účast dlužnice ve společnosti proto nadále trvá.

5. Proto, nebyla-li dlužnice na valnou hromadu řádně pozvána, bylo jí zne-možněno se valné hromady účastnit a vykonávat zde svá společnická práva, což odůvodňuje vyslovení neplatnosti usnesení přijatých valnou hromadou. K tomu doplnil, že jsou dány i další důvody pro vyslovení neplatnosti, neboť valná hromada nebyla usnášeníschopná, nehledě na požadavek dvoutřetinové většiny hlasů, které je zapotřebí pro změnu společenské smlouvy.

6. Jako nedůvodnou odmítl soud prvního stupně námitku společnosti, podle níž projednání věci brání překážka věci pravomocně rozhodnuté (s odkazem na řízení vedené pod sp. zn. 23 Cm 216/2013). Řízení o vyloučení dlužnice bylo skončeno bez meritorního rozhodnutí (usnesením o zastavení řízení), a proto nemůže být překážka *rei iudicatae* v poměrech projednávané věci dána.

7. A konečně uvádí-li společnost (s odkazem na § 207 z. o. k.), že v poměrech zákona o obchodních korporacích je podíl společníka vždy převoditelný, přehlíží, že převod podílu na osoby odlišné od společníků společenskou smlouvou vyloučit lze.

8. V záhlaví označeným usnesením Vrchní soud v Olomouci k odvolání společnosti potvrdil usnesení soudu prvního stupně (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

9. Odvolací soud se ztotožnil s výkladem, který podal soud prvního stupně, souhlasil s tím, že účast dlužnice nezanikla, jakož i s tím, že valná hromada neby-

la svolána v souladu se zákonem a společenskou smlouvou, čímž došlo k vážnému zásahu do práv dlužnice. Stran § 207 z. o. k. odvolací soud toliko poznamenal, že „zákonná úprava převodu podílu ... není s těmito závěry v přímém rozporu“.

č. 152

10. Ke společností namítané překážce věci pravomocně rozhodnuté odvolací soud uvedl, že řízení o vyloučení dlužnice má ve vztahu k řízení vedenému v projednávané věci odlišný předmět řízení; již proto nemůže být překážka věci rozsouzené účinně namítána. Nadto řízení o vyloučení dlužnice nebylo skončeno meritorním rozhodnutím, a také proto nejsou soudy vázány tvrzením společnosti o zániku účasti dlužnice v ní.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

11. Proti usnesení odvolacího soudu podala společnost dovolání, opírající jeho přípustnost o § 237 o. s. ř., uplatňující dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. a navrhuje, aby bylo usnesení odvolacího soudu zrušeno a věc byla odvolacímu soudu vrácena k dalšímu řízení.

12. Dovolatelka, odkazující na § 13 o. z., brojí proti závěru odvolacího soudu, podle něhož není námitka překážky věci pravomocně rozhodnuté důvodná. Již v řízení o vyloučení dlužnice soud pravomocně rozhodl, že důvodem, pro který bylo řízení zastaveno, je zánik účasti dlužnice ve společnosti. Proto uložil dlužnici povinnost k náhradě nákladů a tento výrok je pro soudy závazný. Uzavřel-li tedy odvolací soud, že samostatnému posouzení otázky trvání účasti dlužnice ve společnosti nebrání rozhodnutí vydané v řízení o vyloučení dlužnice, odchýlil se od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu (např. od usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 2012, sp. zn. 26 Cdo 3579/2011, které je veřejnosti dostupné – stejně jako ostatní rozhodnutí Nejvyššího soudu vydaná po 1. lednu 2001 – na webových stránkách tohoto soudu; www.nsoud.cz).

13. Dovolatelka má dále za to, že napadené usnesení závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, a sice otázky, zda při splnění podmínek uvedených v § 206 odst. 1 věta druhá z. o. k. zaniká účast společníka ve společnosti s ručením omezeným i v případech, kdy je jeho podíl ve společnosti omezeně převoditelný.

14. Uvádí, že v poměrech zákona o obchodních korporacích musí být každý podíl ve společnosti podle § 207 z. o. k. vždy převoditelný přinejmenším na jiného společníka společnosti. Nemá-li tedy být § 206 odst. 1 věta druhá z. o. k. obsoletní, musí být přijat výklad, podle něhož se právní norma obsažená v tomto ustanovení použije i v případech omezené převoditelnosti podílu.

III.

Přípustnost dovolání

č. 152

15. Nejvyšší soud úvodem poznamenává, že usnesením ze dne 21. 12. 2016, č. j. KSBR 38 INS 26213/2014-B-45, insolvenční soud – mimo jiné – odvolal z funkce insolvenčního správce dlužnice Ing. J. K. (výrok II.), novou insolvenční správkyní ustanovil Mgr. Ing. I. Ch. (výrok III.) a určil, že usnesení je vykonatelné dnem doručení nově ustavené insolvenční správkyni (výrok IV.). Nejvyšší soud proto pokračuje v řízení s Mgr. Ing. I. Ch.

16. Dovolání nesměřuje proti žádnému z usnesení vypočtených v § 238a o. s. ř., a proto může být přípustné pouze podle § 237 o. s. ř., tedy jen tehdy, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

17. První z dovolatelkou předestřených otázek (zda v poměrech projednávané věci byly soudy vázány právním názorem soudu z jiného řízení, v němž soud pravomocně rozhodl o zastavení řízení a dlužnici zavázal k náhradě nákladů řízení) přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. nezakládá.

18. Z judikatury Nejvyššího soudu se podává, že překážku věci pravomocně rozhoduté může založit pouze rozhodnutí soudu ve věci samé (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2013, sp. zn. 29 Cdo 1693/2012, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 9. 2016, sp. zn. 28 Cdo 1214/2016). Rozhodnutí o zastavení řízení (včetně výroku o nákladech řízení) rozhodnutím ve věci samé není a (předběžnému) posouzení otázky zániku účasti dlužnice ve společnosti v projednávané věci nebrání (k tomu srov. například usnesení Ústavního soudu ze dne 31. 1. 2002, sp. zn. IV. ÚS 37/02, jímž byla odmítnuta ústavní stížnost proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 10. 2001, sp. zn. 33 Odo 664/2001, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 9. 2011, sp. zn. 21 Cdo 1166/2010).

19. Dovolání je však přesto přípustné pro řešení dovolatelkou otevřené (a v rozhodování Nejvyššího soudu dosud neřešené) otázky, zda při splnění podmínek uvedených v § 206 odst. 1 větě druhé z. o. k. zaniká účast společníka ve společnosti s ručním omezením i v případech, kdy je jeho podíl ve společnosti omezeně převoditelný.

IV.

Důvodnost dovolání

20. Dovolání však není důvodné.

21. Podle § 206 odst. 1 z. o. k. účast společníka ve společnosti zaniká zamítnutím insolvenčního návrhu pro nedostatek jeho majetku nebo zrušením konkursu

č. 152

proto, že je jeho majetek zcela nedostačující. Účast společníka ve společnosti zaniká také pravomocným nařízením výkonu rozhodnutí postižením obchodního podílu nebo právní mocí exekučního příkazu k postižení obchodního podílu po uplynutí lhůty uvedené ve výzvě ke splnění vymáhané povinnosti podle jiného právního předpisu, a byl-li v této lhůtě podán návrh na zastavení exekuce, právní mocí rozhodnutí o tomto návrhu, není-li obchodní podíl převoditelný.

Podle § 207 z. o. k. může každý společník svůj podíl převést na jiného společníka (odstavec první). Podmíní-li společenská smlouva převod podílu podle odstavce 1 souhlasem některého z orgánů společnosti a není-li souhlas udělen do 6 měsíců ode dne uzavření smlouvy o převodu, nastávají tytéž účinky jako při odstoupení od smlouvy, ledaže je ve smlouvě o převodu určeno jinak. Smlouva o převodu podílu nenabude účinnosti dříve, než bude souhlas udělen (odstavec druhý).

Podle § 208 odst. 1 z. o. k., neurčí-li společenská smlouva jinak, může společník převést podíl na osobu, která není společníkem, jen se souhlasem valné hromady. Smlouva o převodu podílu nenabude účinnosti dříve, než bude souhlas udělen.

Podle § 1 odst. 2 o. z., nezakazuje-li to zákon výslovně, mohou si osoby ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona; zakázána jsou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti.

Z § 320ab o. s. ř. plyne, že je-li podíl neomezeně převoditelný, prodá se po právní mocí usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí v dražbě. Soud přitom postupuje přiměřeně podle § 322 odst. 5, § 328b až 330a. Je-li s družstevním podílem spojeno právo užívat byt, postupuje po právní mocí usnesení podle § 320aa soud přiměřeně podle § 322 odst. 5, § 336 až 337h; dražební vyhlášku soud zašle i družstvu. Je-li s družstevním podílem spojeno právo užívat byt a k uzavření nájemní smlouvy s členem družstva je třeba právní jednání třetí osoby, považuje se tento podíl za nepřevoditelný (odstavec první). V dražbě lze prodat i podíl, který je omezeně převoditelný. V takovém případě může být příklep udělen jen tomu, kdo před dražbou prokáže, že splňuje požadavky stanovené zákonem, společenskou smlouvou nebo stanovami pro nabytí podílu (odstavec pátý). Nepodaří-li se prodat podíl ani v opakované dražbě nebo není-li podíl převoditelný, postihuje výkon rozhodnutí pohledávku z práva na vypořádání. Účast povinného ve společnosti s ručením omezeným a v družstvu a účast komanditisty v komanditní společnosti zaniká doručením vyznění o neúspěšné opakované dražbě společnosti s ručením omezeným, družstvu nebo komanditní společnosti. Na výkon rozhodnutí postihující pohledávku povinného z práva na vypořádání se použijí obdobně § 312 odst. 3 a § 313 až 316 a § 317 odst. 3 (odstavec osmý).

22. Dovolatelka vychází z přesvědčení, že společníci se od pravidla vyjádřeného v § 207 odst. 1 z. o. k. nemohou odchýlit tak, že by zcela vyloučili převoditelnost podílu na jiného společníka; proto dovozuje, že podíl ve společnosti s ručením omezeným musí být vždy alespoň omezeně převoditelný, a nemá-li

být pravidlo vyjádřené v § 206 odst. 1 větě druhé obsoletním, je třeba je vyložit tak, že dopadá na podíly, jejichž převod je (zákonem či společenskou smlouvou) omezen.

23. Nejvyšší soud však toto přesvědčení dovolatelky nesdílí, neboť neshledává žádné důvody, pro které by se společníci nemohli od pravidla vyjádřeného v § 207 odst. 1 z. o. k. odchýlit i jinak než způsobem výslovně předvídaným v § 207 odst. 2 z. o. k., například i tak, že převod podílů (všech či jen některých) na jiného společníka zcela vyloučí [shodně srov. například POKORNÁ, J. In LASÁK, J., POKORNÁ, J. ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích: komentář. I. díl (§ 1 až 343). 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1066].

24. Obecně platí, že právní normy soukromého práva jsou zásadně dispozitivní. Jinak řečeno, strany se mohou při úpravě svých práv a povinností od právních norem soukromého práva odchýlit, jestliže to zákon nezakazuje [viz § 1 odst. 2 část věty před středníkem o. z., důvodová zpráva k návrhu občanského zákoníku (sněmovní tisk číslo 362, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 6. volební období 2010–2013; dále jen „důvodová zpráva“), s. 583, a v právní teorii např. ELIÁŠ, K. K pojetí dispozitivního práva v občanském zákoníku. In Sborník mezinárodní konference XXIII. Karlovarské právnické dny. Praha: Leges, 2015, s. 60, nebo MELZER, F., TÉGL, P. a kol. Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I, § 1–117, Praha: Leges, 2013, s. 51 a 52].

25. Ustanovení § 1 odst. 2 části věty před středníkem o. z. pak vychází z toho, že takový zákaz bude výslovný. Výslovný zákaz určitého ujednání stran může být přímý i nepřímý.

26. V případě přímého zákazu zákon výslovně určuje, že se určité jednání zakazuje. Příkladem přímých výslovných zákazů je právě § 1 odst. 2 část věty za středníkem o. z., jež zakazuje ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob. Povahy právní normy, od níž se taková ujednání odchylují (tj. zda jde o právní normu absolutně či relativně kogentní anebo o právní normu dispozitivní), přitom není významná. Jinak řečeno, ani od dispozitivní právní normy se strany nemohou odchýlit způsobem popsáným v § 1 odst. 2 části věty za středníkem o. z. Je-li však možno jakoukoliv odchylku od určité právní normy považovat (*per se*) za porušující dobré mravy, veřejný pořádek či právo upravující postavení osob, lze takovou právní normu kvalifikovat jako (absolutně) kogentní.

27. V případě nepřímého zákazu zákon odchýlné ujednání stran reprobuje tím, že je prohlašuje za neplatné, případně za zdánlivé, či určuje, že se k němu nepřihlíží. Příkladem nepřímého výslovného zákazu je § 580 o. z., podle něhož je neplatné (mimo jiné) právní jednání, které odporuje zákonu, pokud to smysl a účel zákona vyžaduje (srov. důvodovou zprávu, s. 584, a v právní teorii např. MELZER, F., TÉGL, P., op. cit. výše, s. 55). I v tomto případě platí, že zákon

zakazuje každou odchylku od určité právní normy, která odporuje jejímu smyslu a účelu, byť by obecně nešlo o právní normu (absolutně) kogentní (tedy byť by jiné odchylky od právní normy byly možné). Brání-li však smysl a účel určité právní normy jakémukoliv odchýlnému ujednání, půjde o právní normu (absolutně) kogentní.

č. 152

28. Podíl představuje účast společníka ve společnosti s ručením omezeným a práva a povinnosti z této účasti plynoucí (§ 31 z. o. k.). Jelikož slouží potřebě lidí a je rozdílný od osoby, je věcí v právním smyslu (§ 489 o. z.), a to věcí nemohotnou (§ 496 odst. 2 o. z.) a movitou (§ 498 o. z.).

29. Právní úprava převoditelnosti podílu ve společnosti s ručením omezeným není součástí práva upravujícího postavení osob ve smyslu § 1 odst. 2 o. z. a případné odchýlné ujednání ve společenské smlouvě, jímž bude převod podílu na jiného společníka omezen jinak než způsobem předvídaným v § 207 odst. 2 z. o. k. (jinak než souhlasem orgánu společnosti), popř. zcela vyloučen, nijak nenarušuje statusovou úpravu společnosti s ručením omezeným.

30. Nejvyšší soud pak neshledává žádné okolnosti, z nichž by bylo možné usuzovat, že dobré mravy, veřejný pořádek či smysl a účel právní normy vyjádřené v § 207 odst. 1 a 2 z. o. k. brání tomu, aby si společníci (zakladatelé) ve společenské smlouvě ujednali, že převod podílů (či některých z nich) na jiného společníka není možný.

31. Jinými slovy, sjednají-li si společníci společnosti s ručením omezeným, že podíly není možné převádět na jiného společníka, nijak tím (*per se*) nenaruší ani veřejný pořádek, ani dobré mravy. Ani ze smyslu a účelu právní úpravy společnosti s ručením omezeným pak nelze dovozovat, že by bránily takovému ujednání. Naopak, z textu § 207 a § 208 z. o. k. jasně vyplývá úmysl zákonodárce ponechat tuto otázku zcela na vůli společníků. Pouze pro případ, že si ji ve společenské smlouvě nijak neupraví, stanovil (dispozitivně) pravidla převoditelnosti tak, že podíl lze převést na jiného společníka bez dalšího a na třetí osobu se souhlasem valné hromady.

32. Nejvyšší soud proto uzavírá, že společníci se mohou ve společenské smlouvě odchýlit od pravidla vyjádřeného v § 207 odst. 1 z. o. k. i tak, že převod podílu na jiného společníka zcela vyloučí. Vyloučí-li současně i převod podílu na třetí osobu (§ 208 z. o. k.), bude podíl ve společnosti s ručením omezeným zcela nepřevoditelný.

33. Pouze tehdy, rozhodnou-li se společníci vtělit podíly do kmenových listů, brání § 137 odst. 2 z. o. k. tomu, aby současně jakkoliv omezili, či dokonce vyloučili převod podílu. Jestliže tedy společenská smlouva určí, že podíl společníka bude představován kmenovým listem (§ 137 odst. 1 z. o. k.), nejen že společníci nemohou současně omezit, či dokonce vyloučit převod takového podílu na jiného společníka (§ 207 odst. 1 z. o. k.), ale současně se musí odchýlit od pravidla obsaženého v § 208 odst. 1 z. o. k. tak, že podíl lze převést i na třetí osobu bez omezení.

34. Z řečeného plyne, že právní úprava společnosti s ručením omezeným učiněná od 1. 1. 2014 – oproti mínění dovolatelky – zná a rozlišuje podíl neomezeně převoditelný, omezeně převoditelný a (zcela) nepřevoditelný.

35. Proto platí, že je-li nepřevoditelný podíl společníka postižen exekucí příkazem, jeho účast ve společnosti zaniká právní mocí tohoto exekučního příkazu po uplynutí lhůty uvedené ve výzvě ke splnění vymáhané povinnosti podle jiného právního předpisu [§ 46 odst. 6 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád)], a byl-li v této lhůtě podán návrh na zastavení exekuce, právní mocí rozhodnutí o tomto návrhu (§ 55 exekučního řádu).

36. Je-li však exekucí příkazem postižen podíl převoditelný, byť jen omezeně, zaniká účast společníka ve společnosti s ručením omezeným udělením příklepu v dražbě nebo doručením vyrozumění o neúspěšné opakované dražbě společnosti s ručením omezeným (§ 320ab odst. 1, 5 a 8 o. s. ř. ve spojení s § 63 a § 65 exekučního řádu); srov. ostatně i důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2015, sp. zn. 29 Cdo 5455/2014.

37. Závěr odvolacího soudu, podle něhož v poměrech projednávané věci účast dlužnice ve společnosti v době konání valné hromady nezanikla a jednáním společnosti v rozporu se zákonem, resp. společenskou smlouvou bylo vážně zasaženo do společnických práv dlužnice, je tudíž správný (k tomu obdobně srov. například důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2008, sp. zn. 29 Odo 1429/2006, uveřejněného pod č. 22/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2009, sp. zn. 29 Cdo 590/2009).

38. Nejvyšší soud nepřehlédl ani skutečnost, že od prohlášení konkursu na majetek dlužnice uplynula (ještě před vydáním napadeného rozhodnutí) lhůta šesti měsíců, přičemž z obsahu spisu se nepodává, že by došlo ke zpeněžení podílu dlužnice. Otázku, zda navrhovatelka byla přesto ke dni přijetí napadeného rozhodnutí aktivně věcně legitimována (srov. § 206 odst. 4 z. o. k.), však dovolatelka v dovolání nepředestírá, a dovolacímu přezkumu ji tudíž neotevírá. Nejvyšší soud ji proto nemohl posuzovat (srov. např. důvody nálezu Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2009, sp. zn. IV. ÚS 560/08).

39. Jelikož se dovolatelce prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu a jeho obsahového vymezení správnost rozhodnutí odvolacího soudu zpochybnit nepodařilo a jelikož Nejvyšší soud neshledal ani jiné vady řízení, k jejichž existenci u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), dovolání podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

Č. 153

Č. 153 Ručení, Společnost s ručením omezeným

§ 194 odst. 5 obch. zák., § 194 odst. 6 obch. zák., § 135 odst. 2 obch. zák., § 98 IZ, § 99 IZ

Pro posouzení, zda jednatel společnosti s ručením omezeným ručí za závazek společnosti podle § 135 odst. 2 a § 194 odst. 6 obch. zák., není významné, zda jsou splněny předpoklady vzniku jeho odpovědnosti za škodu způsobenou věřitelům porušením povinnosti podat insolvenční návrh (§ 98 a § 99 insolvenčního zákona).

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2017, sp. zn. 29 Cdo 5291/2015, ECLI:CZ:NS:2017:29.CDO.5291.2015.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 19. 8. 2015, sp. zn. 57 Co 351/2015, a rozsudek Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 11. 12. 2014, sp. zn. 18 C 4/2013, a věc vrátil Okresnímu soudu v Novém Jičíně k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Novém Jičíně rozsudkem ze dne 11. 12. 2014, č. j. 18 C 4/2013-93, zamítl žalobu o zaplacení 52 513 Kč s příslušenstvím (výrok I.) a rozhodl o nákladech řízení (výroky II. a III.).
2. Soud prvního stupně vyšel z toho, že:
 1. Společnost G. T. s. r. o. (dále jen „společnost G. T.“) objednala u žalobce (společnosti G., s. r. o.) zboží v ceně 62 513 Kč (objednávkou ze dne 21. 10. 2010).
 2. Žalobce zboží společnosti G. T. dodal a kupní cenu ve výši 62 513 Kč vyúčtoval fakturou splatnou dne 10. 11. 2010.
 3. Společnost G. T. uhradila na kupní cenu pouze 10 000 Kč (dne 20. 1. 2011).
 4. V době, kdy společnost G. T. objednala u žalobce zboží, již „byly splněny podmínky pro podání insolvenčního návrhu“ na tuto společnost.
 5. Krajský soud v Ostravě (dále jen „insolvenční soud“) zjistil (usnesením ze dne 15. 4. 2011, č. j. KSOS 39 INS 5093/2011-A7) úpadek společnosti G. T. Následně insolvenční soud (usnesením ze dne 4. 5. 2011, č. j. KSOS 39 INS 5093/2011-B2) prohlásil na majetek společnosti G. T. konkurs.

6. Žalovaný (M. Š.) byl jednatelem společnosti G. T. od 2. 8. 2004.

7. Žalobce svoji pohledávku z titulu neuhrazené kupní ceny ve výši 52 513 Kč nepřihlásil do insolvenčního řízení vedeného na majetek společnosti G. T.

3. Na takto ustaveném základě soud prvního stupně uzavřel, že žalobci jím uplatněná pohledávka nesvědčí, a to přesto, že žalovaný jménem společnosti G. T. objednal u žalobce zboží v době, kdy společnost G. T. již byla v úpadku. Žalobci však není možné přiznat jím uplatněný nárok podle § 99 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), neboť svoji pohledávku na zaplacení kupní ceny nepřihlásil do insolvenčního řízení (vedeného na majetek společnosti G. T.).

4. Žaloba pak není podle soudu prvního stupně důvodná ani podle § 135 odst. 2 a § 194 odst. 6 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen „obch. zák.“), neboť označená ustanovení „neslouží jako právní prostředek k dosažení náhrady škody, která věřiteli vznikne tím, že (člen) statutárního orgánu dopustí, aby na sebe společnost vzala nový závazek v situaci, kdy již měla být splněna povinnost podat návrh na konkurs (insolvenční návrh) na majetek společnosti, popřípadě že tato povinnost (nastalo-li předlužení teprve poté, co společnosti vznikl takový závazek) nebyla řádně splněna a věřiteli se tak snížila míra uspokojení jeho nároku v rámci prohlášeného konkursu, než kterou by dosáhl, kdyby byla povinnost podat návrh na prohlášení konkursu splněna včas. Uvedený účel plní v tuzemském právu jiný právní institut, a to (přímá, deliktní) odpovědnost (členů) statutárního orgánu věřitelům za škodu způsobenou porušením povinnosti podat návrh na prohlášení konkursu, popř. insolvence, a je upraven v § 99 insolvenčního zákona“. V této souvislosti soud prvního stupně odkázal na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 10. 2009, sp. zn. 29 Cdo 4824/2007.

5. Krajský soud v Ostravě k odvolání žalobce rozsudkem ze dne 19. 8. 2015, č. j. 57 Co 351/2015-126, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

6. Odvolací soud neshledal důvodnou argumentaci žalobce, který zdůraznil, že se žalobou uplatněného nároku domáhá z titulu ručení žalovaného za závazky společnosti G. T. podle § 135 odst. 2 a § 194 odst. 6 obch. zák., poukazuje na to, že žalovaný způsobil společnosti G. T. (tím, že v rozporu s požadavkem péče řádného hospodáře včas neplatil závazky společnosti G. T.) škodu spočívající ve vzniku povinnosti této společnosti hradit smluvní i zákonné úroky z prodlení, smluvní pokuty, náklady soudních řízení, náklady exekucí a penále za nezaplacené pojistné na veřejné zdravotní pojištění a sociální zabezpečení. Odvolací soud uzavřel – odkazuje na rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 4824/2007 –, že § 135 odst. 2 a § 194 odst. 6 obch. zák. nelze v projednávané věci využít.

II. Dovolání a vyjádření k němu

č. 153

7. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jež má za přípustné podle § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále též jen „o. s. ř.“), a to k řešení otázky, zda větiteli, který nepřihlásil svoji pohledávku za společností s ručením omezeným do insolvenčního řízení vedeného na její majetek a který neuplatnil vůči jednateli této společnosti nárok na náhradu škody podle § 98 a § 99 insolvenčního zákona, zůstává zachován nárok vůči jednateli společnosti podle § 135 odst. 2 a § 194 odst. 6 obch. zák.

8. Dovolatel je přesvědčen, že Nejvyšší soud má tuto otázku vyřešit odlišně od rozsudku sp. zn. 29 Cdo 4824/2007, jehož skutkové okolnosti se podle přesvědčení dovolatele odlišují od skutkových okolností projednávané věci.

9. Dovolatel zdůrazňuje, že není jeho povinností uplatnit pohledávku na náhradu škody podle § 98 a 99 insolvenčního zákona. Jde toliko o jeho právo, jehož nevyužití nemá vliv na nárok vůči jednateli společnosti (dlužníka) z titulu ručení za dluhy společnosti podle § 135 odst. 2 a § 194 odst. 6 obch. zák.

10. Proto navrhuje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

11. Žalovaný považuje dovolání za nepřípustné a nedůvodné, dovozuje, že přípustnost dovolání je třeba posoudit podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2012. Napadené rozhodnutí má za souladné s judikaturou Nejvyššího soudu, zdůrazňuje, že dovolatel pochybil, nepřihlásil-li pohledávku do insolvenčního řízení, a navrhuje, aby Nejvyšší soud dovolání odmítl, popř. zamítl.

III. Přípustnost dovolání

12. Nejvyšší soud předeseílá, že rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení se podává z části první čl. II bodu 7 zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, a z čl. II bodu 2 zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. S ohledem na datum zahájení řízení (31. 12. 2012) a datum vydání napadeného rozhodnutí (19. 8. 2015) se tudíž – oproti přesvědčení žalovaného – dovolací řízení (včetně posuzování přípustnosti dovolání) řídí občanským soudním řádem ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013.

13. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., a to k řešení otázky otevřené v dovolání, dosud v judikatuře (v naznačených souvislostech) neřešené.

IV. Důvodnost dovolání

č. 153

14. Podle § 98 insolvenčního zákona dlužník, který je právnickou osobou nebo fyzickou osobou – podnikatelem, je povinen podat insolvenční návrh bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděl nebo při náležitě pečlivosti měl dozvědět o svém úpadku. Tuto povinnost má i tehdy, byl-li pravomocně zastaven výkon rozhodnutí prodejem jeho podniku nebo exekuce podle zvláštního právního předpisu proto, že cena majetku náležejícího k podniku nepřevyšuje výši závazků náležejících k podniku; to neplatí, má-li dlužník ještě jiný podnik (odstavec 1). Povinnost podle odstavce 1 mají i zákonní zástupci dlužníka a jeho statutární orgán a likvidátor dlužníka, který je právnickou osobou v likvidaci. Je-li těchto osob více a jsou-li oprávněny jednat jménem dlužníka samostatně, má tuto povinnost každá z nich. Insolvenční návrh podávají jménem dlužníka (odstavec 2). Povinnost podat insolvenční návrh podle odstavců 1 a 2 není splněna, bylo-li řízení o insolvenčním návrhu vinou navrhovatele zastaveno nebo byl-li jeho insolvenční návrh odmítnut (odstavec 3).

Podle § 99 insolvenčního zákona osoba, která v rozporu s § 98 nepodala insolvenční návrh, odpovídá věřiteli za škodu nebo jinou újmu, kterou způsobí porušením této povinnosti (odstavec 1). Škoda nebo jiná újma podle odstavce 1 spočívá v rozdílu mezi v insolvenčním řízení zjištěnou výší pohledávky přihlášené věřitelem k uspokojení a částkou, kterou věřitel v insolvenčním řízení na uspokojení této pohledávky obdržel (odstavec 2). Osoba uvedená v odstavci 1 se odpovídá za škodu nebo jinou újmu podle odstavce 2 zproští, jen prokáže-li, že porušení povinnosti podat insolvenční návrh nemělo vliv na rozsah částky určené k uspokojení pohledávky přihlášené věřitelem v insolvenčním řízení, nebo že tuto povinnost nesplnila vzhledem ke skutečnostem, které nastaly nezávisle na její vůli a které nemohla odvrátit ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze po ní spravedlivě požadovat (odstavec 3).

Podle § 194 odst. 6 obch. zák. členové představenstva, kteří odpovídají společnosti za škodu, ručí za závazky společnosti společně a nerozdílně, jestliže odpovědný člen představenstva škodu neuhradil a věřitelé nemohou dosáhnout uspokojení své pohledávky z majetku společnosti pro její platební neschopnost nebo z důvodu, že společnost zastavila platby. Rozsah ručení je omezen rozsahem povinnosti členů představenstva k náhradě škody. Ručení člena představenstva zaniká, jakmile způsobenou škodu uhradí.

15. Posledně citované ustanovení se použije obdobně i pro společnost s ručením omezeným (§ 135 odst. 2 obch. zák.).

16. Z ustálené judikatury Nejvyššího soudu se podává, že věřitel, který (ač tak mohl učinit) v propadné přihlašovací lhůtě nepřihlásil pohledávku za dlužníkem do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka, nemá podle § 98 a § 99

insolvenčního zákona právo na náhradu škody nebo jiné újmy (způsobené nedobytností pohledávky) vůči osobě uvedené v § 98 odst. 2 insolvenčního zákona, která ve smyslu § 98 odst. 1 insolvenčního zákona porušila povinnost podat insolvenční návrh na majetek dlužníka (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2015, sp. zn. 29 Cdo 4269/2014, uveřejněný pod č. 11/2017 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní; dále jen „R 11/2017“). Závěru soudů nižších stupňů, podle něhož dovolateli nárok podle § 99 insolvenčního zákona nesvědčí, nelze v tomto směru ničeho vytknout.

17. Odvolací soud, stejně jako soud prvního stupně, taktéž správně vycházely z ustálené judikatury Nejvyššího soudu, ze které se podává, že § 194 odst. 6 obch. zák. neslouží jako právní prostředek k dosažení náhrady škody, která věřiteli vznikne tím, že člen statutárního orgánu dopustí, aby na sebe společnost vzala nový závazek v situaci, kdy již měla být splněna povinnost podat insolvenční návrh, popřípadě že tato povinnost (vznikla-li až poté, kdy společnost převzala takový závazek) nebyla řádně splněna, a věřitel tak dosáhl nižšího uspokojení v rámci insolvenčního řízení. Uvedený účel plní jiný právní institut, a to (přímá, delikttní) odpovědnost členů statutárního orgánu věřitelům za škodu způsobenou porušením povinnosti podat insolvenční návrh upravená v § 99 insolvenčního zákona (srov. důvody rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 4824/2007).

18. Z výše uvedeného však nelze dovozovat, že by pouze v důsledku zjištění úpadku společnosti a prohlášení konkursu na její majetek zaniklo zákonné ručení členů statutárního orgánu společnosti za její závazky podle § 194 odst. 6 obch. zák. Jakkoliv obě ustanovení (§ 194 odst. 6 obch. zák. i § 99 insolvenčního zákona) upravují nároky věřitelů vzniklé v důsledku porušení zákonných povinností členů statutárního orgánu společnosti, jde o odlišné právní instituty, vycházející z (částečně) odlišných skutkových okolností. Jinými slovy, ze skutečnosti, že věřitel nemá vůči členu statutárního orgánu společnosti právo na náhradu škody podle § 99 insolvenčního zákona (např. proto, že nepřihlásil pohledávku za společností do insolvenčního řízení, ač tak mohl učinit, nebo proto, že člen statutárního orgánu podal insolvenční návrh včas), nelze bez dalšího usuzovat, že mu nesvědčí ani právo domáhat se po členu statutárního orgánu úhrady pohledávky za společností z titulu zákonného ručení podle § 194 odst. 6 obch. zák. (srov. i důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 15. 9. 2010, sp. zn. 29 Cdo 1657/2009). A ještě jinak řečeno, pro posouzení, zda jednatel společnosti s ručením omezeným ručí za závazek společnosti podle § 135 odst. 2 a § 194 odst. 6 obch. zák., není významné, zda jsou splněny předpoklady vzniku jeho odpovědnosti za škodu způsobenou věřitelům porušením povinnosti podat insolvenční návrh (§ 98 a § 99 insolvenčního zákona).

19. Pro vznik nároku na náhradu škody podle § 99 insolvenčního zákona musí být splněny jiné předpoklady (srov. např. důvody R 11/2017) než pro vznik nároku z titulu zákonného ručení podle § 135 odst. 2 a § 194 odst. 6 obch. zák. (srov.

judikaturu citovanou níže). Z řečeného se podává, že domáhá-li se věřitel společnosti vůči členovi statutárního orgánu společnosti zaplacení určité částky, jež svou výší odpovídá výši pohledávky věřitele za společností, musí být z jeho skutkových tvrzení patrné, zda se této částky domáhá proto, že člen statutárního orgánu nepodal včas insolvenční návrh a věřiteli se dostalo nižšího uspokojení v insolvenčním řízení, než kolik by získal, kdyby byl insolvenční návrh podán včas, anebo proto, že žalovaný člen statutárního orgánu způsobil společnosti škodu (porušením svých povinností při výkonu funkce člena statutárního orgánu), věřitel nemůže dosáhnout uspokojení své pohledávky za společností z důvodů vymezených v § 194 odst. 6 obch. zák., a proto se domáhá jejího uspokojení vůči členu statutárního orgánu (a to do výše škody, již člen statutárního orgánu způsobil společnosti).

20. Ze skutkových tvrzení dovolatele, o která opíral jím uplatněný nárok na zaplacení částky 52 513 Kč, se (mimo jiné) podává (srov. podání dovolatele ze dne 30. 4. 2013 na č. l. 20 až 22 spisu), že žalovaný měl jako jednatel společnosti G. T. porušit péči řádného hospodáře (tím, že řádně a včas nehradil její závazky), čímž měl společnosti G. T. způsobil škodu v podobě vzniku (dalších) závazků (k zaplacení úroků z prodlení, smluvních pokut či penále, jakož i souvisejících nákladů řízení); dovolatel se přitom vůči žalovanému domáhá zaplacení své pohledávky za společností G. T. (vzniklé ze shora popsané kupní smlouvy) z titulu zákonného ručení podle § 135 odst. 2 a § 194 odst. 6 obch. zák. do výše způsobené škody. Jinými slovy, dovolatel požaduje zaplacení žalobou uplatněné částky (také) z titulu nezaplacené části kupní ceny, za jejíž zaplacení žalovaný (podle tvrzení dovolatele) ručí podle § 135 odst. 2 a § 194 odst. 6 obch. zák., a to do výše škody, kterou měl společnosti způsobil porušením povinností při výkonu funkce.

21. Pro vznik zákonného ručení podle posledně označených ustanovení přitom není nezbytné, aby věřitel svoji pohledávku uplatnil vůči společnosti žalobou či ji přihlásil do insolvenčního řízení; v řízení proti členu statutárního orgánu musí toliko prokázat, že nemohl dosáhnout uspokojení své pohledávky z majetku společnosti z důvodů vypočtených v § 194 odst. 6 obch. zák., což bude zpravidla splněno již tehdy, je-li zjištěn úpadek společnosti (srov. např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2012, sp. zn. 29 Cdo 134/2011).

22. Z výše řečeného se podává, že závěr odvolacího soudu, podle něhož dovolateli nárok na zaplacení žalobou uplatněné částky nevznikl již proto, že nepřihlásil svoji pohledávku za společností G. T. do insolvenčního řízení vedeného na její majetek, není správný.

23. Nejvyšší soud proto rozhodnutí odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil. Důvody, pro které nemohlo obstát rozhodnutí odvolacího soudu, dopadají i na rozhodnutí soudu prvního stupně; Nejvyšší soud proto zrušil i je a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

24. V dalším řízení soud prvního stupně posoudí, zda jsou splněny předpoklady vzniku zákonného ručení žalovaného za závazek společnosti G. T. zaplatit do-

č. 153

volateli zbývající část kupní ceny ve výši 52 513 Kč podle § 135 odst. 2 a § 194 odst. 6 obch. zák. Přitom vyjde z ustálené judikatury Nejvyššího soudu k výkladu § 194 odst. 6 obch. zák. (srov. za všechna rozhodnutí např. rozsudek ze dne 27. 11. 2014, sp. zn. 29 Cdo 3158/2013, a v něm citovanou judikaturu). Při posuzování otázky, zda žalovaný porušil péči řádného hospodáře tím, že nehradil řádně a včas závazky společnosti G. T., soud prvního stupně nepřehlédne ustálenou judikaturu k výkladu péče řádného hospodáře (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 29 Cdo 5036/2015, a judikaturu v něm citovanou). V této souvislosti Nejvyšší soud podotýká, že samotná skutečnost, že jednatel společnosti neuhradí řádně a včas závazky společnosti, nemusí bez další znamenat porušení péče řádného hospodáře (k tomu, že rozhodnutí o úhradě závazku společnosti spadá do obchodního vedení, srov. např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2007, sp. zn. 29 Odo 1108/2005, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2016, sp. zn. 29 Cdo 3122/2016).

Č. 154

Insolvenční, Úpadek

§ 3 IZ

č. 154

To, zda splatná pohledávka dlužníkovou věřitele je zajištěna majetkem ve vlastnictví třetí osoby (osoby odlišné od dlužníka), např. z titulu ručení (ve všech jeho formách) nebo z titulu zástavního práva (váznoucího na majetku třetí osoby), nemá žádnou vypovídací hodnotu ohledně schopnosti dlužníka samotného tyto své závazky splatit. Dlužník není osobou, jež by bez dalšího (jen proto, že pohledávka věřitele je zajištěna majetkem ve vlastnictví třetí osoby) mohla s majetkem ve vlastnictví třetí osoby disponovat tak, že z něj uhradí (bude schopen uhradit) svůj dluh vůči věřiteli. Obdobně to platí i pro osoby, jež jsou (vůči věřiteli dlužníka) v postavení dlužníkových spoludlužníků.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2017, sen. zn. 29 NSČR 124/2015, ECLI:CZ:NS:2017:29.NSCR.124.2015.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání dlužníka proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 8. 2015, sp. zn. KSPH 60 INS 3129/2014, 4 VSPH 556/2015-A.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením ze dne 19. 2. 2015, č. j. KSPH 60 INS 3129/2014-A-73, rozhodl Krajský soud v Praze (dále jen „insolvenční soud“) o insolvenčním návrhu věřitele Q. investiční společnost, a. s., tak, že (mimo jiné):

[1] Zjistil úpadek dlužníka V. M. (bod I. výroku).

[2] Insolvenčním správcem dlužníka ustanovil Mgr. Ing. P. K. (bod II. výroku).

[3] Povolil řešení úpadku dlužníka oddlužením (bod III. výroku).

2. Šlo v pořadí o třetí rozhodnutí insolvenčního soudu o insolvenčním návrhu. První usnesení (ze dne 16. dubna 2014, č. j. KSPH 60 INS 3129/2014-A-18), jímž insolvenční soud zjistil úpadek dlužníka a prohlásil konkurs na jeho majetek, zrušil Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 21. 5. 2014, č. j. KSPH 60 INS 3129/2014, 2 VSPH 981/2014-A-30. Druhé usnesení (ze dne 8. 8. 2014, č. j. KSPH 60 INS 3129/2014-A-47), jímž insolvenční soud opět zjistil úpadek dluž-

níka, odmítl návrh dlužníka na povolení oddlužení a prohlásil konkurs na majetek dlužníka, zrušil Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 15. 10. 2014, č. j. KSPH 60 INS 3129/2014, 3 VSPH 1711/2014-A-54.

3. Insolvenční soud vyšel zejména z toho, že:

č. 154

[1] Insolvenční navrhovatel doložil svou pohledávku za dlužníkem (nabytou postoupením) ve výši nejméně 2 932 066,68 Kč splatnou k 6. 11. 2013, vzniklou ze smlouvy o úvěru ze dne 16. 5. 2008 uzavřené mezi dlužníkem a Raiffeisenbank a. s.

[2] Dlužník je v prodlení s placením svých peněžitých závazků (splatných k 7. 3. 2013) z rámcových kupních smluv uzavřených s věřitelem A. O., s. r. o. (dále jen „věřitel A“), ve výši nejméně 3 370 398 Kč; tyto pohledávky jsou vykonatelné a k jejich vymození byla zahájena exekuce.

[3] Dlužník je v prodlení se zaplacením penále na platbách veřejného zdravotního pojištění ve výši 2 272 Kč vůči věřiteli – Vojenské zdravotní pojišťovně České republiky (dále jen „věřitel V“).

[4] Dlužník je vlastníkem nemovitých věcí evidovaných na listu vlastnictví č. 509 pro katastrální území N. V. u N. (dále jen „nemovitosti dlužníka“), jejichž obvyklá cena k 13. 5. 2008 činí (podle znaleckého posudku znalce Ing. J. S.) 3 276 870 Kč.

[5] Dlužník má vůči P. H. pohledávku ve výši 500 000 Kč z titulu náhrady škody způsobné spácháním trestného činu dle rozsudku Okresního soudu v Mělníku č. j. 2 T 36/2004-264.

[6] Dlužník dále vlastní jen běžné vybavení domácnosti a má pravidelný měsíční příjem z výsluhového příspěvku ve výši 10 221 Kč.

[7] P. G. je vlastníkem nemovitých věcí evidovaných na listu vlastnictví č. 193 pro katastrální území N. V. u N., jejichž obvyklá cena činila k 4. 1. 2001 4 454 020 Kč, a nemovitých věcí evidovaných na listu vlastnictví č. 520 pro katastrální území N. V. u N., jejichž obvyklá cena činila k 1. 3. 2007 2,9 milionu Kč (dále jen „nemovitosti P. G.“).

4. Na tomto základě – vycházejí z § 3 odst. 1 a 2 a § 136 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), dospěl insolvenční soud k těmto závěrům:

[1] Dlužník je v úpadku ve formě platební neschopnosti, jelikož má splatné závazky (ve výši 6 304 736,68 Kč) vůči více (třem) věřitelům, jež není schopen plnit po dobu delší tří měsíců po lhůtě splatnosti.

[2] K uspokojení závazků po lhůtě splatnosti nepostačuje majetek dlužníka, jehož (dlužníkem tvrzená) hodnota činí 3,8 milionu Kč.

[3] Není správný názor dlužníka, že stav (jeho) platební neschopnosti může být vyloučen tím, že věřitelé dlužníka se mohou uspokojit z majetku třetí osoby (ať již z titulu solidarity závazku, zajištění, či jakéhokoli jiného důvodu). Nejde o majetek, se kterým dlužník „může disponovat“

za účelem úhrady vlastních závazků, neboť k takovému majetku dlužník žádné hmotněprávní dispoziční oprávnění (bez dalšího) nemá; srov. usnesení Nejvyššího soudu „sp. zn.“ 29 NSČR 113/2013 [správně jde o usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2013, sen. zn. 29 NSČR 113/2013, uveřejněné pod č. 45/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 45/2014“), které je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu].

5. K odvolání dlužníka Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 3. 8. 2015, č. j. KSPH 60 INS 3129/2014, 4 VSPH 556/2015-A-99, potvrdil usnesení insolvenčního soudu v bodě I. výroku.

6. Odvolací soud nad rámec zjištění, z nichž vyšel insolvenční soud, poukázal na to, že:

[1] Insolvenční navrhovatel přihlásil do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka pohledávky v celkové výši 8 906 016,19 Kč, dílem splatné od roku 2013 a zajištěné nemovitostmi dlužníka a nemovitostmi P. G.

[2] Věřitel G7, a. s., přihlásil do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka nezajištěnou pohledávku v celkové výši 2 912 640,31 Kč, splatnou 23. 6. 2011.

[3] Věřitel V přihlásil do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka nezajištěnou pohledávku ve výši 2 272 Kč, splatnou 16. 4. 2014.

[4] Věřitel A přihlásil do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka vykonatelné pohledávky v celkové výši 7 923 403,64 Kč, zajištěné co do částky 3 370 398,40 Kč nemovitostmi dlužníka a nemovitostmi P. G.

7. Na tomto základě dospěl odvolací soud – vycházející z § 3 odst. 1 až 3, § 136 odst. 1 a § 141 insolvenčního zákona – po přezkoumání usnesení insolvenčního soudu k těmto závěrům:

[1] Odvolací soud považuje za neopodstatněné subjektivní přesvědčení dlužníka, že není v úpadku, když dlužník ani v odvolacím řízení neprokázal, že je schopen „zapravit“ uvedené pohledávky. Ba právě naopak, platební neschopnost dlužníka jen potvrzuje jím předložený seznam majetku, z něhož vyplývá, že dlužník vlastní jen zastavené nemovitosti (oceněné v roce 2008 obvyklou cenou ve výši 3 276 870 Kč), pohledávku ve výši 500 382,50 Kč (o jejíž dobytosti ničeho neuvádí) a běžné vybavení domácnosti (13 500 Kč), přičemž jeho pravidelný měsíční příjem tvoří výsluhový příspěvek ve výši 10 221 Kč.

[2] Insolvenční soud správně shledal nedůvodnou obranu dlužníka, že hodnota nemovitostí dlužníka s připočtením hodnoty nemovitostí P. G. několikanásobně převyšuje závazky dlužníka. Při zkoumání úpadku dlužníka lze přihlížet jen k majetkovým poměrům dlužníka, nikoliv též k hodnotě

předmětu zajištění ve vlastnictví jiné osoby nebo k hodnotě majetku osob odlišných od dlužníka (např. k hodnotě majetku ručitelů, spoludlužníků, rodiny nebo známých dlužníka).

[3] Hodnota všech splatných závazků dlužníka (přes 19 milionů Kč) i tak výrazně převyšuje součet hodnot nemovitostí dlužníka i P. G. (10 milionů Kč), přičemž ohledně P. G. probíhá od 25. 2. 2014 u insolvenčního soudu pod sp. zn. KSPH 69 INS 4908/2014 insolvenční řízení na majetek P. G. (ve fázi před rozhodnutím o úpadku).

[4] Ostatně ohledně nemovitostí P. G. jsou od roku 2013 nařizovány exekuce ve prospěch dalších jeho věřitelů.

[5] Odvolací soud proto nesdílí nereálný předpoklad dlužníka, že by se jeho věřitelé mohli bez obtíží domoci uspokojení svých splatných pohledávek ze zastavených nemovitostí dlužníka (potažmo z nemovitostí P. G.).

[6] V obecné rovině lze souhlasit s názorem dlužníka, že insolvenční řízení nemá primárně sloužit k prosazování individuálních nároků jeho věřitelů a že insolvenční řízení nemá nahrazovat nalézací či vykonávací řízení. To však není tento případ.

[7] Na věci nemění ničeho částečné zpětvzetí části přihlášky insolvenčního navrhovatele ani zpětvzetí přihlášky věřitele V.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

8. Proti usnesení odvolacího soudu podal dlužník dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále též jen „o. s. ř.“), namítaje, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

9. Konkrétně dovolatel vytýká odvolacímu soudu nesprávnost závěru, že je v úpadku ve formě platební neschopnosti.

10. Dovolatel poukazuje na to, že pohledávka insolvenčního navrhovatele ve výši 3 040 742,11 Kč je zajištěna (na základě zástavní smlouvy ze dne 16. 5. 2008) nemovitostmi dlužníka, které mají podle znaleckého posudku ze dne 13. 5. 2008 hodnotu 3 276 870 Kč.

11. Pohledávka dalšího věřitele (věřitele A) ve výši 3 370 398 Kč je zajištěna stejným majetkem dlužníka, a to na základě exekutorského zástavního práva ze dne 9. 9. 2013, a dále nemovitostmi P. G. v hodnotě 2,9 milionu Kč a 4 454 020 Kč. Pohledávka věřitele A je tedy zajištěna nemovitými věcmi v hodnotě cca 10 milionů Kč. Zajištění této pohledávky několikanásobně převyšuje její výši; nadto bylo pro její vymození zahájeno exekuční řízení.

12. Dovolatel na podporu závěru, že není v úpadku, dále argumentuje obsahem zrušujícího usnesení odvolacího soudu z 15. 10. 2014 s tím, že toto rozhodnutí odkazuje na R 45/2014.

13. Na základě závěrů obsažených v R 45/2014 (jež cituje) dovolatel shrnuje, že pro zkoumání platební neschopnosti dle § 3 odst. 1 písm. c), odst. 2 insolvenčního zákona má význam i jiný než finanční majetek dlužníka, respektive to, zda dlužník je schopen využít takový majetek k úhradě pohledávek věřitelů, které jsou více než 30 dnů po lhůtě splatnosti. Jinak řečeno, zda dlužníkův majetek má objektivně potenciál zdroje dostatečného k úhradě jeho zjištěných splatných závazků. Takovýmto argumentem tudíž dlužník může úspěšně čelit tvrzením o jeho úpadku ve formě insolvence, a o této možné procesní obraně je insolvenční soud dokonce povinen dlužníka poučit (ve smyslu publikované judikatury Nejvyššího soudu).

III.

Přípustnost dovolání

14. Dovolání v dané věci je přípustné podle § 237 o. s. ř., když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř., vypočtených v § 238 o. s. ř. a v posouzení otázky (dovoláním otevřené), zda při zkoumání úpadku dlužníka ve formě platební neschopnosti lze pro účely posouzení, zda dlužník je schopen plnit své splatné závazky, zohlednit, že tyto závazky jsou zajištěny majetkem ve vlastnictví třetích osob, jde o věc dovolacím soudem dosud výslovně neřešenou.

IV.

Důvodnost dovolání

15. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

16. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

17. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

18. Podle § 3 insolvenčního zákona dlužník je v úpadku, jestliže má a) více věřitelů a b) peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a c) tyto

závazky není schopen plnit (dále jen „platební neschopnost“) [odstavec 1]. Má se za to, že dlužník není schopen plnit své peněžité závazky, jestliže a) zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků, nebo b) je neplní po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti, nebo c) není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí, nebo d) nesplnil povinnost předložit seznamy uvedené v § 104 odst. 1, kterou mu uložil insolvenční soud (odstavec 2). Dlužník, který je právnickou osobou nebo fyzickou osobou – podnikatelem, je v úpadku i tehdy, je-li předlužen. O předlužení jde tehdy, má-li dlužník více věřitelů a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku. Při stanovení hodnoty dlužníkovy majetku se přihlíží také k další správě jeho majetku, případně k dalšímu provozování jeho podniku, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník bude moci ve správě majetku nebo v provozu podniku pokračovat (odstavec 3). O hrozící úpadek jde tehdy, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků (odstavec 4).

19. Dle § 141 insolvenčního zákona proti rozhodnutí o úpadku vydanému na základě insolvenčního návrhu dlužníka není odvolání přípustné. Proti rozhodnutí o úpadku vydanému na základě insolvenčního návrhu věřitele se může odvolat pouze dlužník; odvoláním však lze namítat pouze to, že rozhodnutí o úpadku nemělo být vydáno proto, že úpadek není osvědčen, nebo proto, že tomu brání překážka stanovená v tomto zákoně. Ke skutečnostem, které nastaly nebo vznikly po vydání rozhodnutí soudu prvního stupně, se v odvolacím řízení nepřihlíží (odstavec 1). Je-li osvědčen úpadek dlužníka, není důvodem k tomu, aby odvolací soud zrušil nebo změnil rozhodnutí o úpadku, skutečnost, že insolvenční navrhovatel nedoložil, že má proti dlužníkovi splatnou pohledávku, ani skutečnost, že insolvenční navrhovatel v průběhu odvolacího řízení ztratil způsobilost být účastníkem řízení (odstavec 2).

20. V této podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení insolvenčního zákona v době vydání obou rozhodnutí a do 30. 6. 2017 nedoznala změn.

21. Výkladem § 3 odst. 2 insolvenčního zákona se Nejvyšší soud zabýval v řadě svých rozhodnutí s těmito závěry:

[1] Nevyvrátí-li dlužník v průběhu insolvenčního řízení o insolvenčním návrhu věřitele některou z domněnek uvedených v § 3 odst. 2 insolvenčního zákona, je tím ve smyslu § 3 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona osvědčena dlužníková neschopnost platit své splatné závazky, nikoliv však existence „více věřitelů“ dlužníka ve smyslu § 3 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona ani existence peněžitých závazků těchto věřitelů „po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti“ ve smyslu § 3 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2010, sen. zn. 29 NSČR 17/2009, uveřejněné pod č. 51/2011 Sb. rozh. obč., R 45/2014).

[2] To, že je dána (v insolvenčním řízení osvědčena nebo prokázána) některá ze skutkových podstat popsaných v § 3 odst. 2 insolvenčního zákona, zakládající vyvratitelnou domněnku dlužníkovy neschopnosti platit své splatné závazky, vede jen k tomu, že na dlužníka (po dobu, po kterou domněnka trvá) přechází povinnost tvrzení a důkazní povinnost ohledně skutečnosti, že k úhradě svých splatných závazků schopen je. Dlužník vyvrátí domněnku své platební neschopnosti ve smyslu § 3 odst. 2 insolvenčního zákona, jakmile v insolvenčním řízení osvědčí nebo prokáže schopnost uhradit všechny splatné závazky těch věřitelů, jež má insolvenční soud pro účely rozhodnutí o věřitelském insolvenčním návrhu za osvědčené (doložené) [usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 3. 2012, sen. zn. 29 NSČR 38/2010, uveřejněné pod č. 83/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 83/2012“), R 45/2014].

[3] Není-li dlužník schopen využít pohledávky, které má za svými dlužníky k úhradě svých závazků, nepřihlíží se při úvaze o tom, zda dlužník je ve smyslu § 3 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona v úpadku ve formě platební neschopnosti, ani k výši těchto pohledávek [usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 12. 2010, sen. zn. 29 NSČR 10/2009, uveřejněné pod č. 80/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 80/2011“), R 45/2014]. Takto formulovaný závěr má zcela zjevně obecnou platnost i ve vazbě na jiný majetek dlužníka, jenž by měl či mohl být použit k uhrazení pohledávek dlužníkůvých věřitelů [usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2011, sen. zn. 29 NSČR 36/2009, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2011, sen. zn. 29 NSČR 23/2011, uveřejněné pod č. 43/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 43/2012“), R 83/2012, R 45/2014].

[4] Věřitel, jenž svou pohledávku vůči dlužníku může vzhledem k majetkovým poměrům dlužníka bez obtíží vydobýt výkonem rozhodnutí (exekucí), nemůže uspět s insolvenčním návrhem. Insolvenční řízení není dalším (vedle vykonávacího či exekučního řízení) řízením určeným primárně k prosazení individuálního nároku věřitele nebo věřitelů dlužníka, nýbrž [v intencích § 1 písm. a) insolvenčního zákona] slouží k řešení úpadku a hrozícího úpadku dlužníka některým ze stanovených způsobů tak, aby došlo k uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužníkůvých věřitelů (R 83/2012, R 45/2014).

[5] Při zkoumání schopnosti dlužníka hradit pohledávky věřitelů osvědčené při rozhodování o úpadku dlužníka není podstatné, zda věřitelé mohou ohledně těchto pohledávek ihned přistoupit k výkonu rozhodnutí či exekuci (zda již mají exekuční titul), ale to, zda by je mohli bez obtíží vymoci z dlužníkovy majetku výkonem rozhodnutí (exekucí), kdyby exekuční titul měli (R 45/2014).

- [6] Schopnost dlužníka uhradit splatné závazky se posuzuje nejen podle výše částek, s nimiž dlužník aktuálně disponuje (hotovost nebo zůstatek na bankovním účtu dlužníka), ale také podle jiného majetku dlužníka (movitých a nemovitých věcí, pohledávek a jiných majetkových hodnot). Teprve tehdy, není-li dlužník schopen využít k úhradě v insolvenčním řízení osvědčených splatných závazků ani tento svůj jiný majetek (např. pro omezení dispozic s tímto majetkem nebo pro jeho obtížnou zpeněžitelnost či dobytost), nepřihlíží se k němu při úvaze o tom, zda je dlužník v platební neschopnosti ve smyslu § 3 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona (R 80/2011, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2012, sen. zn. 29 NSČR 46/2011, usnesení Nejvyššího soudu sen. zn. 29 NSČR 36/2009, R 43/2012 a R 45/2014).
- 22.** V dané věci soudy vyšly z toho, že dlužník, jenž má více věřitelů [§ 3 odst. 1 písm. a)] s peněžitými závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti [§ 3 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona] a tyto závazky není schopen plnit [§ 3 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona], nevyvrátil domněnku své platební neschopnosti ve smyslu § 3 odst. 2 písm. b) insolvenčního zákona.
- 23.** Z výše citované judikatury vyslovující se k obraně dlužníka (vyvracejícího domněnku své platební neschopnosti) založené na tvrzení, že má majetek postačující k úhradě pohledávek věřitelů, se podává, že Nejvyšší soud všechny tam formulované závěry činil ve vztahu k „majetku dlužníka“ (srov. opět zejména R 80/2011, R 43/2012 a R 45/2014).
- 24.** To, zda splatná pohledávka dlužníkovou věřitele je zajištěna majetkem ve vlastnictví třetí osoby (osoby odlišné od dlužníka), např. z titulu ručení (ve všech jeho formách) nebo z titulu zástavního práva (váznoucího na majetku třetí osoby), nemá žádnou vypovídací hodnotu ohledně schopnosti dlužníka samotného tyto své závazky splatit. Dlužník totiž není osobou, jež by bez dalšího (jen proto, že pohledávka věřitele je zajištěna majetkem ve vlastnictví třetí osoby) mohla s majetkem ve vlastnictví třetí osoby disponovat tak, že z něj uhradí (bude schopen uhradit) svůj dluh vůči věřiteli. Obdobně to platí (jak správně rozpoznaly oba soudy) i pro osoby, jež jsou (vůči věřiteli dlužníka) v postavení dlužníkůvých spoludlužníků.
- 25.** Dovolání tedy v tomto ohledu není opodstatněné (závěr odvolacího soudu, že nelze přihlídnout k zajištění části pohledávek majetkem P. G., je správný).
- 26.** V závěru, že nejde o případ, kdy by dlužníkovi věřitelé mohli své splatné pohledávky vůči dlužníku bez obtíží vydobýt výkonem rozhodnutí (exekucí) [vedeným ovšem jen na majetek dlužníka], je napadené rozhodnutí souladné s výše citovanou (ustálenou) judikaturou Nejvyššího soudu (R 83/2012, R 45/2014), což platí tím více se zřetelem k § 141 insolvenčního zákona, jež u odvolání dlužníka proti rozhodnutí o úpadku vylučuje z okruhu námitek způsobilých takové rozhodnutí zvrátit ty, jež se týkají pouze aktivní věcné legitimace insolvenčního navrhovatele a vyhrazuje dlužníku (coby odvolateli) pouze námitku, že rozhodnutí

o úpadku nemělo být vydáno proto, že úpadek není osvědčen, případně námitku, že rozhodnutí o úpadku nemělo být vydáno proto, že tomu brání překážka stanovená v tomto zákoně (§ 141 odst. 1 věta druhá insolvenčního zákona).

27. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl [§ 243d písm. a) o. s. ř.].

č. 154

Č. 155**Č. 155** **Insolvence, Vady podání**

§ 176 IZ, § 188 odst. 2 IZ

Byla-li přihláška pohledávky podána na předepsaném formuláři, jehož některé rubriky obsahují chybu v počtech, chybu v psaní nebo jinou zřejmou nesprávnost, případně neobsahují předepsaný údaj, lze takové vady nebo neúplnosti přihlášky zhojit i podáním, pro které nebude použit formulář přihlášky pohledávky předepsaný ustanovením § 176 insolvenčního zákona.

Výzva k odstranění vad přihlášky pohledávky do insolvenčního řízení dle § 188 odst. 2 insolvenčního zákona musí obsahovat také údaj o tom, v čem spočívá vada přihlášky nebo její neúplnost.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2017, sen. zn. 29 NSČR 107/2015, ECLI:CZ:NS:2017:29.NSCR.107.2015.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání dlužníka proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. 7. 2015, sp. zn. KSBR 29 INS 16505/2014, 2 VSOL 579/2015-P1.

I.**Dosavadní průběh řízení**

1. Usnesením ze dne 30. 4. 2015, č. j. KSBR 29 INS 16505/2014-P1-5, Krajský soud v Brně (dále jen „insolvenční soud“):

1. Odmítl přihlášku pohledávky č. 1 věřitele č. 1 R. S. s. r. o. ve výši 436 824 Kč (bod I. výroku).

2. Určil, že právní mocí tohoto rozhodnutí účast věřitele č. 1 v insolvenčním řízení končí (bod II. výroku).

2. Insolvenční soud – vycházející z § 174, § 185 a § 188 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) – dospěl k závěru, že popis skutkového děje obsaženého v přihlášce pohledávky není natolik určitý, aby jej nebylo možno zaměnit s jiným skutkem. Dále uvedl, že shledává přihlášku pohledávky vadnou rovněž v části týkající se nárokovaného příslušenství. Věřitel č. 1 (totiž) požaduje příslušenství v podobě úroků z prodlení dle repo sazby České národní banky ve výši 114 930 Kč, nijak blíže však nespecifikuje, za jaké období

úroky z prodlení požaduje (není dostatečně určité popsán způsob jejich výpočtu tak, aby bylo možné toto příslušenství přezkoumat).

3. Insolvenční soud tedy považuje přihlášku pohledávky pro popsané vady a neúplnost za nepřezkoumatelnou. Věřitel č. 1 vady přihlášky neodstranil, ač k tomu byl dne 20. 3. 2015 řádně vyzván insolvenčním správcem.

4. K odvolání věřitele č. 1 Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 23. 7. 2015, č. j. KSBR 29 INS 16505/2014, 2 VSOL 579/2015-P1-10, změnil usnesení insolvenčního soudu tak, že přihláška pohledávky č. 1 věřitele č. 1 se odmítá co do části příslušenství (úroků z prodlení ve výši 114 930 Kč) a v této části končí právní mocí tohoto usnesení účast věřitele č. 1 v insolvenčním řízení.

5. Odvolací soud – vycházejí z § 7, § 170 písm. a), § 174 odst. 2, § 176, § 185 a § 188 odst. 2 insolvenčního zákona, z § 21 odst. 1 vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona (dále jen „jednací řád“), a z § 42 odst. 4 a § 79 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále též jen „o. s. ř.“) – dospěl po přezkoumání napadeného usnesení k závěru, že odvolání je zčásti důvodné.

6. Odvolací soud především uvedl, že postup podle § 188 insolvenčního zákona se uplatní pouze tehdy, je-li vadná sama přihláška pohledávky (je-li vadný sám procesní úkon); přihláška věřitelovy pohledávky je totiž podáním, které má charakter žaloby a musí obsahovat (v rozsahu, ve kterém nestanoví insolvenční zákon jinak) i náležitosti předepsané § 42 odst. 4 a § 79 odst. 1 o. s. ř. Kromě obecných náležitostí musí obsahovat důvod vzniku a výši přihlašované pohledávky, přičemž důvodem vzniku přihlašované pohledávky se rozumí uvedení skutečností, na nichž se pohledávka zakládá (§ 174 odst. 2 insolvenčního zákona). Přihlášku pohledávky lze podat podle § 176 insolvenčního zákona pouze na formuláři, jehož náležitosti stanoví prováděcí předpis (§ 21 jednacího řádu) a jehož podoba je bezplatně zveřejněna na webových stránkách Ministerstva spravedlnosti. K přihlášce pohledávky je nutné připojit listiny, kterých se přihláška dovolává, a vykonatelnost pohledávky se prokazuje veřejnou listinou (§ 177 insolvenčního zákona).

7. V přezkoumávané věci odvolací soud shodně s insolvenčním soudem uzavírá, že přihláška pohledávky věřitele č. 1 podaná dne 25. 6. 2014 neobsahovala všechny zákonem stanovené náležitosti, přičemž první dvě výzvy insolvenční správkyň k odstranění vad přihlášky pohledávky nebyly dostatečné (věřitel č. 1 byl jimi vyzván toliko k odstranění vady přihlášky spočívající v nesouhlasu součtu výše jistiny a příslušenství pohledávky a k doplnění exekučního titulu u vykonatelné pohledávky). Odvolací soud shledává nedostatečnou i další výzvu insolvenční správkyň učiněnou na základě pokynu insolvenčního soudu dne 18. 3. 2015, a to v části, kterou insolvenční správkyň vyzvala věřitele č. 1 k vyličení skutečností zakládajících jeho aktivní legitimaci.

8. V situaci, kdy věřitel č. 1 označil v přihlášce pohledávky původního věřitele (od kterého nabyl pohledávku postoupením) odlišně od věřitele uvedeného v při-

pojených listinách, kterých se v přihlášce dovolává, měl být konkrétně vyzván k tomu, aby tento rozpor odstranil (k odstranění vady spočívající v rozporu mezi tvrzeními uvedenými v přihlášce a připojenými listinami). Proto je nutno přihlídnout k doplnění přihlášky, které věřitel č. 1 provedl až po odmítnutí přihlášky (podáním doručeným insolvenčnímu soudu dne 5. 5. 2015) a jímž tuto vadu přihlášky odstranil. Přihláška pohledávky je (tedy) již projednatelná a jejímu řádnému projednání brání toliko absence způsobu výpočtu příslušenství pohledávky představujícího zákonné úroky z prodlení. Proto byl jen v této části důvodný postup insolvenčního soudu dle § 185 insolvenčního zákona.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

9. Proti usnesení odvolacího soudu podal dlužník dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu § 237 o. s. ř. argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, jakož i na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, a zároveň otázky, která je dovolacím soudem rozhodována rozdílně, a zároveň že dovolacím soudem vyřešená právní otázka má být posouzena jinak, a požaduje, aby Nejvyšší soud změnil usnesení odvolacího soudu v tomu duchu, že usnesení insolvenčního soudu se potvrzuje.

10. Konkrétně dovolatel uvádí, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.) v tom směru, že odvolací soud (nesprávně) připustil doplnění přihlášky, k němuž došlo po odmítnutí přihlášky, a připustil (nesprávně) argumentaci věřitele č. 1 o „nápravě písařské chyby“ v podání ze dne 25. 3. 2015, doručeném insolvenčnímu soudu až 5. 5. 2015, ačkoli toto podání opravovalo písařskou chybu, kterou přihláška nikdy neobsahovala, a nebylo učiněno na předepsaném formuláři. Za nesprávný má dovolatel též výklad § 188 odst. 2 insolvenčního zákona odvolacím soudem, jestliže odvolací soud uzavřel, že výzva insolvenčního správce (učiněná dle pokynu insolvenčního soudu) není dostatečná.

11. Odvolací soud podle dovolatele pochybil i v tom, že má za odpovídající vyličení a popis právního titulu (právní důvod), na jehož základě vznikla přihlášená pohledávka, odkazem na rozhodnutí nalézacího soudu ve formě rozsudku pro zmeškání a rozhodnutí soudu v řízení vykonávacím, tím spíše v situaci, kdy věřitel č. 1 ani nepředkládá rozkazní žalobu (natož aby na ni výslovně a přímo odkazoval). Za nesprávný považuje dovolatel i úsudek odvolacího soudu, že pro uvedení výše jistiny pohledávky je dostatečný odkaz na rozhodnutí soudu v nalézacím řízení (ve formě rozsudku pro zmeškání), respektive v exekucním řízení, aniž by věřitel č. 1 jakkoliv uvedl, jaká byla původní výše jistiny a kolik dlužník zaplatil.

12. Dovolatel odkazuje na závěry formulované v právní větě usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 7. 2008, sen. zn. 1 VSPH 103/2008 [jde o usnesení uveřejněné pod č. 37/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 37/2009“)], a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2009, sen. zn. 29 NSČR 18/2009 [jde o usnesení uveřejněné pod č. 64/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 64/2010“), které je (stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže) dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu], a na usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 4. 2010, „č. j. 1 VSPH 266/2010-P4-9“ (správně jde o č. j. KSPH 37 INS 4678/2009, 1 VSPH 266/2010-P4-9), z nějž cituje následující pasáž:

„Příhláška pohledávky musí ve smyslu § 174 odst. 2 insolvenčního zákona obsahovat též důvod vzniku přihlašované pohledávky; tímto důvodem se rozumí skutečnosti, na nichž se pohledávka zakládá. Příhláška obsahuje důvod vzniku přihlašované pohledávky za předpokladu, že v ní jsou uvedeny skutečnosti, na základě kterých pohledávka vznikla, a to natolik podrobně, aby bylo možné jednak přihlašovanou pohledávku odlišit od jiných pohledávek věřitele a dlužníka, jednak posoudit pravost pohledávky. Jde-li o pohledávku vykonatelnou, pak platí z povahy věci, že tvrzení o důvodu vzniku lze doložit též rozhodnutím, smírem či jinou listinou, pro kterou se pohledávka stala vykonatelnou. Je ovšem jistého rozdílu mezi tím, zda jde o rozhodnutí, či jiný titul, který je výsledkem důkazního řízení před soudem či správním úřadem, respektive o rozhodnutí, které se vydává bez dokazování a často i bez odůvodnění, jako je tomu u platebního rozkazu. Je-li titulem vykonatelné pohledávky platební rozkaz, pak lze důvod vzniku pohledávky též doložit rozkazní žalobou, jelikož jen z ní se ve smyslu § 172 odst. 1 o. s. ř. podávají skutečnosti, z nichž vyplývá uplatněné a posléze platebním rozkazem přiznané právo.“

13. Na tomto základě dovolatel vytýká odvolacímu soudu, že:

1. Připustil „doplnění“ přihlášky („opravu“ přihlášky) po uplynutí lhůty stanovené insolvenčním správcem, ba dokonce po odmítnutí přihlášky, zhojil důsledek, jenž nastal ze zákona (že se marným uplynutím lhůty nepřihlíží k přihlášce pohledávky).

2. Přijal za „doplnění“ („opravu“) přihlášky podání, které takový charakter nemůže mít už proto, že nebylo učiněno na předepsaném formuláři, jakož i proto, že věřitel č. 1 vydával formální a obsahové nedostatky přihlášky pohledávky (nutně vedoucí k jejímu odmítnutí) za „pouhé písařské chyby“.

3. Přihlášku pohledávky nemůže považovat za přezkoumatelnou ani ohledně jistiny, neuvádí-li věřitel č. 1 (opakovaně a neustále) v tomto směru žádné skutečnosti, z nichž by bylo možné být jen odhadnout, jakým způsobem dospěl k výši jistiny; odkazuje sice na rozhodnutí nalézacího soudu, to ale nebylo „podrobeno“ tvrzením (oponentuře) dlužníka a zároveň nepředkládá žalobní text, jenž by obsahoval podrobné vyličení skutkových okolností.

4. Považoval výzvu insolvenčního správce ze dne 18. 3. 2015 za nedostatečnou, ač podle dovolatele splňuje veškeré formální i obsahové požadavky; je natolik pregnantní, že věřiteli zastoupenému advokátem musí být nade vší pochybnost jasné, jak přesně má přihlášku pohledávky doplnit (opravit), aby bylo možno přistoupit k jejímu přezkoumání. Podle dovolatele nelze odhlédnout od základních zásad insolvenčního řízení (rychlost, rovnost věřitelů) ani od procesní role a aktivity nabízející se přihlášenému věřiteli (který primárně nese plnou odpovědnost za řádné, včasné a dozajista také přesné, úplné přihlášení pohledávky) např. ve formě žádosti o prodloužení lhůty k doplnění (opravě) přihlášky, žádosti o upřesnění výzvy apod. Podle dovolatele je (tedy) na místě klást zvýšené nároky na plnění obsahových i formálních náležitostí přihlášek pohledávek.

5. V rozsahu, v jakém přihlášku pohledávky neodmítl, činí odvolací soud řízení ve vztahu k dlužníku zjevně nespravedlivým. Nelze totiž odhlédnout od průběhu přihlašování odmítnuté pohledávky jako celku. Přihlášený věřitel (věřitel č. 1) opravoval (doplňoval) přihlášku pohledávky třikrát a s výjimkou poslední opravy se soudy shodly v tom, že prvotní přihláška pohledávky a dvě její opravy dostačující nebyly.

III.

Přípustnost dovolání

14. Dovolání, pro něž neplatí žádné z omezení přípustnosti vypočtených v § 238 o. s. ř., je přípustné podle § 237 o. s. ř., když v posouzení náležitostí výzvy k odstranění vad přihlášky jde o věc dovolacím soudem beze zbytku nezodpovězenou.

IV.

Důvodnost dovolání

15. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

16. Pro právní posouzení věci jsou rozhodné především následující skutečnosti (jak se podávají z insolvenčního spisu):

1. Usnesením ze dne 24. 7. 2014, č. j. KSBR 29 INS 16505/2014-A-14, zveřejněným v insolvenčním rejstříku téhož dne v 9:47 hodin, insolvenční soud (mimo jiné):

(1) Zjistil úpadek dlužníka (bod I. výroku).

(2) Povolil dlužníku oddlužení (bod II. výroku).

(3) Ustanovil insolvenční správkyni dlužníka JUDr. Ing. K. F. Ch. (bod III. výroku).

(4) Vyzval věřitele, kteří tak dosud neučinili, aby své pohledávky přihlásili do insolvenčního řízení do 30 dnů od okamžiku zveřejnění rozhodnutí o úpadku v insolvenčním rejstříku (bod V. výroku).

2. Podáním datovaným 20. 6. 2014, došlým insolvenčnímu soudu 25. 6. 2014 (P1-1), přihlásil věřitel č. 1 do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka na předepsaném formuláři nezajištěnou pohledávku v celkové výši 436 824 Kč, tvořenou jistinou ve výši 264 416 Kč [formulář, rubriky 06 (Důvod vzniku) a 11 (Další okolnosti)], úroky z prodlení ve výši 114 930 Kč [formulář, rubriky 09 (Příslušenství) a 11 (Další okolnosti)] a náhradou nákladů řízení ve výši 57 478 Kč [formulář, rubriky 06 (Důvod vzniku) a 11 (Další okolnosti)]. V rubrice 06 (Důvod vzniku) uvedl věřitel č. 1: „Usnesení OS ve Zlíně ze dne 27. 8. 2012, č. j. 23 EXE 1346/2012-16, povinnost uhradit pohledávku oprávněně v částce 264 416 Kč s příslušenstvím a úroky a nahradit náklady nalézacího řízení v částce 57 478 Kč.“ V rubrice 07 (Další okolnosti) se uvádí: „Půjčka GE Money Bank (viz příloha) smlouva o úvěru“. V rubrice 08 (Výkonatelnost), v kolonkách „pro částku“ a „dle“ je uvedena částka 246 416 Kč s odkazem na usnesení 23 EXE 1346/2012-16. V rubrice 09 (Příslušenství) je v kolonce „Způsob výpočtu“ uvedeno pouze: „úrok z prodlení“. V rubrice 11 (Další okolnosti) se uvádí: „Aktuální dlužná částka je 436 824 Kč a je složena z pohledávky oprávněně ve výši 264 416 Kč, úroků z prodlení ve výši 114 930 Kč a z náhrady nákladů řízení ve výši 57 478 Kč.“ Podání podepsala za věřitele č. 1 advokátka JUDr. N. K. jako jeho zástupkyně na základě procesní plné moci ze dne 20. 6. 2014 (k podání připojené).

3. Podáním datovaným 18. 8. 2014 (srov. kopii podání, B-26), adresovaným a doručeným (20. 8. 2014) přímo věřiteli č. 1 (srov. kopii dodejky, B-11/8, 9), vyzvala insolvenční správce věřitele č. 1, aby přihlášku pohledávky „opravil a doplnil“ do 15 dnů od doručení výzvy následujícím způsobem:

„Nesouhlasí součet výše jistiny a příslušenství u pohledávky č. 1, tj. celková výše pohledávky.“

4. Podáním datovaným 21. 8. 2014, došlým insolvenčnímu soudu dne 22. 8. 2014 (P1-2), předložil věřitel č. 1 v reakci na výzvu insolvenční správce ze dne 18. 8. 2014 znovu formulář přihlášky pohledávky s tím, že v rubrice 08 (Výkonatelnost) v kolonce „pro částku“ tentokrát uvedl částku 321 894 Kč, uváděje u tohoto údaje, že jde o jistinu a náklady řízení.

5. Podáním datovaným (zjevně nesprávně) 18. 8. 2014 (srov. kopii podání, B-26 p. v.), adresovaným a doručeným (14. 10. 2014) N. K. (srov. kopii dodejky, B-11/4, 5), vyzvala insolvenční správce věřitele č. 1, aby přihlášku pohledávky „opravil a doplnil“ do 15 dnů od doručení opakované výzvy následujícím způsobem:

„Nesouhlasí součet výše jistiny a příslušenství u pohledávky č. 1, tj. celková výše pohledávky.“

Doplňte exekuční titul u vykonatelnosti pohledávky.“

6. Podáním datovaným 20. 10. 2014, došlým insolvenčnímu soudu dne 22. 10. 2014 (P1-3), předložil věřitel č. 1 v reakci na výzvu insolvenční správkyně z října 2014 znovu formulář přihlášky pohledávky, s tím, že v rubrice 06 (Důvod vzniku) doplnil údaj: „Rozsudek OS Praha 4 ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. 12 EC 315/2011“, v rubrice 07 (Další okolnosti) již uvedl pouze: „Půjčka GE Money Bank“, v rubrice 09 (Příslušenství) v kolonce „Druh“ uvedl „úroky z prodlení, náhrada nákladů řízení“, v kolonce „Výše“ tentokrát uvedl částku 172 408 Kč a v kolonce „Způsob výpočtu“ uvedl pouze: „úrok z prodlení + náhrada nákladů řízení“.

7. Podáním datovaným 18. 3. 2015 (srov. kopii podání, B-33/6, 7), adresovaným a doručeným (20. 3. 2015) N. K. (srov. kopii dodejky, B-33/3, 4), učiněným v reakci na pokyn insolvenčního soudu (obsažený v usnesení ze dne 13. 3. 2015, č. j. KSBR 29 INS 16505/2014-B-31) vyzvala insolvenční správkyně věřitele č. 1, aby přihlášku pohledávky „opravil a doplnil“ do 15 dnů od doručení výzvy následujícím způsobem:

- „uvedte identifikační číslo věřitele“,
- „řádně vylište skutkový stav, na základě kterého pohledávka věřitele vznikla, a to v takové kvalitě, aby přihlašovanou pohledávku bylo možno odlišit od jiných pohledávek věřitele a posoudit její pravost“,
- „vylište skutečnosti zakládající aktivní legitimaci věřitele k podání přihlášky pohledávky“,
- „řádně uveďte údaje o vykonatelnosti pohledávky a označení exekučního titulu“,
- „řádně uveďte údaj o splatnosti pohledávky“ a
- „vyčíslete příslušenství a uveďte způsob jeho výpočtu“.

8. Podáním datovaným 25. 3. 2015, došlým insolvenčnímu soudu dne 26. 3. 2015 (P1-4), předložil věřitel č. 1 v reakci na výzvu insolvenční správkyně ze dne 18. 3. 2015 znovu formulář přihlášky pohledávky, s tím, že:

- (1) v rubrice 04 (Typ: Právníká osoba) doplnil své identifikační číslo osoby,
- (2) v rubrice 07 (Další okolnosti) uvedl: „Smlouva o úvěru GE Money Bank, ze dne 3. 1. 2008, uzavřená na 72 měsíců, dne 13. 11. 2008 došlo k odstoupení od smlouvy ze strany GE Money Bank a. s. v důsledku nesplnění podmínky pana M., který byl vyzván, aby částku 264 416 Kč neprodleně uhradil“,
- (3) v rubrice 08 (Vykonatelnost), v kolonce „pro částku“ je znovu uvedena částka 246 416 Kč s odkazem na rozsudek „OS Praha 4, sp. zn. 12 EC 315/2011“
- (4) v rubrice 09 (Příslušenství) v kolonce „Druh“ je uvedeno: „úrok z prodlení dle repo sazby ČNB, náklady nalézacího řízení“, v kolonce „Výše“ je opět uvedena částka 172 408 Kč a v kolonce „Způsob výpočtu“ je uvedeno: „úrok z prodlení ve výši repo sazby ČNB 114 930 Kč + náklady nalézacího řízení 57 478 Kč“,
- (5) v rubrice 10 (Vlastnosti pohledávky) je doplněn údaj o tom, že částka 264 416 Kč je splatná od 13. 11. 2008,
- (6) v rubrice 11 (Další okolnosti) je uvedeno: „Věřitel uzavřel jako postupník

smlouvu o postoupení pohledávek ze dne 26. 3. 2010 se společností S A. real s. r. o., která uzavřela smlouvu o postoupení pohledávky se společností GE Money Bank a. s., dne 18. 1. 2010. Aktuální dlužná částka je 436 824 Kč a je složena z pohledávky oprávněné ve výši 264 416 Kč, úroků z prodlení ve výši 114 930 Kč a z náhrady nákladů řízení ve výši 57 478 Kč.“

9. Věřitel č. 1 dále v návaznosti na opravy (doplnění) přihlášky upravoval také rubriku 52 (Seznam příloh), v níž v posledku uvedl (a jako přílohy insolvenčnímu soudu také předložil):

(1) smlouvu o úvěru [jde o smlouvu ze dne 3. 1. 2008, uzavřenou mezi společností GE Money Multiservis, a. s. (jako poskytovatelem úvěru ve výši 150 000 Kč), a dlužníkem],

(2) odstoupení od smlouvy (jde o podání datované 13. 11. 2008, jímž společnost GE Money Multiservis, a. s., sděluje dlužníku, že ke dni 12. 11. 2008 ukončila smlouvu o úvěru, že dluh k uvedenému datu činí 264 416 Kč a že žádá o jeho úhradu do 23. 11. 2008,

(3) oznámení o postoupení pohledávky (jde o kopii podání z 29. 3. 2010, jímž společnost GE Money Multiservis, a. s., oznamuje dlužníku, že předmětnou pohledávku ve výši 264 416 Kč postoupila společnosti S A. real s. r. o. a o kopii podání z 15. 4. 2010, jímž společnost S A. real s. r. o. oznamuje dlužníku, že předmětnou pohledávku ve výši 264 416 Kč postoupila věřiteli č. 1),

(4) rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 6. 3. 2012, č. j. 12 EC 315/2011-31, jímž bylo dlužníku uloženo zaplatit věřiteli č. 1 do 3 dnů od právní moci rozsudku částku 264 416 Kč s příslušenstvím tvořeným zákonným úrokem z prodlení za dobu od 23. 11. 2008 do zaplacení a náhradu nákladů řízení ve výši 57 478 Kč; rozsudek je opatřen doložkou, podle níž nabyl právní moci dne 12. 5. 2012 a stal se vykonatelným dne 16. 5. 2012,

(5) usnesení ze dne 27. 8. 2012, č. j. 23 EXE 1346/2012-16, jímž Okresní soud ve Zlíně nařídil (podle výše označeného rozsudku obvodního soudu) ve prospěch věřitele č. 1 exekuci na majetek dlužníka k vymožení částky 246 416 Kč s příslušenstvím tvořeným zákonným úrokem z prodlení za dobu od 23. 11. 2008 do zaplacení, nákladů nalézacího řízení ve výši 57 478 Kč, nákladů věřitele č. 1 coby oprávněného a nákladů exekuce,

(6) výpis z obchodního rejstříku týkající se věřitele č. 1 k 19. 6. 2014.

10. Podáním datovaným (zjevně nesprávně) dne 25. 3. 2015, doručeným insolvenčnímu soudu dne 5. 5. 2015 (B-49), sdělil věřitel č. 1 insolvenčnímu soudu, že v doplnění přihlášky pohledávky z 26. 3. 2015 došlo k písařské chybě, hovoří-li se zde o společnosti GE Money Bank, a. s., ačkoliv správně mělo jít o společnost GE Money Multiservis, a. s.

17. Budiž řečeno, že z údajů shrnutých v odstavci [16] vyšel v napadeném rozhodnutí i odvolací soud (vyjma oznámení o postoupení pohledávky a výpisu z obchodního rejstříku, jež měl nepřesně za nedoložené).

18. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení insolvenčního zákona, občanského soudního řádu a jednacího řádu:

§ 174 (insolvenčního zákona)

...

č. 155

(2) Příhláška pohledávky musí kromě obecných náležitostí podání obsahovat důvod vzniku a výši přihlašované pohledávky. Důvodem vzniku přihlašované pohledávky se rozumí uvedení skutečností, na nichž se pohledávka zakládá.

(3) Jde-li o pohledávku zajištěnou, musí věřitel v přihlášce uvést, zda uplatňuje právo na její uspokojení ze zajištění a označit druh zajištění a dobu jeho vzniku; nestane-li se tak, má se za to, že právo na uspokojení přihlašované pohledávky ze zajištění v insolvenčním řízení uplatněno nebylo.

(4) Jde-li o pohledávku vykonatelnou, musí věřitel v přihlášce uvést i skutečnosti, o které vykonatelnost opírá.

§ 176 (insolvenčního zákona)

Za správnost údajů uvedených v přihlášce jeho pohledávky odpovídá věřitel. Příhlášku pohledávky lze podat pouze na formuláři; náležitosti formuláře stanoví prováděcí právní předpis. Podobu formuláře zveřejní ministerstvo způsobem umožňujícím dálkový přístup; tato služba nesmí být zpoplatněna.

§ 177 (insolvenčního zákona)

K přihlášce pohledávky je nutné připojit listiny, kterých se přihláška dovolává. Vykonatelnost pohledávky se prokazuje veřejnou listinou.

§ 188 (insolvenčního zákona)

Přezkoumání přihlášek insolvenčním správcem

(1) Insolvenční správce přezkoumá podané přihlášky pohledávek zejména podle přiložených dokladů a podle účetnictví dlužníka nebo jeho evidence vedené podle zvláštního právního předpisu. Dále vyzve dlužníka, aby se k přihlášeným pohledávkám vyjádřil. Je-li to třeba, provede o pohledávkách nezbytná šetření s tím, že využije součinnosti orgánů, které mu ji jsou povinny poskytnout.

(2) Nelze-li přihlášku pohledávky přezkoumat pro její vady nebo neúplnost, vyzve insolvenční správce věřitele, aby ji opravil nebo doplnil do 15 dnů, nestanoví-li lhůtu delší. Současně jej poučí, jak je nutné opravy a doplnění provést. Příhlášky pohledávek, které nebyly včas a řádně doplněny nebo opraveny, předloží insolvenční správce insolvenčnímu soudu k rozhodnutí o tom, že se k přihlášce pohledávky nepřihlíží; o tomto následku musí být věřitel poučen.

§ 431 (insolvenčního zákona)

Zmocňovací ustanovení

Ministerstvo stanoví vyhláškou

a) náležitosti záznamu podle § 85, výzvy k podávání přihlášek pohledávek, soupisu, vyrozumění o soupisu, vyrozumění o uplatnění pohledávky za majetkovou podstatou nebo pohledávky jí postavené na roveň, seznamu přihlášených pohledávek, formuláře přihlášek pohledávek, manipulace s přihláškami pohledávek,

pravidla pro jejich úschovu a nahlížení do nich, náležitosti hlasovacích lístků, náležitosti reorganizačního plánu, náležitosti zprávy o reorganizačním plánu, formuláře návrhu na povolení oddlužení a náležitosti formuláře popření pohledávky přihlášeným věřitelem.

...

Náležitosti přihlášky pohledávky

§ 21 (jednacího řádu)

(1) Přihláška pohledávky obsahuje tyto náležitosti

- a) označení „Přihláška pohledávky“,
- b) označení insolvenčního soudu a spisovou značku, pod níž je insolvenční řízení vedeno, pokud není přihláška podávána zároveň s insolvenčním návrhem,
- c) označení dlužníka,
- d) označení věřitele včetně adresy pro doručování, pokud je odlišná od bydliště nebo sídla věřitele,
- e) bližší údaje o smlouvě nebo jiné skutečnosti, která je důvodem vzniku pohledávky, včetně vylíčení skutečností rozhodných pro vznik pohledávky,
- f) údaje, zda pohledávka či její část je vykonatelná,
- g) údaj o pořadí pohledávky, přičemž

1. u pohledávek zajištěných majetkem, který náleží do majetkové podstaty dlužníka, obsahuje přihláška pohledávky popis právní skutečnosti, na jejímž základě vzniklo zajištění, rozhodné právo, jímž se zajištění řídí, popis majetku majetkové podstaty, k němuž bylo zajištění zřízeno, údaj o tom, zda byla uzavřena dohoda o pořadí uspokojení zajištěných věřitelů podle § 299 odst. 1 insolvenčního zákona, a způsob výpočtu úroku podle § 171 insolvenčního zákona pro případ, že na něj věřiteli v řízení vznikne nárok,

2. u pohledávek zajištěných jinak než majetkem, který náleží do majetkové podstaty dlužníka, obsahuje přihláška pohledávky údaje o rozsahu zajištění a údaje o tom, zda takové pohledávky jsou zajištěny majetkem jiných osob, než je dlužník, s uvedením předmětu, ohledně něž bylo zajištění zřízeno, jeho vlastníka a data zřízení zajištění takového majetku, nebo zda takové pohledávky jsou zajištěny ručením jiné osoby s uvedením ručitele a data vzniku ručení,

3. u podřízených pohledávek údaje o jejich podřízenosti,

h) údaj o povaze pohledávky,

i) údaj o výši pohledávky, a to

1. údaj o celkové výši jistiny pohledávky; pokud je pohledávka nepeněžitá, obsahuje přihláška pohledávky popis postupu, který byl použit pro vyčíslení pohledávky,

2. údaj o celkové výši přihlášeného příslušenství, jehož uspokojení není vyloučeno podle § 170 insolvenčního zákona, včetně způsobu jeho výpočtu s rozlišením jednotlivých druhů příslušenství,

j) prohlášení o pravdivosti údajů uvedených v přihlášce pohledávky,

k) seznam příloh přihlášky pohledávky,

l) údaje o osobě, která přihlášku pohledávky podepsala, jde-li o osobu odlišnou od osoby věřitele,

m) datum a podpis,

n) kód pro přenos údajů prostřednictvím čtecího zařízení.

č. 155

(2) Fyzická osoba se označuje jménem, příjmením, datem narození nebo rodným číslem, pokud bylo přiděleno, a bydlištěm, fyzická osoba – podnikatel dále identifikačním číslem osoby a zahraniční fyzická osoba státní příslušností. V označení fyzické osoby, která je dlužníkem, se vždy uvádí rodné číslo, pokud je podatelem známo. Právnícká osoba se označuje obchodní firmou nebo názvem, sídlem a identifikačním číslem osoby, u zahraničních právnických osob jejich registračním číslem, bylo-li jim přiděleno, a uvedením právního řádu, podle něhož byla založena. Je-li věřitelem stát, obsahuje přihláška pohledávky označení příslušné organizační složky státu, která za stát před insolvenčním soudem vystupuje.

(3) Údaji o povaze pohledávky se rozumí údaje o tom, zda jde o pohledávku peněžitou nebo nepeněžitou, podmíněnou nebo nepodmíněnou, pohledávku splatnou nebo nesplatnou, pohledávku vyjádřenou v českých korunách nebo v cizí měně. Pokud je pohledávka vyjádřena v cizí měně, obsahuje přihláška pohledávky popis způsobu přepočtu pohledávky na české koruny a použitého směnného kurzu.

§ 43 (o. s. ř.)

(1) Předseda senátu usnesením vyzve účastníka, aby bylo opraveno nebo doplněno podání, které neobsahuje všechny stanovené náležitosti nebo které je nesrozumitelné nebo neurčité. K opravě nebo doplnění podání určí lhůtu a účastníka poučí, jak je třeba opravu nebo doplnění provést.

...

19. V této podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení jak v době zahájení insolvenčního řízení (17. 6. 2014), tak v době vydání dovoláním napadeného rozhodnutí.

20. Judikatura k náležitostem přihlášky pohledávky do insolvenčního řízení a k odstraňování případných vad přihlášky je ustálena následovně:

1. Důvodem vzniku popené pohledávky (§ 174 odst. 2 insolvenčního zákona) se rozumí skutečnosti, na nichž se pohledávka zakládá, tj. skutkové okolnosti, z nichž lze usuzovat na existenci této pohledávky, nikoliv (pouhá) právní kvalifikace pohledávky. Skutkové okolnosti přitom musí být vyličený tak, aby v přihlášce popsany skutek (skutkový děj), na jehož základě věřitel uplatňuje (přihlašuje) svůj nárok do insolvenčního řízení, umožňoval jeho jednoznačnou individualizaci (nemožnost záměny s jiným skutkem). Vyličení těchto skutečností (jež může mít – zprostředkovaně – původ i v odkazu na listinu, kterou věřitel připojí k přihlášce) slouží k vymezení předmětu přihlášky po skutkové stránce (k tomu srov. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2014, sen. zn. 29 ICdo 1/2012, nebo i důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2016, sen. zn. 29 ICdo 56/2014.

2. K přihlášce pohledávky, kterou nelze přezkoumat pro její vady nebo neúplnost, se ve smyslu § 185 insolvenčního zákona, ve spojení s § 188 odst. 2 insolvenčního zákona, nepřihlíží ode dne, kdy přihlašovatel pohledávky marně uplynula lhůta určená mu insolvenčním správcem v řádné výzvě k odstranění vad přihlášky. To, zda přihláška pohledávky byla doplněna po uplynutí této lhůty, ale ještě předtím, než insolvenční soud rozhodl, že se k přihlášce pohledávky nepřihlíží a že ji jako opožděnou odmítá, nemá na tento závěr žádného vlivu (R 37/2009, R 64/2010).

3. Prostřednictvím usnesení o odmítnutí přihlášky podle § 185 insolvenčního zákona se v insolvenčním řízení deklaruje již dříve nastalá skutečnost, s jejíž existencí spojuje insolvenční zákon ten důsledek, že se nepřihlíží k přihlášce pohledávky nebo k přihlášené pohledávce (R 64/2010).

4. Postup podle § 188 insolvenčního zákona se uplatní pouze tehdy, je-li vadný sám procesní úkon, tj. přihláška pohledávky. Okolnost, že věřitel nepřipojí požadované přílohy, nemůže mít jiný následek, než že uplatněný nárok neprokáže (nesplní povinnost důkazní). Nedoplní-li věřitel ani přes výzvu insolvenčního správce zákonem požadované přílohy (kopie smluv, soudních nebo jiných rozhodnutí a dalších listin dokládajících údaje uvedené v přihlášce pohledávky), čili listinné důkazy ve smyslu § 177 uvedeného zákona, je na insolvenčním správci, zda takovou pohledávku co do pravosti nebo obsahu zpochybní a popře ji [usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 7. 2008, sen. zn. 1 VSPH 94/2008, uveřejněné pod č. 13/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 13/2009“)].

5. Úprava obsažená v § 188 odst. 2 insolvenčního zákona je zákonem výslovně pojmenovaným případem dohledu insolvenčního soudu [srov. § 10 písm. b), § 11 insolvenčního zákona] nad postupem insolvenčního správce při posuzování náležitostí přihlášky z hlediska její způsobilosti být přezkoumána. Poté, co insolvenční správce předloží insolvenčnímu soudu přihlášku k rozhodnutí o tom, že se k ní nepřihlíží (§ 188 odst. 2 insolvenčního zákona), mohou nastat následující situace: (1) Insolvenční soud dospěje po přezkoumání náležitostí přihlášky k závěru, že nemá nedostatky, pro něž by měla být odmítnuta (pro které se k ní nepřihlíží), buď proto, že těmito nedostatky (oproti mínění insolvenčního správce) nikdy netrpěla, nebo proto, že přihlašovatel pohledávky vady přihlášky odstranil po výzvě insolvenčního správce včas a řádně (oproti mínění insolvenčního správce), nebo že sice má nedostatky, ale jde o nedostatky, které nebrání jejímu přezkoumání. V tomto případě se nepředpokládá, že by insolvenční soud vydával „negativní“ rozhodnutí o tom, že se přihláška pohledávky „neodmítá“, nebo že se k ní „přihlíží“, anebo že „nemá nedostatky bránící jejímu přezkoumání“. Takové rozhodnutí by mělo stejně charakter rozhodnutí vydaného při výkonu dohlédací činnosti insolvenčního soudu [§ 10 písm. b), § 11 insolvenčního zákona], proti němuž není odvolání přípustné (§ 91 insolvenčního zákona). Přihlášku pohledávky vrátí insolvenční soud insolvenčnímu správci s pokynem, aby ji zařadil na seznam přihlášených pohledávek (§ 189 insolvenčního zákona).

(2) Insolvenční soud dospěje po přezkoumání náležitostí přihlášky k závěru, že přihláška pohledávky vskutku má vady nebo je neúplná a pro tyto nedostatky ji nelze přezkoumat, ale výzva insolvenčního správce neobsahovala předepsanou lhůtu k odstranění těchto nedostatků nebo neobsahovala řádné poučení o tom, jak je nutné opravu a doplnění provést anebo neobsahovala řádné poučení o následcích nečinnosti. V tomto případě se dohlédací činnost insolvenčního soudu projeví tím, že napraví nedostatky výzvy insolvenčního správce vlastní výzvou adresovanou přihlašovatel pohledávky. Zjedná-li přihlašovatel pohledávky řádně nápravu nedostatků přihlášky ve lhůtě určené výzvou insolvenčního soudu, insolvenční soud rovněž vrátí přihlášku pohledávky insolvenčnímu správci s pokynem, aby ji zařadil na seznam přihlášených pohledávek (§ 189 insolvenčního zákona). Nejednají-li přihlašovatel pohledávky řádnou nápravu nedostatků přihlášky ani ve lhůtě určené výzvou insolvenčního soudu, bude namísto přihlášku odmítnout (§ 185 insolvenčního zákona).

(3) Insolvenční soud dospěje po přezkoumání náležitostí přihlášky k závěru, že přihláška pohledávky vskutku má vady nebo je neúplná, pro tyto nedostatky ji nelze přezkoumat a přihlašovatel pohledávky tyto nedostatky ve správně stanovené lhůtě neodstraní, ač k tomu byl insolvenčním správcem řádně vyzván. V takovém případě bude namísto přihlášku – bez další výzvy – odmítnout (§ 185 insolvenčního zákona).

Srov. shodně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 5. 2014, sen. zn. 29 NSČR 109/2013, uveřejněné pod č. 104/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 104/2014“).

6. Vada přihlášky spočívající v nedodržení předepsané formy je odstranitelná předložením řádně vyplněné přihlášky na předepsaném formuláři, a to nejpozději do uplynutí lhůty určené věřiteli insolvenčním správcem v řádné výzvě k odstranění vad přihlášky (R 37/2009, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 2. 2012, sen. zn. 29 NSČR 17/2012).

I. K náležitostem výzvy k odstranění vady přihlášky.

21. S odvolacím soudem (i s dovolatelem) lze především souhlasit v tom, že přihláška pohledávky věřitele č. 1 ve své původní podobě obsahovala vady vyžadující jejich odstranění. Jde tedy dále o to, jak insolvenční správce svými výzvami v dané věci naplnila požadavek na náležitosti výzvy k odstranění vad přihlášky, jak je formulován v § 188 odst. 2 věty první a druhé insolvenčního zákona (podle dovolatele se tak stalo výzvou z 18. 3. 2015).

22. Ustanovení § 188 odst. 2 věty první a druhé insolvenčního zákona je přitom srovnatelné s obdobně formulovaným požadavkem k odstranění vad podání, obsaženým v § 43 odst. 1 o. s. ř. Soudní praxe nepochybuje o tom, že výzva k odstranění vad podání dle § 43 odst. 1 o. s. ř. musí obsahovat vedle určení lhůty k odstranění vad poučení, jak je třeba opravu nebo doplnění provést, a poučení o následcích nečinnosti, také „údaje o tom, v čem je podání nesprávné nebo neú-

plné“; srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 10. 1998, sp. zn. 21 Cdo 60/98, uveřejněné pod č. 36/1999 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 36/1999“). Jakkoli byly závěry obsažené v R 36/1999 přijaty k (mírně odlišnému) § 43 odst. 1 o. s. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2000, prosazují se ustáleně i při výkladu § 43 odst. 1 o. s. ř. v aktuálním znění (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 8. 2006, sp. zn. 21 Cdo 2068/2005, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 6. 2007, sp. zn. 29 Odo 792/2005, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 12. 2011, sp. zn. 22 Cdo 609/2010, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 22 Cdo 4103/2016).

23. Stejně jako při postupu dle § 43 odst. 1 o. s. ř. i výzvou k odstranění vad přihlášky pohledávky do insolvenčního řízení dle § 188 odst. 2 insolvenčního zákona (lhostejno, zda ji činí insolvenční správce, nebo v intencích R 104/2014 insolvenční soud) je třeba věřiteli (přihlašovatel pohledávky) především sdělit, v čem spočívá vada přihlášky nebo její neúplnost. Jinak řečeno, výzva k odstranění vad přihlášky pohledávky do insolvenčního řízení dle § 188 odst. 2 insolvenčního zákona musí obsahovat také údaje o tom, v čem spočívá vada přihlášky nebo její neúplnost. Tento požadavek nesplňuje v dané věci žádná z výzev insolvenčního správkyně (včetně poslední výzvy z 18. 3. 2015). Právní posouzení věci odvolacím soudem je tudíž v dotčeném ohledu ve výsledku správné.

II. K otázce, jakou formou lze zhojit vady nebo neúplnost přihlášky pohledávky.

24. Judikatorně ustálený závěr, že vada přihlášky spočívající v nedodržení předepsané formy je odstranitelná (jen) předložením řádně vyplněné přihlášky na předepsaném formuláři (srov. R 37/2009 a usnesení Nejvyššího soudu sen. zn. 29 NSČR 17/2012), řešil situaci, kdy věřitel (přihlašovatel pohledávky) uplatnil pohledávku přihláškou mimo předepsaný formulář (srov. § 176 insolvenčního zákona). Nezodpovězenou otázkou zůstává, zda stejný postup se vyžaduje, byla-li přihláška pohledávky podána na předepsaném formuláři, jehož některé rubriky obsahují chybu v počtech, chybu v psaní nebo jinou zřejmou nesprávnost, případně neobsahují předepsaný údaj (přihláška je potud dílčím způsobem neúplná). S přihlédnutím k tomu, že neexistuje nic jako (zákonem předepsaný) „formulář na opravu vad přihlášky“, je Nejvyšší soud přesvědčen, že takové vady nebo neúplnosti přihlášky, která již byla podána na předepsaném formuláři, lze zhojit i podáním, pro které nebude použit formulář přihlášky pohledávky předepsaný § 176 insolvenčního zákona; ostatně, kdyby měl být takový formulář (znovu) použit k opravě nebo doplnění přihlášky, neznamenaloby to, že věřitel musí znovu vyplnit celou přihlášku (i v částech, jichž se výzva k opravě nebo doplnění netýkala). Podáním doručeným insolvenčnímu soudu dne 5. 5. 2015 tedy mohly být zhojeny vady přihlášky pohledávky věřitele č. 1 a napadené usnesení je i potud správné.

25. Zbývá dodat, že kdyby se měl prosadit dovolatelův názor, že každé doplnění nebo oprava přihlášky musí být učiněno na formuláři předepsaném pro přihlášku pohledávky (§ 176 insolvenčního zákona), popřel by tím dovolatel argumentaci

založenou na předpokladu, že výzva ze dne 18. 3. 2015 již byla správná; žádna z výzev totiž neobsahovala poučení o tom, že opravu nebo doplnění přihlášky je nutné provést na formuláři pro přihlášku pohledávky (R 104/2014).

III. K vadám přihlášky pohledávky.

č. 155

26. Nejvyšší soud nicméně dodává, že již v rozsudku ze dne 15. 7. 2008, sp. zn. 29 Odo 742/2006, uveřejněném pod č. 38/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 38/2009“), vysvětlil, že je-li příslušná skutečnost vyličená v žalobě, pak to, že listinný důkaz připojený k žalobě žalobní tvrzení nepodporuje, nezpůsobuje vadu žaloby, ale může být podkladem pro závěr, že žalobce tímto důkazem tvrzenou skutečnost neprokázal. Obdobně pak platí, že bylo-li v přihlášce pohledávky tvrzeno, že původním věřitelem přihlašované pohledávky byla společnost „GE Money Bank a. s.“, ačkoli podle příloh přihlášky šlo o společnost „GE Money Multiservis, a. s.“, nezpůsobovalo to vadu přihlášky (R 38/2009). Tím ovšem není řečeno, že nemohlo jít o jinou zřejmou nesprávnost (v rámci přihlášky samotné nerozpoznatelnou), k jejíž nápravě mohl věřitel přikročit opravným podáním došlým insolvenčnímu soudu 5. 5. 2015.

27. Nejvyšší soud pak nemá žádných pochyb ani o tom, že přihláška pohledávky věřitele č. 1 ve znění všech jejích doplnění obsahuje dostatečné vyličení důvodu vzniku pohledávky ve smyslu § 174 odst. 2 insolvenčního zákona a i jinak vyhovuje (co do jistiny a nákladů řízení, o něž v tomto dovolání jde) požadavkům kladeným na obsahové náležitosti přihlášky insolvenčním zákonem a navazujícím ustanovením § 21 jednacího řádu.

28. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl [§ 243d písm. a) o. s. ř.].

INHALT

Entscheidungen in Strafsachens

- Nr. 47** Die Strafverfolgung einer jüngeren, als 15 Jahre alten Person, die nicht strafmündig ist, darf nicht eröffnet werden, und falls sie bereits eröffnet worden ist, darf sie nicht fortgesetzt werden und muss aus dem in § 11, Abs. 1, Buchst. d) der StPO angeführten Grund eingestellt werden, deshalb ist nicht von Belang, ob in der entsprechenden Sache vom Geschädigten die Zustimmung zur Strafverfolgung im Sinne des § 163 der StPO erteilt wurde oder nicht.
- Gemäß § 96 des Ges. über die Jugendgerichtsbarkeit geht das Gericht in Verfahren, die Sachen von Kindern unter 15 Jahren betreffen, gemäß Kopfteil III. dieses Gesetzes entsprechend den Vorschriften zur Regelung zivilrechtlicher Gerichtsverfahren vor, falls dieses Gesetz nichts anderes vorschreibt. Strafverfahren und Verfahren in Sachen von Kindern unter 15 Jahren sind von völlig unterschiedlichem Charakter, sie unterliegen verschiedenen Rechtsvorschriften, es geht hierbei um verschiedene Rechtsbereiche, weder Gesetzesanalogie, noch Rechtsanalogie können hier angewendet werden.
- Nr. 48** Als Verbrechen der Freiheitsberaubung im Sinne des § 170, Abs. 1 des StGB kann lediglich solch eine Handlung des Täters angesehen werden, die den Charakter der Gefangennahme einer anderen Person hat oder vergleichbar mit deren Gefangennahme ist, sodass sich diese Person nur sehr schwierig befreien kann. Zur Erfüllung der gesetzlichen Merkmale der obig erwähnten Straftat reicht es nicht aus, dass der Täter im Sinne des § 199 des StGB physische Gewalt an einer anderen Person verübt oder diese misshandelt hat, auch wenn diese Person sich dem Willen des Täters unterworfen und die Räume, in denen sie sich unfreiwillig aufgehalten hat, aus Angst vor ihm nicht verlassen oder diese gegebenenfalls nur gelegentlich und zwar gemeinsam mit dem Täter verlassen hat. Solch eine Handlung des Täters stellt zwar einen gewissen Eingriff in den freien Willen der betroffenen Person dar, dennoch geht es hierbei nicht um das Verbrechen der Freiheitsberaubung, zu der ein intensiverer Eingriff in die persönliche Freiheit erforderlich ist, wobei die betroffene Person daran gehindert wird, den vom Täter bestimmten Raum zu verlassen, aus dem sie so nicht leicht entrinnen kann (siehe das unter Nr. 56/2011 Slg. von Strafsentsch. veröffentlichte Urteil).
- Nr. 49** Ein Fehler, der darin besteht, dass die Klageschrift dem Verteidiger nicht spätestens mit der Benachrichtigung über die Abhaltung der Hauptverhandlung zugestellt wurde (§ 196, Abs. 3 der StPO), stellt immer einen Mangel des Verfahrens dar, das dem Urteil des erstinstanzlichen Gerichts vorausgegangen ist. Als wesentlicher Verfahrensmangel im Sinne des § 258, Abs. 1, Buchst. a) der StPO kann ein solcher Fehler nur dann angesehen werden, wenn aus den konkreten Zusammenhängen hervorgeht, dass er die ordentlichen Ausübung des Rechts der Verteidigung und hierdurch auch die Richtigkeit und Gesetzmäßigkeit des geprüften Teils des Urteils beeinflusst hat und so Grund für die Aufhebung des angefochtenen Urteils im Berufungsverfahren ist.
- Sofern die Klageschrift dem Angeschuldigten jedoch ordentlich zugestellt worden ist und aus dem Inhalt der Akte beispielsweise offensichtlich ist, dass sich der An-

geschuldigte mit dem Verteidiger zur Beratung getroffen hat, dass beide die Anforderungen bezüglich des Umfangs und der Art und Weise der Beweisführung in der Hauptverhandlung besprochen haben und dass der Verteidiger das Gericht davon informiert hat, wobei der Verteidiger bei der Hauptverhandlung nicht auf den Mangel der Nichtzustellung der Klageschrift hingewiesen, hier aktiv seine Rechte ausgeübt und seine Schlussrede gehalten hat und ihm die Klageschrift nachträglich im Verfahren des erstinstanzlichen Gerichts zugestellt wurde, lässt sich ein solcher Mangel nicht als wesentlicher Mangel qualifizieren. Seine Existenz konnte die Ausübung des Rechts auf Verteidigung nämlich nicht in solch einem Maße beeinflussen, um die Richtigkeit und Gesetzmäßigkeit des überprüften Urteils in Zweifel zu ziehen. Ebenso wenig kann dieser Mangel allein die Aufhebung des anknüpfenden Urteils des Berufungsgerichts im Revisionsverfahren begründen.

- Nr. 50** I. Die Wirkungen der Eröffnung der Strafverfolgung für die Straftat, um deren Verjährung es geht, hat gemäß § 34, Abs. 4, Buchst. a) des StGB auch solch ein Beschluss über die Eröffnung der Strafverfolgung, in dem eine identische Tat, derentwegen der Täter verurteilt wird, juristisch abweichend als andere Straftat qualifiziert wird. Zur Unterbrechung des Laufs der Verjährungsfrist ist das Datum der Erlassung (der Ausfertigung und anknüpfenden Versendung) des Beschlusses über die Eröffnung des Strafverfahrens und mitnichten der Zusendung der Abschrift an den Beschuldigten entscheidend.
- II. Die Bestimmung des § 254, Abs. 1 des StGB steht in Beziehung zu § 222, Abs. 1 des StGB im Verhältnis der Subsidiarität, denn der Störungsdelikt hat Vorrang vor dem Gefährdungsdelikt. Wird im Strafverfahren nicht die Vereitelung der Befriedigung der Gläubigerforderungen im Sinne des § 222, Abs. 1 des StGB nachgewiesen, muss sich das Gericht damit befassen, ob die Vermögensrechte der Geschädigten nicht durch eine rechtswidrige Buchführung im Sinne des § 254, Abs. 1, in fine StGB gefährdet waren. Die Tatidentität bleibt in einem solchen Fall bewahrt.
- Nr. 51** I. Das Merkmal der „Aneignung“ einer fremden Sache laut § 205, Abs. 1 des StGB ist erfüllt, wenn der Täter Gelegenheit zur uneingeschränkten Verfügung über die fremde Sache, derer er sich bemächtigt hat, erlangt, und willens ist, mit ihr wie mit seiner eigenen zu verfahren.
- II. Eine Mietschuld berechtigt den Vermieter nicht, in die vermieteten, jedoch vom Mieter abgeschlossenen Räume einzudringen und aus diesen ohne dessen Einverständnis vorhandene Dinge zu entwenden. In solch einem Fall sind die Bedingungen keiner der die Widerrechtlichkeit der Straftat des Diebstahles und des Hausfriedensbruches ausschließenden Umstände und auch nicht der Ausübung des sog. Zurückbehaltungsrechts gemäß § 672 Abs. 2 des BGB, bzw. des § 1395 ff. und § 2234 des BGB erfüllt.
- Nr. 52** I. Das Vergehen der Verletzung der Pflicht zur Abgabe einer wahrheitsgetreuen Vermögenserklärung gemäß § 227 des StGB ist ein formelles Delikt, das dadurch begangen werden kann, dass der Täter nach Zustellung der Aufforderung zur Abgabe der Vermögenserklärung dem zuständigen Organ der öffentlichen Macht gegenüber keine Angaben über sein Vermögen macht, ohne das hierzu eine wiederholte Aufforderung oder sonstige Aktivität der der zuständigen Behörde erforderlich wäre (siehe Urteil Nr. 7/2017 Slg. von Strafentsch.). In solch einem Fall ist jedoch erforderlich, sich gründlich mit den Bedingungen befassen, unter denen die strafrechtliche Verantwortlichkeit des Täters und die damit verbundenen strafrechtlichen Folgen anwendbar sind, also abzuwägen, ob es unter Berücksichtigung der in § 39, Abs. 2 des StGB erwähnten Kriterien um eine sozial solch schädliche Handlung geht, dass

die Anwendung der Verantwortlichkeit laut anderer Rechtsvorschrift im Sinne des § 12, Abs. 2 des StGB nicht ausreichend ist (siehe Stellungnahme Nr. 26/2013 Slg. von Strafentsch.).

- II. Wenn der Täter des Delikts der Verletzung der Pflicht zur Abgabe seiner wahrheitsgerechten Vermögenserklärung gemäß § 227 StGB im Laufe des wegen dieser Straftat stattfindenden Strafverfahrens, von dessen Eröffnung er weiß, nachträglich seiner Pflicht nachkommt und seine Vermögenserklärung abgibt, ist dies keine freiwillige Handlung im Sinne des § 33 des StGB (siehe Urteil Nr. 35/2001 Slg. von Strafentsch.), daher erlischt seine strafrechtliche Verantwortlichkeit für diese Straftat nicht aufgrund tätiger Reue. Ein derartiges Verhalten des Täters im Laufe des Strafverfahrens kann jedoch bei der Erwägung über die Anwendung des Opportunitätsprinzips im Sinne des § 172, Abs. 2, Buchst. c) der StPO (siehe Stellungnahme Nr. 26/2013-V. Slg. von Strafentsch.) berücksichtigt werden, der Staatsanwalt braucht also die Strafverfolgung aus diesem Grund nicht zu eröffnen und kann die Sache im Rahmen einer Überprüfung gemäß § 159a, Abs. 4 der StPO und im verkürzten Vorbereitungsverfahren gemäß § 179c, Abs. 2, Buchst. i) der StPO aussetzen, ggf. ist er berechtigt, die Strafverfolgung gemäß § 172, Abs. 2 Buchst. c) der StPO einzustellen. Aus gleichem Grund kann auch der Einzelrichter des Kreisgerichts das Strafverfahren gemäß § 314c, Abs. 1, Buchst. b) der StPO, im Rahmen der Hauptverhandlung gemäß § 223, Abs. 2 der StPO, bzw. außerhalb der Hauptverhandlung gemäß § 231, Abs. 1 der StPO einstellen, ggf. ist auch das Berufungsgericht gemäß § 257, Abs. 1, Buchst. c) der StPO hierzu berechtigt.

Entscheidungen in Sachen des bürgerlichen, Handels - und Verwaltungsrechts

- Nr. 141** Die Bezirksgerichte sind gemäß § 9, Abs. 2, Buchst. e) der ZPO, in der ab dem 1. 1. 2014 wirksamen Fassung, sachlich zuständig für die Entscheidung von Streitigkeiten aus Verträgen über die Übertragung von Geschäftsanteilen in Handelsgesellschaften, und dies ohne Rücksicht darauf, ob diesen Anteil ein Teilhaberwertpapier darstellt oder nicht.
- Nr. 142** In einer Situation, in welcher der Kläger mit dem Beklagten einen Vertrag, dessen Erfüllung er gerichtlich betreibt, per E-Mail-Kommunikation abgeschlossen hat, erfüllt die Anforderung einer Zahlungsaufforderung gemäß § 142a, Abs. 1 der ZPO, auch eine Zahlungsmahnung vor Klageerhebung (letzte Zahlungsaufforderung), die der Kläger dem Beklagten per E-Mail an die vom Beklagten im Geschäftsverkehr der Beteiligten angeführte E-Mail-Adresse geschickt hat.
- Nr. 143** Im Verfahren über eine Nichtigkeitsklage, die (lediglich) ein eingelegtes außerordentliches Rechtsmittel gegen ein im Insolvenzverfahren gefälltes Urteil darstellt, geht das Gericht auf gleiche Weise vor, wie ein Gericht, das über sonstige Rechtsmittel (Berufung oder Revision) gegen ein im Insolvenzverfahren gefälltes Urteil entscheidet.
Der Beschluss, kraft dessen das Berufungsgericht über die Berufung gegen das Urteil des erstinstanzlichen Gerichts über die Nichtigkeitsklage gegen das im Insolvenzverfahren erlassene Urteil entschieden hat, ist zudem ein im „Insolvenzverfahren“ gefälltes Urteil des „Insolvenzgerichts“; die gegen solch einen Beschluss eingelegte Berufung des (Insolvenz)Gläubigers unterliegt nicht der Gebührenpflicht, da der Schuldner im Insolvenzverfahren gemäß § 11, Abs. 2, Buchst. o) von Gesetz Nr. 549/1991 Slg., im Wortlaut späterer Vorschriften von Gerichtsgebühren befreit ist und sich diese Befreiung auch auf Verfahren über Nichtigkeitsklagen, auf Verfahren vor dem Berufungsgericht und Verfahren vor dem Revisionsgericht bezieht.
- Nr. 144** Die materielle Rechtskraft durch Berufung gegen das angefochtene Urteil (oder dessen Ausspruch) kann lediglich dann aufgeschoben werden, wenn die negativen Folgen des Urteils (Ausspruchs) für die Verhältnisse des (die Berufung einlegenden) Verfahrensteilnehmers nicht rechtlos durch den Aufschub seiner Vollstreckung sistiert werden können.
- Nr. 145** Beim Vergleich der Bestimmung des § 107a, Abs. 1 der ZPO einerseits und der Bestimmung des § 256, Abs. 1 der ZPO andererseits ist von Belang, dass die Grundlage für ein Urteil im Sinne des § 256, Abs. 1 der ZPO ausschließlich von einer staatlichen Behörde oder vom Notar ausgestellte oder beglaubigte Urkunden (Bestimmung des § 256 Abs. 2 ZPO) sind, während die Grundlage zur Entscheidung über die Änderung von Beteiligten nach Eröffnung des Vollstreckungsverfahrens gemäß der Bestimmung des § 107a der ZPO nicht mit dieser formalisierten Bedingungen verknüpft ist.
Das Gericht ist zwar durch das Urteil gemäß § 107a der ZPO insofern gebunden, dass ihm durch dieses künftig die Prozessbeteiligung seitens des Berechtigten zugeordnet ist, mitnichten jedoch in dem Sinne, dass bereits durch diesen Beschluss die Beurteilung der Frage endgültig vorherbestimmt wäre, ob zugunsten des auf diese Weise bestimmten Berechtigten (positiv) über die Anordnung der Vollstreckung im Regime der Bestimmung des § 256, Abs. 1, 2 der ZPO entschieden wird.
Das gleiche kommt auch im Falle der Nachfolge zur Anwendung, zu welcher es erst dann kommt, wenn die Vollstreckung bereits angeordnet wurde und in welcher die Entscheidungsfindung gemäß § 107a der ZPO und § 256, Abs. 1, 2 spezifisch

„angemessen“ angewendet wird; die Voraussetzung zur Nachfolge seitens des Berechtigten im Rahmen der zitierten Bestimmung des § 107a der ZPO dürfen keine anderen (ja sie müssen strenger sein), als diejenigen sein, die in der Bestimmung des § 256, Abs. 2 der ZPO für die eigentliche Anordnung der Vollstreckung verantwortlich sind. Auch hier wird der Grundsatz der Formalisierung der Voraussetzungen für solch eine Entscheidung durchgesetzt und das Gericht geht dabei vom Akteninhalt, bzw. von dem vom Berechtigten vorgelegten Urkunden aus und entscheidet in der Regel ohne Anhörung des Pflichtigen.

- Nr. 146** Ein Schiedsspruch, der vom slowakischen, laut Gesetz Nr. 244/2002 der Gesetzessammlung der Slowakischen Republik gegründeten „Schiedsgericht“ abgegeben wurde, kann nicht – ohne Weiteres – in einem laut Gesetz Nr. 120/2001 Slg., über Gerichtsvollzieher und Vollstreckungstätigkeiten (Zwangsvollstreckungsordnung) und über die Änderung mancher Gesetze vollstreckt werden.
- Nr. 147** Ein anderer Gläubiger dessen, der Pflichtiger im Vollstreckungsverfahren war, verfügt über keine aktive Legitimation zur Bestimmung, ob der Pflichtige Eigentümer der Sache ist, die der Ersterer in diesem Verfahren durch die durchgeführte Versteigerung erworben hat.
- Nr. 148** Die nachträgliche Billigung eines Rechtsaktes im Sinne der Bestimmung des § 33, Abs. 2 des BGB kann sowohl wörtlich (schriftlich oder mündlich), als auch auf andere Weise erfolgen, bei der keine Zweifel bestehen, was der Teilnehmer äußern wollte; das Angeführte gilt auch dann, wenn per Rechtsvorschrift die Schriftform für solch einen Rechtsakt der nachträglichen Billigung erforderlich ist.
Um eine Überschreitung der aus der Vollmacht hervorgehenden Berechtigung geht es dann nicht, wenn hier kein Zusammenhang zwischen den getätigten Handlungen und der ursprünglichen Vollmacht besteht; in solch einem Fall handelt es sich um eine Geschäftsführung ohne Auftrag.
- Nr. 149** Ein technischer Mangel an der Elektroinstallation eines in der Garage geparkten Automobils, der dazu geführt hat, dass das Fahrzeug und anschließend das gesamte Objekt in Brand geriet, begründet die objektive Haftung des Fahrzeugbetreibers für einen vom besonderen Charakter des Betriebs eines Kraftfahrzeuges verursachten Schaden (§ 427 BGB).
- Nr. 150** Die Person, die der Erblasser per Testament zur Ausübung eines Rechts bestimmt hat, das einem dinglichen Recht entspricht, das eine Immobilie belastet, die ein anderer Erbe erbt, ist im Umfang dieses Rechtes ein Testamentserbe (Teilnehmer des Erblasserverfahrens).
Zur Beurteilung, ob ein volljähriger Sohn des Erblassers, den der Erblasser im Testament lediglich zur Ausübung eines dem dinglichen Recht entsprechenden Rechts bestimmt hat, das eine Immobilie belastet, die ein anderer Erbe erbt, und so im Sinne des § 479 des BGB durch das Testament in seinem gesetzlichen Erbteil (Pflichtteil) übergangen wurde oder nicht, ist das Verhältnis des Wertes des dem dinglichen Recht entsprechenden Rechts zum Wert einer Hälfte des Erbteils entscheidend, der diesem Erbe zugefallen wäre, wenn der Erblasser kein Testament verfasst hätte.
Der Insolvenzverwalter kann per Anfechtungsklage laut Insolvenzgesetz mit Erfolg eine per rechtskräftigem Beschluss über die Erbschaft gebilligte Vereinbarung über die Nachlassauseinandersetzung anfechten, wenn der Schuldner (als Erbe) durch deren Abschluss einen der Tatbestände der Unwirksamkeit im Sinne der Bestimmungen des § 240 bis § 242 des Insolvenzgesetzes erfüllt.
- Nr. 151** Der Funktionszusammenhang im Sinne des § 7, Abs. 1 Buchst. a) von Gesetz Nr. 428/2012 Slg. darf nicht nur damit begründet werden, dass die Liegenschaften ei-

nen historischen Besitz- (rechtlichen), Verbrauchs- oder ggf. räumlichen Zusammenhang hatten.

Nr. 152 Die Rechtsregelung der Übertragbarkeit eines Anteils in einer Gesellschaft mit beschränkter Haftung, ist nicht Teil des Rechtes, das die Position von Personen im Sinne des § 1, Abs. 2 des BGB regelt. Die Gesellschafter können im Gesellschaftervertrag von der in § 207, Abs. 1 des Gesetzes über Handelskörperschaften verankerten Regel auch so abweichen, indem sie die Übertragung des Anteils auf einen anderen Gesellschafter völlig ausschließen. Wenn sie gleichzeitig auch die Übertragung von Anteilen auf Drittpersonen ausschließen (§ 208 des Ges. über Handelskörperschaften), ist der Anteil in solch einer Gesellschaft mit beschränkter Haftung völlig unübertragbar.

Nr. 153 Zur Beurteilung, ob der Geschäftsführer einer Gesellschaft mit beschränkter Haftung gemäß § 135, Abs. 2 und § 194, Abs. 6 des HGB für die Verpflichtung der Gesellschaft haftet ist belanglos, ob die Voraussetzungen zur Entstehung seiner Haftung für den Schaden, der den Gläubigern durch Verletzung der Pflicht zur Einreichung des Insolvenzantrags zugefügt wurde, erfüllt sind (§ 98 und § 99 des Insolvenzgesetzes).

Nr. 154 Die Tatsache, dass eine zahlbare Forderung des Gläubigers des Schuldners durch Vermögen im Besitz einer Drittperson (einer anderen Person, als dem Schuldner) gesichert ist, beispielsweise aufgrund von Haftung (in all deren Formen) oder aufgrund eines (das Vermögen der Drittperson belastenden) Pfandrechts, hat keinen Aussagewert hinsichtlich der Fähigkeit des eigentlichen Schuldners, dass er diese Verbindlichkeiten bezahlt. Der Schuldner ist keine Person, die ohne weiteres (nur deswegen, weil die Forderung des Gläubigers vom Vermögen im Besitz einer Drittperson gesichert ist), über das in Besitz einer Drittperson befindliche Vermögen derart verfügen könnte, dass sie (imstande wäre), aus diesem ihre Schulden gegenüber dem Gläubiger zu begleichen. Dies gilt in ähnlicher Form auch für Personen, die (gegenüber dem Gläubiger des Schuldners) in der Position von Mitschuldnern des Schuldners sind.

Nr. 155 Wenn eine Forderungsanmeldung per vorgeschriebenem Formular eingereicht wurde, in welchem manche Rubriken Rechnungsfehler, Schreibfehler oder sonstige offensichtliche Unkorrektheiten oder ggf. nicht die vorgeschriebenen Angaben enthalten, kann solch ein Mangel oder solch eine Unvollständigkeit der Anmeldung auch durch eine Einreichung geheilt werden, zu der nicht das in der Bestimmung des § 176 des Insolvenzgesetzes vorgeschriebene Formular der Forderungsanmeldung verwendet wird.

Die Aufforderung zur Behebung von Mängeln in der Forderungsanmeldung zum Insolvenzverfahren muss laut § 188, Abs. 2 des Insolvenzgesetzes zudem auch Angaben darüber enthalten, worin der Mangel bzw. die Unvollständigkeit der Anmeldung besteht.

CONTENTS

Resolution in Criminal Law Cases

- No. 47** It is not possible to initiate the criminal prosecution of a child younger than 15 years of age who is not criminally liable and if such prosecution has already been initiated, it should not continue and it shall be discontinued based on the reason indicated in Section 11(1)(d) of the Code of Criminal Procedure; therefore, it is irrelevant whether the aggrieved party consented to criminal prosecution in the subject matter within the meaning of Section 163 of the Code of Criminal Procedure or not. Pursuant to Section 96 of the Juvenile Justice Act, in proceedings dealing with matters involving children under 15 years of age, a juvenile court shall proceed in accordance with Chapter III thereof as stipulated by regulations governing civil court proceedings, unless stipulated otherwise by the Juvenile Justice Act. Criminal proceedings and proceedings dealing with matters involving children under 15 years of age differ substantially in their nature, they are governed by different legal regulations, they pertain to different branches of law, and neither *analogia legis* nor *analogia iuris* may be applied in this case.
- No. 48** The crime of deprivation of personal freedom within the meaning of Section 170(1) of the Penal Code may constitute only such offender's actions which have the character of the imprisonment of another person or which are comparable to the imprisonment of another person and make their liberation very difficult. For the fulfilment of the legal characteristics of the said crime, it is insufficient for the offender to have committed physical violence or cruelty towards another person within the meaning of Section 199 of the Penal Code, even if such other person succumbed to the offender's will and did not leave, for fear, the premises where they were taken and kept involuntarily and/or only left the premises occasionally in the company of the offender. Such actions of the offender may interfere, to a certain extent, with the free will of the other person, however, they do not constitute the crime of deprivation of personal freedom as the same requires intense encroachment upon personal freedom preventing the aggrieved person from leaving the offender-delimited premises that are uneasy to escape from (see Resolution awarded under No. 56/2011 Coll., Collection of Court Resolutions and Opinions).
- No. 49** A fault consisting in the non-delivery of a copy of an indictment to the defence counsel no later than with a notice of the date of the main hearing (Section 196(3) of the Code of Criminal Procedure) represents, at all times, a defect of the proceedings that preceded the award of a judgment by a first-level court. Such fault may be deemed a substantial defect of proceedings within the meaning of Section 258(1) (a) of the Code of Criminal Procedure only in the case when concrete circumstances imply that the fault influenced the due exercise of the right of defence and thereby also the correctness and lawfulness of the reviewed part of the judgment and thus, it justifies the reversal of the contested judgment in appellate proceedings. However, if the copy of the indictment was duly delivered to the accused and it is obvious from the content of the file that, for example, the accused consulted the defence counsel, they discussed the requirements on the scope and the method of

introducing evidence in the main hearing, the defence counsel informed the court of the same, whereas, within the main hearing, the defence counsel did not call attention to the fault consisting in the non-delivery of the indictment, he/she actively exercised their rights and delivered the closing argument, and the copy of the indictment was delivered to the defence counsel subsequently within first-level court proceedings, such defect cannot be designated as substantial. Its existence could not have affected the exercise of the right of defence to such an extent that would cast doubts on the correctness and the lawfulness of the reviewed judgment. Accordingly, such defect alone cannot justify the reversal of the consequential decision of the appellate court in appellate proceedings.

- No. 50** I. Within the meaning of Section 34(4)(a) of the Penal Code, the effects of the initiation of criminal prosecution of a criminal offence subject to limitation are also generated by a resolution on the initiation of criminal prosecution wherein the same act of which the offender is later convicted is legally qualified as a different criminal offence. The date of issue (drawing up and subsequent sending) of the resolution on the initiation of criminal prosecution and not the delivery of a copy thereof to the accused is decisive for the interruption of the period of limitation.
- II. The provision of Section 254(1) of the Penal Code is in a subsidiary relation to Section 222(1) of the Penal Code because an impairing delict takes precedence over a jeopardising delict. Where criminal proceedings do not provide proof of the frustration of the satisfaction of the creditors' claims within the meaning of Section 222(1) of the Penal Code, it is necessary to consider whether the proprietary rights of the aggrieved were not jeopardised by the illegal disposal of accounting records within the meaning of the final clause of Section 254(1) of the Penal Code. In such a case, the identity of the act is maintained.
- No. 51** I. The characteristic of "appropriation" of another person's thing in Section 205(1) of the Penal Code is fulfilled if the offender is provided with the opportunity of disposing unlimitedly of another person's thing, which the offender got possession of and wilfully intends to dispose of as his/her own.
- II. Any outstanding rent does not authorise the lessor to enter the premises leased to and used by the lessee and to take away things located on the premises without the lessee's consent. In such a case, the conditions of any of the circumstances excluding the unlawfulness of the crime of theft and violation of domestic freedom or the exercise of the so-called right of retention pursuant to Section 672(2) of the Civil Code, respectively of Sections 1395 et seq. and Section 2234 thereof, are not fulfilled.
- No. 52** I. The misdemeanor of the violation of the obligation to provide a truthful statement of property in accordance with Section 227 of the Penal Code is a formal delict that may be committed by the offender also by failing to provide information on their property to the competent public authority after having received a notice to submit a statement of property, without the requirement of a repeated notice or other activity on the part of the competent authority (see Resolution No. 7/2017 Coll., Collection of Court Resolutions and Opinions). In this case, it is necessary to thoroughly consider the conditions, under which the offender's criminal liability and the criminal consequences associated therewith may be applied, i.e. to evaluate whether, while considering the criteria set forth in Section 39(2) of the Penal Code, the act is so socially harmful that the application of liability according to a different legal regulation within the meaning of Section 12(2) of the Penal Code would be insufficient (see opinion No. 26/2013 Coll., Collection of Court Resolutions and Opinions).

II. When the offender of the misdemeanour of the violation of the obligation to provide a truthful statement of property pursuant to Section 227 of the Penal Code fulfils their obligation subsequently in the course of criminal proceedings, which have been initiated in connection with the criminal offence and which the offender is aware of, and the offender submits a statement of property, the offender does not act involuntarily within the meaning of Section 33 of the Penal Code (see Resolution No. 35/2001 Coll., Collection of Court Resolutions and Opinions) and therefore, the offender's criminal liability for such criminal offence does not become extinct based on the effective expression of regret. Nonetheless, such behaviour of the offender in the course of the criminal proceedings may be taken into account when considering the application of the principle of opportunity within the meaning of Section 172(2) (c) of the Code of Criminal Procedure (see opinion No. 26/2013-V Coll., Collection of Court Resolutions and Opinions). Therefore, the public prosecutor is not required to initiate criminal prosecution and may suspend the case pending an investigation pursuant to Section 159a(4) of the Code of Criminal Procedure, as well as within summary preparatory proceedings initiated in accordance with Section 179c(2)(i) of the Code of Criminal Procedure, or the public prosecutor is authorised to discontinue criminal prosecution under Section 172(2)(c) of the Code of Criminal Procedure. Likewise, a district court single judge may discontinue criminal prosecution on the same grounds pursuant to Section 314c(1)(b) of the Code of Criminal Procedure, within the main hearing in accordance with Section 223(2) of the Code of Criminal Procedure, respectively outside the main hearing in accordance with Section 231(1) of the Code of Criminal Procedure, and the appellate court is also authorised to discontinue criminal prosecution pursuant to Section 257(1)(c) of the Code of Criminal Procedure.

Resolutions in Civil Law, Business Law and Administration Law Cases

- No. 141** Pursuant to Section 9(2)(e) of the Civil Procedure Code, in the wording effective from 1 January 2014, regional courts exercise material jurisdiction and are competent to decide disputes arising from agreements on the transfer of a share in a business corporation regardless of whether such share constitutes a participating security or not.
- No. 142** In a situation when the plaintiff has concluded a contract with the defendant and demands the fulfilment of the contract *per curiam* by means of e-mail communication, the requirements of a notice demanding fulfilment pursuant to Section 142a(1) of the Civil Procedure Code are also satisfied by a pre-trial notice demanding fulfilment, which the plaintiff sent to the defendant within the prescribed deadline by e-mail to the electronic (e-mail) address provided by the defendant in the course of the parties' business contact.
- No. 143** In proceedings concerning a nullity action, which is (only) an extraordinary remedy lodged against a decision awarded within insolvency proceedings, the court shall proceed in the same manner as the court deciding on other remedies (appeal or appellate review) against a resolution awarded within insolvency proceedings. A resolution whereby an appellate court decided on an appeal against a decision of a first-level court on a nullity action lodged against a resolution awarded within insolvency proceedings is likewise a decision of an "insolvency court" awarded within "insolvency proceedings"; an appellate review submitted by a (insolvency) debtor against such resolution is not subject to the fee obligation since the debtor is exempt from court fees in insolvency proceedings in accordance with Section 11(2)(o) of Act No. 549/1991 Coll., as amended, and this exemption also applies to proceedings concerning a nullity action, to proceedings held before an appellate court, as well as to appellate review proceedings.
- No. 144** The material legal force of a decision may be postponed by an appellate review contesting the same (or the verdict thereof) only in the case when the negative impacts of the decision (verdict) on the situation of the party to the proceedings (appellant) cannot be fully suspended by postponing the enforcement thereof.
- No. 145** When comparing the provision of Section 107a(1) of the Civil Procedure Code on the one side and the provision of Section 256(1) of the Civil Procedure Code on the other side, it is of significance that the basis for a decision pursuant to the provision of Section 256(1) of the Civil Procedure Code are exclusively instruments issued or authenticated by a state body or a notary (provision of Section 256(2) of the Civil Procedure Code), while the base for deciding on a change to the parties after the initiation of proceedings concerning the enforcement of the decision pursuant to the provision of Section 107a of the Civil Procedure Code is not associated with such formalised requirement.
- The court is bound by the decision pursuant to Section 107a of the Civil Procedure Code, however, only to the extent that the future procedural participation of the entitled party is otherwise delimited thereby and not in the sense that the decision actually finally predetermines the consideration of the question of whether a (positive) decision on ordering the enforcement of the decision would be made in favour of the entitled party determined in this manner in the regime according to the provision of Section 256(1), (2) of the Civil Procedure Code.
- The same shall apply with respect to successorship, which arises only after ordering the enforcement of the decision and in connection with which decisions are made

specifically in a “reasonable” manner in accordance with Sections 107a and 256(1), (2) of the Civil Procedure Code; the conditions of succession on the part of the entitled party pursuant to the provision of Section 107a of the Civil Procedure Code contested by the appellate review cannot differ from (or even be more stringent than) the conditions stipulated by the provision of Section 256(2) of the Civil Procedure Code for ordering the enforcement of the decision. The principle of formalisation of the preconditions for such a decision asserts itself also in this case and the court starts from the file content, respectively from the instruments presented by the entitled party, and, as a rule, the court decides without a hearing of the liable party.

No. 146 An arbitration award issued by a Slovak arbitration court established in accordance with the Slovak Act No. 244/2002 Coll. cannot be directly enforced within distraint proceedings conducted pursuant to Act No. 120/2001 Coll., on Court Distraint and Distraint Activities (Code of Distraint Procedure) and on the Amendment of Certain Other Acts.

No. 147 Another creditor of someone who was the liable party in distraint proceedings does not have active legitimization in rem to determine that the liable party is the owner of a thing acquired by a bidder in an auction carried out within such proceedings.

No. 148 The subsequent approval of a legal act within the meaning of the provision of Section 33(2) of the Civil Code may be effected explicitly (in writing or orally) or in another manner that does not give rise to doubts as to what the party intended to express; the same also applies in cases when written form is required for a subsequently approved legal act by a legal regulation.

Excess of power granted by a power of attorney cannot be considered where there is no connection between the executed acts and the original authorisation; such a case involves agency without an order.

No. 149 A defect on the electrical wiring of a vehicle parked in a garage, which resulted in the ignition of the vehicle and the subsequent fire of the premises, lays grounds for the objective liability of the vehicle operator for damage inflicted due to the special nature of the motor vehicle (Section 427 of the Civil Code).

No. 150 A person who is appointed by the testator in the testament to execute a right equal to a real burden encumbering a real property to be inherited by another heir is a testamentary heir (a party to the inheritance proceedings) within the scope of such right.

For the purpose of assessing whether the testator’s adult son, whom the testator appointed in his testament solely to execute the right equal to the real burden encumbering the real property to be inherited by another heir, was deprived of his share stipulated by law within the meaning of Section 479 of the Civil Code, the ratio of the value of the right equal to the real burden and the value of one half of the share of the inheritance otherwise falling upon the heir had the deviser not made his testament is decisive.

In accordance with the Insolvency Act, an action to challenge may be lodged by the insolvency trustee to successfully oppose an agreement on the settlement of inheritance approved by a final resolution on inheritance if, by concluding the agreement, the debtor (as the heir) fulfilled any of the merits of ineffectiveness within the meaning of the provisions of Sections 240 to 242 of the Insolvency Act.

No. 151 Functional coherence within the meaning of Section 7(1)(a) of Act No. 428/2012 Coll. cannot be derived from the mere fact that historically ownership (legal), consumer and/or spatial coherence existed in relation to immovable things.

No. 152 The legal regulation of the transferability of a share in a limited liability company is not a part of the right conditioning the status of persons within the meaning of Section

1(2) of the Civil Code. In the memorandum of association, partners may divert from the rule expressed in Section 207(1) of the Business Corporations Act by completely excluding the transfer of a share to another partner. If they concurrently exclude the transfer of a share to a third party (Section 208 of the Business Corporations Act), the share in a limited liability company will be non-transferable.

- No. 153** When considering whether a company executive of a limited liability company is liable for a liability of the company pursuant to Section 135(2) and Section 194(6) of the Commercial Code, it is irrelevant whether the preconditions giving rise to the company executive's liability for damage inflicted upon creditors by violating the obligation to lodge an insolvency petition (Sections 98 and 99 of the Insolvency Act) are fulfilled or not.
- No. 154** The fact whether a due claim of the debtor's creditor is secured by property in the possession of a third party (other than the debtor), e.g. by reason of liability (in all its forms) or by virtue of the right of lien (encumbering the property of a third party), has no predicative value as regards the debtor's ability to acquit such liabilities. The debtor is not a person who could freely (only because the creditor's claim is secured by property in the possession of a third party) dispose of the property in the possession of a third party in a manner allowing the debtor to pay (making the debtor able to pay) the debt owed to the creditor. The same applies to persons who are in the position (towards the debtor's creditor) of the debtor's co-debtors.
- No. 155** If a claim application was submitted on the prescribed form, in which certain fields contain an error in calculations, spelling or other obvious inaccuracies and/or they do not contain the prescribed information, such application defect or incompleteness may be removed also by a submission, for which the claim application form prescribed by the provision of Section 176 of the Insolvency Act will not be used. A notice for the removal of the defects of a claim application submitted within insolvency proceedings pursuant to Section 188(2) of the Insolvency Act shall include information specifying the nature of the application defect or incompleteness.

Tisk a distribuci zajišťuje Wolters Kluwer ČR, a. s.,
U nákladového nádraží 10, 130 00 Praha 3.

Ročně vycházejí sešity 1–10 a sešit rejstříků.

Cena základního předplatného je 2 065 Kč bez DPH.

Odpovědná redaktorka:

Mgr. PhDr. Marie Novotná, tel. 246 040 417, 603 826 881,
e-mail: marie.novotna@wolterskluwer.com

Administrace předplatného:

Wolters Kluwer ČR, a. s.,
U nákladového nádraží 10, 130 00 Praha 3
tel. 246 040 444, 246 040 401

Zákaznická linka:

e-mail: zakaznicke@wolterskluwer.com

Distribuce:

CASUS direct mail, a. s.,
Žilinská 5/2773, 141 00 Praha 4

Archiv časopisu je v systému ASPI.

Pokud nejste uživatelem systému ASPI, kontaktujte nás na adrese: <http://archiv.wolterskluwer.cz>
Archiv Vám zpřístupníme.